CAELII AVGVSTINI CVRIONIS SARRACENICAE HISTORIAE LIBRI III.

IN QVIBVS

Sarracenorum, Turcarũ, Aegypti Sultanorum, Mamalucorum, Assasinorum, Tartarorum, Sophianorumque, qui in Perside regnant, origines & incrementa, septingentorumq; annorum res ab illis gestæ, breuissimè explicantur.

His accessit VOLFGANGI DRECHSLERI, rerum Sarracenicarum Turcicarumq; Chronicon, auctum, & ad annum M.D.LXVII usq; perductum.

Cum Rerum & uerborum in hisce præcipuè memorabilium copioso INDICE.

BASILEAE, PER IOANNEM Oporinum.

DIVO
IMP. CAES. MAXIMILIANO II.
DIVI FERDINANDI, D. CAROLI V. FR.
F. D. MAXIMILIANI I.
PRONEPOTI:
D. FRIDERICI III. D. D. D. ALBERTI. I. ET
II. ET RODOLFI ABNEPOTI:
AVSTRIACO, BOHAEMICO, PANNO-
NICO, ALSATICO, SVEVICO,
DALMATICO, ETC.
PIO, FELICI, INCLITO, VICTORI
ET TRIVMPHATORI SEM-
PER AVG.

CÆL. AVGVSTINVS CVRIO, PERPE-
TVÆ OBSERVANTIÆ ERGO HAS EXI-
GVI AGELLI ET LABORVM SVO-
RVM PRIMITIAS
DICAVIT ET CONSECRAVIT.

CAEL. AVGVSTINI CVRIONIS IN SARRACENICAM Historiam PROOEMIVM.

AEPE & multum mecum ipse cogitans, scire cupiui, quid illud esset, quod maxima & potentissima quæque regna euertisset, uicissimque multos tenuissimos & obscurissimos homines ad summos honores & potentiam euexisset. Nam cum & Romani Imperij Christianęq; Reip. detrimenta considero, & maximorum regnorum ueteres animo calamitates colligo, non minimam uideo per luxum, ambitionem & discordiam, inuectam esse partem incommodorum. Cum autem res ab nostra memoria propter uetustatem remotas, ex Historiarum monumentis repetere instituo, multa Imperia constituta, plurimas gentes subactas, diuturna regna & tutissimã tranquillitatem intelligo populis cùm temperantia, tum etiam facilius ciuili concordia partam. Ac me quidem diu cogitãtem, ratio ipsa, & exempla in hanc potissimùm sententiam ducunt, ut existimem, opes, diuitias, robur, rei militaris peritiam, sine concordia & populorum beneuolentia, obesse plerunque, prodesse ferè nunquam: consensum uerò & beneuolentiam, etiam sine diuitijs & opibus plurimùm ualere. Quare qui populorum suorum salute, tranquillitate & commodis, quibus beneuolentia & conciliatur & alitur, neglectis, prorsus ambitioni dediti, omne studium in potentia inter suos augenda consumpserunt, potiusq; ab illis quàm ab hostibus timeri uoluerunt: illi tandem inutiles sibi, & perniciosi patriæ fuêre. Qui uerò ita sese suorum ciuium & populorum charitate armarunt, ut suis chari, patriæ autem hostibus formidolosi essent: illi & suis & publicis rationibus optimè consuluerunt. Ac si uolumus antiquissimam regnorum omnium originem quærere, illorumq; considerare principia, reperiemus ea omnia quæ

diu floruerunt, honestißimis artibus parta, atque optimis rationibus constituta fuisse. Nam satis constat, initio Regium nomen, quod semper sanctißimum fuit, ijs attributum fuisse, qui optimè de hominum uita meriti uidebantur, populis sibi ob communem utilitatem reges creantibus. Cum enim nondum diuinæ religionis, aut humani officij ratio ulla coleretur, cum nemo legitimas uidisset nuptias, certos'ue inspexisset liberos, nec ius æquabile quid utilitatis haberet accepisset: ac propter errorem atque inscitiam, cæca atque temeraria animi domina Cupiditas ad se explendam uiribus abuteretur: cuius potuit tanta uis esse, ut dispersos homines in agris & in tectis syluestribus abditos congregaret, & ad ea quæ ipse iußisset facienda induceret? profectò id non ui, sed sapientia, æquitate, iusticia, beneficijsq; in omne genus hominum collatis, quæ populos in sui admirationem traherent, communi quodam beneuolentiæ uinculo colligarent: & primò propter insolentiam reclamantes, deinde propter beneficia accepta & æquitatem studiosius obsequentes, in unamquamq; rem inducerent, utilem atq; honestam, factum necesse est fateri. His artibus Saturnus, antiquißimus Romanæ arcis conditor, prius in Armenia regnauit, & Babyloniæ regum potentißimorum insidias, uimq;, nulla re magis quàm ęquitate, & populorũ suorum in se beneuolentia fretus, effugit: ijsdemq; nouum sibi in Italia regnum, Iouis arma fugiens, comparauit. Hac uia Romulus, alter urbis cõditor, ex pastorali & inope uita, & Numa cum Tarquinio Prisco, ex peregrinis ac priuatis, ad regium fastigium ascendêre. Tali suorum in se beneuolentia, Alexander ille Magnus totum domuit Orientem. Concordia, Gręcorum res creuêre: Concordia, Carthaginensium respub. potentißima est facta: eadem Romanos Concordia terrarum omnium dominos, & gentium domitores effecit. hoc uinculo iuncti Sarraceni, primò imbecilles & tenues, Romani Imperij prouincias innumeras occupârunt: hoc eodem Turcarum potentia creuit: cum insolentia, ambitio & discordia, regna

omnia

omnia potentissimaq; Imperia & amplissimas resp. euerterit. Vbi enim principes, artibus ijs relictis, quibus regna initiò sunt constituta, regnorum fundamentum ac neruum pecunias & opes esse arbitrantur: occultis inter illos & populos odijs gliscentibus, & illo charitatis uinculo dissoluto, facilè cuiuis & se & populos suos prædę obijciunt. Nam sic natura comparauit, ut eâdem ratione qua alios in nos ipsos affectos sentimus, & nos erga illos affecti simus: notissimumq; est Platonis illud, Quales in Respublica principes essent, tales ciues & populos esse solêre. Ex quo nemini mirum uideri debet, Principes, qui sua ipsorum commoda & rationes publicis anteferunt, à populis non amari: & omnes qui sub illis degunt, eodem exemplo publicas rationes priuatis postponere: sic studijs hominum in uaria distractis, rempublicam pessundari. His de causis Imperium primùm à Chaldæis ad Assyrios, ab Assyrijs ad Medos, à Medis ad Persas, ac tandem à Persis ad Macedonas translatum est. Discordia summum illud Alexandri Magni Imperium, successoribus eius inter se, dum nemo suis finibus contentus est, de monarchia dimicantibus, euertit: discordia Græcorum res potentiamq́ue fregit: discordia & ciuilibus bellis Romana Resp. cōcidit: iterumq; Græcorum dissidia, Byzantinū Imperium barbaris prædæ dederunt. Discordia Sarracenorum nomen extinxit, ut in hac nostra Historia patebit: eademq; pestis hodie Christianam remp. ita exagitat, ut uerendum sit, ne tandem (sed nolim quidquam malè ominari) ea quoque uel deleta, uel oppressa, ni resipiscamus, nobis sit lugenda. Quid igitur facimus? cum tantorum malorum semper causa fuerit ambitio, & ex ea nata discordia? Cur tā præcipites in ferrum, mutuamq; perniciem ruimus? Cur ciuilibus bellis, & nostrorum cæde gaudemus? Quin potius, ô cæcæ hominum mentes, odijs depositis, controuersijsque sopitis, quæ non ui & armis, sed æquitate, DEIq́ue lege dijudicari debent, arma in communes Christiani nominis hostes, in omnis humanitatis, religionis, literarumque euersores conuertimus? arma inquam ista, quæ in ua-

rias partes diſiuncta atq; diſtracta, & in ſe inuicem conuerſa, omnem Christianam remp. in exitium tandem trahent: quibus coniunctis, Byzantium Romano iterum Imperio reſtitui: Græcia ac tot Chriſtianæ gentes in perpetuo luctu uitam agentes, intoleranda tyrannide liberari: impuriſsima Turcarum gens tota Europa pelli poſſet, & uera CHRISTI religio propagari. At forſan, ut olim, longè quærendus eſt hoſtis, maria tranãda, Europa uniuerſa metienda, in Aſiam Syriamq; per loca ardua, regiones ſuſpectas, & ferociſsimas gentes tranſeundum? Atqui pro foribus & in ipſo limine eſt, arrogantia tumidus, ultro nobis inſultans, diſsidijs noſtris gaudens, fortunis inhians. O' ſecula, ô mores. Potuit olim Petrus eremita, tenuis fortunæ uir, trecenta mortalium millia contra Sarracenos ſola oratione armare, & innumeros nobiles ac proceres cum multis legionibus in eoſdem concitare, in Aſiam uſque perducere: ubi regna multa Sarracenis ademerunt. nam tunc populi ipſi per ſe nullo ſtipendio adducti, ſed ſola pietate impellente, longiſsimas peregrinationes ſuſcipiebant: & regibus ipſis uel ocio ac luxui deditis, uel ciuilibus bellis occupatis, arma in remotiſsimas terras contra impios ferebant. Nunc autem, cum potentiſsimus, idemq; immaniſsimus hoſtis, ceruicibus noſtris immineat, Chriſtianas prouincias alias occupet, alias oppugnet & uaſtet: habeatq; Chriſtiana reſp. D. MAXIMILIANVM Imperatorem ſapientiſsimum: quorundam nihilominus prauis conſilijs nos mutuò conficimus. Quod cogitans, & mecum ipſe Chriſtianæ Reip. ſtatum lugens, ut cum unus & uiribus imbecillis, ægroq; corpore, nil efficere poſſem rebus gerendis: ſaltem multis alijs, qui poſſent, animos ad commune periculum propulſandum excitarem: exemplisque, quæ Hiſtoriarum lectio ſuppeditat, ad conſulendum Reip. ſaluti accenderem: me ad Sarracenorum, Turcarumque res alta uetuſtatis caligine immerſas, ordine ſcribendas contuli: ut quibus artibus illi creuerint, & quibus uitijs noſtræ uires imminutæ ſint, uidentes, ea uitare poſsimus. Hanc autem Hiſtoriam

totam

totam breuiſsimè comprehenſam, & cùm ex multis Græcorum, Byzantinorumque & Latinorum uoluminibus, tum ex Arabum, Maurorumque annalibus collectam, in tres libros partiti ſumus: ſic, ut Primus Muamedis & Sarracenorum originē, imperijque incrementa, ad ſummum uſque faſtigium, per ducentorum annorum ſpacium contineat: Secundus, à prima eius inclinatione, ad eiuſdem excidij initium, totidem annorum ſpacio: Tertius, excidiū ipſum ac Turcici (quod Sarraceníco ſucceſſit) imperij originem ad Othomanum uſque, trecentorum uidelicet annorum res geſtas breuiſsimè complectatur. Ita ut hæc omnis Hiſtoria, ab anno poſt CHRISTVM Seruatorem natum DLX, quo natus eſt Muamedes, ad MCCC perueniat. Othomanorum autem Imperatorum res omiſimus, quòd à multis alijs ſeorſim ſcriptæ fuêre: cùm de his, quæ nos his tribus libris complexi ſumus, nemo uel Latinorum, uel Græcorum, quod ſciam, ſeparatam Hiſtoriam fecerit. Quem meum laborem, ſi bonorum & doctorum iudicio comprobari ſenſero, ad maiora me deinceps accingere audebo.

CAEL. AVGVSTINI CVRIONIS SARRACENICAE HISTORIAE Liber primus:

Quo origo illorum, & Imperij incrementa continentur.

ARRACENORVM res tum in Oriente, tum in Occidente geſtas ſcripturus ſum: primùm, quia magnę, & toto terrarum orbe peruagatæ fuerunt, & diuina atq; humana cuncta permiſcuerunt: deinde, quia ex Chriſtianorum diſsidijs coaluerunt: ut inde exemplum capientes diſcamus, quantum diſsidia noſtra uirium Chriſtiani nominis hoſtibus & audaciæ addant: ne'ue amplius hac ratione ijs qui nihil magis quàm ſanguinem noſtrum appetunt, iugulum prębeamus. Etenim primùm omnium illud ſatis conſtat, Imperium Romanum, quod concordia, temperantia & fortitudine in tãtam magnitudinẽ creuerat, ut cunctis penè mortalibus leges daret, ubi ocio & ingentibus opibus partis luxus Imperiorumq́ue cupiditas ciuium animos inuaſit (quę res ipſum iam ſua mole labantem, dum plures pro Imperij faſtigio dimicant, deiecerunt) à nullo tantã cladem, quàm ab Sarracenis, accepiſſe. Nam etſi Gotti, egregijs uirtutis atque amplitudinis Romanæ monumentis immani rabie deuaſtatis, primi hominum de domitore gentium populo triumpharint: & Attila Hunnorum rex, à Riphæis montibus ad Pyrenæos cuncta rapidiſsimi torrentis more proſtrauerit: & Longobardi maximam Italiæ partem occupaſsent, ut & Franci ex Germania in Galliam irrumpentes fecerant: illorum tamen alienis in terris uel non diuturna fuerunt imperia, uel tandẽ ſub mitiori cœlo degentes mores mutarunt, religionemq; & Cæſarum ſummum Imperium agnouerunt. Verùm Sarraceni, ut Romani Imperij ſimul & Chriſtianæ religionis euerſores uiderentur, ex Arabia erumpentes, nobiliſsimas Aſię partes, quæ tantis immaniſsimarum gentium inundationibus

inta-

intactę fuerant,uaſtarunt,omnibus bonarum literarum, ingenuarumq; artium ſtudijs,&(quod maximum eſt)religionis ueræ cultu in ijs extinctis:& non ſolum Aſię prouincias, ſed & Africam penè totam,ac Hiſpaniæ maximam partem barbaris ritibus, ignorantiæ tenebris, impiaq; & nefanda religione fœdarunt: indeque crebris incurſionibus Italiam, Græciam, & Galliam maximis calamitatibus afflixerunt: & tale Imperium conſtituerunt, ut hodie(qui eſt annus à Chriſti Seruatoris natali M.D.LXVII.)nongenteſimo uidelicet poſtquam natum eſt anno, ceruicibus noſtris imminêre uideatur, totique Chriſtianæ Reip.ſit formidabile. Nam Turcæ qui hodie rerũ potiuntur,quaſi hæredes ab illis & religionem & regna acceperunt: & adhuc in Africa Sarracenorũ reliquię quædam uigent. Sed priuſquam ad res geſtas illorũ explicandas ueniamus,ſunt nobis pauca de origine, & ſectæ autore dicẽda. Arabia omnis in tres partes eſt diſtributa.quarum una Petreia,à Petra uetuſsimo oppido dicitur: altera,Deſerta:tertia,Fœlix ſiue Sabęa.Petreiam ab Aegypto,cui ad Orientem eſt Caſius mons,& inde uaſtæ ſolitudines dirimunt:à Septentrione Iudæam & Palęſtinam habet: qua ſol oritur, deſertam Arabiam: & qua ad meridiem uergit, Arabici ſinus interiorem partem. Deſerta, in qua urbs Scene erat,alio nomine etiam Scenitis appellata:à meridie montibus Arabiæ felicis cincta eſt, à ſeptentrione Meſopotamiam habet,& Euphratem fluuium ab ortu. Arabia fœlix, inter duos ſinus Arabicum & Perſicum, ueluti peninſula excurrit: Petreiam & Deſertam habet à ſeptentrione,ab occaſu Arabicum ſinum: ab ortu Perſicum, & à meridie Rubrum mare. Has regiones à quatuor populis habitatas fuiſſe inuenio, nempe ab antiquiſsimis Arabibus, ab Arabo, Sabo & Petreio, Curetis filijs,& Chami nepotibus oriundis:à quibus & tres Arabiæ cognomen acceperunt,nempe Arabia deſerta ab Arabo, Sabæa (quæ & Fœlix) à Sabo thurifero,Petreia à Petreio (Beroſo Chaldæo autore) deinde ab Iſmaelitis,quorum generis conditor fuit Iſmael,Abrahami & Agaris ancillæ

filius, à quo & Ararena regio & Agranum oppidum, à Strabone corruptè, pro Agarena & Agareno nuncupata, originem habuerunt: ut Petreia regio à Nabathæo, Nabathęa, & Cedrei populi à Cedar eiuſdem Iſmaelis filijs dicti ſunt. Tertij populi fuerunt ex Chæturæ, ſecundæ Abrahæ coniugis, filijs oriundi, qui magnam Arabiæ felicis partem occuparunt, eam præſertim quæ ad Rubrum mare pertinet: & in Libyam quoque colonias deduxerunt, unde poſtea (Ioſepho authore) ab Ophre Mandanes filio, & Abrahami ex Chætura coniuge nepote, Africa dicta eſt. Quartum genus, ab Eſau Iſaaci filio originem traxit, qui Iudęæ proximas Petreiæ Arabiæ partes incoluit, unde Sarraceni populi in Arabia Petreia à Plinio & Ptolemæo nominantur. nam Iſaacus Eſau pater, Abrahami ex Sara filius fuit. Dicti autē ſunt Sarraceni, ut ſimul ſe à domina, non autem à ſerua, quemadmodum Iſmaelitæ, oriundos teſtarentur: & ab Iudæis diſtinguerentur, qui & ipſi ijſdem parentibus orti erant. Inter hos omnes fortiſsimi & bellicoſiſsimi erant Scenitæ, Deſertam Arabiam incolentes, ſic ἀπὸ τῶν σκηνῶν dicti, quòd Nomadum more uagi & ſine ędificijs in tentorijs habitarēt: qui ſeſe antiquiſsimos eſſe gloriabantur, & cum cæteris omnibus de nobilitate contendebant. horum opera ſæpe in bellis Romani Imperatores utebantur. Inſtituta multa Arabes, & ritus Hebræorum inſtitutis ſimiles ſemper habuerunt, & hodie retinent: nam ſemper, ut etiam Herodotus atque Diodorus antiquiſsimi ſcriptores teſtantur, circumciſione uſi ſunt: ac tribuum, ut Iudęi, familiarumq; ordinem ſeruarunt: & alterius tribus familiæ'ue fœminam uiro nubere, aut uirum uxorem ducere nefas ducunt, generis nobilitatē incorruptiſsimam ſeruantes, ita ut nobiliores ſemper apud eos regnarent: nec unus omnibus, ſed quælibet tribus regem ſuum haberet: eiq; non filius ſuccederet, ſed primus qui poſtquam rex eſſet ſalutatus, ex nobiliſsimo uiro ac muliere naſceretur, in ſpem regni alebatur: homines paſſim (ut qui ſub torrenti ſole degunt, plerunque ſolent) furtis ac rapinis dediti. Religio apud eos uaria erat. alij enim

enim Christum colebant: quorum etiam eo tempore, à quo nos Historiam nostram ordimur, ut & in alijs locis omnibus, uarię erant sectæ. alij Iudęorum ritus seruabant: alij solem & lunam, alij arbores quasdam, alij serpentes, alij turrim Alcaba dictam, quam ab Ismaele ędificatam putabant, & alij aliud uenerabantur. In hac igitur tanta religionum uarietate, ac tam rudi populo, Muamedes paternum genus à Core Esai, uel (ut alij uolunt) ab Cedar Ismaelis filio trahens, cuius pater Abdela, & mater Enima uocabatur, gente Iudæa, Itraripi Meccæ urbis agri oppido, in Arabia deserta tenui fortuna natus est, Anno salutis Christianę (ut ipsi tradũt) DLX, mense Februario, unde à parentibus primis annis & Hebręorum ritibus, & gentium cultu est imbutus. Parentib. uerò, cum adhuc tenera ętate esset, defunctis, Salutalebi patrui tutelę fuit commissus: deinde cum iam adultam ętatem attigisset, ab Scenitis, ferocissimis (ut diximus) eius prouincię populis, uitam per latrocinia ducentibus, captus, Abdimonepli Ismaelitici generis ditissimo mercatori uenditus fuit. qui eius ingenio cognito, eum sępissime ob mercaturæ negocia ex Palęstina, in qua habitabat, in Aegyptum mittebat. quę negocia, cum Muamedes per multos annos exercuisset, apud Hebręos, Christianos & gentiles magnam sibi gratiam conciliauit. Erat enim Muamedes, statura mediocri, capite magno, facie subfusca, colore uiuido, barba prolixa, nec tamen cana: quia caniciem, si quæ fortè incipiebat, unguentis celabat: aspectu graui, & maiestatem quandam cum comitate prę se ferenti: cruribus optima proportione factis, motu corporis suaui, leniq́; ac (ut aiunt) fluminis suauiter delabentis cursum imitanti: in sermone benignus, magnaq́; animi & corporis ui: ingenio acri, sed (ut de Catilina tradit Salustius) malo, prauoque: audax, & periculorum contemptor. Cuius rei exemplum hoc adferunt, quòd cum aliquando equo ferocissimo, ac prorsus indomito, amicis aliquot spectantibus, insideret, eum ita agitauit, ut omnes qui spectabant, de eius salute uehementer solliciti rogarint, ut ex equo

descenderet. quibus ille placidissimè respondit: equum illum mari similem esse, ut se ea agitatione, non secus ac si naui ueheretur, oblectari intelligeret. Itemq; uarius erat, ut leges ab ipso innumeræ inter se pugnantes, latæ indicant: quæ res in ipsius religione sectarum uarietatem induxit. nec non cuiuslibet rei simulator ac dissimulator, sed naturà facundissimus. Vastus eius animus, immoderata incredibiliaq; cupiebat. Hunc tanta sectarum uarietate cognita, cupiditas maxima inuaserat, unius religionis constituendæ, & imperij simulq; diuini honoris sibi uindicandi. Cuius rei spem illi faciebant Christianorum dissidia, mores corrupti, & militaris disciplina amissa. His accessit Sergij monachi (qui ob Arrianam sectam Byzantio pulsus, in Arabiam fugerat, & Abdimoneplis Muamedis heri domum frequentabat, Muamedemque ob ingenium ualde diligebat) consilium. Itaque hero sine liberis mortuo, Hadigia uxor uidua quinquagenaria, omnium mariti bonorum hæres, hunc sibi uirum capit. Is igitur, ut qui comitialem morbum pateretur, cum sæpe corpore prostratus, in alienationem mentis ueniret, idque uxor ualde ægrè ferret: id sibi ex ipsius Dei spiritu, qui se corriperet, & quædam nunciaret, quę per ipsum circa Mosis Christique legem populis essent indicanda, accidere dixit. Corpora etenim corruptioni obnoxia, numinis intuitum ferre non posse: ideoque corpus tunc penè animo destitui. quibus uerbis uetula, ut quæ formæ eius atq; ætatis amore capta erat, fidem adhibens, nō iam ut maritum amare, sed ut diuinum hominem & uatem colere, ac uenerari cœpit: eiusque sanctitatem inter æquales prædicare, adeò ut decedens non modò fortunis diuitem reliquerit (hæredem enim eum ex asse instituit) uerùm etiam sanctitatis apud rudem illum populum opinione clarum. quas ob res Bubacus, eius Arabiæ partis facilè princeps, & ex eadem tribu natus, ipsi iam trigesimum ætatis annum ingresso, Aissam filiam nuptui dedit. Qua affinitate & opibus sibi à priore uxore relictis fretus, ausus est se apertè Dei nuncium & uatem profiteri, & nouam

quandam

quandam religionem docere, ex omnium ſectarum erroribus conflatam. Præcipiebat enim circumciſionem ſimul & ſacri fontis lauacrum, porcinæq; carnis & uini abſtinentiam. Ieiunium menſem continuum ſeruari uolebat, tantumq; noctibus cibum capi. Tres tantum uates fuiſſe, Moſem & Chriſtum, Chriſtumq; minimè Deum eſſe: & talia huiuſmodi impia dogmata innumera, quæ in ipſius Alcorano continentur. Quæ dogmata initio quidem à multis deridebantur, & illorum cauſa pro mente capto habebatur. Verùm cum iam affines omnes & Bubaci familiam, quæ potens erat, multosq; ex plebe in ſectam ſuam pertraxiſſet, Meccæ magiſtratus, id Reipub. ni citò huius hominis audacia reprimeretur, pernicioſum fore animaduertentes (apertè enim in principes inuehebatur) manus illi inijcere, ut ſupplicio afficerent, ſunt conati. qua de re certior factus Muamedes, Mecca profugit: eumq; multi propinqui, affines, amici & clientes, quibus iam eum talem eſſe, qualis haberi uolebat, perſuaſum erat, ſunt ſequuti: & ab hoc anno, qui fuit poſt Chriſtum Seruatorem natum DXCIII, Arabes ſuos annos numerant: huncque annum Legiræ, id eſt fugæ annum uocant. Hac igitur multitudine uiſa, magis quàm antea uiribus ſuis fidens, talem ad eos habuit orationem.

Quantoperè ſemper cupiuerim legem, quæ mihi per Dei opt. max. nuncium Gabrielem mortalibus præcipienda tradita fuit, promulgare, & ipſe Altiſsimus nouit, & uos amici mihi teſtes eſtis. nulli enim unquam labori peperci, nulla pericula, nullas ærumnas ſubterfugi, ubi me communi hominum ſaluti conſulere, & munus mihi diuinitùs iniunctum exequi placidè poſſe ſperarem: ut homines à flagitioſa uita ad ſanctam reuocarem: atque ex orco, in quem præcipites ruunt, in cœleſte regnum retraherem. In hoc uidelicet Dei ipſius, cuius legatione in terris fungimur, benignitatem imitantes. qui cum omnes Adami culpa mortales, in immanis inferni tyranni manus cecidiſſent: uoluit tamen populum ſuum, ſicuti Abrahamo parenti noſtro promiſerat, ſeruare, lege nempe illi propo

ſita, per quam uitam ſempiternam adipiſceretur. ideoq́; primùm Moſem miſit, qui initia quædam & fundamenta iáceret huius doctrinę, & homines ſempiternarum pœnarum metu ad ſaniorem uitam reuocaret. Sed cum eá ratione parum Moſis lex profeciſſet, Ieſum Chriſtum miſit, qui mitiore quadam uia mortales deliniret, ac Deo obſequentes redderet. Nunc autem humano genere ita rurſum deprauato, ut nulla ſit certa & conſtans religio, nulla diſciplina, nulli probi mores: mihi, quem iam ab ipſa mundi origine ad hoc deſtinârat, id muneris iniunxit, ut extremis malis extrema remedia adhiberem: & ferro atque igne, quicquid praui eſſet, uel ſeſe huic legi opponere auderet, reſcinderem: ac regnum Dei, auguſtioremq́; in terris, quàm ulla antehac fuerit, Rempub. conſtituerem. Nam quis non uidet, niſi nos, quibus à Deo id muneris eſt iniunctum, obuiam tantis malis eamus, omne mortalium genus breui periturum? Non enim poteſt humana natura ſine lege (quæ in tanta uarietate & uiuendi licentia, nulla conſtare poteſt) non grauiſsimè labi & peccare: legem autem, quomodo ſalutarem inuitis & ſpernentibus feremus? nam quantis nos, qui ſummi Tonantis iuſſa exequi ſatagimus, contumelijs affecerint, uos amici uidiſtis: non ſecus ac feras, ad necem nos perſequuntur. Sed uos felices ac beatos, quos Deus mihi miniſtros & adiutores ad tantas res gerendas delegit: & non ſolum æternę fœlicitatis mecum participes eſſe uoluit, uerùm etiam in terris ingentibus diuitijs locupletare: quib. profectò, ſi fortes & in fide conſtantes fueritis, breui innumeris gentibus ſubactis, & ditiſsimis regionibus populatis fruemini. Ea enim omnia Deus ueſtra eſſe uult, quæ iniuſtè impij homines, qui huic legi aduerſabuntur, poſsident. Hęc autem omnia ſic futura, cùm aduerſariorum ſcelera, quę Deus diutius impunita eſſe nõ patietur, & ueſtra (uiri fortiſsimi) pręclara uirtus ac fides, tum Dei opt. Max. certiſsima oracula, nobis ſpondent: quamobrem, ſi & cœleſtis regni, & tantarum opum atque gloriæ participes eſſe uultis, decet uos mihi iuſiurandum pręſtare.

Quibus

Quibus auditis,multitudinis principes,ac inter primos Zaid filius Zuzaræ,Aomar, & reliqui omnes ordine,ſtrictis gladijs,iureiurãdo grauiſsimo promiſerunt:ſe nullam aliam,prȩter eã quam Muamedes ferret, legem probaturos : & pro ea tuenda propagandaq́; uitã & ſanguinẽ,ubicunq; opus foret,profuſuros.His peractis, Muamedes rurſus ſilentio multitudini impoſito,ubi aliquandiu precanti ſimilis genibus flexis ſtetiſſet, alta uoce dixit·

Nunc, uiri fortiſsimi, uos armis & animis ad pugnam accingite: certiſsimã uictoriam in manu habemus.en illa quæ ſępe optaſtis: diuitię uidelicet,decus,gloria,perpetua fœlicitas, in oculis ſita ſunt.Deus ea omnia uobis uictoribus præmia poſuit: uirtus ueſtra, cauſa ipſa, & ſuperiora omnia, uos magis,quàm oratio mea, hortari debent.

His dictis, decem duces ex nobiliorib. potentioribusque, & ſibi affinitate iunctis multitudini præfecit, eamq́; in cohortes & centurias diſtribuit. Ducum hæc erant nomina: Vbequar, Omar,Ozmen, Alifre, Talaus, Azubeirus, Zadinus,Zaedinus, & Abuobeid. & ſic Meccam inſtructo agmine perexit.Quo audito, Meccæ magiſtratus exercitum contra eum miſit: cum quo Muamedis copię congreſſæ,inferiores fuerunt. Quamobrem quatuor annorũ ſpacio ab oppugnatione urbis abſtinuit: populos tamen interea ſemper ſuis cõcionibus,quas in agris & uicis habebat, ad ſeditionem accendens: quibus etiam inter Scenitas, qui Romanis Imperatoribus parebant, motus quoſdam excitauit. Deinde iterum uiribus auctus, Meccæ oppugnationem fruſtra tentauit: & biennio pòſt tertiò eundem conatum irritum eſt expertus. Interea Heraclius Imp. Scenitarum iuuentutem ad ſeditionem ſpectare animaduertens, ut eam placaret, per ſpeciem militiæ, magnam partem procul ablegauit. Regnabat tunc in Perſia Coſdroes rex, qui Mauricij Cęſaris filiam nomine Mariam uxorem duxerat, & in eius gratiam ſacri fontis lauacrum ſumpſerat: Chriſtianorumq́ue omnium,quàmdiu ſocer uixit, amiciſsimus fuerat, ac in eoſdem beneficus. Sed eo pòſt à Phoca, qui ei in Imperio

ſucceſsit,

ſucceſsit, proditione interempto, eorum qui tam nefarium hominem domini ſui cęde pollutum, ſibi principem conſtituerant, quaſi illius ſceleris & occultæ ſocietatis reorum perfidiam deteſtatus, ut ſoceri necem uxore incitante ulciſceretur, Heraclij (nam Phocas breui fuit interemptus) qui, cum Italiam & Romanum Imperium undique barbari uaſtarent, in ocio deſidebat, ignauia audacior factus, in Imperij fines cum exercitu irruperat: & tota Aſiæ ora quæ ad meridiem uergit, armis ſubacta, Aegyptum ingreſſus Alexandriam occupauerat: & inde ulterius progreſſus, Carthaginem, & omnem Africam ſubegerat. Deinde prouincia pręſidijs firmata, per Alexandriam reuerſus, Syriam & Iudæam uaſtabat. Heraclius, à barbaro hoſte tantis affectus cladibus, pacem petijt: qua non impetrata, potius coactus quàm ſponte, exercitum comparat: & Arabas iſtos Scenitas (cum quibus ſunt qui uelint Muamedem fuiſſe, & prælio, quo Coſdroæ res conciderunt, à milite quodam nomine Turco uulneratum fuiſſe) ſibi adiungit: & cum Coſdroa multis prælijs congreſſus, tandem eum uicit, adeò ut is ultra Tigranem fluuium fugiens, Medarſem filium (altero filio maiore natu, præclarę indolis adoleſcẽte, qui Sirochis uocabatur, præterito) regni conſortem declarârit. Qua contumelia grauiſsimè irritatus Sirochis, occultè cum Heraclio conuênit, ut patre ſimul & Medarſe fratre, quem pater ſibi prætulerat, cum omni regia gaza proditis, deductisq; præſidijs ex omnibus Rom. Imperij prouincijs, ipſe Perſarum regnum obtineret, paxq; inter utrunque Imperium eſſet: nec magis puduit Heraclium, Chriſtianum uidelicet principem, regnum, quòd iam tot prælijs aduerſis debilitatum, ſi uictoriæ curſum ſequi, & fortuna uti ſciuiſſet, in manu ſua, rege præſertim fugiente habebat, parentis ſimul ac fratris impio nefarioq; proditori tradere, & ignauam ignominioſamq; pacem tanto ſcelere mercari: quàm barbarum illum & impium iuuenem, regnum ſibi, tam nefario facinore parare. tantum in hoc ualuit regnandi dira cupiditas, & in illo ocij deſiderium.

rium. Itaque Coſdroas cum Medarſe & uxoribus ex fuga retracti,in uincula conijciuntur:nec multo pôſt ambo Syrochij iuſſu interfecti, fortunæ uarietatis exemplum crudele fuerunt: quo moneri debent reges, quid ipſis in ſucceſſore declarando ſit cogitandum, ne fortioribus pręteritis ignauiores eligant. Nulla enim acrior indignatio eſt, in feroci pręſertim pectore, quàm uirtutis à ſuiſmet contemptæ. Rebus igitur Perſicis hoc fœdere pacatis, Syriaque & Hieroſolyma reliquiſque prouincijs Romano Imperio reſtitutis, ab hoc bello redeuntem Heraclium Muamedes regio comitatu & pompa ſtipatus conuênit, & regionem ad habitandum petijt, atque obtinuit. Cum autem militibus ſtipendium daretur, quęrerenturq; Arabes ſe merito ſtipendio fraudari: quęſtor imprudenter nimis atq; arroganter, uix eſſe reſpondit, quod Græco & Romano militi daretur, nedum huic canum turbę. Quę uerba breui toti ferè Chriſtianę Reip. exitio fuêre, & adhuc in capita noſtra illius iniuriæ uindicta redundat: tot ſæpe mala ex unius imprudentia oriuntur, cum præſertim uiri fortes & militares iniuria afficiuntur. Hac enim contumelia ad iram accenſi, Arabes in Syriam ſeceſsêre, ſeque Muamedis aſſeclis adiunxere. Quamobrem Muamedes his uiribus auctus, quartò Meccam ſummo conatu oppugnaturus petit. Perceperunt hunc conatum Meccæ magiſtratus: & ideo maiore quàm antea apparatu, & copijs, uniuerſa penè ciuitas ad impetum hunc reprimēdum ei occurrit: cum quibus ille ad Bredinum amnem prælio congreſſus, trecentis Meccæ patricijs, præter ingentem aliam multitudinem, cæſis ſuperior euaſit, adeò ut eo prælio penè omnis Meccæ nobilitas fuerit extincta, & ſic Muamedes uictor Meccam eſt ingreſſus: præſidioq; impoſito, Hunaimum cum exercitu petijt: eaq; urbe expugnata, prædam, quę opima fuit, militibus diſtribuit. Inde Tarſum obſidione cinxit. qua urbe per menſem fruſtra oppugnata, in Arabiæ interiora rediens, Itraripum ſiue Ietripum primò, deinde Medinam urbem diuitibus Iudæis refertam occupauit: &

præda militibus conceſſa diripuit: Iudæos uerò omnes qui tum ibi, tum in alijs Arabiæ locis erant, ut qui maximè ob diuinæ legis peritiam inſtituto ſuo aduerſarentur, ſummo odio perſequens, undecim prælijs penitùs deleuit. Inde Itraripum reuerſus, Azeibum Meccæ præfectum conſtituit, qui cum magna Arabum ſiue Sarracenorum manu urbem eſt ingreſſus. erat enim tunc Mecca, & adhuc eſt, totius Arabię, tum ob uetuſtatis opinionem, ut quæ ab Iſmaele, uel ab Abrahamo ipſo condita creditur, tum etiam ob magnitudinem urbis populiq; frequentiam nobiliſsima. Deinde rurſus eodem anno Azeibo inde moto, Moadum, Gadelis filium, eidem urbi præfecit: cum huiuſmodi mandato, ut ſe humanis exempto legem ſuam tueretur, & à populis ſeruari curaret: interea uerò Meccenſibus ius diceret. Deinde rebus in hunc modum conſtitutis, Tambicum caſtra mouit: ibiq; templum condidit, quod adhuc uiſitur. Inde Zalidum & Melidum legatos ſuos, cum copiarum parte contra Alozaidam, Almathaliphi filium, Aliendeli regem miſit. quem illi armis uictum, uectigalem ipſi fecerunt: & ſic Arabia tota ſubacta, Eubocaram, dum ipſe Itraripi ageret, cum exercitus parte Meccam ire iuſsit: & ut neminem in ea uiuum relinqueret, aut aliunde uenientes, niſi qui ipſius legi parêrent, ac doctrinæ crederent, ingredi pateretur, iniunxit. uolebat enim Meccam, quemadmodum effecit, religionis atque imperij ſui ſedem eſſe. & ſic Mecca breui tempore ijs tantum qui Muamedem colerent, eſt repleta: nec ſola Mecca, uerùm etiam Arabia tota eius errores (ut ſunt illi populi naturâ creduli, & rerum nouarum admiratores) eſt amplexa. Deincepsq; omnes qui ſe ei ſectę dederent, tum quòd ex Sarracenorum gente is error eſſet ortus: tum etiam Muamede, ut ipſis omnia à Deo promiſſa uiderentur, quæ in Sacris literis Abrahæ ſemini promittuntur, ſic perſuadente, Sarraceni ſunt appellati. Quo rerum ſucceſſu elatus, legationes ad uicinos reges miſit: quibus monebat eos, ut & ipſi religionem hanc amplecterentur, cum literis argenteo ſigno, cui hæc uerba erant

inſcri-

inscripta, MVAMEDES DEI NVNCIVS, obsignatis: nempe ad Cæsarē Constantinopolitanū, ad Persarū, Aegypti, aliosq; reges. Postea creauit quatuor tribunos militum, uulgò Admirantes appellatos, quibus singulis multos duces & centuriones attribuit: eosque quatuor acutos Dei gladios nuncupauit, & iussit diuersos in quatuor orbis terrarum partes ire, ac omnes qui legem suam non amplecterentur trucidare. Quorum hęc erant nomina: Ebubezer, Omar, Ozmenus, & Ali Salutalebi patrui ipsius filius: cui etiam Fatemam, suam ex priore coniuge priuignam, uxorem dederat. Ex quibus Ebubezer, ab alijs Vbequar, & alijs Bubacus uel Eubocara appellatus, Muamedis socer, Palæstinam petijt: ibique oppidum Muchea nomine oppugnauit, cui Theodorus Begarius Cæsaris nomine pręerat. is uiribus suis collectis, repentè Sarracenos tanto impetu est adortus, ut multis ex illis cæsis, reliqui fuga sibi consuluerint. Quo tempore, III Idus Martij, obijt Muamedes: Anno salutis Christianæ DCXXXVII. cum decem annos regnasset, ac in domo Asiæ coniugis Mednię, eo ipso in cubili in quo quiescere solebat, absq; ullo regio ornatu, corpore solummodo triplici candido panno inuoluto, ferrea in arca conditus fuit: ubi pòst templum magnificum latericio opere extruxerunt propinqui eius, & fornicem in eo magnete lapide ita crustatum fecerunt, ut arcam in qua Muamedis corpus iacet, in altum subleuatam sustineat, ex quo locus is à toto Oriente magna religione colitur. Tradunt illum, dum exularet à patria, in Mauritaniam Tingintanam semel peregrinationis gratia profectum, in Hispaniam quoque traiecisse. Sed cum intellexisset, Isidorum episcopum sibi insidias parare, mox inde recessisse. Moriens autem Muamedes Alim generum successorem suum declarauit: & Califam, id est, pontificem sectæ suę esse uoluit, eiq; unà cum filia corporis sui curam commisit. Sed Eubocara socer id uetuit, æquum esse inquiens, ut cum Muamedes apud se decessisset, suoque fauore & opibus quæcunque adeptus erat, acquisiuisset, ipse ei succederet

prior. Cui Alis se opponere non potuit, quia potens erat, adhærebantq; illi Homar & Ozmenus propinqui ipsius, uiri fortes, & factione pollentes: qui cum ad se quoque, quòd Muamedi rebus gerendis semper adfuissent, regni administrationem iure spectare arbitrarentur, malebant Eubocarã, qui senex erat, & ipsis sanguine iunctus, regnare, quâm Ali iuuenem: qui tamdiu regnare poterat, ut ipsis nulla regni post illum obtinendi ex naturæ ordine spes relinqueretur, & nulla ipsos sanguinis affinitate contingebat. Quamobrem Eubocara Muamedicæ sectæ pontifex creatus est: qui statim cum ingenti exercitu finibus suis egressus, Românum præsidium fudit: & uictor in Arabiam rediens, regni sui anno tertio nõ expleto, nec sine ueneni suspicione, mortuus est, & prope Muamedem absque regio ornatu conditus. Huic succesit Homarus, quem eius propinquũ fuisse diximus. Hic Bosram, totius Arabiæ caput, cum multis alijs expugnauit, & Gabatam usque cuncta subegit: quo Sarracenorum successu uehementer commotus Heraclius, Theodorum fratrẽm cum magno exercitu contra eos misit. Qui cum Homare prælio congressus & uictus, Emessam confugit. Quo tristi nuncio accepto, Heraclius Baanem cum maioribus copijs ad eandem expeditionem misit. qui cum prope Emessam castra haberet, Sarracenos in se impetum facientes fudit, adeò ut illi in Damascenorum fines concesserint: & castris ad Bardanes fluuij ripam positis, tam ualidis excursionibus uicinos agros populabantur, ut nemo reprimere eos posset. Quamobrem Heraclius uiribus suis diffisus, & sibi, si diutius in ea prouincia mansisset (erat enim tunc Hierosolymis, unde post Persicum fœdus nunquam discesserat) timens, preciosis omnibus Hierosolymitani templi ornamentis secum, ne barbaris prædæ essent, acceptis, Byzantium redijt. Sequenti uerò anno Sarraceni Damasco castra admouerunt. qua re motus Baanes, qui eam urbem Cæsaris præsidio tenebat, Theodorum Sacellarium, iterum Cæsaris in Assyria legatum, ut sibi cum copijs auxilio ueniret, rogauit. quod cum ille

facere

facere properaret, à Saracenis in itinere fractus fuit. milites uerò, qui cum Baane erant, ducem ſumma cum poteſtate habere cupientes, eum Imperatorem ſalutârunt: ſed qui cum Sacellario Sarracenorum ex pugna manus euaſerant, Heraclio fidem ſeruare uolentes abiuerunt. Baanis milites numero quatuor millia erant, & Sacellarij ferè totidem. Hoc igitur diſsidio, quod inter Romanos milites ortũ erat, cognito, Sarraceni promotis caſtris Romanos ſunt adorti. cumq; uẽtus aduerſus Romanorũ aciem ſpiraret, qui in ſicca & ſabuloſa regione puluerem attollebat, quo Romanis & oculorum uſus, & reſpirandi facultas adimebatur: Sarraceni hac occaſione uſi, eos fuderũt. qui per præcipitẽ uiam fugientes, penè omnes in Ermeta amne ſubmerſi interierunt. Qua uictoria elati Sarraceni, Damaſcum petierunt: eaq; urbe expugnata, totam Phœniciam ſubegerunt. Deinde, cum expeditionem in Aegyptum molirentur, id audientes Romani, qui eam prouinciam obtinebant, Cirum epiſcopum Alexandrinum ſibi ducem conſtituerunt: qui legatis ad Sarracenos miſsis, pacem ab illis ducentis aureorum nummûm milli bus in ſingulos annos promiſsis impetrauit. Et ſic trium annorũ ſpacio nullam ab eis moleſtiam acceperunt. Sed Heraclius ea re cognita, hoc fœdus ſibi ignominioſum ratus, Ciro Byzantium reuocato, Emanuelem Armenum Aegypto præfecit: qui apertè promiſſam à Ciro pecuniã Sarracenis denegauit. Quare illi uehemẽter indignati, in Aegyptum cũ maximis copijs irruperunt: Emanuel uerò cum paucis ſe Alexandriam recepit. At Heraclius, ſerò fidem etiam hoſtibus ſeruandam ſuo malo edoctus, cum uires ad bellum cõtra tam ualidos hoſtes gerendum non haberet, Cirum ad Sarracenos miſit: quò, ſi fieri poſſet, eos ita mitigaret, ut deductis ex Aegypto copijs priori fœderi ſtare uellent. Cui id eis perſuadere ſatagenti, Sarraceni reſponderunt, Num marmoreã columnam deuorare poſſet? quod cum ipſe fieri poſſe negaret: non magis ſe Aegypto diſcedere poſſe dixerunt. & ſic præſidijs Romanis pulſis, eam prouinciam occuparunt. Deinde Homar

Hieroſolymam petens, eam ualida obſidione cinxit: & duorum annorum ſpacio obſeſſam, tandem deditione cæpit. qua occupata, facile Aſſyriam uniuerſam ſuo ſubiecit imperio. Poſtea unum ex ſuis ducibus nomine Iaidum, cum magna copiarũ parte in Meſopotamiã miſit: cui tum prouinciæ Cæſaris nomine præerat Iohannes cognomento Catea, qui Ozroenæ ſedem habebat. Hic Iaido, mille auri pondo in ſingulos annos, modò ne Meſopotamiam ingrederetur, promiſit: ac Edeſſam profectus, ei, Cæſare inſcio, prioris anni uectigal miſit. quo cognito Heraclius eo in exilium relegato, Ptolemæum equitum magiſtrum Meſopotamiæ præfecit. Iaidus uerò, ubi id reſciuit, Eufrate fluuio traiecto, Edeſſam urbem obſidione capit. deinde Cõſtantiam & Baram diripuit, Meſopotamiamq́ue uniuerſam ſubegit. Et Muauia Aegypto, ubi Cairum oppidulum prope Memphis ruinas ædificauit, & communiuit, ac prouincijs omnibus inter Nilum & Euphratem amnes ſitis, præpoſito, in Arabiam redijt. Et poſt duos annos Sarraceni Perſas iam tot aduerſis rebus debilitatos bello petierunt. In Perſide, ut ſuprà diximus, Syrochis Coſdroæ ſucceſſerat: eiq́; intra annum defuncto, Adhiſeris filius: quo breui extincto, Perſæ Hormiſdam ſibi regem creauerant: qui in pugna contra Sarracenos perijt. & ſic Perſæ acie uicti, non ſolum imperiũ, ſed nomen etiam amiſère. Sarraceni deinceps, pro Perſis appellati. Perſide occupata, Homar populos ſuum agnoſcentes imperium recenſuit. Et Hieroſolymis habitauit, ibiq́ue templum Muamedi ædificauit, poſt regni ſui anno decimo, à Perſa quodam ſeruo ſuo, nomine Almigira, ſubmiſſo, dũ precaretur, fuit interfectus. Fuit Homar uir bellicoſus & ferox, ut innumera bella ab illo geſta, & prouincię ſubactæ teſtantur. nec minus prudens, quàm fortis. Muamedis ſcripta colligi, & in unum uolumen componi curauit: & in eos qui eum laborem ſumpſerunt, liberaliſsimus fuit. Nam Muamedes, cum eſſet literarum prorſus ignarus, nullum uolumen confecerat: ſed ut quæq́; res in mentem ueniebat, eam per hunc aut illum

ex ſuis

ex suis familiaribus in schedula scribi iubebat: ex quo factum est, ut eorum quæ prius scribi iussisset, oblitus, sæpe pugnantia diceret. Hic etiam primus legem tulit, ut in omnibus templis, Mescithas ipsi uocant, per totũ Septembrem mensem supplicationes fierẽt, & post totum Muamediæ legis uolumen publicè legeretur. Erat Homar statura procerus, colore subfusco, capite caluo, barba minimè densa, & albicante. sepultus & ipse fuit prope Muamedem. Sed priusquam moreretur, sibi ex uulnere moriendum sentiens, successorem eligi uoluit Ozmenum: qui & ipse Muamedem in rebus omnibus iuuerat, eiusq; gener bis fuerat. duas enim eius filias uxores duxerat: quæ tamen ambæ Muamede uiuente, sine liberis decesserant. ad quod eum largitio iuuit: nam Homaris pecunia ab eius ærarij præfecto accepta, eam unà cum paternis bonis in milites distribuit. Fuit igitur tertius post Muamedem pontifex creatus Ozmenus, qui sequenti anno maximum exercitum Hucba duce in Africam aduersus Gregorium patricium, qui imperium in ea prouincia occupauerat, misit: eoque prælio uicto, & Carthagine deleta, totam illam prouinciam Sarracenico subiecit imperio. sed post repentinum aliquod bellum, ab Europa, si Carthagine moraretur, metuentes, Tunetum urbem in interiore Goletæ sinu sitam, se transtulerunt: ibique sedes aliquantisper ponentes, eam ualde auxerunt. Verùm post mandato ab Ozmeno, ne ulla maritima loca incolerent, quia sic cum Imperatore conuenerat, accepto, XXXVI M. P. à mari & circiter centum ab Tuneta recedentes, urbem sibi condiderunt, Cairoanum appellatam. Deinde tertio huius regni anno Muauias, quem Aegypto præpositum fuisse diximus, cum mille & septingentarum, uel (ut alij uolunt) cum septingentarum tantum nauium classe Cyprum petijt: & urbe nobilissima Constantia capta, totam insulam populatus est. Sed Carcozirum, Constantis Cæsaris ministrum, magna cum classe aduentare, certior factus: inde, ne quid incommodi pateretur, recedens, urbem in eadem insula Aradum appellatam, frustra oppugnauit;

gnauit,

gnauit. Deinde Damaſcum in hyberna exercitum reduxit. Interea Ozmenus, ſchedas Muamedis ab Homare colligi iuſſas,in meliorem ordinem redigi, in capita diſtribui, ex ijsq; librum qui Alcoranum uocatur componi curauit, in quo omnia Muamedicæ ſectæ dogmata & inſtituta continentur. Vere poſtmodum redeunte, Muauias maiore quàm antea claſse, Aradum Cypri urbem petijt. quam poſt multas oppugnationes tandem cępit: & incolis, quocunq; uellent, ſine alia iniuria abire iuſsis, penitùs deleuit, atq; inſulam uniuerſam habitatoribus ſpoliauit, uaſtauitq;. Eodem quoq; tempore alius Sarracenorum exercitus Buſurro duce, in Iſauriæ regionis fines irrumpens, regionem totam ferro flammaq; uaſtauit: & quinq; mortalium millibus ex ea in ſeruitutē abductis, domum redierunt. His tot tantisque gladibus acceptis, Conſtans Cæſar duorum annorum inducias à Muauia petijt: quibus non impetratis, dum Muauias ingentem claſsem aduerſus Romani imperij prouincias apud Tripolim Syrię urbem parat, duorum fratrum uirtute conatus ille aliquantiſper irritus eſt factus: qui carceribus, in quibus ingens Chriſtianorum numerus erat, effractis, omnes in libertatem uindicarunt: adeò ut repentè impetum in Sarracenos facientes, innumeros ex illis cæciderint. & reliquis fugatis, uictores ad naues accurrerunt: ex quibus, ijs ſumptis quæ ipſis erant neceſſariæ, reliquas incenderunt, & ipſi in Thraciam uenerūt. Sed Muauias nihil hac clade territus, aliam maiorem claſsem comparauit & inſtruxit, cum qua Phœnicem Lyciæ portum petijt, ubi Conſtans cum claſſe erat: eumq; adortus, tantam Romanorum ſtragem edidit, ut mare illorum ſanguine ruberet. Conſtans uerò uili ueſte indutus, paruo nauigio cum paucis Byzantium fugit. qua uictoria elatus, Muauias Rhodum cæpit: & Solis coloſſum, quem Plinio authore Chares XII annorum ſpacio trecentis talentis fecerat, demolitus eſt: cuius ſtatuæ æs à Iudæo quodam Emeſſano emptum, noningenti cameli extulerunt. Neque hanc ſolùm ſtatuam, quæ ſeptuaginta cubitorum erat, inde Sarraceni tunc aſporta-

ſportârunt, uerùm etiam innumeras alias: cum Plinius præter hunc Solis coloſſum ſeptuaginta tria millia ſignorum, & centum coloſſos ea in inſula fuiſſe teſtetur. Rhodo autem populata, per Aegæum delati, pari clade Cycladas afflixerunt. Hoc ipſo etiam tempore Iaidus, alterius Sarracenorum exercitus dux, Armeniæ fines ingreſſus, ad Caucaſum montem uſque omnia depopulatus eſt. & Muauias Rhodo reuerſus, claſſem in Siciliam miſit: quę illam ferro & igni totam uaſtauit. cum qua congreſſus Olympius Italiæ exarchus (ſic enim tunc uocabantur, qui pro Conſtantinopolitano Cæſare Italiam prouinciam gubernabant) cruentiſsima uictoria adepta eos expulit: qua pugna defatigatus, in morbum incidit, quo paulo pòſt obijt. Ipſe autem Muauias terreſtri exercitu comparato, in Capadociam ad Cæſaream eius prouinciæ caput oppugnandam duxit. Sed prius quàm aliquid memoria dignum ibi gerere poſſet, Ozmeni Califæ morte audita, quia illi ſuccedere cupiebat, exercitum reduxit. Ozmenus duodecimo pontificatus ſui anno, Sarracenorum, qui Ali Califam uolebant, turba domum, ut ipſum interficeret, obſidente, ſibi ipſi mortem conſciuerat, ne in illorum manus ueniret. Hic annulum Muamedis, quem omnes Califæ ante ipſum geſtauerant, caſu quodam amiſit. aliumq; item argenteum ſibi comparauit, in quo hæc uerba ſcribi iuſsit: O' PERTINACES, O' POENITENTES. Colore erat albus, aſpectu grauis & humanus, barba prolixa, ſtatura mediocri: fuitq; ſemper, & antequā ſectam hanc amplecteretur, & pòſt, multitudini charus. ex mercatura magnas ſibi diuitias comparauerat: quamuis ſemper liberalis, imò magnificus fuerit: quas (ut diximus) pòſt militibus, ut pontificatum adipiſceretur, elargitus erat. Vixerat annos LXXXVII. noctu ſine ulla pompa ſepultus eſt, quia ſe ipſum interfecerat. Itaq; eo defuncto, magna inter Sarracenos de nouo pontifice eligendo eſt orta contentio. alij enim Alim uolebant, alij Muamadum Ozmeni filium, alij Muauiam. Sed Alis armis contra Muamadum obtinuit, adeò ut omnium præterquam Muauiæ

consensu, pontifex crearetur. Muauias uerò militibus Aegyptijs atque Assyrijs, quos secum tot bellis exercitatos habebat, fretus, arma contra eum, Ozmeni cædis ulciscendę causam prętexens, mouit: & cum uterque cum exercitu ad Eufratem fluuium uenisset, Muauias rei militaris peritior, & qui militem ueteranum haberet, castra prope amnem & Babylonem urbem uallo ac fossa communiuit sic, ut neque ad pugnam cogi posset, neq; aqua (cuius in ea regione magna est penuria) & commeatu destituerentur, ac nullus impetus à tergo esset metuendus: cum interea Alis exercitus magna aquarum penuria laboraret. & sic per undecim menses militem intra castrorum munimenta continens, leuioribus tantum prælijs rē agendo, hostem fatigauit: donec tandem sacerdotibus & alijs Muamedicæ legis peritis intercedentibus effectum est, ut causa tota duorum senum iudicio permitteretur. hi autem fuerunt delecti, ab Ali Alascares, & ab Muauia Alascius: qui cum Algendelum oppidum, in quo de tota causa cognoscere debebant, uenissent, alter ex illis Alim pontificatu deponendum, alter uerò eo dignissimum esse censuit: quamobrem re per eos nec ritè dijudicata, nec composita, Alis & Muauias in castra quisque sua redierunt: nec desierunt excursionibus crebris se mutuò utriusque partis milites interficere, & agros populari, donec tandem Alis in templo quodam prope Cufam Arabiæ urbem, Muauiæ insidijs trucidatus fuit, ibiq; sepultus: & ob id nunc locus ille Massadale, id est, Alis domus uocatur. Is in annulo hanc habebat inscriptionē: CORDE SINCERO DEVM DOMINVM VENEROR. Corpore breuis erat, barbam habebat prolixā, brachiaq; & crura uillosa, in incessu nunquam oculos attollebat. Ali mortuo, Cufæ & Arathę ciues Alhaccemum, eius ex Fatema coniuge, Muamedis filia, maximum natu filium, pontificem creârunt: qui auum maternum forma omnino referebat. Hic exercitu contra Muauiam ducto, quum acies ambæ ad pugnam instructæ, & fronte opposita starent, siue prælij euentum metuens, siue (ut alij tradunt) naturæ bonitate ui-

te uictus,ne tanta humani sanguinis strages sua causa ederetur : Muauiam supplex adijt , eumq; superiorem agnouit.& sic pace inter eos facta, simul Cufam petierunt : & magna ibi accepta pecuniæ ui,Ietribum inde iuerunt, ubi Muauias Alhacemum propria manu regio diademate ornauit,regemq; appellauit, quia non diu uicturum sciebat. Nam sexto pontificatus sui mense nondum expleto,ueneno quod illi Muauias dederat,obijt.Symbolum eius,quod in annulo gestabat,fuit: Solus Deus potens est. Et sic Muauias solus ęmulis sublatis regnauit. Reb. in hunc modum constitutis, in Imperij Romani fines irrupit.sed pòst Constantio petenti pacem,dedit,ea lege, ut quotidie ab eo decem auri pondo, & seruum cum equo acciperet. Damascus his temporibus Sarracenorum Imperij sedes & caput erat. Verùm in tanta fœlicitate orta sunt inter eos dissidia, ob religionē ex Muamedis rescriptorū uarietate & repugnantia. Persæ namq; iam (ut diximus) Sarraceni facti,longè diuersa ab ijs qui in Syria erant,Homaris Alcoranum sequentibus dogmata habebant. quamobrem Muauias exercitu in Persidem ducto, sectam illam depressit,& suam quæ in Syria uigebat extulit:constituitque, ut suę sectę militibus ducenti denarij in singulos dies numerarentur,Persis uerò solum triginta. Deinde Ciliciæ fines ingressus, totam ferro & flamma est depopulatus. Cumq; Damascum redijsset, Sapor locorum, quæ adhuc Romanū imperium in Perside agnoscebant, Prætor, qui ab Imperatore defecerat, Sergium equitum magistrum ad eum misit, rogatum, ut se ad Constantinopolitanum Imperium occupandum iuuaret. quo hæc cum eo tractante,uenit pariter ad Muauiam Andreas Cæsaris minister,magna & ampla dona promittens, si Saporis rebus nō fauisset. quibus Muauias respondit: Cum utrunq; pro hoste haberet, se illi auxilio futurū, qui plus dedisset. atq; sic Sergio maiora dante, fœdus cum eo inijt.Andreas uerò discedens, Sergium in Persidem redeuntem insidijs structis cæpit, & in crucem sustulit, eo cui fides data erat sublato, Muauiam retentis muneribus se promissis solu-

tum cauillaturum ſperans : ſed maior fuit in barbaro fides, quàm Græcum ingenium capere poſſet. Muauias enim fidem ſine fuco ſeruare uolens, Arabicas copias Fadala duce Sapori auxilio miſit: eoque equi caſu mortuo, Fadalæ ſupplementum Iazido filio ſuo duce, quo cœptum bellum ſuſtinere poſſet, dedit : quibus copijs Chalcedonia ualde afflicta fuit, & Armaria Phrygiæ ciuitas capta: ac quinque millium Sarracenorum præſidio impoſito (quia hyems inſtabat) in Syriam cum exerçitu redierunt. Interea Cæſar, quamuis hyems iam adeſſet, omniaque niuibus tecta eſſent, Andream cum parua manu ad præſidium illud pellendum, & Armariam recuperandam miſit. Itaque Græci ſcalis repentè ad mœnia applicatis, abſque ullo impedimento in ciuitatem irruperunt : & Sarracenos, qui nihil tale ſuſpicantes, cum ingens eſſet frigus, domibus incluſi erant, ut tot clades ab illis acceptas ulciſcerentur, omnes trucidarunt. Poſtea Conſtantio, qui in Italiam ex Græcia, & Romam profectus, ubi omnia diligenter circumſpexit, ad prædam conuerſus, quicquid antiqui operis fuit ex ære aut marmore, & quicquid oculos delectare potuit, ſublatum, & in naues delatum Neapolim primùm, ac inde Syracuſas in Siciliam ſecum tranſtulerat, adeò ut plus ornamentorum ipſe ſeptem dierũ ſpacio, quàm tot barbaræ gentes CCLVIII annorum (tot enim à Romani imperij prima inclinatione interceſſerant) urbi detraxerit. ibi dum tributum Italiæ urbibus & inſulis imperatum (quod tam auarè & crudeliter exactum fuit, ut multi fortunis ſimul & coniugibus ac liberis ſpoliarentur) molliter & libidinoſe uitam agens expectat, à ſuiſmet trucidato, & Conſtantino eius filio imperante, eum imbellem uidentes, Sarraceni claſſem occultè comparant, Thraciam & Græciam, ſi quid Byzantij tumultuatum eſſet, inuaſuri. Verùm quia pacata ibi erant omnia, Siciliam Romanorum tunc & totius Italiæ ſpolijs refertam petierunt: atque Syracu-

ſas,

sas, quæ nullo præsidio tenebantur, repentina ui cæperunt. Cumque ibi ob Italiæ propinquitatem tutò esse non possent, Romanæ urbis ornamentis omnique Syracusana gaza nauibus imposita, opima præda onusti, Aegyptum repetierunt. Non desunt tamen, qui tradant, Constantinum Constantij filium patris cæde audita in Siciliam nauigasse, & spolia inde Byzantium asportasse. Pòst alius Sarracenorum ingens exercitus Africam ingressus, incredibili successu omnem maritimam oram (nam mediterraneorum iam magnam partem possidebant) octingentis mortalium millibus in seruitutem abductis populatus est: & ab alia parte Muauias maximum exercitum Muamade & Caise ducibus emisit, qui Lydiam & Ciliciam Romanorum prouincias subegit. Ac paulo pòst, ut Byzantium oppugnare posset, huic alium Sæuo duce submisit: quo priori coniuncto, Byzantium ambo petierunt, eumque obsidione cinxerunt. Hisque classem etiam ingentem addidit, quæ ab Hebdomi occiduo promontorio ad Cyglobium omnia cingebat: ac sæpius oppugnationem tentârunt, sed irritus fuit illorum conatus. Durauit hæc obsidio à mense Aprili ad Septembrem. Inde Cyzico urbe capta, eò in hyberna concesserunt. Vere deinde ineunte, rursum in aciem prodierunt: sicque multis illatis & acceptis cladibus, bellum hoc circa Byzantium in septimum annum produxerunt. Tandem uerò Christianorum rebus prosperè succedentibus, multis militibus atque etiam nauibus amissis, deiecti animo, mari inde recesserunt: cumq; hyems esset, tanta eos tempestas in mari corripuit, ut nauibus ad Chium Aegæi maris insulam fractis, magna illorum pars submersa perierit. & fortuna tunc mirum in modum Christianorum rebus fauente, paulo pòst Constantinus cum Susia, Muauiæ nepote, prælio in Asia feliciter commisso: & trecentis Sarracenorum millibus in eo cæsis, eos sibi uectigales fecit: fœdere cum eis per Iohannem Pizigaudam patricium,

quem ad hoc in Arabiam ad Muauiam Constantinus misit, in triginta annos his legibus icto, ut Romanorum Imperatori quotannis auri pondo ter mille, octonos seruos, totidemq; præstantissimos equos tributi nomine darent: & præterea ex captiuis Christianis, qui apud eos erant, quinquaginta, quos Cæsar petiuisset, libertate donarent. Fuerunt autem & alia, quæ Sarracenos ad hoc fœdus impulerunt. Nam his cladibus in Syria cognitis, quidam Sarracenicarum nauium præfectus, Calinicus nomine, animo ex illorum aduersis rebus sumpto, naues omnes quæ ibi erant incendit, & pòst Byzantium confugit. Et in Aegypto quoq; eadem fortuna res illorum afflixit. Pestilentia enim tantopere ibi tunc sæuijt, ut Sarracenorum genus in ea prouincia penè extinctum fuerit. & Constantinus paulo antè, ut conatus illorum quauis ratione reprimeret, consilio non satis prudenti Caucasia claustra, ab alijs Caspia errore dicta (quę ab Alexandro magno occlusa ueteres semper, montanorum, simul ac Septentrionalium populorum ferocitatem metuentes, magis clausa & septa uoluerant, unde pòst Turcas egressos ferunt) aperuit: & populos quosdam intra eos montes latentes, Mardaitas appellatos, euocauerat. qui speculis omnibus montium à Tauro, qui hodie Maurus dicitur, ad Libanum occupatis, Sarracenis formidabiles facti erant. quibus enim graue erat Sarracenorum iugum, omnes se ad hos in montes transferebant: & inde crebris excursionibus subiectos agros populantes, omnia illis infesta reddebant. quibus tot tantisque cladibus Arabum uires ualde imminutæ erant: & unica tantum illis classis reliqua erat, quæ tunc Fadala & Cadallo ducibus Cretam uastabat. His autem successibus uisa est nonnihil Rom. Imperij maiestas reuirescere. Sed Muauias pace, quę Christianis (quia tunc poterant Sarracenorum iam ita fractæ & conquassatæ uires, si non magis præsens ocium, quàm diuturna Reipub. tranquillitas, quæ nulla ratione diuturnior tutiorq; cum barbaris, quàm perfecta uictoria paratur, Cęsari tunc cordi fuisset, penitùs opprimi ac deleri) præniciosissima fuit

adepta,

adepta, uires aduersus Mardaitas conuertit: ijsq; de speculis illis & montibus quos insederant deiectis ac deturbatis, ad religionis suæ, in qua iam multæ sectæ erant obortę, controuersias componendas animum applicuit. Ideoque concilium siue Synodum suæ sectæ indixit, ad quam edicto promulgato doctos omnes, qui'ue aliquod Muamedis aut superiorum pontificum rescriptum haberent, suum agnoscentes imperium, uenire, & scripta secum adferre iussit. Celebrata fuit Synodus hæc Tartarica Damasci. cumq; ibi ob sententiarum pugnantium uarietatem nihil statui posset, sex omnium sapientissimos ex eo numero communi consensu seligi iussit: & sic delecti fuêre Mulcinus, Boarius, Buora, Anoecius, Atermindus & Dauid. his in unā domū, cū omnib. scriptis quæ allata fuerāt inclusis, ut singuli ex illis scriptis omnia Muamedis facta & dicta, quæ uerisimilia uiderentur, in unum uolumen colligerent, iniunxit. Cumq; illi sex uolumina fecissent, reliqua omnia scripta in flumen proijci curauit: quæ tot fuerunt, ut illis ducenti cameli fuerint onerati. Deinde lege lata grauem eis pœnam proposuit, qui secus crederent, facerent, dicerentq;, quàm in ijs sex Alcoranis præscriptum esset. Ex quibus sex uoluminibus ortæ sunt postea quatuor Sarracenorum sectæ, quæ Melici, Asafij, Alambeli & Buanifi uocantur. Afri enim, Melici: Arabes & Damasceni, Asafij: Armeni & Persæ, Alambeli: Alexandrini & Assyrij, Buanifi. In Cairo uerò, maxima Aegypti urbe, omnes sectæ, nemine repugnante, uigent. His peractis Muauias Damasci, ubi sedem habuerat, obijt: ibidemq; sepultus fuit. Hic primus Sarracenorum ducum, unà cum Ozmeno, Homare regnante, Romanas prouincias cum exercitu est ingressus: primusq; imperij Sarraceni fines ad Occidentem, in Aegyptum scilicet atq; Africam, ad Orientem in Mesopotamiam, & ad Septemtrionem in Asiam promouit, & primus sibi certam regiamque sedem constituit Damasci: cuius urbis ager omnem alium ubertate, cœliq; suauitate superat. & seruis regio more, atq; eunuchis, qui coram se aperto capite starent, usus

usus est. fuit enim uir prorsus militaris, & in rebus gerendis prudens: colore albus erat, facie iucunda & graui, oculis uarij coloris, statura mediocri, barba semper nigra: quia ubi canescere cœpit, tingebat eã. Vixit an. LXXVII. regnauit XXIIII. Sigillum gestabat cum hoc symbolo: O' DEVS IGNOSCE MIHI. Literas nullas, & ne scribere quidem norat: cũ tamen magno esset alioqui ingenio. unde ferunt Muamedem aliquando in conuiuio (ut coram hominibus solebat) orantem dixisse: O' Deus doce Muauiam scribere & numerare, eundemq; à periculis libera. quibus uerbis uir callidus, qui Muauiæ ingenium acre & ferox norat, duo uoluit indicare. Primùm, illum, si aliquid literarum didicisset, potuisse sectam suam uehementer adiuuare. nam qui scribere norunt, ij etiam legere possunt, & inde prudentiores fieri. Deinde, quia ob ferocitatem multis sese periculis obiecturum uidebat, numerandi artem ei à Deo precabatur, qua tempora metiri & obseruarę posset, occasionesq; rerum gerendarum captare. eandemq; ob causam à Deo, ut eum periculis eriperet, petebat: sed uiro per se & natura callido, nihil his opus fuit. Muauia defuncto, statim Iezidus, eius filius, pontifex & rex fuit salutatus: qui nihil adeò memoratu dignum gessit. erat enim ocio & luxui deditus, nec corpore satis firmo: nisi quòd multos ex Arabum nobilitate interfecit: sororem suam libidinosè adamauit, & literis atque poetice delectabatur, multaq; carmina faciebat, legis Muamedicæ & cuiusuis religionis maximus contemptor. hoc regnante, Mutar, quem ipse Persidi prouinciæ præfecerat, eius ignauia cognita, se uatem esse prędicans, tyrannidem in ea inuasit: ab eoq; Persarum reges, qui hodie Sophiani uocantur, originem ducunt. Iezidi symbolum fuit: DEVS EST MEVS DOMINVS. regnauit annos tres: obijt autem Arrani, ætatis suæ anno XL. cum paulo antè Cufæ ciues Hocemũ, Alis filium, pontificẽ creaturi uocassent: quem Abdalamus, Iezidi filius, in Carbalensibus campis prope Cufam insidijs oppressum interemit: ibiq; sepultus fuit. in cuius rei memoriam, ad eius sepulchrum ciuitas postea fuit

Iezidus Calipha VII et rex.

fuit condita Carbala, de campi in quo eſt nomine appellata. Hocemus duodecim filios mares reliquit, Zeinalum uidelicet Abadinum, Zeinalum Muamedem, Baguerum Muamedem, Giafarum Cadenegum, Giafarum Muſam, Cazinum Muſam, Hali Muceratium, Alle, Muamedem Taguinum, Muamedem Halinaguinum, Alle Hacemum Aſquerinum, Hacemum Muamedem Mahadinum. qui uarijs in locis ſepulti ſunt, nempe alij prope Muamedem abauum, alij Bagadati, alij Herini: ſolum Muamedem Mahadinum Perſæ nondum obijſſe dicunt, quem equo inſidentem ad legem cunctis gentibus declarandam uenturum, & omnes gentes conuerſurum, id autem in Maſſadale urbe, ubi Ale aui eius corpus iacet, incoaturum aiunt. Ideoq; ſemper ibi equum pro illo paratum habent: quem, cum ſacra fiunt, facibus accenſis ad templum deducunt: & quodam anni die apud eos ſolenni hunc equum quàm maxima poſſunt pompa ad templum, in quo Ale ſepultus iacet, ferunt, rogantes eum, ut hunc ſuum nepotem, quem ipſi expectant, quàm citiſsimè mittat. ad quod feſtum ingens ex uarijs partibus accurrit hominum multitudo. Itaq; Hocemo interfecto, & Iazido mortuo, Maruanus quidam pontificatum eſt adeptus, qui non plus quàm nouem menſes regnauit: quoniam Abdalamus, Iazidi filius, eum regno expulit, eoq; annum unum ipſe potitus eſt. quo tempore Arabes concilio in Cufa interioris Arabiæ urbe habito, Abdimelicum pontificem creârunt adhuc iuuenem. aduerſus quem motus excitauit etiam quidam alius, nomine Dadacus. Sed Abdimelicus Caiſam conſanguineum ſuum ad Abdalanũ perſequendum miſit (erat Abdalanus ex Eubocarę ſtirpe oriundus, quam ſtirpem Arabes Maraunioniam uocant) & ut ex ijs quæ narrata ſunt patet, multos annos per uim pontificatum obtinuerat: ideoq; Sarracenis, qui Alis ſtirpem, quę à Muamede recta ferè linea originẽ trahebat, magis amabant, erat exoſa. Abdimelicus uerò ab Ali genus ducebat, quod illi Abazionem uocant: ipſe uerò Abdimelicus cum altero exercitu Dadacum eſt perſequutus. Abdalanus tunc

fortè in Mesopotamia nouum Califam ibi exortum deleuerat, & cum exercitu uictor Damascum redibat: cum eum Ciafas ad Eufratem fluuium offendit, & commisso prælio cruenta uictoria est potitus. Damascenus Califa Abdalanus Damascum confugit: unde ibi, quia tyrannicè imperium exercuerat, nō admissus, Cairū tunc nō magnā urbem ad Nilum, nō procul ab Memphis amplissimæ urbis ruinis sub Homare à Muauia, ut Nili transitum in sua potestate haberēt, conditam, & præsidio munitam (quę pòst ita creuit, ut hunc inter maximas orbis terrarum numeretur) petijt. & ibi quoq; à præsidio quo tenebatur exclusus, atq; à suis omnib. ob sęuitiem, qua in secunda fortuna uicissitudinis humanæ parū memor, usus fuerat, desertus, in Gręciā nauigare cum unico seruo uoluit: sed uentis in insulam quandam, in qua notus erat, delatus, ibi trucidatus fuit: & sic Califorum, qui Damasci regnauerant, genus interijt. Ciafas uerò Damasco potitus, Iazidum Califam iam ante multos annos sepultum extrahi, eiusq; ossa cremari, & cineres in flumen proijci iussit: & in omne genus Maraunium ferro ac flamma sæuijt, cadauera illorū feris dilaceranda proijciens, ut Hocemi & aliorū ex Abazia familia ab ipsis interfectorum iniurias ulcisceretur. erat tunc quidam ex Maraunia stirpe homo diues & potens, nomine Abedramon, cuius maiores Damasceni Califę fuerant: & sunt, qui eum tradant Muauię filium fuisse. Hic Abdimelechi & Ciafæ immanitatē, qua genus suum persequebantur, uidens, sibiq; talia metuens, magno amicorum, propinquorum & clientum numero collecto, in extremas Mauritaniæ Tingitanę partes penetrauit: ubi, tum quòd ex Damascenorum pontificum familia esset, tum ob uirtutē fortitudinemq;, magno honore ab ijs Sarracenis qui illic erant (nam multi iam Romanis, maritima quæ ad Mediterraneum spectant loca tantum defendentibus, eò uenerant, ibiq; sedes posuerant) acceptus fuit: qua potentia & sectę opinione elatus, primus omniū se Miralmuminum, quæ uox Arabica lingua credentium principem significat, ausus est appellare: quem pòst nostri

historici

historici corruptè Miramulinum uocauêre . itemq; Maroci urbem maximam & nobilisſimam prope Athlantis radices,ad Agmeti portas condidit,& regni ſui metropolim conſtituit : quamuis multi à Ioſippo, Teſfini filio, & alij ab alio conditam uelint. Contra hunc autē Abdimelicus tum quia illum rebus ſuis, cum aliò arma conuerteret, quò ipſe Aſiæ rebus intentus ſpectare non poterat, nihil obeſſe uidit : tum quia multis alijs moleſtijs affligebatur, nihil tentauit. nam etſi Dadaco cum ſua factione deleto uictor Damaſcum & ipſe ueniſſet,non tamen diu ea læticia frui potuit : quia & ſęua peſtilentia graſſari cœpit, quę Sarracenicā gentem penè ad internecionē deleuit:& cum peſte, dira etiam fame affligebantur in omnib.ſuis regionib. & Mardaitę mōte Libanō iterū occupato, fines ſuos Hieroſolymā uſq; promouerant, & Perſidis à Mutare occupatę res animū eius angebant. Quibus aduerſę fortunę fluctibus agitatus Abdimelicus,ne quo maiori infortunio obrueretur metuens,per legatos à Iuſtiniano, qui tunc annos natus XVI imperium erat adeptus, pacis,quam Muauias cum Conſtantino pepigerat, confirmationē rogans, ut Mardaitæ Libano amouerentur petijt : quod ſi fieret, ſe Romanis quotidie decem auri pondo, ſeruum & equū eximiæ pulchritudinis tributi nomine daturū pollicebatur.& inſuper pacis cōfirmatione impetrata, quo melius Cæſar poſſet Mardaitas,qui iam nō ultra XII millia erāt, Libano mōte amouere, mediam Cypri Armenię & Iberiæ annuorū tributorū partē ei conceſsit. Deinde hac pace confirmata,& Mardaitarū ferocisſimorū hominū metu liberatus, Ciafam aduerſus Mutarē, qui ſub religionis ſpecie tyrānidem in Perſia occupauerat,cū magnis copijs miſit.quę expeditio infelicē & ipſa exitū eſt ſortita:quoniā Mutarus cū exercitu occurrēs fregit eū,ac fudit. unde maiorē ſibi quàm antea exiſtimationē comparauit. Abdimelicus,ut ex propinquiore loco Perſicas res ſpectaret, in Meſopotamiam tranſit : ubi rurſus multis ſimul calamitatibus iactatus fuit. quoniam Iuſtinianus Sclauis partim in deditionem acceptis,partim armis domitis, delectis ex ea

gente iuuenũ fortiſsimorũ circiter XXX milib. legiones cõſcripſerat:quib.fretus,prętextu ex eo ſumpto,quòd moneta annui tributi non Romanorũ ſignũ,ſed nouũ Arabicũ haberet,fœdus fregit:& Leõtio patricio cũ his nouis legionib.in Aſiam miſſo,Iberiam,Albaniam, Ircaniã & Mediam, quæ regiones Sarracenorũ parebant imperio,ſubegit. Eodemq; tẽpore Saidus quidã ſeditionẽ contra Abdimelicũ excitauit: aduerſus quẽ cũ exercitu profectus Abdimelicus,ita eũ terruit,ut ſupplex ueniã peteret.cui Abdimelicus ſimulans cõdonauit:ſed paulo pòſt clàm interfici iuſsit. Excitatus etiã eſt hoc ipſo tẽpore inter Sarracenos & alius tyrãnus,nomine Abdala Zubir,qui Muſubum fratrẽ cõtra Mutarẽ in Perſiam miſit: ab eoq; Mutarus & uictus & trucidatus fuit, ſed eius uictorię fructu frui nõ potuit. Abdimelicus enim, totis uirib. aduerſus eũ collectis, prelio uictũ cũ exercitu deleuit: ac inde in Perſidem profectus,totã illã prouinciã ſubegit.quo ſucceſſu territus Abdala Zubir,Meccã cõfugit.ad quẽ perſequendũ Abdimelicus Cagianum cũ magno exercitu miſit,qui Mecca capta Zubirũ interfecit,& antiquiſsimũ eius urbis idolũ cũ tẽplo incẽdit: & ſic Abdimelicus Perſide recepta,& ęmulis extinctis,ſolusq; Sarracenicarũ rerũ potitus,cũ ſæpius Romanũ Imperatorẽ fruſtra obteſtatus eſſet, ne fœdus uiolaret,uires aduerſus Grecos,bellum cõtra iura omnia humana atq; diuina inferẽtes,Muamate duce conuertit:quib.apud Sebaſtopolim inuẽtis,fœderis tabulas inſtar uexilli haſtæ appẽdit:ac Deum(cuius illę numine interpoſito cõfirmatę erãt)uindicẽ implorãs,acie inſtructa in eos impreſſionẽ fecit:Sclauis tamẽ prius pecunia corruptis.quorum ſtatim,ubi prelium eſt initũ, circiter XX millia ad Sarracenos defecerũt.quę res adeò Grecos perculit, ut nullo labore fuſi fuerint.quos illi perſecuti,ferè omnes cęciderũt:& Impator Iuſtinianus (nã & ipſe huic prælio interfuit) turpi fuga cũ paucis cõſeruatus, ubi ad Leucatẽ peruenit, reliquias Sclauicę illius & nouæ militiæ omnes trucidari,& cadauera in mare præcipitari iuſsit. Vnde Sarraceni pòſt impunè nõ modò ſua recuperârũt, uerũ etiã reliquas Romanas

manas

manas prouincias inuaſerũt: & Sabatius patricius, Armeniç prętor, Romanorũ clade cognita ad eos ſe cõtulit, eisque Armeniã tradidit: neq; illi Oriẽtẽ uniuerſum uaſtare, & Chriſtianos in ſeruitutẽ abducere deſierunt. nã etiã illa Perſidis pars, quę adhuc Romanũ agnoſcebat impiũ, à Cagiano ſubacta fuit: & Muamates cũ Sclauis q ad eũ trãsfugerãt, Thraciã prouinciã ingreſſus, eã ferro & flãma uaſtauit: Romano impio interea ciuilib. diſcordijs ac inteſtinis odijs ita dilacerato, ut nemo illorũ audaciã reprimere poſſet. Leontius enim patricius, Iuſtiniano in Cherſonẽ inſulã relegato, Imperiũ occupauerat: ſtatimq; Ioannẽ patricium cũ claſſe ad Sarracenorũ Africanorũ, q ex mediterraneis quę illis ex fœdere ad inhabitandum erant cõceſſa, denuò maritimã orã inuaſerãt, uim inhibendã miſerat: qui Sarracenos acie uictos, Romanorũ finib. expulerat. Sed cũ opes illorũ in Syria totoq; Oriente formidoloſę eſſent, & maiores copias ijs qui in Africa degebãt Sarracenis ab Abdimelico auxilio ſubmitti crebris rumorib. nunciaretur: Ioannes ſe nimis paruũ exercitũ ad eam prouinciam tutãdam habere ratus, Byzantiũ, ut nouas à Leontio in ſupplementum copias acciperet, exercitu in Africa relicto petijt. Sed dum hęc nimis lentè à Leontio comparantur, Abdimelicus ſuorum qui in Africa erãt ſtatu cognito, iacturãq; iniquo ferẽs animo, claſſem ingentẽ mittit ad prouinciã recipiendam: cui cũ Romana claſsis impar eſſet, inde receſſit: cumq; in Cretã perueniſſet claſsis, principes partim turpe rati Africa amiſſa, & hoſtib. cõceſſa reuerti: partim ira in Imperatorẽ, qui tam ſegniter bellicas res tractãret, commoti, claſsiarios ad defectionẽ cõcitãt, ac ut Abſimarũ Imperatorẽ ſalutent ſuadent, quẽ & Tyberiũ nominârunt. is cum copijs Byzãtiũ cõfeſtim profectus, Leõtiũ imparatũ offendens, ſtatim urbe eſt potitus, & Leontiũ trũcis narib. in uincula cõiecit. Sarraceni uerò Africã totã Romanis undiq; præſidijs pulſis occupârũt. erãt aũt qui tũc Africę maritima loca habitabant, magna ex parte Gottici generis. Hic Tyberius ſtatim ubi imperio potitus eſt, Heracliũ frãtrẽ ſuũ cũ maximis copijs in Aſiã cõtrà Sarracenos miſit.

qui in Syriam irrũpens, Samosata usq; progressus est: finitimaq; loca omnia populatus, circiter ducẽta millia illorũ cęcidit: captiuisq; plurimis, & ingenti pręda parta, magnũ eis terrorẽ iniecit. & eodem tẽpore Armeniæ principes, Sarracenos omnes qui in Armenia erãt, per seditionẽ trucidarunt: ac legatis ad Absimarũ missis, Romanos denuò in prouinciã receperunt. quã Muamates magnis copijs adortus, iterum Sarracenico subiecit imperio, ac principes populi uiuos cremauit. dein Ciliciã quoq; inuasit, totã eã uastans: nõ tamẽ sine magno suo malo. quoniã Heraclius cũ eo cõgressus, magnã eius exercitus partẽ deleuit, cęteris captis: quos Cõstantinopolim ad Imperatorẽ uinctos misit. quo tẽpore obijt Abdimelicus, regni sui an. XXI. Diximus suprà, Abedramonẽ quẽdam ex Maraunia stirpe initio Abdimelici põtificatus in Mauritaniã secessisse, & tãtã sibi existimationẽ apud suã gentem & sectã conciliasse, ut quasi alterũ Califam, uel etiã Califa maiorẽ illum, quotquot Sarraceni in ea prouincia degebant, uenerarentur: sed quia bellicis rebus se nõ immiscebat, & remotior erat, Abdimelicus eũ ut alios nõ est persecutus. uerum tamen eius nomẽ etiã in Arabia magnum fuit. is moriens filium reliquit Vlitũ nomine, qui Abdimelico in pontificatu successit, Miralmuminus & ipse appellatus, An. Salutis Christianę DCCVIII. quo imperãte, Armenia Sarracenis pulsis iterũ sub Romanorũ redijt imperiũ: & Arabes in Romanas prouincias irruptiõe facta, Mistã urbem cũ multis castellis cæperũt, atq; opima pręda onusti domũ redierũt. Deinde rursus Abatio duce in Galatiã irruperũt, eamq; totã deprędati sunt: & Iustiniano Cęsare à Trebellio Bulgarorũ rege in imperiũ restituto, Sarraceni horũ motuũ occasione multo maiore quàm unquã antea apparatu ex Aegypto profecti, Libyã uniuersam ad Oceanũ usq; occupârũt. Libyam nũc dico, quia prius Africã ab illis captã ostendi, quę Libyę pars est: ut intelligatur, me nõ de parte tantũ loqui, quæ iam capta erat, sed de tota. nã cũ Libya siue Africa uniuersa instar peninsulæ à Septentrione nostro mari, ab Occasu & Meridie Oceano Athlãtico, ab Ortu mari

Eoo, Rubro & Arabico ſinu clauditur, paruo ibi iſthmo inter Arabici ſinus extremum & noſtrum mare Aſię coniuncta: Aegyptus tamen, quæ prouincia circa Nilum fluuiorum maximum ab eius cataractis ad oſtia patet, unà cum Aethiopia quæ ſupra illum eſt, à pleriſque ueterum, atq; etiam recentiorum ſcriptorum Africę non adnumeratur. & ut Nilus fluuius huius peninſulæ Orientalem partem, hoc eſt Aegyptum atq; Aethiopiam, in qua Preteiannes latiſsimè regnat: ſic Niger amnis ijſdem (ut multi tradunt) fontibus oriundus, ac ut ille à Meridie in Septentrionem, ſic iſte ab Ortu in Occaſum atq; in Athlanticum Oceanum defluens, Nigritarum ditiſsima regna ab illa diuellit: adeò ut Lybia (de qua nos intelligimus) Nilo & Nigri fluminibus, Oceano Athlantico & noſtro mari contineatur: quam totam, quanta ab Occaſu in Ortum patet, Athlas maximus mons mediam ſecat: hodie in tres partes diſtributa, Barbariã, Numidiam & Lybiam. Lybia, quæ Arabicè Sarra, id eſt deſerta uocatur, Nigritarum regnis à Meridie, à Septentrione Athlante monte, ab Ortu Nilo flumine, & ab Occaſu Oceano. Numidia, apud Arabes Biledulgerid, hoc eſt, palmifera regio nuncupata, ab Aegypti finibus ad Oceanũ protenſa, Athlantis auſtrale latus occupat: Barbaria uerò ab Ortu in Occaſum ijſdem contenta finibus, quicquid Athlantem inter & noſtrum mare iacet, comprehendit. Hæc autem rurſus in quatuor prouincias eſt diſtributa: Mauritaniam Tingintanam, quæ Marrocci & Feſſæ regna continet: Cęſarienſem, in qua Telenſini regnum eſt: tertia pars Africa propriè & olim & hodie dicta, in qua olim Carthaginenſes floruerũt, hodie Africa urbs, & Tunes atque Tripolis. hanc ſequitur Cirenes, quæ Bugiæ regno comprehenditur. Prima igitur irruptione, quæ Ozmeno imperante in hanc prouinciam facta eſt, Sarraceni ex Aegypto progreſsi, Cyrenaicam & Africam occupârunt. ſed cum pòſt pace cum Imperatore inita, à maritima ora recedere iuſsi ſunt, in Numidiam & Lybiam fines promouerunt: & Muauià regnante rurſus in Cartha-

ginen-

ginensium fines irrumpentes, maritimam Africæ oram subegerunt. Nunc uerò armis promotis utramque Mauritaniam inuadunt, & sic imperij fines Oceanum & Nigrim amnem constituunt. Cui prouinciæ Vlitus pontifex Mucam summa cum potestate, Admirantem dictum, præfecit. Veruntamen in ea adhuc partem illam Tingintanæ, quæ ad fretum Herculeum est, obtinebat Hispaniæ rex Rodericus Visigottus. Gotti enim tunc rerum tota Hispania, Romanis præsidijs pulsis, iam à trecentis fermè annis potiebantur, unicum Rodericum regem agnoscentes: qui non modò citeriori & ulteriori Hispaniæ imperabat, uerùm etiam omnia ad fretum posita in Mauritania Tingintana possidebat. Habet autem fretum in Africa tria promontoria, duos sinus efficientia: & in Hispania totidem promontoria, totidemq́ue sinus. Vrbes ad fretum nobiles erant, in Hispania quidem Carteia, ad Calpe promõtorium sita, quæ pòst Tarifa dicta fuit: in Africa Tingis, unde Mauritania Tingintana nomen habet, ad Abylę promontorium posita: & Ceptà, Ptolemæo Essilissa nuncupata. Hispaniam Romani uniuersam in duas prouincias diuidebant, duosque procõsules aut proprætores in eam mittebant: quorum alter Citeriori, Vlteriori alter imperabat. Sed hæ partes non semper eandem magnitudinem habuerunt. nam cum nondum tota Hispania potirentur, citerior Hispania flumine Ibero & Pyrenæis montibus continebatur: quicquid uerò ultra Iberum erat, ad Vlteriorem spectabat, quæ Carthaginensium erat. Sed postquam Punicis præsidijs undique pulsis, totam Hispaniam, quæ nostro mari ab Ortu & à Meridie, ab Occasu Oceano Athlantico, à Septentrione Cantabrico & Pyrenęis montibus instar peninsulæ clauditur, occuparunt: pręter Lusitaniam & Beticam, quicquid terrarum in Hispania est, Citeriorem uocarunt: illas uerò quas Anas fluuius diuidit, & Oceanus ad Astures usque ambit, ulteriorem hanc quidem quæ ad fretum est, Beticam, quæ nunc Vandalusiam & Granatæ regnum continet: illam uerò quæ ab Ana flu-

mine ad Duriam amnem pertingit, Lusitaniam & citeriorem totam Tarraconensem uocantes. quam diuisionem tripartitam Geographi tradiderunt. His igitur tribus prouincijs, ac præterea Asturibus & Cantabris, qui cis Pyrenęos ad Oceanum Septentrionalem sunt, nec nō prouinciæ Narbonensi ad Rhodanum usque, quæ tunc Gottica Gallia uocabatur, imperabat (ut diximus) Rodericus Visigottus, cum Sarraceni imperij fines in Africa ad Oceanum promouerunt, Anno Salutis Christianæ DCCXII. Is Iulianum Ceptæ comitem, genere Visigottum, uirum fortissimum, quiq; magnas opes in Hispania habebat, & insulæ cuidam quæ nunc Viridis uocatur, in ipso freto sitæ, multisq; alijs tum in Hispania, tum in Tingintana locis imperabat, Beticæ, & ijs quæ in Tingintana possidebat, præfecerat: eiq;, Hispanię ab illa parte à Sarracenis tutandæ, ac freti custodiendi curam commiserat. Habebat hic filiam Cabam nomine, forma præstantem: adeò ut eius forma Hispanię non minus perniciosa fuerit, quàm Helenæ Troianis. nam eius amore captus Rodericus, siue ui, siue fraude (nam utrumq; fertur) pudicitiam eius uiolauit: quod illa quamprimùm potuit, parenti indicauit: qui iniuriam dissimulans, & ulciscendi cupiditatem celans, impetrauit à rege, ut sibi Ceptam migrare liceret, quòd se inde melius Sarracenorum conatus reprimere posse diceret: sicque omni supellectile sua collecta, cum uxore se Ceptam contulit. Deinde, ubi eò peruenit, coniugem suam grauiter ægrotare fingens, regem rogauit, ut Cabam ad matrem, quæ fortasse esset moritura, uisendam ire pateretur. Nam Caba cum alijs principum filiabus (ut moris erat) in aula degebat. Deinde hoc pignore recepto Mucam (quem ab Vlito toti Libyę prępositum fuisse diximus) adit, secessionis suę causam narrat: seq; Hispaniæ eum dominū facturum, si modò id aggredi auderet, pollicetur. Mucas rem totā Vlito proponit, cuius uoluntatē præterire in re incerta nō audebat. à quo respōsum accepit, rem difficilem esse quę proponebatur: nec in tam graui negocio temerè homini callido, & ab ipsorum

religione alieno,credendum.Sed tamē ut Comitis fidem experiretur,paruo ei militum numero tradito:cui ſi res initio bene ſuccederet,poſtea maiores copiæ ſubmitti poſſent: tentari poſſe. Mucas igitur,etſi Comitis oratione ita permotus fuiſſet, ut rē omnino benè ceſſuram crederet: non auſus eſt Vliti mandatum prꝫterire. quamobrem ducem quendam ex ſuis, nomine Tariſem Auenzarcam, cum centum equitibus & quadringentis peditibus Iuliano tradidit.qui omnes, quatuor nauibus, in inſulam paruam,in ſinu illo quem Calpe mons facit, ſitam tranſuecti ſunt,quæ pôſt ab hoc Tariſe duce Gelzira Taref dicta fuit: quò Iulianus amicos ſuos & propinquos omnes aduocauit,& cōmodis quę ipſe regi ſua opera,laboribus ac periculis dederat enumeratis, eiusq; ingratitudine & filiæ ſtupratę iniuria indicata, animum ſuum eis aperuit: addens etiam,eum iniuſtè illud regnum obtinere,quod ad Vitizę filios hæreditario iure ſpectaret: idcirco rogare ſe illos,ut ſibi in tam iuſta cauſſa adeſſe uellent, ſeq; totis uiribus iuuarēt, uenturū proximo anno cum exercitu ad rem perficiendam idoneo.Quib.rationib. permoti omnes illi,cū tempus foret,ſuam operā ſunt polliciti:& hoc animo domum quiſq; ſuā redijt. Iulianus uerò,ut belli initium faceret, Gades inſulam in exteriore Oceano prope fretum ſitam petijt, quæ pôſt Alzira Dalfrada eſt dicta: eamq; totam ferro & flamma hominibus in ſeruitutem abductis uaſtauit. inde Luſitaniæ ac Beticæ oram pari clade afflixit,& ſpolijs oneratus in Africam redijt.Quo uiſo Mucas id ſatis bonum initium ratus,ei duodecim millia Sarracenorum eodem Tariſe duce adiecit,cum quibus ille ad Calpes promontorij radices appulit claſſem:qui mons poſtea ob id Gabel Tarif, id eſt mons Tarifius eſt appellatus, & nūc Gibel terra nuncupatur:& copijs expoſitis Carteiam urbem, quæ pôſt ad noſtram uſq; ætatem Tarifa dicta fuit, cæpit. cuius rei rumore per Hiſpaniam diuulgato, Iuliani comitis propinqui quàm maximis potuerunt uirib. collectis, ſe ad hos Sarracenos repellendos ire fingentes, eò contenderunt,ſeq; illi adiunxerunt: & ſic uiribus con-

iunctis

iunctis,Betis fluminis, qui hodie Guadalouir uocatur, oram, Andalusia, siue à Vandalis Vandalusia uocatam, magna ex parte ferro & flamma sunt populati. Interea Rodericus quanta potuit celeritate maximo exercitu collecto, Ignicum, patruelem suum, contra hos misit: qui sæpius infeliciter cum illis congressus, tandem etiam cum suis omnibus deletus fuit. Sarraceni uerò magna populatione facta, præda onusti, ingentemq; mortalium multitudinem in seruitutē abducentes, in Africam redierunt. Quo tempore Vlitus in Asia, dum se ad bellum Constantinopolitanū parat, obijt. & post illum factus est pontifex Zulciminius, Abdimelici filius: quo regnante, Sarraceni Byzantium secundò obsederunt. Statim enim, ubi pōtificatum est adeptus, Malsanam cum terrestribus copijs, & Aumarem cum nauali classe Byzantium uersus misit: ipse autem cum maiori exercitu subsecutus est. Sed hunc tam ualidum conatum aliquantisper repressit Leo, Armeniæ prætor: quem dum ipsi fallere nituntur, ab eo decepti fuerunt. qui locis opportunis occupatis, transire eos non est passus. Interea Mucas ex Africa ad Zulciminium nouum pontificem salutandum ueniens, ei Hispaniæ res narrauit: quamobrem ille imperij in immensum propagandi cupiditate accensus, ut Tarifem rursus cum maioribus copijs in eam prouinciam mitteret, illi iniunxit. Mucas igitur in Africam reuersus, sequenti anno cum ingenti exercitu, Richila, Tingis urbis comite, Iuliani propinquo, cui parum fidebat, obside retento, in Hispaniam traiecit. quibus copijs in proximam oram expositis, Rodericus quanta potuit celeritate proximarum prouinciarum copias collegit, & Gottalaniæ (quæ nunc Catalonia uocatur) populis olim Laccetanis appellatis: nec non Iberię, quę nunc Tarracon, siue Aragon uocatur: atque Cantabris, qui hodie in regno Nauarræ sunt: & ijs qui Gotticā Galliam incolebant, in qua sunt urbes Tolosa & Nimis, ad Rhodanum usq;, non expectatis eis ad Bedalacem fluuium, qui à ueteribus Betis dictus fuit, prope Xerez oppidum, occurrit. Sarraceni tunc in ea fluminis parte, in

qua Andalusia est, castra habebant: & rex in altera parte, in qua Castiliæ regnum est, metatus erat. Betis enim fluuius ex Ortospeda monte, in Tarraconensium finibus oriundus, in Oceanum freto proximum decurrens, Andalusiam & Granatæ regnum à Castilia diuidit: mediamq; Beticam, quam Anas fluuius ex eodem monte oriundus terminat, intersecat. Lusitania uerò, Tarraconensis prouinciæ Occidentale latus claudens, ab Anasi ostio recta linea ad Duriam ducta excurrit, & Castulonensium fines ab Asturibus Pisguerra fluuius dirimit. In hoc igitur loco primùm cum illis, quarto Nonas Septembris, qui dies Domino erat consecratus, Anno DCCXIIII, prælium iniјt. Pugnatum est ferocissimè pro transitu fluminis: dum hi transeunt, illi prohibere conantur, pari ferè utrinque fortuna. quamuis Hispania iam duos annos annonæ penuria & pestilentia afflicta, non eæ uires adessent exercitui, quæ antea solebant: & homines qui iam centum quinquaginta annorum spacio nulla bella uiderant, ocio eneruati, penè omnem disciplinam militarem, & armorum usum amisissent, & armis insuper carebant: quoniam Vitiza, qui Rodericum præcesserat, immanissimus tyrannus, arma omnia populo adempta frangi curauerat: nec eo solum die pugnatum est, sed per totam hebdomadam ad alterum Dominicum diem usque, quotidie acerrima prælia fuerunt: octauo autem die, qui fuit XI Septembris, duobus Vitizæ regis filijs, qui præcedenti nocte cum Tarife, regnum eis paternum promittente, conspirauerant, cum suis agminibus quos ducebant, se pugnæ subtrahentibus, cum Mucas copias omnes traduxisset, uicta fuit Gottica acies: & Rodericus, qui primo die, quo prælium est initum, patrium, hoc est Gotticum morem seruans, aurea toga indutus, auream item coronam, & calceos aureos, omniaque gemmis & margaritis preciosissimis ornata habens, in eburnea lectica duobus præstantissimis equis ferentibus, in aciem prodierat. quòd idcirco faciebant in prælijs Gotti, ut milites regem fuga

euade-

euadere non poſſe ſcientes, ſibi pariter aut eo in loco moriendum, aut omnino uincendum eſſe ſcirent. Turpe enim fuiſſet regem deſerere. Quem morem ſecutę multæ liberæ Italiæ ciuitates, quæ ſimul fœdere iunctæ erant, quandam quaſi curulem ſellam, cui infixa erant ſociorum omnium uexilla, ad belli uſum adornârunt. quam in prælijs boues multi, ne qua exercitui honeſtæ fugæ ob boum tarditatem ſpes foret, trahebant: easq́ue ſellas Carocios appellârunt. Hoc igitur modo Rodericus rex in prælijs, quæ per ſeptem dies commiſſa ſunt, lectica ferebatur, ſumma cum pompa. Octauo autem die rem ad extremum perductam uidens, ipſemet cum alijs pugnare ſtatuit: ideoq́ue equum conſcendit generoſiſsimum, Oreliam appellatum, & militibus ſuis uehementiſsima oratione cohortatis pugnam inijt. Sed ubi aciem ſuam inclinare uidit, in proximum montem ſecedens, regias ueſtes inſigniaq; exuit. ac inde ſuorum ſtragem uidens, pœnitentia commotus, quòd ſe tantorum malorum cauſam eſſe ſciret: amictu mutato, in quendam Luſitaniæ locum deſertum confugit, ubi uirum ſanctum ſolitariam uitam agentem inuenit, cum quo reliquum uitæ ſuæ tempus tranſegit. Nam quòd illum ſtellam, ſiue Dei nuncium ducem ſecutum eſſe traditur: id quidem fieri poteſt, & alijs quoque accidit. uerùm id, etiam de occulta quadam ſtella, uoluntatem ipſam mouente atq; ducente, intelligi poteſt. Quod uerò dicunt, à ſancto illo uiro cum ſerpente bicipiti in fouea incluſum fuiſſe, qui eum bidui ſpacio totum corroſerit: id ut ſimpliciter intelligatur, minimè eſt ueriſimile. Nam quæ ſanctitas, quæ religio, quæ denique pietas, iubet pœnitentem, & ſolatium afflicti animi, inſtitutionemq́ue meliorem quærentem, diris cruciatibus & inaudito ſupplicij genere interimere? Quamobrem & illud myſticè dictum crediderim: & bicipitem ſerpentem eſſe malè ſibi conſciam mentem, quæ non ſecus ac Furiæ, eos qui aliquod magnum ſcelus perpetrârunt, exagitat, ut

poetæ de Oreste atque alijs finxerunt. Eo igitur in loco obijt: & post aliquot annos Visei, in Lusitania, sepulchrum eius fuit inuentum cum hac inscriptione:

HIC IACET RODERICVS, REX GOTTORVM
MALEDICTVS, FVROR IMPIVS.
IVLIANI QVIA PERTINAX.
ET INDIGNATIO QVIA DVRA.
VESANVS FVRIA, ANIMOSVS INDIGNATIONE.
IMPETVOSVS FVRORE, OBLITVS FIDELITATIS.
IMMEMOR RELIGIONIS, CONTEMPTOR DIVINITA
CRVDELIS IN SE, HOMICIDA IN DOMINVM. (TIS.
HOSTIS IN DOMESTICOS. VASTATOR IN PATRIAM.
REVS IN OMNES.
MEMORIA EIVS IN OMNI ORE MARCESCET.
ET NOMEN IN AETERNVM PVTRESCET.

Hoc prælio Gotticus equitatus omnis extinctus fuit, & totius Hispaniæ uires fractæ: eorum uerò qui ex Gottica acie ceciderunt, numerus fuit infinitus, ex Sarracenis aũt tantũ uiginti millia: quia cum illis erat Iuliani factio, quæ totius Hispaniæ arma habebat, & ingens erat illorũ multitudo: & qui pro rege pugnabant, penè omnes erant inermes. pauci quidam fuga, quò quenq; sors ducebat, sibi consuluerant: & qui ex remotiorib. prouincijs auxilio regi ueniebant, hac clade audita, illis qui Egiciam cõfugerãt coniuncti, Sarracenis iam instructa acie uictoriæ cursum persequentibus sese opposuerunt: & summa ferocitate nõ secus ac leones, quibus catuli sint erepti, pugnantes, primam aciẽ fuderunt. Sed cum Iuliani legionẽ sustinere non possent, sese in urbem receperũt. Tarifes uerò, ubi fons est hodie Tarifius appellatus, castris positis, & inde oppugnationem aggressus, statim urbe est potitus. Deinde Iuliani consilio exercitum in multas partes distribuit, quibus singulis duces erant adsignati: ut priusquam Christiani consilium aliquod capere possent, aut uires colligere, omnes simul ubicunque essent, opprimerentur, Vitizæ filijs & Opasio episcopo eos ducentibus. Itaque exercitus

unus

unus Malaccam, quæ hodie Malega dicitur, Beticæ ad nostrum mare portum, quem citò capere magni intererat, petijt: alter Cordubam, cui præerat quidam Christianus Sarracenus factus, Mageitar nuncupatus, ipse Tarifes cum tertio exercitu Mentesiam petijt urbem, ei Aquitaniæ parti quę Pyrenæis contigua, Gienna appellatur, proximā: & illa urbe, quę excindi quàm Sarracenicū iugum accipere maluit, deleta, Toletū: inde Guadalagiarā atq; Medinā Almeidæ expugnauit. quæ urbs à mensa quadam satis magna, quæ unica gēma uiridi instar smaragdi cōstabat, in ea reperta, nomē accepit. Inde Amaiam urbem munitā cæpit, in qua ærarium erat in belli usum cōparatum. Pòst regionē Gottici campi appellatā ingressus, Asturricā & Gegionem, quę hodie Gigion uocatur, urbes Mugnuza duce Gotto tradente cæpit: & Mugnoce, qui Gottus & ipse erat, Cerdanię regulo adiuuāte, Gottalaniā subegit. quamobrem Sarraceni eum locis Cerdaniæ finitimis præfecerunt: alter exercitus Granata occupata, Murtiam & Horihuelam petijt, ubi cruentum prœlium inter nostros & Sarracenos in campis qui hodie ob id Sangonerij uocātur, fuit cōmissum: in quo cum Sarraceni uicissent, ciuitas deditionem fecit. Pòst idem exercitus Valentiam petijt: & Valentinis qui ad pugnam egressi erant fusis, cum urbem uiderent muro ac fossa munitam, deditionem eam acceperunt ea lege, ut Christiani in ea templum unum ad habitandum haberent, quod erat sacrum D. Basilij collegium, hodie Bartholomæi templum appellatum. reliqua omnia Muamedi consecrârunt, præter illud templum quod in Ficario foro erat, ubi Vincentius martyr interfectus fuit, quod pòst Christianorum diuersorium fuit. Ciuitatem Mauri repleuerunt, Iudæis tamē in ea manentibus: & paucis quibusdam Christianis, qui Basilij collegium inhabitârunt. Quod audientes qui Puigum, Enesę oppidum, incolebant, ubi erat aliud Basilij collegium, campana magna cū marmoreo quodā simulacro in tēplo, in reditus spem sepulta, inde omnes aufugerunt: quò pòst Sarraceni coloniam Cebola duce miserūt. unde oppidum illud pòst Puigum

gum,Cebolę dictum fuit: à quo & aliud eiusdem nominis paruum oppidum fuit conditum. & hoc pacto Valentia, Sogorbes,Tortosa, Lerida, Barcinon & Sarragotia,cum tota Hispania, in Sarracenorum potestatē uenerunt. Tarraconem uerò, quia diutius obstitit, penitùs deleuerunt: quæ pòst à Bernhardo Toleti metropolitano, Vrbani II. Rom.pont.iussu,anno MXC, iterum fuit ædificata. Hoc modo quatuordecim mensium spacio subacta fuit Hispania tota: quod illis facile fuit factu, populo præsertim armis & ducibus spoliato,& Opasio Sibiliæ metropolitano populos ad deditionē cohortante, ac ipsis & religionem & iura omnia quibus antea fruebantur, integra fore promittente. quod tamen nisi in paucis quibusdam locis seruabatur,ut Valentiæ, Sibiliæ ac Toleti, in quibus templa quædam reliquerunt Christianis inhabitanda: unde adhuc hodie Toleti in augustissimo urbis templo, in sacello quodam sacra Mozarabica, id est cum Arabico mixta, appellata celebrantur, quæ ab eius temporis antistitibus iuxta D. Leandri institutum fuerunt comprobata. Post has uictorias quotidie Sarracenorum numerus in Hispania crescebat, adeò ut nō solum religionem Hispani tunc mutarint, & mores: sed & linguam corruperint, & urbium,oppidorum,montium,fluuiorum,aliorumq; locorum omnium nomina sint mutata. Multi tamen in Galliam,Angliam,Italiam,Gręciamq;, ad opem ab alijs Christianis principibus implorandam confugerunt: alij illam Pyrenęorum partem,quæ in Astures instar brachij penetrat, & intra Oceanum Aquitanicum extenditur,insederunt: & qui cum Sarracenis manserunt, ubique antistites atq; pastores, uiros sanctitate claros habuerunt. Sed in Asturibus primùm Hispaniæ salus nata est: quæ regio nō modò à barbaris intacta fuit, uerùm etiam prima cursum illorum est remorata: ibidemq; & antiqua Hispaniæ lingua est conseruata. quod, ut qua ratione factum sit, melius intelligatur, est nobis totus Pyrenæorum tractus breuiter describendus. Hispaniam Cheronesi siue peninsulæ formam habere diximus, cuius Borealis pars isthmo

Galliæ

Galliç coniungitur,& Pyrenæi montes ab Ortu hyberno ad Occasum çstiuum porrecti instar muri eam claudunt. Isthmi latitudo est circiter CCLXX.M.P. Sed Pyrenæi in maiorem longitudinem extenduntur. nam ubi ad Oceani Cantabrici angulum,& quasi sinum, qui Hispaniæ Septentrionale latus claudit, peruenerunt, quasi brachiū quendam intra eum sinum rectà in Occasum æquinoctialem immittunt: quod Cantabricum mare à Septentrionali Hispaniæ parte arcens, in apertum Oceanū usq; porrigitur, qui occiduum Hispaniæ latus claudit. hi montes quà Galliam spectant, prorsus steriles sunt; quà uerò Hispaniam, arboribus pleni, & oppidis ac uicis frequentes. Horum igitur descriptionem ab Oceano ordiemur, ubi in Hispania Guipuzquæ regioni coniunguntur, in Gallia uerò Vasconum finibus adhærent. Ab Hispania Stephani uallis est, supra quam Besaca & Guciutha sunt, Vardulorum oppida, Nauarræ regioni quæ Cantabriam & Asturiam continet finitima: hinc colles ex Pyrenæis manantes, Bassam, & Squa, quæ Rocida siue Ronus ualles appellatas efficiunt: ab Gallia uerò, prope Vasconum fines, Ioannis Pedeporti fanum, locus munitus. Prope Rocidam uallem, brachium illud quod diximus, ab his intra Oceanum immittitur, per Galiciam siue Gallecos & Astures, ad mare magnum usque porrectum. Sed post Rocidam uallem in Ortum progredientes, Salazari uallem, in qua est Ociogauia oppidum, efficiunt: inde Roncalis uallem, in qua est Isaua: & Tarraconensis atque Nauarræ, quç olim Nagiera uocabatur, regnorum fines. ab Gallia Bearniæ oppida sunt. Sequitur deinceps Camfranci iugum: cui in Gallia finitimus est Peiraneræ ager, & Vrdos: in Hispania, Villa noua, antiqua urbs & nobilis, Iaca, Christinæ fanum, & Iohannis Pigniæ fanum: & in eodem tractu inferius, mons Aragon. Hosca, à qua Occetani, & Cæsaraugusta, hodie Saragotia appellata. Ex monte qui Christinæ fano imminet, oritur Aragon fluuius. & quia ex Roncaliæ uallis montibus oritur alius paruus fluuius Aragon mi-

nor, siue Subordam nuncupatus, hic Aragon maior uocatur: & regio interiecta, ab ijs Aragonia dicta fuit. Sequitur in Pyrenæis Gauas mons, ab Gallia Larunti Bigerronum, ab Hispania Teniæ agro finitimus: quo in agro oppida sunt Salentũ, Helenę fanum, & Biesca. Ex Gauasij iugo oritur Gallecus amnis, qui per Teniam uallem descendens, prope Cæsaraugustam in Iberum influit. Dehinc sequitur Horcæ iugum omnium asperrimum, cui ab Gallia finitimus est Aruntis ager, & ab Hispania eadem Tenia uallis. tum Tarlæ iugum, ex quo oritur Ara fluuius, qui pòst Cnicæ amni prope Inzam oppidum commiscetur: ab Hispania Broti, ab Gallia Voteiam Guiennæ ualles habens. In Broti ualle sunt hæc oppida: Torla, Brotum, Otò, Linares, Faulum, Bressa, Sarbise, Aierue, Laresitalla, Scartinum & Giasa. Sequitur Bielsæ iugum, ex quo Cnicæ fluminis pars oritur, & Bioi uallis: infra uerò in hoc ipso tractu, Sobarbria regio: tum in Pyrenæis, Gistau uallis: ex cuius montibus oritur alter Cnicæ fluminis ramus, qui Sobarbriam regionem irrigans, Segrem amnem prope Scarpum excipit, & in Iberum prope Meschinentiam labitur. In Gistaui ualle nobiliora oppida sunt hæc: Gistainum, Senias, Serbetum, Ioannis Carauelifanum, Plaunium, Poma, Gistaina, Cerquetum, Lamiana, Catalauigna, Badainum. Post hæc in Pyrenæis Bonasia uallis, & Ribagorgiæ tractus, in quo sunt Gabaleria, Grausium, Benauarrium, Peralta & Paniellum. Inde castri Leonis iuga, quibus subiacet Arani, siue Fiscalia uallis, quæ hæc oppida habet: Biollam Fiscalem, Lardies, Vorastrium, Iusti fanum, Ligarrium, Aretisa, Sciabierre, Olaliæ fanum, Acortum, Tricasium, Abesum, Planiesum, Felicis fanum, Sason, Silues, Spierlum, Ascasum. & infrà est Solana uallis. Rursus in Pyrenæis sequuntur Petræ Blaniæ, Altalauaccæ, ubi transitus est, Torri; & Pimorentis atque Pallasij comitatus oppidorum iuga. his subiacet Henui uallis, in qua sita est Valentia, Pallasia: tum Andoria iuga, ubi transi-

transi-

tranſitus ex Hiſpania in Galliam eſt, cum eiuſdem nominis ualle, cui eregionè in Gallia eſt Azachſium in Aquitania. Hactenus Nauarræ loca. Dein per Cerdaniam mons Bellamir, uallis Bibeſia, mons Liuia, & Perſæ iugum. Pòſt Rocilionis agrum ingrediuntur, eregionè Puigiualedij, Caudieſij, Arotonij, Galamij fani, Perapertaſæ, Eitori & Leocatæ oppidorum, ubi ad mediterraneum mare deſinunt. in quorum fine in Hiſpania eſt Salſes arx munitiſsima, copioſiſsimum intus fontem habens: ubi olim Gerunda fuit, & eregionè in Gallia Veneris templum. His eregionè in Gottalania reſpondent alij montes, qui minores Pyrenæi, uel Antipyrenæi nuncupari poſſunt. hi ad locum Cobliure dictum, à mediterraneo incipientes, Pertuſium, ubi Bella guarda eſt oppidum Darnilſium, Campredum & Canigum excurrunt, montem præſtigijs dæmonum celebrem. inde ad Nuriæ uirginis fanum: ubi Segrius amnis, qui Leridam alluit, oritur. Iunonis collem, Pandiſium, Cadium, Vanſam, Organam: quam Segrius amnis iam magnus, qui in Gottalania Naualis aqua uocatur, alluit. atq; ibi rurſus alius mõs incipit, qui ad Setcomelſium oppidum uſq;, & Callagatium porrigitur: ubi Nogera, Pallareſiæ fluuius, montes hos terminat, quib. in montib. multa ſunt oppida. ex hac igitur deſcriptione, quę nam horum montium pars tunc in Sarracenorum poteſtatem uenerit, facilè patebit: & quæ illis obſtiterit. Nam cum diximus, Mugnocem Cerdaniæ principem ſeſe Sarracenis dedidiſſe: ſciendum eſt, totam Cerdaniam regionem eis ſubiectam fuiſſe, quæ Pyrenęorum partem mediterraneo mari proximam, ubi Salſes nunc eſt, ad Arani uallem uſq;, totumq; Lampurdanum, Puigcerdanũ, Rocilionenſem & Pallaſium agrum comprehendit. Sed tamen quia tractus hic ualde alpeſtris eſt, multi Chriſtiani in his montib. & ſyluis manſerunt, clàm in oppida ad cõmeatum capiendum irrumpentes, & Sarracenos ſemper ex opportunis locis infeſtantes. Contra quos exercitum duxit Mugnoces, uir immaniſsimus: qui quòd regionis & locorum peritus eſſet, magnis eos cladi-

cladibus afflixit. Necnon in ea Pyrenæorum parte, in qua Benacum eſt, Ribagorzam, Camfrancum, & totum eum tractum ad Giſtaui & Bielſæ ualles uſque occupârunt. nec ulterius ſunt progreſsi, caſtellis & munitis locis, tum quæ prius ibi erant, tum quæ tunc temporis in hunc finem ædificata fuerunt, impedientibus: cuiuſmodi erant in Sabarbria regione, Arcuſſa, Caſtellacium, Caſtellum Moncluſij, Scaniella, Clamoſa, Abizanla, ubi Sobarbriæ regis arx eſt: & in altera parte Builium, Bueſa, Vicieni fanum, Caſtellones, & pleraque alia. quo in tractu conſeruati ſunt Chriſtiani illi, qui Garziam Scimeneſium Tarraconenſium regem creârunt: & apud eos manſit lingua illa qua Gotti tunc in Hiſpania utebantur incorrupta. In ea uerò Pyrenæorum parte quæ Oceano propinquior eſt, hoc eſt in Roncalia, Salazaria, Squala, & Stephani fani uallibus, hiſque finitimis locis, ut Alaba, Cantabria, & alijs huius oræ, Chriſtiani tam ab Sarracenorum iniurijs tuti & remoti degebant, quàm prius ab Romano imperio intacti permanſerant: linguam etiam ſuam antiquiſsimam ad hodiernam diem conſeruantes, quæ ab Armenica corrupta eſt: nec non & montes illi rectà ad Oceanum Occidentalem intra ſinum porrecti, quos Aſtures incolunt, ab Sarracenorum tyrannide liberi manſerunt. & ij quoque Gotticam linguam retinuerunt, nonnihil tamen immutatam. Qua in parte primùm Hiſpaniæ uires ſimul colligi cœperunt. Pelagius enim, cuius patrem Fafilam Vitiza rex, ut uxore eius ad libitum frueretur, interemerat, Vitizæ inſidias metuens, in Logroniam urbem, quæ olim Cantabria dicebatur, confugerat: ibique apud Petrum Cantabriæ ducem ſimul cum ſorore, quam habebat, formoſiſsima degebat. Sed Roderici clade, & Sarracenorum in uictoria perſequenda celeritate audita, unà cum ſorore ſe Gigionem contulit, eum locum tutiorem ratus: cumque Mugnuza, Gigionis dux, contra ſpem ipſius ſe Sarracenis coniunxiſſet: Pelagius nihilominus ſimulans a-

pud

pud eum ducem mansit, donec Magnuza sororis ipsius amore captus, ut ea liberè potiretur, Pelagium Cordubam ad negotia quædam cum Sarracenorum principibus tractanda misit. & pòst illo absente, sororem eius falsis matrimonij promissis deludens stuprauit. Qua de re Pelagius statim, ubi redijt à sorore, certior factus, cum illa in alpestria loca secessit. quòd ægrè ferens Munuza, Tarifæ dixit, Pelagium aliquid contra Sarracenici imperij maiestatem moliri. Quamobrem Tarifes ducem unum, cum cohorte militum, ad Pelagium, si posset, comprehendendum misit. Iamque milites Bretum, quo in oppido Pelagius erat, peruenerant: cum ipse à Christiano quodam, qui cum illis erat, & consilia illorum nouerat, admonitus, equum conscendit: & ad Pioniam fluuium currens, eum (quia magnus erat) transnatauit. Quod cum, qui persequebantur, facere non auderent, manus illorum effugit, & in Canicam uallem mœstus peruenit: ubi Dei prouidentia obuios habuit multarum Cantabriæ & Asturum ciuitatum atque oppidorum magistratus ac optimates, qui ad sese cum suis ciuitatibus Sarracenis dedendos ibant. Ex quibus cum itineris caussam cognouisset, talem ad eos orationem habuisse traditur.

Equidem horum temporum calamitatem non summopere deplorare non possum: & nisi id impium foret, fata accusarem, quæ ortum meum in ea tempora distulerunt, quibus tot meæ gentis strages, & (quod maius est) tantam ignominiam, tantumq; Dei contemptum uiderem. nam à quibus nunc magis Dei honor & gloria contemnatur, non facilè possum dijudicare: à barbaris'ne, qui in tenebris, quas mentibus illorum dæmon ille Muamedicus offudit, degentes, & uerum Deum, eiusque cultum ignorantes, templa, in quibus Deo immortali honores haberi solebant, eiusque cultui dicata prophanant: infantes, quos Christus ad se duci iussit, in prima ætate impijs ritibus & religione imbuunt, nefandisq;

ſacris initiãt: uirgines ac mulieres uerã religionem agnoſcentes decipiunt, rapiunt, & concubitu ſuo non ſecus ac dęmones fœdant: mortalesq́; cunctos, quos ſemel in poteſtatem habuerint, dira ſeruitute premũt: nec ſolum fortunis, coniugibus ac liberis captiuos ſpoliant, corpora duro ſeruitio affligentes, uerùm etiam omnem cultũ adimunt, & deniq; impia religione Dei gloriam obſcurant, & animas in Tartara detrudunt. an uerò à uobis, qui de benignitate ac potentia Dei, quẽ nouiſtis pro ſalute ueſtra ſanguinẽ profudiſſe, à quo ſalutẽ æternã uobis datam eſſe ſcitis, ac cuius beneficio tot adiumenta habetis certiſsimã uobis de hoſtib. uictoriam promittentia, deſperantes, ultro impijſsimum iugum ceruicib. ueſtris imponere uultis? quaſi nulla amplius ſpes ſalutis eſſet: quaſi Deum nullum haberetis, à quo auxilium ſperari poſſet: uel quaſi nulla munimenta poſsideretis: & quaſi non longe ſatius eſſet, fortiter pugnando breuem hanc fragilemq́; uitam cum ſempiterna, cui ingens quoque gloria adiuncta ſit, commutare, quàm ea quæ ſuprà enumeraui perpeti. & tamen qui Romanis orbis terrarum domitoribus obſtitiſtis, qui ab omnium mortalium fortiſsimis uiris, quibus Germania, Britannia, Gallia, Hiſpania, Græcia, & omnium terrarum regina Italia, Europa uniuerſa, totaque Africa & Aſia parebant, debellari non potuiſtis: qui optimè inſtituti imperij leges poteſtatemq́; detrectaſtis: qui denique aduerſus Gottos, eiuſdem imperij uaſtatores ferociſsimos ſoli inuicti manſiſtis: uos (inquam) nunc totius Europę uiribus integris, Hiſpaniæ tantũ apertis locis partim proditione, partim Roderici regis imprudentia occupatis, qui fato eum ad tot nefarijs facinoribus debitum excidium trahente, ijs uiribus quibus patriæ proditorum acies frangi poterat non expectatis, temerè cum hoſtibus congreſſus, & inſidijs ſuorũ circũuẽtus, temeritatis ac flagitiorum ſuorũ pœnas dedit: quæ tamẽ à capite (ut neceſſe erat) in reliqua etiam membra redundârunt ultrò, uiliſsimę, ignauiſsimæ, ſimulq́; impijſsimæ gentis intolerãdum iugũ ſubire & accipere uultis. Si Deus ob noſtra flagitia ita auerſus à

ſus à

ſus à nobis eſſet, ut nullas noſtras preces admitteret (quod tamen nunquam crediderim, cum pœnitentes, & auxilium ſuum implorantes deſerere non ſoleat) & reliquus terrarum orbis Sarracenis parêret, nullaq; munita loca nobis ſupereſſent: præſtaret tamen fortiter mortem oppetere, quàm illa uidere & pati, quæ ab his nobis erunt perferenda. Bruta animantia & ſylueſtres feræ, ſi catuli ipſis rapiantur, ſummo furore raptores perſequuntur: quos ſi inuenerint, ſtrictorum gladiorum acies, mortemq; pro ſuorum uindicta contemnentes, ſe in extrema pericula conijciunt: & uos qui uiri eſtis, quibus natura liberorum educationem dedit, non ſolum ut alijs animantibus procreationem, & nutriendi curam: quique eos in uero Dei cultu, ut uitam inde ſempiternam conſequantur, inſtituere debetis, eos ſponte accerſetis, qui poſt liberos ueſtros à uobis & ſimul à Dei cultu abſtrahant. Vbi nunc eſt illa antiqua fides, pietas & religio, cum pueri nõdum pubertatis annos ingreſſi, & ſanctæ uirgines dira omnia perpeti, quàm deos illos colere, quos (quamuis falſos) fortiſſimæ & ſapientiſſimæ gentes paſſim colebant ac uenerabantur, maluerunt? Vbi illi qui pro libertate tot bella geſſerunt? Fornaces, eculei, gladij, ſecures, omnia ſuppliciorum genera olim pueros ad idolorum cultum flectere non poterant: & nunc uiri adulti, & uiri omnium gentium fortiſſimi, & ciuitatum principes, quibus ſacroſancti Euangelij lux affulſit, Sarracenorum nomen horrent, ſupplices illos nullis armis uiſis uel auditis adeunt. At fortaſſe ſperatis, mitius uobiſcum, ſi ſponte uos dediderit is, actum iri, religionem iuraque omnia integra fore, coniuges ac liberos inuiolatos. huiuſmodi enim promiſſis decipere ſolent miſeros populos nefarij illi, & ſceleſti patriæ proditores: quaſi fides ulla in ijs eſſe poſſet, qui dominos, qui patriam, qui amicos & propinquos, qui Deum ipſum prodiderunt. ſcilicet Valentiam urbem munitiſsimam, maritimam, & clariſsimam, deditione acceperunt, eadem promittentes; & tamen ſtatim ubi ingreſſi ſunt, omnes aut eiecerunt,

aut trucidarunt, aut in ſuam ſectam coegerunt. Toleti idem factum, idemq; Sibiliæ, & tot alijs claris urbibus, quę hac ſpe, & his ueneficis orationibus deceptę, ſeſe illis dediderunt. Hæc exempla uos docere poſſunt, longè ſatiùs eſſe fortiter mori: quod quanto magis faciendum eſt rebus nondum ita deſperatis? Habetis montes arduos, & in ijs multa inacceſſa loca, & munitiſsima oppida, quibus freti pauci ingentes ſæpe exercitus fuderunt: & uos uiri, quos cœli ac terræ natura fortes fecit, laboribus aſſuetos, & hactenus inuictos. multi etiam ſub Sarracenis degunt, qui ſi uos caput extollere uiderint, accurrent undiq;. Eſt à tergo Gallia, hodie armis & uiris florentiſsima, unde haud dubiè auxilia præſtò erunt. neque enim ferent Galli hanc ignauam gentem, quæ iam ad mediterraneum ultra Pyrenæos tranſgreſſa eſt, tam liberè in regni ſui fines debacchari: & Deus ipſe (ſi modò ad eum conuerſi, uitam corrigamus) nobis aderit, quo adiuuante uel centum impiorum millia ſingulis non ſunt timenda.

Qua oratione permoti (erat enim Pelagius ualde uehemens in dicendo, & magnæ ob prudentiam & uitæ ſanctitatem apud illos populos exiſtimationis) domum redierunt, populiſq; conuocatis reditus cauſas eis indicârũt: Pelagium uidelicet, cuius uirtus & ſanctitas iam illis omnibus nota erat, cum (ut ſuprà oſtendimus) diu apud eos uerſatus eſſet, miraculo ex impiorũ manibus ereptum, ipſis quaſi diuinum aliquem nuncium obuiam factum, quantum ſcelus committerét, quamq; pernicioſum conſilium cæpiſſent, oſtendiſſe. Quamobrem cùm & ipſe tum concionibus, tum priuatis colloquijs populos ad conſtantiam & pietatem accendere nõ deſiſteret, communi populorum conſenſu rex eſt Cantabriæ & Aſturum creatus, anno Salutis DCCXVII. Deinde omnes Auſeuam montem conſcenderunt. Cuius rei fama per Hiſpaniam diuulgata, omnes Gotti qui ex barbarorum manibus effugere potuerunt, ſpem magnam concipientes, armis arreptis ad eum uenerunt: & qui id ſtatim facere non poterant, omnem occaſionem attenti obſeruabant. Tunc

Tarifes Abraemum Adcamacem, cum magno exercitu, & cum eo Opaſium, Egicæ regis filium, Sibiliæ metropolitanum, quem Iuliani & proditorum patriæ factionem ſequutum ſuprà indicauimus, aduerſus eum miſit. Quod audiens Pelagius, cum ſe ad tantam multitudinem repellendam parem non eſſe uideret, paucis ex ſuis, ſed fortiſsimis ſelectis, Auſeuæ montis ſpecum quendam natura munitiſsimum cum ijs eſt ingreſſus, reliquos ad anguſtias uiarum tutandas reliquit. Quò cum Sarraceni peruenerunt, Opaſius his qui anguſtias obtinebant, ut ſeſe Mauris dederent, multis rationibus perſuadere eſt conatus. ſed cum labor eius irritus appareret, atrox pugna cœpta eſt. & Sarraceni tot ſaxa & ſagittas in ſpecus fauces iaculabantur, ut de cœlo inſtar nimbi pluere uiderentur. Verùm Deo iacula in eoſmet qui iaculabantur prodigiosè retorquente, tot ex illis ceciderunt, aut uulnerati ſunt, ut fracti retroceſſerint. Tunc Chriſtiani numinis præſentia & ope cognita, gratias Deo agentes, audacter egreſsi, penitùs eos repulerunt. Ceciderunt in hac pugna Sarracenorum ad uiginti millia: Chriſtianorum uerò uel nulli, uel admodum pauci. nam nihil de eo tradunt ſcriptores: & qui Sarracenorum ex pugna euaſere, cum Abraemo duce in uerticem montis confugerunt: quo uertice terræmotu, diuino miraculo, concuſſo, ac in Iuam fluuium, qui eius montis radices alluit, corruente, omnes interierunt. Opaſius uerò & Mugnuza proditores, fugientes (neque enim cum alijs in montem aſcenderant) capti ſunt: & Mugnuza quidem in loco qui Olaglias appellatur, ab Aſturibus ſtatim interfectus: ac Gigion urbs ad Mugnuzæ principis perpetuã ignominiam deleta. De Opaſio autem quid factum ſit, à nullo traditur. Mucas his auditis, Iulianum & cæteros coniuratos occulta cum Pelagio conſilia agitare ſuſpicatus, illicò Iulianum, & ſimul Siſibertum atque Ebaſium, Vitizę filios, obtruncari iuſsit. & ſic proditionis præmium acceperunt. Quo exemplo multi ex ijs qui Iulianum ſequuti erant, territi, ſe ad Aſtures contulerunt: & ijs qui ſub Sar-

racenorum tyrannide degebant, quotidie clàm ad Pelagium confugientibus, breui uires eius ita creuerunt, ut qui paulo antè uix sua tuebantur, mox multa ex ijs quæ Sarraceni occupauerant, recuperarint. Statim enim Legio urbs, quæ hodie Leon uocatur, recepta est: nec non Rota, Mansilia, Canicas, quæ uulgò Cangas dicitur, Tineum, & alia eius tractus oppida.

C. AVGVSTINI CVRIONIS SARRACENICAE HISTOriæ Liber Secundus:

Eius imperij declinationem ad Turcici initia usq; continens.

N Oriente Sarraceni apparatum, quem superioribus annis ad Constantinopolis oppugnationem fecerant, irritum fuisse ægrè ferentes: & Leonem, cuius opera conatus ipsorũ repulsus fuerat, imperium adeptum esse audientes, ingentibus copijs collectis denuò eandem expeditionem bipartitò sunt aggressi. Malsamas quidem legatus Abydo cum magnis copijs in Thraciam transuectus, magnam eius prouinciæ partem populatus est. impetu in urbem regiam facto, ad Occidentalem urbis partem, ubi Isthmus est, prope mœnia castra posuit, atq; ab ea parte ipse urbem oppugnauit: Zulciminius autem pont. è mari cum trium millium (ut multi tradunt) nauium classe. Est enim Constantinopolis urbs cùm maxima atq; ornatissima, tum loci natura & arte munitissima, ad Bosphori Thracij, ubi exiguo tantum dirimente freto Europa Asiæ penè coniungitur, fauces, quibus in Propontidem exoneratur, sita: ubi modicus sinus ab Oriente in Occidentem sinuosis portuosus lateribus panditur, ob id etiam Cornu appellatus, quòd septem urbis collib. in eum prominentibus multiplices quasi ramos, ut cerui cornua, habeat. inter hunc sinum & Propontidem mons quidam excurrit, peninsulæ siue Cherronesi formam habens, qui ab Occasu in Ortum circiter XXX. stad. nõ tamen admo

dum in

dum in altum aſſurgens,qua Propontis eſt perpetuo iugo eius faucibus obuerſo excurrit: à Septentrione uerò, qua in Cornu (quem ſinum eſſe diximus) uergit,ſeptem habet annexos colles,ex quib.quatuor in ſinum prominent: & qui Boſphoro alluitur,maximus eſt, & quaſi trianguli baſim efficit.nam triquetra eſt peninſulæ & urbis forma. Habet hic duo promontoria: unum; quod Propontidem intuetur, Occidentale Hebdomi: alterum Septentrionibus obuerſum, quod ſinus fauces à uentorum iniuria tutas reddit, Chryſoceras nuncupatum. à quo ſi lineam ad ſeptimũ & intimum omnium collem, qui ſinum itidem ab Occidentali uento tuetur, ducas, Galatæ ſiue Peræ planiciem intra arcus, quem perpetuum Cherroneſi iugum facit, ſinum incluſeris. Sinus longitudo circiter ſexaginta ſtadiorum eſt, in cuius intimo receſſu Cydri & Barbyſæ fluminum oſtia ſunt: latitudo autem uaria, ubi maxima ſex ſtad. ubi uerò minima trium. Fauces eius anguſtiſsimæ ſunt. nam & ab Septentrionali parte, in qua Pera eſt oppidum; promontorium in Meridiem obuerſum prominet Metopicum atque Cyclobium:& item aliud ab Aſia,mèdijs ſinus faucibus obiectum,Damalicum appellatum. Cherroneſus hic ab Occaſu, qua in parte continentẽ Thraciam habet, iſthmo ſinum hunc à Propontide ſeparat. Iſthmi latitudo eſt,ubi ſeptimum collem & interiorem urbis angulum contingit,L. paſſuum: ulterius uerò maior.In hac igitur peninſula ſita eſt Conſtantinopolis,olim Byzantium appellata: cui in altero ſinus littore oppoſitum eſt Pera oppidum, olim Galata appellatum, quatuor & ipſum promontoria in Cornutum ſinum immittens: & in Aſia ex oppoſito, Chalcedon. Sinus ſiue portus fauces,ubi anguſtiſsimæ ſunt, catena clauduntur,quæ ab Pharea turri ad Chryſoceram promontorium ædificata,ad Galatę promõtorium Metopicũ,ubi aliud propugnaculum eſt,trahitur:urbs ipſa triplici muro, dupliciq; latiſsima & profundiſsima foſſa,frequentibusq; turrib. ac propugnaculis munita eſt.nã circũ circa planiciem habet.media uerò urbis pars paulum collib. eleuata

conſurgit. totus urbis ambitus eſt circiter XIII. M. P. hanc talem & tantam Conſtantinus, ubi prius Byzantium erat, ædificauit: Imperijq́; ſedem & omnia Romanæ urbis ornamenta in eam, non ſatis ſano conſilio, tranſtulit. nam etſi locus ipſe ad Imperij ſedem aptiſsimus uideatur, cœlum tamen & fatum hanc urbem Rom. Imperij ſedem eſſe non patiebantur. Vt enim ſingulæ non modò regiones, uerùm etiam urbes ſua fata moresq́; ſuos proprios & ritus habent: ſic illa in alium locum transferri non tutò poſſunt, etiam ſi homines ipſi & leges tranſferantur. Cœli namque temperies hominum mores mutat, cum quibus & fata ipſa commutantur. quod ſic eſſe, exitus comprobauit. Imperio enim ferè in Aſiam tranſlato, Imperatores ex ea prouincia legionesq́; Romanę deinceps fuerunt: quæ & Græca leuitate & ambitione in factiões diuiſę, atq; Aſię mollicie eneruatę, barbarorũ incurſiones repellere nõ potuerunt: cũ interea Italia & Roma, orbis terrarũ arx, capite carens, atq; militari diſciplina amiſſa omnibus gentibus prædæ eſſet. Sic imperium illud, quod ut arbor bona, in proprio ſolo optimos fructus ferebat, in alienũ cœlũ & ſolum tranſlatũ breui interijt. Sed ut ad inſtitutam narrationẽ redeamus: Malſamas eam partem à terra oppugnandam ſuſcepit, quam in Iſthmo eſſe diximus inter Cornu & Propontidem, quæ ſola terreſtribus copijs oppugnari poterat: ac ut omnino cõmeatũ obſeſsis adimeret, ſimulq́; mœnibus inſtaret, ita metatus eſt, itaq́; præſidia undiq; diſpoſuit, ut frõns caſtrorum quaſi cornu proxima mœnibus eſſet. indeq́; ut ſeſe campi ab Iſthmo recedentes magis diffundunt, circa ſinũ ad fluuiorum, quos in ſinum exonerari diximus, oſtia inflexa pertingerent. nam ingens erat exercitus, adeò ut magnum loci ſpacium occuparet, inde excurſionibus totam regionem uaſtabant: & oppugnationem cuniculis, turribus, omniq́; machinarum genere tentabant. Zulciminius uerò maritima claſſe totã urbem, qua Propontidem & Boſphorum reſpicit, ab Iſthmo ad Metopicum promontorium cingebat, adeò ut & Propontis & Boſphorus ex ciuitate in-

tate in-

tate intuentibus ligno ſtrata uiderentur. nec minus ipſe quàm Malſamas inſtabat operi: & pontibus naualibus in altum eleuatis, tormentis item ijs quæ illa tempeſtate in uſu erant, oppugnationem urgebat. Sed tanta erat propugnatorum uigilantia & uirtus, ut omnes illorum conatus omni ex parte irriti redderentur. Itaque ad diuturnam obſidionem conuerſi ſunt. Verùm interea Zulciminio hic defuncto, Sarraceni in nouo pont. eligendo ſeditionibus iactati ſunt, ac ob id oppugnatio aliquandiu intermiſſa. tandem uerò Aumar, Abdimazidi filius, in defuncti locum pontifex creatur., Anno DCCXXI. & hyems tam ſæua fuit, ut fluminibus glacie concretis, quamuis commeatus aſsiduè ex Aegypto in caſtra ueheretur: tamen quia ingens erat hominum & iumentorum multitudo., & frigus immenſum, magna illorum pars fame, frigore & morbo perijt: & ingens illorum manus quæ prædæ cupiditate è caſtris in Bulgariæ fines irruperat, à Bulgaris, qui in eam populabundam impreſsione facta magnam ſtragem ediderunt, oppreſſa fuit. ubi quidam triginta millia cæſa tradunt. Et Leo imperator artificio quodam ignis per ſpeculum (ut Archimedes Syracuſanus faciebat: cuiuſmodi ſpeculum & Alexandriæ Aegyptiacæ in Pharea turri fuiſſe tradunt, quo, cum incolæ uolebant, ſolis radijs obuerſo, hoſtium naues, uel longè uenientes comburebant) in hoſtilem claſſem eiaculandi, quo uel mare ipſum circa naues arderet, ab architecto quodam inuento, claſſem illorum ita exuſsit, ut paucæ ſuperfuerint naues, quæ à Græcis captæ fuerunt, ipſis præfectis illius ignis metu ſeſe ſponte dedentibus, & in Græcorum manus confugientibus. Interea uerò cùm Mucas & Tarifes, qui Hiſpaniam ſubegerant, Aumaro ſuſpecti eſſent redditi, ambo ad nouum pont. ſalutandum, & ſuſpicionis cauſas remouendas uenerant: ubi Tarifes Mucam peculatus in Hiſpanicarum rerum adminiſtratione accuſauit atq; redarguit: cuius criminis ad pont. damnatus, mœrore cõfectus obijt. in cuius locum Aumar Gizidum Africę præpoſuit: Tarifem uerò

toti Hiſpaniæ. Itaq; Gizidus trecentarum & ſexaginta nauium claſſe inſtructa, cum ſupplemẽto legionum & commeatu Byzantium uerſus iter direxit: ſed ignis illius, quo Byzantini naues conſumebant, nuncio in itinere accepto ad Bithyniæ littora prædabundus ſubſtitit: ubi Romanę legiones quæ in præſidijs erant, eos aggreſſę, multos occiderunt, ac territos repulerunt. Et nihilominus terreſtris exercitus oppugnationem urbis non intermittebat: et ſi tanta fame premeretur, ut nullus animantis cadaueribus abſtineret. quin & ſtercus exſiccatum comedebant, & humanis quoq; carnibus manus admouiſſe perhibentur: tanta tenebat eos regiæ urbis capiendæ cupiditas. Nec tamen minus interea Byzantij laboratum fuerat, qua in urbe ad CCC hominum millia peſtilentia abſumpſerat. Sed Aumar tot tantarumq; cladium nuncijs territus, literis ad Malſamam datis, ut exercitum reduceret, iuſsit: quamobrem Malſamas exercitu nauibus impoſito diſceſſit. Sed uehementi turbine exorto, omnes, decem tantum nauibus exceptis, perierunt: quarum quinq; à Romanis captæ ſunt, reliquæ cladis nunciæ domum redierunt. At in Hiſpania Abdeluzitus Mucę nepos, quẽ Mucas diſcedens ſibi ſubſtituerat, Egilona regina Roderici coniuge ſibi matrimonio iuncta, eius conſilio Sibiliæ ſe regem appellari iuſsit. Quod Sarraceni ægrè ferentes, eum unà cum coniuge trucidârunt: & in eius locum quendam alium Mucæ propinquum, Aiubum nomine, tamdiu, donec ſummus ipſorum Pontifex alium mitteret, ſubſtituerunt. Hic Aiubus Bilbilis urbem, quæ Martialem poetam clarũ olim dedit, eo bello euerſam, & nõnullas alias urbes in Hiſpania inſtaurauit, ac de ſuo nomine Calataiub nuncupauit, quę nũc Calataiud dicitur. Sed uarij in Hiſpaniæ partib. regna occupantes, quo minus cogitata ſua perficeret, obſtiterunt. Nã cũ Cordubæ totius Hiſpaniæ regni ſedes & caput eſſet, reliquarum uerò urbium ac prouinciarum præfecturæ gentis principibus eſſent diſtributæ, ſinguli Abdeluziti factum imitantes, præfecturarum ſuarum ſe reges appellârunt. Et ſic in multa tunc regna Hiſpania fuit

nia fuit diſtributa, ut Sibiliæ, Granatæ, Giaenæ, Murtiæ, Deniæ, Sciatiuæ, quæ olim Setaba fuit, Valentiæ, Tortoſiæ, Leridæ, Fragæ, Cæſarauguſtæ, & multorum præterea locorum quæ his minora ſunt. Qui reges dum concordes inter ſe erant, magnis ſæpe cladibus Chriſtianam Rempub. afflixerunt: ijdemq; ſeditionibus diuiſi, Chriſtianis Hiſpaniæ recuperandæ occaſionem præbuerunt. Cui rei, quemadmodum ſuprà narrauimus, initium dedit Pelagius, qui & fortitudine, & prudentia, & miraculis, & hoſtium diſsidijs feliciter uſus, multas urbes & oppida ab illorum tyrannide liberauit. Huic ſe adiunxit Alphonſus, Petri Cantabriæ ducis filius, ab Richaredo Gottorum rege originem ducens, cui Pelagius Oriſmundam filiam in matrimonium dedit: & hi duo ſimul multas ex Mauris uictorias retulerunt. Et in Oriente Aumaro Califa defuncto, ſucceſsit anno Salutis DCCXXII, Gizidus Abdimelici filius. quo imperãte excitatus eſt in Perſide alius Califa Gizidus, & ipſe Moalabs appellatus. contra quem miſſus fuit cum magno exercitu Maſabnacus, qui eum prælio uicit, Perſidemq; ſubegit: & ſic Gizidus, Abdimelici filius, ſolus Sarracenorum omnium Califa manſit: qui cum tres annos regnaſſet, obijt: & pòſt Euelidus eius filius, Califa eſt creatus, qui magnis uiribus Romanas prouincias in Aſia atque Europa eſt adortus: ſed breui nulla re memoria digna geſta, ſe ad ocium & uoluptates conuertit. Verùm tamen iterum ſecundo Imperij ſui anno Malſamam cum exercitu in Cappadociam miſit, à quo Cæſarea urbs capta fuit, & ab altera parte Euelidum in Thraciam, qui ea populata in Syriam redijt. Hoc tempore prope Aſię minoris littora, terra in fundo maris ita arſit, ut primò fumus ex eo incendio: deinde tanta pumicũ accenſorũ cõpia, ut mõticuli in mari nati uiderẽtur, ſupra aquas nataret, quibus pumicib. omnia Aſię minoris, Lesbi, Abydi, & Macedonię littora repleta ſunt, & mare ipſum ijs ſtratũ uidebatur: & traditur tunc inſula quędam prope Sacrã inſulam nata eſſe. Deinde Euelidus Muauiã quendam & Amerũ duces cũ XC Sarracenorũ millibus

ad Ni-

ad Nicæam, Bithyniæ urbem, oppugnandam miſit: quâ ſummis uiribus, & omni arte oppugnata, Chriſtianis fortiſsimè propugnantibus, & illos ſemper magna cum cæde repellentibus: tandem re infecta, niſi quod retrocedentes Ateum oppidulum cæperunt, domum redierunt. Poſtmodum Gazariæ princeps, Cagani Bulgarorum regis filius, Sarracenis in Armeniæ finibus bellum intulit: & Gradaco Armeniæ ac Mediæ prætore Sarraceno prælio deuicto, atque trucidato, duas illas prouincias rurſus Romano ſubiecit imperio. Et anno DCCXXX Malſamas cum ingentib. copijs Caucaſia clauſtra ingreſſus cum Turcis, qui & Vnni Teutazites, id eſt gentiles tunc uocabantur, intra eos montes degentibus ferociſsimis populis, cruento utrinque prælio per integrum diem dimicauit, donec tandem nox uictoria adhuc incerta eos diremit. Sed Malſamas in Armeniam (iam enim cum Cagani filio pacem inierat) ſe recepit. Interea in Hiſpania Pelagio res feliciter aduerſus Sarracenos gerente, & Tarraconenſes, qui in montibus degebant exemplo Aſturum, Garciam Scimenecium in Iohannis Pigniæ ſpecu, Panouio appellato, regem creârunt: & paulo pôſt Pelagius cum regnaſſet annos XIIII, obijt, anno Salutis DCCXXXII. cui ſucceſsit Faſila filius, qui regni ſui anno ſecundo in ſylua quadam ab urſis deuoratus, nullos liberos reliquit. hi reges ſedem regni Legioni, quæ Leon uocatur, collocârunt, & leonem purpureum in argenteo clypeo depictum pro inſigni ſumpſerunt, non quidem ob urbis in qua ſedem habebant, nomen, quæ non à leone, ſed à militum legione, quam Nerua Cocceius Imp. ibi collocauit, nomen habet: ſed quòd non ſecus ac ferociſsimi leones, pugnæ pro patriæ ſalute deſiderio arderent. Hoc Faſila regnante, Sarraceni per eam Pyrenæorũ partem, quam ad mediterraneum mare obtinebant, in Galliam tranſiêrunt. Galliam tunc Franci, Germanica gens, obtinebant: qui anno Salutis circiter quadringenteſimo ſuis ſedibus ad colonias aliò transferẽdas moti, ab Aetio patricio Romano, qui tum Galliæ prouinciæ prætor erat, eam Sequa

norum

norum agri partem, quæ Germaniæ proxima est, ut aliquod aduersus Hunnos, qui Attila duce finibus suis egressi Europam uastabant, si fortè in Galliam uenissent, præsidium haberet, habitandam acceperant, ob id adhuc Franciam appellatam. Erant enim Franci, populi in Germania bellocissimi, eam (ut opinor) regionem quæ adhuc Franconia uocatur, incolentes: & pòst paulatim finibus promotis, totius Galliæ imperium occupauerant, adeò ut Francorum nomen latissimè patêret. Sed cum Franci reges uoluptatibus & ocio dediti, ab antiqua illa ferocitate degenerassent, necquidquam per se administrârent, sed omnia per domus regiæ magistros curârent: quem honorem primus Pipinus, Arnolphi Bauariæ ducis filius, regiarum prouinciarum præfectis, qui regem imbellem uidentes, ad tyrannidem aspirabant, domitis adeptus erat. Tunc autem Theodorico secundo regnante, Caroli Martelli, huius Pipini filij secundi in eo magistratu uirtus inclyta erat in tota Gallia; adeò ut is populi princeps haberetur. Eodem tempore Aquitaniam, quæ tunc Gottica Gallia uocabatur, obtinebat Eudo, Gottus & ipse, qui ei prouinciæ à Roderico rege præpositus, ubi regis sui cladem audiuit, regem se in ea fecerat. Hic Carolo Martello alijs bellis in Germania occupato, cum uicinorum locorum præfectis Francis, de finibus armis contendere cœperat, eosq; iura sua defendere nitentes multis cladibus affecerat. Quamobrem Martellus arma aduersus eum mouit. & eodem tempore Sarraceni Pyrenæos transgressi, Narbonem cæperant: in eaq;, ut eo exemplo cæteris terrorem incuterent, crudelissimè sæuierant. itaque Eudo sibi difficile fore, Francicum simul & Sarracenicum bellum sustinere animaduertens, quia Mugnocem generum habebat, qui multum apud Sarracenos gratia ualebat, cum Sarracenis maluit quàm cum Christianis fœdus inire. Quo Mugnocis opera impetrato, illorum auxilijs subnixus, multas Francis clades inferebat: sed cum Sarracenos omnia oppida & urbes, quas ingrediebantur, præsidijs suis munitas sibi retinere animaduerteret, serò

errorem ſuum agnouit. illi enim iam Nimis ſiue Nemauſium, Monſpeſulam & Auenionem cum omnib. alijs circumiectis locis occupauerant. Veruntamen Eudo, ut eos repelleret, uiribus ſuis omnibus collectis, cum eis pugnauit, & fractus fuit: cumq; Mugnoces, cuius opera fœdus illud initum fuerat, fidem ſibi non ſeruari quereretur, Abderama, Gottalaniæ rex, exercitu in eum ducto, illum in Cerdaniæ arce obſedit: ex qua, cum ob aquæ penuriam Mugnoces in alpeſtria loca profugiſſet, in aliam Sarracenorum manum incidit, qui eum captum obtruncârunt, & caput Abderamæ miſerunt, unà cum eius coniuge, Eudonis filia: ſicq; omnes patriç proditores breui miſerè interiêrunt. Itaq; hoſtibus, qui à tergo timeri poterant, omnibus ſublatis, Abderama in Galliam reuerſus, flumen Rodanum traiecit, multaq; Chriſtianorũ loca uaſtauit: & tantam ſtragẽ Arelati edidit, ut adhuc hodie oſsium ille aceruus, qui tũc factus eſt, ibi extet in loco Alies campi appellato. Inde in Eudonẽ iterum uires ſuas colligentẽ arma conuertit: Toloſam, Gotticæ Galliæ regiam ſedem obſedit: qua in oppugnatione, quia urbs foſſa & mœnibus, nec non machinis & omni armorum genere, idoneoq; præſidio ac reb. omnibus ad propugnationẽ neceſſarijs optimè munita erat, magnas Sarraceni ex machinis, prçſertim peritorũ architectorũ ingenio excogitatis, & uarijs ſtrategematibus clades acceperunt. capta tamẽ tunc fuit à Sarracenis Burdegala: & omnes ad unũ in ea, etiã mulieres cũ paruis infantib. cçſi ſunt, nec nõ templa ſolo çquata. Deinde per Pytagorũ fines ultra Garumnã fluuium in Sanctones excurrerunt: atq; Angoliſmam, Blaiſiumq; euerterũt. inde per Lemouices & Pictauos in Turones deflexerunt, ubi Martini templum donarijs opulentiſsimũ direptũ incenderunt. Quibus cladib. afflictus Eudo, cũ Martello fœdus inijt: & ſic cõiunctis uiribus Abderamã in Turonum finib. ante ipſam urbem, trecentis ſeptuagintaquinq; millibus Sarracenis cçſis, prçlio fuderunt. ex Francis mille tantum & quingenti deſiderati. Et ne tunc tota illa Sarracenorũ manus deleretur, in cauſa fuit nox prælio nondum

confe-

cōfecto superueniēs. Abderama enim noctu clade sua cognita, sequentis diei fortunā expectare noluit: sed impedimentis omnib. in castris hostib. prædæ relictis, maximis itineribus cū ijs reliquijs quę illum sequi potuerūt, ad Pyrenęos, inde in Hispaniā rediturus, fuga cōtendit. Sed Nauarri itinerū angustijs occupatis, omnes interfecerūt: sequenti die Martellus statim, ubi sol illuxit, suis ad pugnā instructis, in aciem prodijt: qui hostes fugę se dedisse cōspicati, ad prædam sunt cōuersi, quæ in hostium castris opima fuit reperta. Eudone autē defuncto, regni eius partem Martellus suo adiecerat imperio: quamobrem filij eius Hunoldus & Vaifarus Narbonensem prouinciā solicitantes, bellum cū Martello redintegrârūt: & Rhodano transmisso, summa immanitate in oppida, uicos, agros, animantia, & omne genus hominū, omnemq; ætatē & sexum ferro & flamma sæuierunt. quā procellam, pręcipuè Allobrogum ea pars quæ hodie Delphinatus appellatur, antequā Martellus iusto cum exercitu occurrere posset, sensit. Qui ubi uenit, Visigottus in uastam solitudinem, quam fecerat, recessit: & fœdere cum Sarracenis cautius quàm Eudo fecerat, obsidibus uidelicet datis atq; acceptis, icto, eos rursus in Galliam aduocauit: qui non iam, ut antea, sexu ętate'ue imbelli armatis intermixta, sed flore iuuētutis, militumq; robore delecto terra mariq;, & cōmeatu instructi, Atino duce in prouinciam transierunt: ubi Auinione Mauricij præfecti proditione capta, eam urbem cum Narbone belli arces delegerunt. Quos liberè uagantes, Childebrandus cum ualidis copijs à Martello pręmissus, primo statim aduētu intra Auinioni mœnia cōpulit. Auinio urbs ad Rhodanum sita, tūc mœnibus, frequentibusq; turribus ac propugnaculis munita satis erat: & Atinus, eam se defendēte, nec segniter (ut certè uir fortis, & rei militaris peritus erat) rem administrante, expugnari non posse existimabat. Præsidia enim ubique locis opportunis disposuerat, mœnia, turres & propugnacula, armis, telis, machinis ad saxa in hostes eiaculanda, & ignis fomento, quò in irruentes faces accensæ proijcerentur, propugnatoribusq; com

pleuerat, portas ſtationibus fidiſsimis, excubijsq́; firmârat: commeatus quoque magnam copiam introduxerat, & deniq; nihil quod ad propugnationē ſpectaret, prætermiſerat: ducibus ſingulis ac centurionibus decurionibusq́; ſua munera & loca adſignârat. Ipſe cuſtodias uigiliasq́; circumibat, laborum, uigiliarum, inediæq́; patientiſsimus: exemplo potius quàm pœnarum metu milites in officio continebat, & ad præclara fortiaq́; facinora excitabat. Childebrandus caſtris admotis oppugnationem tentauit: quem Atinus non modò repulit, uerumetiam caſtra procul ab urbe remouere coegit. Sed ubi Martellus cum ſuis aduenit, iunctæq́; copiæ ſunt, ſitu & munitione urbis inſpecta, propugnatorumq́; uiribus exploratis, omnia maturè & forti conſilio agens, non modò erumpentes intra mœnia compulit, ſed caſtra in priſtinum locum promota muniuit. Cum enim Martellus rei militaris peritiſsimus eſſet, duces ac milites ſecum habebat tot bellis, quot & quanta geſſerat, exercitatiſsimos, & caſtrenſis diſciplinæ, quam ſub illo didicerant, obſeruantiſsimos: qui ſiue metandum, ſiue caſtra mouenda, ſiue acies inſtruenda eſſet, ſinguli ſigno tantum accepto ſua munera locosq́; norant. Cum caſtra erant munienda, ſtatim alij locum ab Imperatore diligenter exploratum, ac indicatum metari, alij uallum & foſſam ducere, alij tentoria figere, alij ſtationes & uigilias collocare, alij extra uallum hoſtium in laborantes impetum arcêre: ſi uerò mouenda eſſent caſtra, ſinguli uiciſsim partes officiaque ſua norant: ſi in pugnam prodeundum, ordines ſinguli, modò qua forma acies eſſet inſtruenda indicaretur, certos habebant: & quo loco pugnantes pedem fixerant, ab eo recedere morte peius ducebant, laudis & gloriæ auidi. Si oppidum oppugnandum eſſet, alij ſcalas, faſciculos alij, & turres ac pontes, quibus mœnium altitudo ſuperaretur, admouebant: & certatim mœnia conſcendebant, nunquam ne in capta quidem urbe ad prædam extra ordines uagantes, neque unquam prædæ auiditate ferro ſeruire deſinebant, dum hoſtes ſuperant, qui arma non

tradi-

tradidissent. Cũ huiusmodi igitur exercitu Martellus ubi castra admouit, dum recẽs terror erat, & militũ animi feruebant, quia gentis suæ naturã norat, quę primo impetu, dum recẽs est iniuria, & animus audacia atq; uictoriæ spe feruet, ferocissima: breui si bellum trahatur, ita mollescit, ut agni uideantur, nulla militi quiete data, nisi ut corpora curare possent, pugnæ signum dedit; eorumq; animos huiusmodi oratione accendit.

Nisi mihi uirtus uestra, milites, multis laborib. ac periculis mecũ exãtlatis nota, et si hostis ignotus esset, multis uos uerbis incitare conarer: nũc aũt cũ uós tot bellis inuictos expertus sim, & hunc ipsum hostẽ superiorib. annis longè maiorib. uiribus sibi Gallię imperiũ deposcentẽ, facillimè penè ad internecionẽ deleueritis: mihi nõ multũ laborandum esse uideo, ut spem uobis uictoriæ, quã scio uos tot bellorum difficillimorũ nostro ductu feliciter confectorum exemplis edoctos, certã in manu habere faciam: nisi quis fortè existimet, difficilius nobis nũc fore hos paucos, qui ut lepores antris, sic ipsi illis mœnib. inclusi latẽt, superare: quàm in Turonib. fuerit, totius penè Oriẽtis uires delere. uel quasi mœnia plus ualeant in bellis, quàm quadringenta hominũ millia, quorũ gladij et arma simul in cumulum cõgesta, his mœnib. quæ uidetis altiore crassioreq; aggere hãc urbẽ cingere possent. Ferro, mihi credite, nõ mœnib. se tuẽtur uiri. & qui muris nitunt, ubi eos uirtutę superatos uident, pauidi ut damę arma abijcientes diffugiunt, uel ut pecora sternũtur. Accingite igitur uos ad oppugnationẽ, opima in ea urbe spolia inuenturi, & uilissimũ istud genus hominũ cauea inclusum opprimite: digna, præter prædã, q fortius se gesserint, à me pręmia accepturi. Ego ipse nõ solũ cõsilio, uerũetiã manu (ut soleo) ubi opus erit, uos iuuabo: & uirtutis uestræ ubiq; testis & iudex, periculorumq; particeps adero. ite muro illo transcenso, Gallię bis liberatores conseruatoresq; ab omnib. celebrandi.

Quib. dictis, sublato undiq; clamore mœnia summa ui oppugnari sunt cœpta: scalæ, turres, pontesq; admota. exercitu in tres partes (quarum uni Childebrandus, alteri

Carolomannus Martelli filius,tertiæ ipſe Martellus,ſummi duces præerant) diuiſo, tripartitò oppugnationem ſunt aggreſsi.Sarraceni ſaxa ingentia,ad id præparata,deuoluentes, ſcalas frangebant : ſagittarum præterea nimbum in oppugnãtes iaculabantur, & picis accenſę ollas in propius accedentes conijciebant, nullum deniq; telorum genus ceſſabat. Atinus ipſe circumcirca diſcurrens,& omnia proſpiciens,periti Imperatoris ſimul & ſtrenui militis officio fungebatur : multis qui primi murũ aſcendere uoluerant, audacia necẽ attulit. Sed Martellus cũ ſcalæ partim ab hoſtibus,partim aſcendentium multitudine grauatæ frangerentur, ut ab aliqua muri parte hoſtes deturbaret,turrim ligneã erexit, ex qua machinis quibuſdam ſaxa ingentia in eos qui in muro ſtabãt,iaculabatur: in eademque multi milites ſagittarij erant, eoſdem ſagittis à propugnatione mœnium deturbantes. Hæc turris pontẽ habebat, qui machinis pariter attollebatur, & uiciſsim deprimebatur : quem qui in terra ſtabant, aſcendere nullo labore poterant. machina tota corio bubulo tecta erat, ne ignis obeſſe illi poſſet. Itaque ea mœnibus admota (rotis enim impellebatur) põs muri faſtigio appoſitus,& ſic ſtatim murus Francis militibus in illa parte completus fuit. Tũc cũ penè par dimicatio eſſet, uirtus uicit,clamorq; undiq; ſublatus alijs per ſcalas, qui clypeis ſe quaſi teſtudine facta tegebant,dum in ſummũ uenirent,aſcendentibus & cęſis uel deiectis propugnatorib. reliquiſq; amiſſa ſpe dilabentibus, Atinus cum proceribus nauibus quæ inſtructæ in Rhodano ſtabant,ſecundo flumine aufugit:multi in fuga cęſi,multi aliorũ ſuper alios ruentium multitudine obtriti:multi, dum nauib.iam diſcedentib.adnatant,uorticibus abſorpti.Atinus in mare delatus,Narbonẽ urbem munitã,opulentã,& maris auxilijs intromittẽdis opportunã, quãq; alia Sarracenorũ manus inſederat petijt : & Martellus quoq; ad eã oppugnandam cõtendit.Iamq; nõ minore utrinq; certamine oppugnabatur defendebaturq; Narbo, quã modò Auinio : cũ Amorreus, alter Sarracenorũ rex, obſeſsis opẽ ferens,Martellum in ſe cõuertit.Ad Illiberim

fluuium

fluuium ſignis collatis, pugna atrox cõmiſſa: ſed tandem, cum Amorreus in prima acie fortiſsimè pugnans cecidiſſet, Francus uicit, hoſtes fuſi cæſiq; ſunt, adeò ut ne nuncius quidem cladis domum redierit. qua ſuorũ clade comperta, Atinus, & qui cum eo Narbonæ erant, claſſe Gallia deceſſerunt. Hoc tempore Mauris tota Aquitania pulſis, nouem proceres ex Martelli exercitu, uiri fortes, Sarracenis in Gottalania bellum intulerunt: & Martellus obijt, eique ſucceſsit Pipinus alter filius: in Oriente aũt Malſamas Thraciæ, quæ nunc Romania uocatur, fines populatus, Curſianum munitiſsimum Cappadociæ oppidum occupauit. Deinde iterũ ad Caucaſia clauſtra cũ exercitu profectus, ea ab Vnnis ſiue Turcis ita munita reperit, ut cum eis congredi nõ auſus retroceſſerit. Et biennio pòſt altera Sarracenorũ manus Euelito, Mauniæ filio, duce rurſus in Thraciç fines irrupit, magnaq; populatione facta in Syriã redijt: qua in prouincia multa Sarracenorũ millia morbo interiêrunt. Nec tamẽ ideo ab incurſionibus in Rom. imperij finibus abſtinuerũt. Zulciminius enim cum magno exercitu Armeniã & Thraciam tertiò deprædatus eſt, & Sideronium oppidum cæpit: deinde in Cappadociam cũ LX mil. tranſijt, eodemq; tempore Melicus & Batalus cũ centũ millibus Sarracenorũ quartò in Thraciam irruperunt. Leo uerò imperator cũ exercitu cõtra eos qui Thraciam uaſtabant profectus, penè omnes deleuit. Quo tẽpore obijt Euelitus: in cuius locũ Gizitus II pontifex, Salutis anno DCCXLIIII, creatus eſt. qui, dum Romanũ imperiũ in ſe diuiſum erat, Cõſtantino Copronymo, Leonis filio, cum Artabaſdo de eo dimicante, ad imperij Sarracenici res conſtituendas animum conuertit. & quoniam Cyprus inſula tunc benè habitata motus aliquos faciebat, populo uniuerſo in Syriam trãſlato, inſulam uacuã reliquit: & cum annum regnaſſet, deceſsit. Ices poſt illum, pontificatum eſt adeptus: quo ante annum expletum defuncto, Maruanus pontifex creatus eſt. In Gallia uerò Pipino II regnum adminiſtrante, Sarraceni denuò Pyrenæos tranſgreſsi, ab eo ſummoti ſunt: & ita mulctati, ut id amplius

eo uiuo tentare non sint ausi. Quamobrem Childerico, ad quem Galliæ regnum hæreditario iure spectabat, deposito, Franci Zacharia Rom. pont. adnitente Pipinum regem salutârunt: atq; cum eo Carolum, qui pôst Magnus cognomento dictus est, eius filium, in regni spem unxerũt. quem, cum pôst multa, propria autoritate, quasi iam rex esset, contra patris uoluntatem gereret, Pipinus in exilium extra omnes regni sui fines abire iussit. quamobrem ille multis ex Francica nobilitate eum sequentibus, se ad Galasium, Toleti regem Sarracenum, contulit: eiusq; opera usus est Galasius in bello, quod tunc contra Marsilium Saragotiæ regem, itidem Sarracenum, gerebat. quo in bello Carolus, qui regis Toletani copijs omnibus præerat, fortissimè se gessit, multaq; damna Marsilio regi intulit. Pôst Galianæ regis sui filiæ amore captus, multa præclara facinora in eius gratiam patrauit: præsertim uerò aduersus Bramantem, itidem Sarracenum regem: qui ut Galianam inuitis parentibus coniugem haberet, Toletum oppugnabat: quem Carolus, cum ipse Toletani regis milites tum Francos, tum Sarracenos funderet, ad pugnam instaurandam egressus, sua manu interemit. Tandem uerò, ea in hortis siue balneis extra Toleti mœnia ad Tagi fluminis ripam sitis, qui adhuc hodie Galianæ palatia uocantur, rapta, cum illa Burdegalam confugit: ubi ei magnificas ædes ad Toletanæ regiæ similitudinem, quæ adhuc extant, & Galianæ palatium & ipsæ appellantur, ædificauit. In Syria uerò Maruano imperante, multæ seditiones inter Sarracenos sunt obortæ, & plures tyrãni facti: ut Tebidus, Dadacus & Zulciminius. quos armis persecutus Maruanus, Tebidum cæpit, atque occidit: Zulciminius autem fractus in Persidem fugit. At Dadacus meliore fortuna usus, Maruani filium prælio fudit. Sed non diu ea lætitia frui potuit. breui enim cum ipso Maruano atroci prælio congressus, uictus & trucidatus fuit. Horum inter Sarracenos ciuilium bellorum occasione Constantinus Copronymus Syriç bello illato, magnam eius prouinciæ partem occupârat. Itaque Maruanus Da-

nus Dadaco extincto in Syriam uictricia arma conuertit, eamq; magna Christianorũ cæde recuperauit: eo autem anno paulò antè quàm hæc clades Christianis inferretur, Syria, Palæstina, Asia penè uniuersa; Thracia, Græcia atque Italia cum multis alijs regionibus ingenti terræmotu concussæ sunt. Pôst, maiores motus in Perside sunt exorti. Asmulinus enim eius sectæ, quæ à Mutare, cuius supra mentionem fecimus, Alim Muamedo maiorem fuisse dicente, fuerat excitata, princeps apud Corasenos Persidis populos degens, Catabani cuiusdam consilio seruos ad dominos siue insidijs siue aperta ui interficiendos concitauit: quorum deinde diuitijs serui potentes facti, in duas factiones sunt diuisi, quorum hæc Caismorum, altera Lamonitarum uocabatur. Asmulinus uerò Lamonitarum dux factus, Caismos deleuit. Inde in Persidem cum Lamonitis & Catabano perrexit: cui prouinci proę Maruano præerat Iblinus quidam, qui cum centum armatorum millib. se Asmulino opposuit. Sed Lamonitæ quamuis inferiores longè numero essent, tamen Asmulini & Catabani, quos sanctos, & diuino numine plenos existimabant, promissis freti, fortissimè dimicârunt, adeò ut Iblinum fuderint. Deinde tot uictorijs elati, ausi sunt etiam cum Maruano, qui trecenta mortalium millia in aciem produxerat, prope Zabanum amnem confligere: eumq; exercitum fuderunt. Maruanus ponte, ne se hostes persequi possent, rescisso, cum quatuor tantum millibus in Aegyptum transfugit. Quem persequutus Salinus, Asmulini filius, in Aegypto cruentissimo prælio deleuit: & sic omne Maraunium genus expulerunt. Cuius familiæ, quæ tot annos regnauerat, reliquiæ, pars in Mauritaniam, ubi fessæ regnum constituerunt, pars in Hispaniam transijt. Et ab Asmulino pôst orta est illa familia, quæ hodiæ in Perside regnat, Sophiana nuncupata. Mortuo autem Asmulino & Catabano, Abubalanus cognomento Muamat, Syriæ & Persidi, Salinus uerò Aegypto imperauit: & sic cœpit Aegypti Sultanorum, qui Cairi sedem habebant, imperium. Sic enim Aegy-

ptij Califæ appellari uoluerunt, quæ uox summum principem, & regum regem significat. Eodem tempore in Gallia Pipino, defuncto, regnum inijt Carolus eius filius: & in Asturibus Fafilæ successit Alphonsus, Pelagij gener, cognomento Catholicus nuncupatus. is in Gallecis Lucum, Tui & Asturicam, in regione Campi appellata, quicquid Stola, Carrione, Pisquerra, & Duerro fluminibus includitur: in Castulonensibus, Simancas, Duengas, Amaiam, Caniciares, Alesanium, Transineram, Supuertam, & Carraciam: in Lusitania, Bracham, Viseum & Portum, à quo & Gallecis eiusdem prouinciæ populis Lusitania tota hodie Portogalia appellatur, de Sarracenis recepit. Multa loca muniuit, ut Alabam, Ordugniam, in Cantabria, quę hodie Biscalia dicitur: in Nauarra, Ruconiam, Sarracecasium, & alia loca usque Pyrenæos: quo, regni sui anno XVIII defuncto, Froila eius filius rex salutatus fuit. Hic Sarracenos, qui Gallecos inuaserant, Omare illorum duce cum quinquaginta millibus cæso, Iosepo Cardubæ rege in fugam compulso, fudit: & Gallecorum regionem totam, hodie Gallicia nuncupatam, suo subiecit imperio: quo pôst à suis interfecto, Aurelius eius patruelis regnum est adeptus: qui nihil memoria dignum contra Sarracenos gessit. & eo quoque breui defuncto, Silo eius frater rex creatus fuit: qui ut Gallecos rebellantes debellaret, pacem cum Sarracenis inijt. Regnauit octo annis: eiq; successit anno Salutis DCCLXXX, Alphonsus II. Froilæ filius, cognomento Castus. Huic, Maurægati eius patrui impulsu, bellum intulerunt Sarraceni. Promiserat illis Maurægatus, se, si illorum opera Legionis regnum, quod maiores ipsius obtinuerant, adipisceretur, quotannis eis quinquaginta nobiles, & totidem obscuri generis uirgines tributi nomine traditurum, multaq; alia nefanda. Quamobrem Sarracenis eum summis uiribus adiuuantibus, Legionem cum regno toto occupauit, & quinque annis obtinuit: eo autem uita functo, Vermudeces, Vimarani eius fratris filius, successit: qui post duos annos spontè

regnum

regnum Alphonso restituit. quo audito, Sarraceni ingentem exercitum Muga duce contra eum miserunt: cum quibus ille prope oppidum Lutum siue Ledum appellatum, acie congressus, eos, septuaginta millibus cæsis, & multis captis, fudit. Dum hæc in Hispania geruntur, Sarraceni in Oriente intestinis seditionibus lacerabantur. Abubalano namq; in Syria imperante, multi motus in Arabia contra eum à Maruani defuncti factione, Maruanum nondum obijsse dicente, & ideo arma pro eo reducendo capiente, sunt excitati: quibus motibus multi mortales utrinq; ceciderunt, magnæq; populationes factæ. Abubalano mortuo successit Abedela frater: quē alius quidam Abedela ad Pontificatum aspirans, insidijs oppressum interemit, ipseq; regnum occupauit: quo imperante, Turcica gens Caucasijs portis egressa, anno uidelicet Christianę Salutis circiter octingentesimo, Armeniaq; populata, in patriam redijt. & sequenti anno iterum magno numero egressa, cum Sarracenis pugnauit, donec multis utrinq; cæsis prælium nox diremit. Abedelę secundo, anno imperij sui XVIIII defuncto, successit Madi filius: qui nulla memorabili re gesta, cum annis nouem regnasset, obijt, Mosem filium imperij hæredem relinquens. quo anno secundo defuncto, creatus fuit Califa in eius locum Aaron. Sed ut ad Occidentis res redeamus. Ibnabala Cæsaraugustæ rex, ab cæteris Sarracenorum in Hispania principibus domo pulsus, ad Carolum in Galliam uenit, eius opem implorans: & Alphonsi cognomento casti, Asturum regis, legati eodem tempore ad Carolum uenerunt, quò eum ad Hispanicas res capessendas incitarent. Itaque Carolus non modò regni sui uiribus collectis, uerumetiam externis auxilijs acceptis, inter quos fuerunt quidam Danicæ iuuentutis proceres, quos studium armorum uirtutisq; ostentandæ perduxerat, cum non quidem ingenti, sed iusto selectorum militum ac ducum exercitu Pyrenæos per Ronsciuallem, nemine impediente transmisit: & Nauarræ fines ingressus, ad Pompelonem, Cantabrorum regni caput, castra posuit. quam

urbem Sarraceni ualido pręsidio communierant. Etiam antiquis Hispaniæ artibus instructi, unius prælij fortuna secus ac antè solerent uitata, bellum trahere decreuerant. Carolus, qui interrogarent, num deditionem facere, an belli fortunam experiri mallent, misit. Illi primò tempus ad deliberandum petebant: & diei spacio accepto, id agebant, ut ad reges socios amicosq; mittere liceret, ut nisi intra quindecim dies auxilio sibi præstò adessent, sese cum urbe dederent. E` re Francorum esse, urbe integra à clade belli potiri: potius quàm à uictore per iram, & à uicto per desperationem euersa: neque hac mora Francum ullius rei iacturam facere. Vrbem enim, ut omnes terrores ingruant, uim eo dierum numero laturam. Et Francos, si occurrentibus suis pugna superiores sint, portarum claustra solo uerborum imperio refracturos: idq; ex eorum dignitate ac utrorumq; commodo esse, ne insontes urbes ad quas liberandas Franci se uenisse dicerent, exempla belli utrinq; paterentur, quæ oppugnationis necessitas insolẽtiaq; afferat. Carolus ea à barbaris, ut bellum magno impetu cœptum, mora languesceret, cõsenesceretq;, callidè dici animaduertens, hostibus ad belli apparatum tempus dare noluit: quin statim bellum denunciat, iubetq; militem, quæ oppugnandis circumsedendisq; urbibus usui sunt, parare. Oppugnatio per multos dies atrox fuit. hostis asiduus aderat: crebra eruptione, nõ Arabico, sed Hispanico more, ferro igneq; armatus, uelox subitusq; omne tempus, omnem locum conatumq; uaria ludificatione intutum, infidum, infestumq; faciens: prius circumfusus, quàm uenturum quis suspicari posset: prius cæde incendio'ue facto ex oculis se proripiens, quàm contrà eundi spacium daretur. Ad portas castrorũ primò tumultum trepidationemq; iniecit: deinde oppositis aduersus urbis portas stationibus, ne tunc quidem arceri poterat, quin pari audacia impetũ faceret: nec priusquàm perfectis operibus, circumuallatusq;, claudi mœnib. potuit. Tunc quoq; præstanter non uirtutem muris, sed muros uirtute defendebant. Dumq; obsidio diutius spe trahitur, cęteri barbari reges,

reges,nō quidem cū exercitu ad pugnandum iusto pręlio aderāt: sed per occasiones notis tramitib.leuis armaturæ equites submittebant,qui sæpius noctu quàm interdiu castra perturbarēt. Quædam etiā manus cæsis custodibus, perruptisq; munitionib. in urbem penetrans,spe obsessos repleuit.Carolus animo infracto suos adhortatur, admonet tolerantia uigilantiaq; uicendum esse. Virtutē bellicā non acie tantū clarescere,sed longè magis optima disciplina,quæ insomnes maxima ex parte noctes,dies laboribus plenos,libidinū & luxus abstinentiā, perpetuumq; cū mora temporis tædioq; certamē poscerēt. Claustra illa quib. se impij tutarētur,uel ui refringenda,uel illos pertinacia edomādos. Quamobrē signa inferrent, hostem inclusum respirare nō sinerēt. Exin ancipitia munimēta facta,quib. castra & à tergo,& à frōte,& à laterib.custodirētur. Mox, qui ut antè excurrebant coerciti,& fœdè pulsi,& res ad iustam obsidionē redacta.Pòst oppugnatio atrocior cœpta: quæ dies noctesq; summa in alijs post alios in orbem succedentibus,omni operū,machinarum,tormentorū,scalarum,pontium, artis uirtutisq; genere cōtinuabatur, adeò ut tandem hostis consternatus,per æqua, per iniqua scandentium Francorum uirtute deiectus,cęsus'ue sit.In urbe quoq; magna strages edita, donec præconiū à rege circūmissum est,ut inermi parcerēt. Tū Sarraceni ad eā diem assueti potius mori,quàm dū arma suppeterēt,se dedere,abiectis telis dextras inermes supplicesq; tēdebant. Pòst mœnia diruta,& urbs direpta.Inde Cæsaraugustā,Tarraconēsis prouinciæ caput,prectū: quę hoc exēplo territa,statim in cōditiones descendit, ut euangelij cōcionatores admitterēt,Ibnabalā reciperēt,regemq; agnoscerēt. Pòst in Gotalaniā transijt, duosq; eius prouinciæ reges q Ibnabalam domo eiecisse insimulabantur,Abutaurū & Deuisfezū in castra uenire cū donis coegit, & uectigal pacisci: omnēq; Hispaniā nominis sui terrore impleuit.Sed ubi in Galliam reuersus est,sunt q addāt,uenisse ex Africa Aigolandū quēdam à summo Africanorū Sarracenorū satrape, qui Marroci sedem habebat,cū ingentib.copijs,ad ea quę Carolus

in Hiſpanijs cæperat, recuperanda miſſum, cum quo fuerint multi reguli & uiri fortiſsimi. Cum eoq; Carolum ad Baionam, Vaſconiæ urbem, poſtquam aliquot ſingularia certamina ex prouocatione facta cruento prælio dimicaſſe: in quo quadringenta Chriſtiani nominis hominum millia ceciderint, & in his Milo Anglerius, Rolandi pater, uir fortiſsimus, qui uniuerſum ductabat exercitum. reſtitutã tamẽ rem fuiſſe Caroli uirtute, per opportunoq; auxiliarium copiarum aduentu, quæ tunc ex Italia Gallis adfuêre, adeò ut Aigolandus occultè fugam præoccupauerit. Sed mox reparato exercitu rurſus Carolum in Vaſconiam exciuiſſe: Gennumq; urbem, nunc Baiona appellatam, ſeptem menſium obſidione fatigatam: tandemq; recedentem in Sanctonum finibus Aigolandum ingenti prçlio uictũ, in Hiſpaniam refugiſſe. Carolum uerò, ut aliquando Hiſpanicum bellum ad exitum perduceret, maiore quàm unquam antea exercitu contracto, Hiſpaniam ingreſſum, Aigolandum poſt multa leuiora certamina ingenti prælio uictum interemiſſe: indeq; uniuerſam penè Hiſpaniam perdomuiſſe: multaque his fabuloſa inſerunt, quæ nos ideo prætermittimus. Sed ſi quis ea uidere cupit, Turpinum Remenſem antiſtitem legat, penes quem & horum quæ hic adiecimus, fidem eſſe uolumus. non enim in ijs quos ſequimur, maiore fide dignis ſcriptoribus, Carolum pluſquam ſemel arma in Hiſpaniam promouiſſe, nec unquam eo regnante Sarracenos in Galliam tranſiuiſſe, inuenimus. Verùm illud ſatis conſtat, cum bellum in Hiſpania contra Sarracenos gereret, Alphonſum Aſturij regem, rerum ab eo geſtarum, uirtutisque fama motum, ut ſuis popularibus conſuleret: quia liberis carebat, & maioribus quàm eius regionis uiribus ad perpetuaa cum Sarracenis bella ſuſtinenda opus eſſe uidebat, clàm ei per legatos, ſi modò ſibi aduerſus Cordubæ regem, cum quo tunc bellum gerebat, opem ferret, Legionis regnum obtuliſſe. Ea conditione accepta, Carolum ei auxilia miſiſſe. Quod ubi regni proceres audiuerunt, gentis finitimæ (ut plerunque ſolet) odio

id ægrè

id ægrè ferentes, regem coegerunt à fœdere discedere: nec eo contenti, Carolum, ubi se derisum uideret, hãc iniuriam ulturum metuentes, de eo cum uniuerso exercitu delendo cogitârunt. Itaque omnibus Asturum Cantabrorumque populis ad arma coactis, & Sarracenorum quoque auxilijs accitis, angustias montium qua in Hispaniam per Roncisuallem itur, clàm occupârunt (iam enim Carolus in Galliam reuersus erat, & iterum in Hispaniam, ut eam iniuriam ulcisceretur, contendebat) Erat tunc Caroli exercitus ad Pyrenæorum radices, quæ in Galliam uergunt, in ualle quæ adhuc Hospita nuncupatur: cum nunciatum est, Hispanos per uallem Caroli hodie appellatam, quæ planior est, contra se aduentare. Itaq; exercitu Galeronis, siue Gani (ut aiunt) quem hostes pecunia corruperant fraudulento consilio, in tres partes distributo: Rolandum (quem uulgus Orlandum uocat) suum ex sorore nepotem, Britanniæ citerioris ducem, uirum fortissimum, primo agmini præfecit, in eoq; omnes Galliæ proceres & summos uiros: in secundo innumeros nobiles, equitesq; collocauit: ipse cum tertio agmine, in quo erat Galero, in castris substitit. Et Orlandum cum primo agmine præire iussit. Hispanicus exercitus in Roncisualle uenientes expectabat. In quem ubi primum agmen incidit, ita ab eis tractatum fuit (locum enim illi superiorem, & angustias omnes occupârant) ut peius habuerint qui illorum manus effugerunt, quàm qui pugnando cadebant (hi enim citò moriebantur) illi per saxa de summis scopulis ruentes, membris fractis in summis cruciatibus aliquandiu uersabantur. Et sic Rolandus & alij omnes, ut ex ascensu montis & armorum pondere fessi erant, facilè sunt trucidati: eodemq; modo actũ est de secundo agmine, in quo erant Galliæ XII uiri, quos Pares siue patres uocãt, ut penes quos regis creandi, & omnium grauissimarũ rerum potestas est: Carolo semper in ualle, quę nũc ob id Caroli uocatur, in quam ex Hospita castra mouerant, hęrente. qui ubi tantam cladem cognouit,

in Gal-

in Galliam summa celeritate se recepit, & Alphonsus per legatos hęc omnia se inuito & inscio facta excusauit, cum quo amicitia fœdusq; renouatum est. Inde ad pacis cogitationem conuersus, quam toto terrarum orbi nitebatur parare, legatos in Aegyptum Syriamq; misit ad amicitiam cum impiorum satrapis contrahendam, quo illi melius Christianos sub imperio suo degentes tractarent. quod impetratum est, adeò ut Aaron summus Persarum & Arabum Calysa, qui cum CCC hominum millibus Asiæ prouincias, quæ adhuc Constantinopolitano parebant imperio, paulo antè tumultuose adortus, Nicephorum ad pacem auro, quod singulis annis penderet, redimendam compulerat: deinceps non modò Christianos non infestauit, uerùm etiam inopibus, qui sub suo erant imperio, magnam quotannis pecuniæ uim largiretur: idemq; legatos cum muneribus ad Carolum misit. Nam, cum Aaron Tyana, ubi ædem Muamedi dicauit, alijsq; innumeris oppidis captis, Rom. imperium multis cladibus afflixisset: Nicephorus rebus suis iam desperatis, ad Arabem literas pacis impetrandæ causa in hanc sententiam scripsit. Cur tam iniustè, nulla à me iniuria lacessitus, mihi bellum inferas, aut quo impulsore id facias, non uideo: nisi fortasse, quòd cædibus & rapina gaudes. Nam te id religionis causa facere, causari non potes: cum Muamedes, uates tuus, Christianos omnes fratrum loco habere uos iubeat. An existimas Deum opt. max. omnium rerum opificem, & utrorumq; curam gerentem mortalium, quos ipse ad imaginem sui creauit, sanguine iniustè fuso delectari? absit hoc. neque enim huiusmodi piacula illi exhibere uos iussit Muamedes uester. An fortasse argenti, auri, aliarumq; rerum inopia compulsus, alienas prouincias inuadis? atqui cum earum rerum nos egentes simus, preciosissima quæque, & paratu difficilia apud uos in magna copia sunt. Quin si qua re nostra opus habes, amicè petis: & nos eam ibi illicò amanter exhibebimus. Si genus humanum, & mortalia contemnis arma: scito Deum esse memorem fandi atque nefandi.

fandi. Cum enim mortales simus, non decet nos immortalia odia inter nos ipsos exercere: in eaq; dæmonẽ imitari, qui perpetuum gerit cum genere humano bellum.

His literis, quibus & dona quædam erant adiecta, placatus Aaron, & ipse multa munera Nicephoro misit: & pacem ea lege inijt, ut Imperator ipsi quotannis aureorũ nummûm triginta millia, & terna pro suo, totidemq; pro filij capite penderet, ne'ue oppida à Sarracenis uastata instauraret. Sed leuior fuit apud Græcum, quàm apud barbarum, fides. Nicephorus enim Sarracenis digressis, statim ea instaurauit atq; munijt: quo cognito, Aaron exercitu rursus in Græciam misso, Thebas cæpit: missaq; in Cyprum classe, templa euertit, & Cyprios expulit. Aarone autem cum annis XXIII regnasset defuncto, Muamates eius filius pontificatum est adeptus: qui cum Haldale fratre hostiliter congressus, ubi suarum partium fortunã inclinare uidit, conuênit ut ambo eodem titulo ęquoq; iure imperarét. inde quatuor tyranni sunt creati: quorum unus Hispaniam, alter Africam, tertius Aegyptum, quartus Syriam & Palæstinam est sortitus. Vnde Sarracenorum potentia declinare cœpit, & aliquandiu Orientis res à Sarracenis pacatæ fuerunt. Syriæ autem Calyfa Muamates nõ iam Damasci sedem habere uoluit: sed nouam urbem prope ueteris Babylonis ruinas, Bagadat nomine, condidit, in eaq; pontificiam regiamq; Syriæ & Orientis sedem collocauit. ei enim & Persæ adhuc parebant. Aegyptius Cairi: quam urbem prope Memphis ruinas conditam, suprà ostendimus. sed pòst regia sede in ea collocata, ita creuit, ut hodie inter maximas totius orbis terrarũ urbes numeretur: & Africæ sedes Cairoani, quæ urbs in Africa circiter C. M. P. ab Tuneta, & trigintasex à mari, Ottmeno imperante condita fuerat, ab Elaglebo fuit collocata. Hispania uerò etsi pluribus regibus parêret, omnes tamen Marroci pontificem agnoscebant: quæ urbs in Mauritania Tingintana est. Qui uerò Assyriæ imperabat, Calyfa uocabatur: quæ uox successorem significat, quòd is Muamedis successorem se esse gloriaretur. Aegy-

ptius pontifex, Sultanus est appellatus. Caiorani uerò, & ipse Calyfa se uocabat: & Marroci antiqua eius urbis conditoris appellatione Miralmuminum. Sub his & alia minora regna etiam in Africa sunt exorta: ut Tunetæ, Tripolis, Algeriæ, Orani, Fessę, & innumera alia his minora. ut enim quisque urbi aut prouinciæ alicui præerat, sic se eius regem appellabat, idq; quasi hæreditario iure possessum, posteris suis per manus tradebat. Sed tamen omnes hi reges aliquem ex his pontificibus agnoscebant: & ut quisque huic aut illi adhærebat, sic bellum cum alterius factionis regibus gerebat: quæ discordiæ & seditiones, tyrannorumq; multitudo ita Sarracenorum uires attriuerunt, ut post hos quos enumerauimus pontifices, paulatim ita decreuerint, ut tandem Turcis penè omne Sarracenorum nomen cesserit: & res illorum hoc tempore ita propter summæ regiæ perturbationem obscuræ fuerunt, ut nulla certa imperij illorum succesione apud ipsorum quoque scriptores haberi posit. Nos tamen temporum ordine seruato, ea quæ de rebus ab illis gestis à uarijs scriptoribus memoriæ tradita sunt, quàm breuissimè complectemur. Hoc igitur Muamate Aaronis filio in Assyria, & Michaele Nicephori genero, qui Leonē Armenium expulerat, Byzantij imperante, Thomas quidam motus excitauit. de quo duplex fama erat. Aliqui enim eum obscuris atq; pauperibus maioribus ortum ferunt, ijsq; barbaris, diuq; in paupertate uixisse, uictum labore manuum suarum, nonnunquam etiam seruilibus ministerijs parantem. Deinde patria relicta Constantinopolim uenisse, ibiq; apud quendam Senatorij ordinis seruientem, eò libidinis ac fœditatis progressum, ut heri quoque lectum polluere ausus sit. Qua re detecta, cum ignominiam non ferret, ac pœnas talia facinora aggressis constitutas metueret, ad Sarracenos profugisse. Quibus cum se satis probasset, continuisque & diuturnis actionibus fidem confirmasset (annos enim uigintiquinque apud ipsos egerat) sancta Christianorum eiurata religione, & Muamedicam impietatem amplexum, ab ijs

bellicæ

bellicæ cuidam phalangi præfectum, ac contra Chriſtianos miſſum fuiſſe, pollicitum ſe Romanum imperium in illorum poteſtatem redacturum. AcChriſtianè na ui fr dem ſtruenti, ut alienigenæ fidem non haberent; Conſtantinum ſeſe nominaſſe, Irenes F. quem ob ingenij morumq; peruerſitatem mater iampridem oculis imperioque orbauerat, morsq; iam tum uiuis exemerat. Alij hunc Thomam quondam affirmāt in familia Bardanij, cognomento Turci, unà cum Leone & Michaele fuiſſe: quum is Philomelij degens, ac de imperio ſibi uindicando cogitans, conſilium ſuum monacho cuidam futurorum perito, Leone Armeno conſcio aperuit. Cui monachus prędixit, ſi imperium affectaret, & oculis ſuis & opib. ſpoliatū iri: ſed ex ijs qui equum ipſi adduxiſſent, primū & ſecundum diademate potituros, tertium imperatorem declaratum iri: ſed quod cupiuerat, minimè conſecutum, ſtatim periturū. Primum aūt fuiſſe Leonem, ſecundum Michaelem, tertium hunc Thomam, quem Leo Imperator fœderatorum cohorti præpoſuerit: eum ergo Thomam cum interfectum à Michaele Leonem cognouiſſet, cùm ut eius, cuius beneficentia uſus erat, necem ulciſceretur, tum ut ſuum animum expleret (nam inde ab adoleſcentia ei cum Michaele inimicitiæ interceſſerant) arma contra Michaelem ſumpſiſſe: & primò Orientales copias, apud quas degebat, concitaſſe. Sic igitur exercitum minimè imbellem aut exiguum, ſed grandem fortemq; collegit ex Sarracenis, Mauris, Indis, Medis, Perſis, Aſſyrijs, Armenis, Chaldæis, Iberis, Zigis, Cabiris atque alijs gentibus. Quorum alij coacti caſtra eius ſequebantur: alij beneuolentia erga eum ducti, nonnulli ſpe prædæ: quidam etiam odio in Michaelem, qui ob morum peruerſitatem omnibus erat inuiſus. Nam Thomas etſi alterum pedem mutilum haberet, ac genere barbarus eſſet: erat tamen ob caniciem uenerandus, & in congreſſu comis & facilis (quæ gratiſsima ſunt militari multitudini) nec cuiquam corporis robore poſterior habebatur. Is ergo Sarracenorum, quibus Conſtantinopolitanum

imperium promiſerat, uiribus & magnis etiam Chriſtianorum copijs ſibi adiunctis, Orientem occupauit: & publicorum uectigalium exactorib. in ſuam redactis poteſtatem, animi magnitudine & ſecunda uſus fortuna, ex paruo magnus, ex imbecillo potens factus eſt: à quo tota Aſia uaſtationibus populationibusq; miſerè afflicta fuit: urbibus alijs Thomæ ſe ob metum adiungentibus, alijs quòd fidem Imperatori ſeruarent direptis, atque incolis in ſeruitutem actis: adeò ut ſoli Opſiciani & Armeni, quibus Catacellas & Olbianus pro Imperatore præerant, in tota Aſia in fide manſerint. Quibus ut gratiam referret Imperator, publicum uectigal quod Fumarium dicebatur, remiſit. Quo rerum ſucceſſu elatus Thomas, Imperatoris nomen ſibi arrogauit: eſtq; Antiochiæ, ab eius temporis Antiochenæ eccleſiæ paſtore Iobo diademate ornatus: quem ipſe uiciſsim in filium adoptatum, imperij ſocium adiutoremq; adſciuit, & nomine mutato ſe Conſtantinum Irenes F. appellauit. Quibus cognitis Imperator ſe quoque ad bellum parauit, & copias nequaquam certamini pares cum duce emiſit: quas Thomas penitùs fudit. Inde Romana claſſe in ſuam poteſtatem redacta, cum LXXX hominum millibus Abydum, omnia in itinere populatus, inq; cinerem redactis non humilibus modò, ſed & loco optimo ſitis, ac expugnatu difficillimis oppidis, petijt. Ac inde nocte tenebroſiſsima in Thraciam traiecit, ubi multi quotidie ad eum ex Cæſaris militibus tranſibant. Et Imperatoris copias, quibus Olbianus & Catacella duces præerant, nec non & inſtructiſsimam aliam claſſem aduerſus ſe comparatam, inſtar torrentis alto monte decurrentis irruens, terra marique profligauit. Vrbem ipſam terreſtribus ſimul ac naualibus copijs ferrea catena, qua portus claudebatur, perrupta oppugnauit. Sed cum nihil efficeret, ad obſidionem conuerſus, caſtris optimè comminutis, exercitus partem ad Euxini oppida ſubigenda miſit. Deinde rurſus oppugnationē urbis ſummis uiribus adortus, cum omnes eius conatus propugnatorum uirtus irritos redderet, & claſ-

ſem eius grauis in mari tempeſtas oborta diſsipaſſet, exercitum in Aſiam in hyberna reduxit. Pôſt, ineunte uerè ad eandem oppugnationem redijt: ſed Michaeliam & maritima claſſe & terreſtribus copijs melius quàm antea inſtructus, eius militum animis uarijs artibus prius ad defectionem fruſtra ſollicitatis: tandem omnibus portis repentè copias in eum nihil tale ſuſpicantem effundens, exercitum eius fudit, claſſem quoque eodem tempore paruo labore frangens. Quibus rebus permotus Gregorius quidam, Leonis Imperatoris conſobrinus, qui cum magna militum manu Thomę aderat, ut in gratiam Cæſaris rediret, ſuos milites ſtatim à reliquis ſeparauit, Thomam à tergo adoriturus. Quod uidēs Thomas, nihil animo deiectus, caſtris quæ optimè munita erant, ab urbe nō dimotis, cum parte exercitus Gregorium eſt adortus, prælioq́; fuſum, & in fuga comprehenſum necauit. Inde celeriter in caſtra reuerſus, literis in omnes partes miſsis, falſò ſe aduerſus Michaelem acie ſuperiorem fuiſſe iactauit: claſſemq́; quæ Beryti erat, nauibus tum longis, tum onerarijs CCCL conſtans, ſtatim ueluti rem mari continuò geſturis ad ſe uocat. Qua re cognita, Romanæ claſsis præfecti eam noctu in ſtatione adorti, claſsiarijs ſubito impetu perterritis, multas cæperunt, quaſdam artificioſo igni combuſſerunt: paucis admodum, quæ celeri fuga auectæ, ſe cum terreſtribus copijs coniunxerunt, periculo ereptis. Et dum terreſtres copiæ leuioribus prælijs circa Byzantium uaria utrinque fortuna ſæpius dimicant, huius belli fama per totum terrarum orbem diuulgata, Mortago Bulgarorum rex, etſi Imperator (ut erat natura ſordidiſsimus) pecuniæ parcens, opem ab ipſo oblatam gratijs actis ſibi minimè neceſſariam eſſe dixiſſet, tum quòd belli & prędę cupidus eſſet, tum uerò ut fœdus tricennale cum Leone Armeno pactum confirmaret: contra Thomam expeditionem ſuſcepit, eumque in loco cui Cedocto nomen erat, haud procul Byzantio, ſibi obuiam cum omnibus copijs progreſſum, prælio uicit,

magnaque ſtrage edita cum multis captiuis & ſpolijs amplißimis domum redijt. Qua clade audita, Thomæ claßis quam ad obſidionem reliquerat, tota ad Imperatorem defecit. Thomas exercitus ſui reliquijs collectis, in campum quendam Diabaſis appellatum, aliquot ab urbe ſtadijs remotum, uerùm excurſionibus aptum, & ob aquarum copiam commodum, copias traducit: ibique caſtra locat: atque inde crebris excurſionibus ſuburbana ædificia, regio luxu facta, omnia uaſtauit. Imperator autem copijs auctis tripartitò eum adortus, exercitum ipſius (cui ipſe, ut prius ſimulata fuga, pòſt repentè ſe in hoſtem conuerterent, manduerat) in ueram fugam compulit, ex quo etiam multi ad Imperatorem transfugerunt. Thomas cum paucis Adrianopolim incolumis peruenit: & Anaſtaſius eius adoptiuus filius, ex fuga Byziæ caſtellum occupauit. Quas ſtatim perſequutus Imperator, primò Adrianopolim, ubi Thomas erat, petijt: & ne uicini Scythæ machinarum, quibus urbes oppugnantur, noticiam conſequerentur, urbem annonæ penuria ad deditionem compellere ſtatuit: eamq́; uallo ac foſſa cinctam acriter obſedit, adeò ut obſeßi cibarijs omnibus conſumptis, occultè cum Michaele collocuti pactique delictorũ ueniam, Thomã arreptum, ipſi tradiderint. Cui, more antiquo Imperatorũ uſu recepto, primò eius in pauimẽto proſtrati ceruicẽ pedib. cõtudit: tum pedib. manibusq́; mutilatũ, & aſino impoſitum, nihilq́; aliud uociferantem quàm (Miſerere mei, qui uerus es rex) per caſtra circumduci iuſsit. Cumq́; is ab Imperatore interrogatus, aliquos ex ipſius familiaribus quaſi occulta ſecum conſilia agitaſſent, accuſare uellet, Imperator ab Exambulio patricio, inimicis amicos accuſantibus fidem non adhibendam, monitus, eum audire noluit: qui tandem lentis confectus ſupplicijs, animam emiſit. Et qui Byziam confugerant, Adrianopolitanos imitati, Anaſtaſium Imperatori uinctum tradiderunt: qui & ipſe ſupplicio affectus eſt. Hic finis fuit Thomæ, cuius res geſtas nos idcirco minimè prætereundas duximus, quamuis ipſe non fuerit

Sarrace-

Sarracenus: quia ea omnia Sarracenorum opibus & potentia subnixus gessit, adeò ut Sarracenorum Imperator fuisse uideri possit. Dum hæc in Oriente geruntur, Sarraceni qui in Hispania degebant, per legatos à Ramiro Asturum rege, qui Alphonso Casto successerat, tributum ipsis à Mauregato rege pendi solitum arrogantissimè petierunt: quib. Ramirus ex senatus sui decreto se mori centies, quàm id facere, malle respondit, statimq; cum exercitu ad fines illorum populandos Nagieram usque est progressus. sed cum Sarraceni cruento prælio ad Alueldam cum eo, quod nox diremerat, commisso superiores extitissent: Ramirus noctu cũ suis in collem quendam prope Clauigium secessit, ibiq; sequentis diei fortunam ualde timens, cum exercitu uniuerso totam ferè noctem illam preces ad Deum fundens insomnem egit. Tunc aiunt, D. Iacobum apostolum se illi uidendum præbuisse, suamq; ipsi opem pollicitum: & cũ sequẽti die Ramirus hac diuina ope fretus in aciẽ prodijsset, eundem D. Iacobum equo albo insidentẽ, & rubram crucem gestantem, in pugna uisum fuisse: eoq; prælio septuaginta Sarracenorum millia cæsa fuisse tradunt. Tunc Albaidæ, Clauigiũ, Calagurra, multaque alia eius tractus oppida, Christianis cesserunt: in cuius uictoriæ præsentis numinis auxilio partę memoriam, D. Iacobi equestris ordo à rege fuit institutus. Et Sarraceni, qui occiduum Hispanię sinum, ubi Valentia est, accolebant, multitudine hominũ aucti, & terrã quę ipsis obtigerat, parũ fertilem & opulentã esse animaduertentes, à summo principe suo qui Marroci in Mauritania Tingitana sedẽ habebat, Amerumẽ appellato, ut coloniã eos aliò deducere pateretur, petierunt: quos princeps rerũ nouarũ cupidus, longarũ nauiũ classe confestim instructa, simul ut eorũ cupiditatẽ alienis opib. expleret, ac num aliqua ferax insula esset, in quam cõmodè suorũ posset deducere coloniam exploraret, ad insulas Orientis misit. ijq; in Corsicã uenerunt: sed ab Abdemaro, quẽ Pipinus Caroli Magni filius, Italiæ rex, cũ Geneuẽsi classe contra eos misit, repulsi sunt. qua in pugna ipse Abdemarus fortissimè

dimicans

innumeris reliquarum insularum biremibus ferox admodum in Cretam appulit: ubi Sarracenos inuenit, nequaquam pugnam subterfugientes. quamobrem prima luce ad meridiem usq; acerrimè utrinq;, & dubio euentu pugnatum est. sed tandem die ad uesperam uergente, Sarraceni superati, fugæ se dederunt: quorum multi in pugna occisi sunt, plures abiectis armis capti: adeò ut etiam urbs illorum eadem die, nisi nox ingruens obstitisset, capi posse uideretur. Quæ quidem nox & uictoria Gręcis exitium attulit. dum enim uictoria tumidi, ut qui superstites paucos se postridie nullo negocio in suam potestatem redacturos sperarent, perinde ac si non in hostico, sed domi suæ agerent, potationibus & luxuriæ se dedunt: neque excubiarum aut ullius salutaris rei curam habent, de solo somno ac quiete & socordia facilè omnia euertente cogitantes, à Sarracenis, qui id animaduerterũt, somno uinoque sepulti media nocte opprimuntur, & sic omnes ne nuncio quidem superstite cæsi sunt. Solus dux Craterus, mercatorio usus nauigio, saluti suæ consulere est conatus: quem Sarracenorum dux diu multumq; inter cadauera & captiuos quæsitum, cum nõ inueniret, ac fuga elapsum perciperet, misit qui eum persequerentur: à quibus in Co insula comprehensus, in crucem actus fuit. Quibus auditis Michael Orypham, uirum prudentem, & rei militaris peritissimum, prætorianam legionem (quæ tum, quòd quadraginta aurei nummi singulis illius legionis militib. penderentur, Quadragenaria uocabatur) colligere iussit. is Sarracenos passim per alias insulas prędatum excurrentes, partim insidijs locatis, partim aperto marte congressus interemit: & eorum qui Cretam obtinebant, immodicam audaciam repressit, atque inhibuit. Hoc ipso tempore Euphemius, turmę cuiusdam in Sicilia dux, uirginis, quæ à tenera ætate castitatem uouerat, seq; sacris dicârat, impotenti amore captus, eam Imperatoris sui (qui & ipse huiusmodi facinus perpetrârat) exemplo, è sacris ædibus raptam, ad se inuitam traduxit. Cumq; eius fratres eum apud Imperatorem accusassent, Imperator Si-

ciliæ præfecto mandauit, ut (siquidem hoc crimen uerum esset) Euphemio nasum præcideret. Quod sentiens Euphemius, coniuratione cum ijs quibus præerat, & aliarum turmarum ductoribus facta, ad Ambulacum Mauritaniæ Sarracenorum pontificem transfugit : eiq; promittit, se, modò ab ipso Imperator Romanorũ declaretur, omnem ipsi Siciliam subiecturũ, magnumq; tributum soluturum : qua conditione accepta Ambulacus, eũ imperatoris Romani titulo insignitum, magno exercitu instruit, eiusq; opera Sicilia potitur : sed Euphemius, dum Siciliam Imperatoris habitu obit, Syracusis fuit interfectus. Inde Sarraceni Calabriã quoq;, & plerasq; alias Italiæ partes incursionibus populationibusq; infestare cœperunt : quorum una classis circa Sardiniam deleta fuit, altera (nam duæ emissæ erant) fugienti similis domum est reuersa. quod fecit, ut Ambulacus cum Galliæ rege pacem inierit. Sed paulo pòst Bernardo, Pipini filio, in Italia regnante, Sarraceni Ambulaci pacem aspernati, Corsicam inuasere: quos prȩda onustos alto mari adeptus Ermengarius, qui pro Italiæ rege ex Balearib. insulis maiorem præsidio tenebat, primo congressu fudit: atq; aliquot nauibus ex ea classe interceptis, quingenti Christiani captiui seruati sunt. Nec tamen ob eã cladem Sarraceni quieuêre, quin classe circumacta Italiam petunt, Centumcellas in Hetruriȩ ora (quod oppidum nunc Ciuitas uetus appellatum) repentino impetu adorti occupant : captum oppidum diripiunt, ferroq; & igni uastant. Narbonensem inde orã populati Sardiniã inuadunt, prȩdȩq; & populationis omnia cõplent. In quos licentius uagantes Ermengarius, iterum cum insulanorũ manu repentè impetum fecit, fusosq; cũ multa cæde ad mare egit: ubi dũ naues tumultuariè ascendunt, ad hostium satietatem cȩduntur: atq; ita grauiter affecti, magnaq; parte classis amissa, in Africã traiecêre. Et qui in Sicilia erant, Venetos in Constantinopolitani imperatoris (cui insula illa tunc subiecta erat) gratiam classem contra se mittere audientes, prȩda onusti abiuerunt. Posthȩc Haido, quẽ Ludouicus Galliæ rex & imperator, Aqui

taniæ

taniæ præfecerat, Ausonia urbe dolo capta atq; direpta, Sarracenorũ Hispanorum auxilia accersiuerat:quibus fretus,tum Aquitaniam,tum citeriorem Hispaniã latè populabatur. quem conatum Ludouicus breui repressit: & Alphonsus cognomẽto Magnus, Asturiæ atq; Legionis rex, duos Toletani regis Sarraceni exercitus ad Legionem urbem oppugnandam missos, prope Duerum amnẽ fudit: Coimbrã præterea,quã Sarraceni oppugnabant,obsidione liberauit. Et cum Zamorrã urbem conderet, eosdem Sarracenos Alchama uate,suo duce,cõtra se uenientes,multis ex ipsis,ac inter cęteros etiã Alchama cęsis,uicit:& Aboalinũ magni apud eos nominis ducem cæpit, qui se ducentis aureorum nummûm millib.redemit. qua pecunia rex D.Iacobi templum,quod Ouiedi est,ex marmore, cũ antea latericium esset, ædificauit. At in Italia Sarraceni Panormũ,clarissimã Siciliæ urbem,cęperant:nec quisquã erat qui eorum conatib. obuiam iret,nisi Bonifacius Corsicæ comes,cum Beatrio fratre,& paucis Hetrurię comitib.classe in Africam delatus: ac inter Vticam & Carthaginẽ in terrã egressus, quatuor prælijs tot hostes cæcidisset,ut nõ secus ac Pœni olim Annibalem ab Italia, sic Sarraceni tũc suos ex Sicilia reuocare fuerint coacti: & sic Sicilia pestifero bello liberata est. Bonifacius uerò ex Africa uictricem classem reduxit,multa præda onustam.Sed nõ diu Sarraceni quieuerunt:quin mox maiore quàm unquã antea ui Italiam adorti,Centũcellas iterum capiunt. inde citato agmine Romã petunt, Vaticanũ nullis adhuc munitionibus septum facilè adepti: templumq; D.Petri direptum, argenteisq; quas habebat ingentis precij forib.sublatis,ferro & igni prophanant: ibiq; plures dies commorati,cum urbem oppugnare in animo haberent,audito auxiliarium ex Cisalpina Gallia copiarum aduẽtu,recedentes, inter Appiam & Latinam uias suburbana omnia uastant. Pauli basilicã Ostiensi uia spoliant,atque igni iniecto magna ex parte absumunt. Inde in Latinã uiam flectentes,populabundi in Casinensem usq; saltũ excurrunt. Casinense fanum opulentissimum sacra ueste & donarijs spoliãt,

magnaq́; ex parte excindunt. Hinc dextra Liris ripa ad mare instar rapidę procellę sese effundunt: ibiq́; pręda nauib. suis, quæ illic præstò fuêre, imposita, in altũ abiuêre. Et in Hispania Abduramenus Cordubæ rex, Cãtabrię fines ingressus, cũ Ordonij Legionis & Gartiæ, Ignigenij Cantabriæ, regũ copijs ferocissimè per diem integrũ pugnauit, & fortuna in neutrã partẽ inclinante recessit. Ordonius uerò fines eius ingressus, Cintiliã oppidum, quod nũc Santiliaria uocatur, euertit. At in Asia Impraelus Syriæ Calyfa, qui Muamati successerat, cũ maximis copijs in Imperij Romani fines irrupit. Aduersus quẽ profectus Theophilus Impator, Theophobi & Manuelis præstãtissimorũ ducũ uirtute fretus, acie dimicare statuit: quo aduentãte Impraelus siue arrogantia ductus, siue quòd pręlij fortunã timeret, Abuzachare quodam cũ LXXX armatorũ millib. ad pugnã relicto, cũ parte exercitus discessit. Cõmisso aũt prælio, quũ Sarraceni uincerent, Theophilus cũ prætoria cohorte & duobus Persarũ millib. & Theophobo in collem quẽdam euasit: quo ab Sarracenis cincto, illis summo conatu Rom. Imperatorẽ capere nitentibus, his aũt Imperatorẽ suum fortissimè propugnantib. in uesperã usq; acriter est dimicatũ. Sed ubi nox uenit, Theophobus Sarracenos arte delusit. Mandauit enim militibus, ut quantũ possent, streperent ac cõclamarent, sonitumq́; citharарum & chordarum tubarumq́; ederent, quasi subsidium ipsis aliunde aduentaret. Quod suspicantes Sarraceni, ne ab hostibus circumdarentur, ad VI. M. P. recesserunt: & sic Imperator cũ suis periculo erepti, ad exercitũ, qui fugam è prælio fecerat, contenderunt. Quamobrẽ Imperator Theophobum uniuerso exercitui præposuit: & sequenti anno rursum contra Sarracenos expeditione suscepta, eos apud Charsianum prælio fudit, & XXV millia captiuorum secum domum rediens abduxit. Rursumque tertio anno contra eosdem profectus, commissa pugna ab hostibus circumuentus, penè in manus eorum peruenit. quod sentiens Manuelus dux exercitus, animis suorum uehementi oratione collectis audacter eò perrupit: Impe-

ratorem-

ratoremq; iam fatigatum, ac de salute sua desperantem, causantem tamen fuga se suos prodere nolle, & inuitum periculo eripuit: mortem ei, ni se iter aperientem sequeretur, minatus. Et quartò cum copijs utrique exercitus in aciem progresśi, nulla re gesta domum redierũt. Quinto anno Theophilus longè in Syriam uastando ac populando progressus, Sozopetram Impraelis patriam expugnauit. Qua re uehementer irritatus Impraelus, copias undique ingentes cõparat, Amorium Theophili patriam petiturus. Copiæ eius Tharsi conuenerunt: ubi cum Impraelus uenisset, filium suum cum parte exercitus ad Romanum exercitum, qui ad Dorylæum tridui ab Amorio itinere castra habebat, tentandum præmittit, eiq; decem Turcarũ millia & omnes Armeniæ copias adiungit: qui cum ad Drazymenum esset metatus, Theophilus contra eum progressus, ad locum uenit Anzin appellatum: atq; inde statuit, priusquam manus cum hoste cõfereret, multitudinem hostium speculari. Itaq; à Manuelo in altisśimã ductus speculam, hostiles copias (etsi Manuel non multitudinem, sed hastarum segetem spectandam moneret) suis robustiores iudicauit. Sed tamen post multam deliberationẽ prima luce prælium acerrimè est initum: quo in prælio Romanis legionibus fortisśimè pugnantibus, Sarraceni fugæ se dederunt. Sed Turcis sagittarũ nimbo Romanos ab illis persequendis arcentibus, mutata est pugnę fortuna. Romanæ enim legiones Turcicarũ sagittarum uim non sustinentes, Imperatore deserto fugerunt, ducib. illarum & Persis pro eo summa ui dimicantibus. Verùm cœlum tũc Imperatorem iuuit. pluuia namq; exigua delata, neruos arcuũ Turcicorũ relaxauit: quo factum est, ut Romani sagittarũ metu liberati, salutis parandæ occasionem habuerint. Hac suorum uictoria cognita, Impraelus filij copijs cũ suis cõiunctis, Amoriam petijt: eumq; profunda fossa cinctũ, omni ui oppugnare cœpit: sed cũ nihil efficeret, Amoriensis quidam Batidzes nomine, muneribus corruptus, quánam ex parte facilius in muros euadere possent, Sarracenis indicauit: & sic urbs Orientalium

pulcherrima expugnata, deletaque fuit. Qua uictoria elatus Impraelus, Cæsaris legatos ante oppugnationem cum ingentibus muneribus ad se, ut ab incœpto desisteret, rogandum missos: & hactenus in uinculis detentos, omnia prius inspicere iussos, cladis nuncios ad dominum remittit. Quos cum Imperator rursus, ut de clarioribus captiuis, quorum magnus erat numerus, redimendis agerent, ac pro eis duo millia & quingenta auri pondo offerrent, misisset: barbarus iterum contumeliose remisit, stultum se fore inquiens, si captos ea pecunia redderet, cum ipse eo bello decies tantum impendisset. Cuius cladis mœrore confectus Theophilus, obijt. Huic succesit Michael filius, qui & ipse expeditione in Sarracenos facta, Samosata urbem ad Eufratem fluuium sitam, opibus ac robore insignem, obsidione cinxit: sed dum (propterea quòd Sarraceni metum simulantes, intra mœnia se continerent) exercitus securè nimis & sine excubijs degit, tertio obsidionis die, cum milites omnes (erat enim is dies Domino consecratus) ad sacra conuenissent, Sarracenis armatis sese patentibus portis effusis, Romani undique opprimuntur, adeò ut uix ipse Imperator impedimentis omnibus amissis euaserit. Et rursus biennio pòst Sarracenis imperij Romani fines cum XXX millibus ingresis, Michael ut cladem prius acceptam uictoria resarciret, XLV millibus Thracum atq; Macedonum collectis, eis obuiam it. Sed illi eo cognito, per difficilia loca compendioso tramite eum dissipatum in itinere repentè adoriuntur, atq; in fugam conijciunt: & tunc quoq; Michaelem in hostium potestatem uenturum fuisse tradunt, nisi Manuel phalange perrupta eum eripuisset. Deinde biẽnio pòst Mamumo, Impraelis filio, Calyfa Syrię imperante, Sarraceni XL millium exercitu coacto, Armeniã & maritima populati uastârũt. Quo quidem tempore imitatũ tũc Calyfam Xerxis factum ferũt, qui mare flagris cædi iusserat, quòd ulterius sibi ad libitũ progrediendi facultatem ademisset. quod grauiter ferens Michael, Petronam auunculum suum, qui tunc Thraciæ

prouin-

prouinciæ præerat, cum magnis copijs contra Mamumum misit: qui in loco quodam Lalacæon nuncupato metatus, insidijs undiq; positis, Mamumum ad pugnam prouocat: qui instar feræ indagine cinctus, deq; exitu anxius, de regionis lociq; in quo castra posuerat, ac præterlabentis fluuij nomine, quendam è captiuis Romanis percontatus, cum audiuisset regionis Lalacæonis, loci Ptosontis, amnis Gyris nomen esse (ut erat Græcarum Latinarumq; literarum non ignarus, & philosophiæ studijs deditus) statim nomina illa sibi copiarum cladem, easq; in gyrum à Romanis inclusum iri denunciare dixit. Suos tamen monet ne desperent, sed fortiter se ad pugnam parent. Itaque sequenti die, ut dies illuxit, se undique inclusum sentiens, per eam partem quam Petrona statione tenebat, exitum quærere statuit, hostesq; ingenti sublato clamore inuadit: sed conatum suum irritum cernens, paulùm se recipit: rursúmque inde impetum facit, idq; sæpius iterans: tandem desperata salute in aduersos hostes uehementi cum impetu irruit, ibiq; & ipse cadit, & exercitus eius ad internecionem deletur. Et filius eius cum parte copiarum populatum missus, cladis nuncio accepto, statim fuga Melitonam petit. Sed eum qui Charsianis angustijs præerat insecutus, captum Petronæ tradidit. Fuit Mamumus uir certè multis præclaris uirtutibus ornatus. nam cum ipse doctus esset, uiros etiam doctos uehementer amabat, magnoque honore afficiebat: cuius rei præclarum exemplum hîc narrare lubet. Erat Byzantij insignis quidam philosophus, Leo appellatus: qui cum Thessalonicensium esset episcopus, inde ob imaginum controuersiam, quæ tunc Latinam & Græcam exagitabat ecclesiam, pulsus, Byzantium se contulerat: ibique uili quadam in domo degens, quibus quisque uellet artibus homines instituebat, unde multi ex eius priuata schola insignes in artium & philosophiæ studijs prodierunt: ac inter cæteros iuuenis quidam summam ex eius disciplina Geometriæ peritiam adeptus, à Sarracenis in bello captus fuit, & in serui-

tutem

tutem cuiuſdam clari inter eos uiri uenit: quem cum Mamumus Mathematicis diſciplinis inſtructum audiuiſſet, coram ſe ſiſti iubet: cumque certamine propoſito is Arabas geometras eatenus uiciſſet, quòd quarum rerum illi ſolum uſum habebant, ipſe etiam cauſas & rationes adferebat: Mamumus uehementer admiratus (putabat enim artem illam apud ſolos Arabas uigere) à quo ea didicerit, & num præceptor eius adhuc uiueret, quærit. Reſpondet ille: Leonem ſibi fuiſſe præceptorem, inopem adhuc uitam agentem, & nulli alij rei quàm ſtudijs deditum. Statim ergo ad Leonem literas in hanc ſententiam Mamumus ſcribit: Vt ex fructu arbor iudicatur, ſic nos ex diſcipulo prçceptorem cognouimus. Ergo tu, qui tanta rerum ornatus ſcientia, ignotus tuis ciuibus, nullum ſapientiæ fructum percipis, ne dedigneris ad nos uenire, tuęq; nos doctrinæ participes facere. Quòd ſi feceris, omne Sarracenicum genus tibi colla ſubmittet: ijsq; diuitijs & donis cumulaberis, quibus nemo unquam hominum. Has literas iuueni libertate & multis muneribus donato, Byzantium perferendas tradit. Quibus literis acceptis, Leo rem totam ad Imperatoris familiares refert: ſicq; Imperatori innotuit, qui eum ditatum publicè docere iuſsit. Mamumus autem Leonis ad ſe aduétu deſperato, Geometricas aliquot, Aſtronomicasq; & aliarum ſcientiarũ quæſtiones ei diſcutiendas mittit: quibus à Leone optimè ſolutis, & inſuper ſignis quibuſdam ad futura prædicenda adſcriptis, cum eas Leonis literas legiſſet, ſummo eius deſiderio ardens fertur exclamaſſe: O' beatos illos, qui tua, diuine Leo, conſuetudine fruuntur. Inde ſtatim legatos cum donis ad Imperatorem miſit, eiq; in hunc modum ſcripſit: Statueram (ut candidum amicum decet) ipſe ad te uenire: ſed cum à Deo, cuius ſumma eſt poteſtas, mihi commiſſum imperium, populusq; ſubditus ferociſsimus, id nõ concedant: peto ut Leonem, uirũ philoſophia alijsq; ſcientijs præſtantem, quem habes, ad me mittas, quo exiguum tempus mecũ degens, ſuæ me doctrinæ, cuius amore flagro, participem faciat.

Neque

Neque ob religionis & gentis diuersitatem hoc differas: sed mecum amicè agas rogo. quod si præstiteris, tibi mille auri pondo dabimus, pacémque & fœdus perenne tecum inibimus. Cui petitioni Imperator, ne scientiæ quarum causa Romani cunctis gentibus admirationi erant, barbaris proderentur, non annuit: quin potius Græcus ipse, & Christianus, à barbaro impióq; homine uirtutem colere didicit. quod utinam & nostri principes hoc exemplo edocti facerent. Is enim Leonē deinceps magnis diuitijs locupletatū, summo in honore habuit, Thessalonicensiq; iterū ecclesiæ pastorē dedit: ubi & summopere, propterea quòd Thessalonicensem agrū in summā sterilitatē redactū, adeò ut incolis aut fame moriendū, aut aliò migrādum esset, suo ingenio, & scientiarū quas callebat ope ad frugē cōuertisset, fertilemq; reddidisset, eū omnes uenerabantur. Sed tempus est, ut ad Occidentis res redeamus. Mauritani Sarraceni ex Sicilia, in qua iam diu multa oppida obtinebant, Saba duce in Italiam traijcientes, Tarentum oppugnabant: cum Græca & Veneta classis simul iunctæ in Calabriam delatæ sunt, ad eam urbem obsidione liberandam. quo audito, Saba timorem, ut hostem in certamē traheret, fingens, soluta obsidione uitabundo similis, concessit in Crotoniatem sinum: ubi non multo pòst prælio commisso, & Gręcorum agmine statim in fugam uerso, omnis Sarracenorum uis in Venetos fortius dimicantes uersa est: paucíq; à tam ualida classe circumuenti, partim cæsi, partim fluctibus mersi, Veneti ad unum eo prælio periêre. Qua uictoria elatus Saba, Ionij maris ora celeriter enauigata, Illyricum petit: cuius prouinciæ oram dum populabundus legit, ad Venetarum nauium, quæ Syriaca onustæ merce aduentabat, famam, in Tergestinum sinum classem celeri cursu contrahit: unde naues ex insidijs adeptus diripit, negociatores & socios nauales remigesq; omnes incredibili Veneti nominis odio trucidat. Hinc transgressus, Anconem, nobilem Picæni urbem, & pulchro portu celebrem, ui capit: captam diripit, & incendio absumit, paucis oppidanorum captis. o-

mnes enim ferè repentina trepidatione dilapſi, in mediterranea ſe receperant. Paulo pôſt alia eiuſdem gentis claſſis, urbis Romæ oppugnandæ conſilio ad Hetruriæ oram appulſa eſt : cuius repentinus aduentus cum totã urbem terrore repleuiſſet, Leo IIII pont. populo ad concionem conuocato, in hanc ſententiam uerba fecit: Quid uos filij trepidare uideo? aut cur tãtus timor animos ueſtros occupauit? nihil numine inuito, inſcio'ue, aut nobis immerentibus accidit. Tum nos pauere & formidare decet, cũ innumeris flagitijs Dei opt. max. iram in nos prouocamus: cum ciuilib. diſcordijs odijsq́; accẽſi, arma in noſtroſmet ſumimus, cum frater in fratris necem conſpirat. Omnes enim Chriſtum ſeruatorẽ confitentes, fratres ſunt. Tunc (inquam) hęc, uel his deteriora nobis erant ab irato numine ſperanda. nã ſi exiſtimatis, has barbarorum impiorumque hominum manus nõ diuinitùs in nos immitti, longè fallimini. Id enim & diuina oracula paſsim teſtantur, & exempla omnia docent, ipſo Deo dicẽte, ſe impijs & nominis ſui hoſtibus ad infidos perduelleſq́; perſequendos uſurum. ſcimus enim, Gręcorum diſsidia atq; flagitia huic peſtiferę genti in Chriſtianos ſæuiendi occaſionem dediſſe: & in Hiſpaniam quoq; non'ne Gottorum & Roderici regis ſcelera eos traxerunt? quibus fractis atq; mulctatis, ubi in bonos & ſanctos uiros arma conuerterunt, à paucis repulſi, fuſi, cæſiq́; ſunt. Ergo hanc ignauiſsimã gentem magis quàm Deum ipſum opt. max. timemus? cum eius iram ſingulis horis & horarum momentis in nos prouocare, cum in eum conuicia iacere, eiusq́; maieſtatem lædere nõ dubitemus: huius uerò gentis ſolo nomine audito, trepidemus? quaſi mortalia arma magis ſint timenda, quàm ſempiternæ pœnę. Vbi nunc ſunt antiquæ illæ & Romanorũ propriæ uirtutes, fortitudo, laborum tolerantia, & animus in rebus aduerſis inuictus? Maiores noſtri priuſquam orbi terrarum Chriſti nomen innotuiſſet, cum adhuc ſub falſa religione degerent, nullam hoſtium uim timuerunt, & parua ſæpe manu ingentes hoſtium copias fuderunt. Galli, gens ferociſsima, & nunc ipſo aſpectu

ob corporum magnitudinem formidabilis, imperij Romani adhuc anguſtis finibus,& urbe non ita magna, animis hominum potius repentino ferociſsimæ gentis, & maximi exercitus atq; hominum inuſitata ſpecie aduentus terrore perculſis, urbem hanc nulla tunc arte munitam cæperunt quidem: ſed tamē Capitolium nunquam capere potuerunt. & mox, unius exulis Romani uirtute, inſigni cum clade repulſi ſunt: & tamen non tantæ tunc erant Romani imperij uires, quantæ nunc ſunt. Neque enim imperium latius quàm Romanus ager patebat: nūc autem cum maxima Italiæ pars Romano ſit ſubiecta imperio, & urbs ipſa frequentiſsima, & non iam unicam Capitolij arcem, ſed præterea etiam integrum oppidum noſtra opera urbi adiectum, & omni arte munitum ſit, cum tot principes uiros habeatis maximis bellis exercitatos,& ſacroſanctæ religionis ſedem: non Gallos,gentem nobiliſsimam,non Gottorum ingentes copias, non denique Hunnos nobiliſsimarum urbium euerſores,ſed ignauiſsimā Aſiæ gentem,uel Mauritaniæ prędonum impijſsimorum contēnendam manū formidatis.Capitolinę arci humanum caput in ea inuētum, eiuſmodi fatum dedit,ut à nulla gente capi potuerit. An exiſtimatis Capitolium Saturni ſede tutius ſanctiusq; olim fuiſſe,quàm nūc,uera religionis arce adiecta? Nunquam,mihi credite,in hac urbe Sarraceni, uel ulla alia impia gens,quę Chriſti nomē auerſetur,ſedem ponet. Eo ſidere condita urbs Roma eſt, ut perpetuum habeat imperium; eoq; fato hoc nouum oppidum adiectum eſt, ut religionis ſedes ſit, quod Apoſtolorum principis baſilica auguſtiſsima promittit.Sed fortaſſe putatis,Deum peccatis noſtris irritatum, eis in nos graſſandi poteſtatem dediſſe.fateor quidem nos hæc & maiora commeruiſſe,& non ſine diuino numine hanc procellam in nos immitti,ut his cladib.moniti, ad frugem redeamus: & tamdiu illos poteſtatē in nos habituros,quamdiu nos in peccatis pertinaces erimus.Sed ubi ad Dei Chriſtique miſericordiā conuerſi, pœnitētiam agentes,opē eius implorauerimus,ſtatim impia gēs nobis cedet:ingētemq;

eius ſtragem edemus, iniurias ſuperioribus annis ab illa & nobis & diuino numini, cuius templa prophanârunt, illatas ulciſcentes. Niſi fortè arbitramini, Aſtures, Cantabros & Francos, qui hanc gentem ſæpius ingenti ſtrage profligârunt, uobis meliores fuiſſe. Non erant, mihi credite: neq; enim Deus anteactam uitam noſtram magis quàm præſentem mentem animumq; reſpicit. Sed Pelagio, & aliorum ſanctorum uirorum ſermonibus admoniti, ad Deum conuerſi opem eius implorârunt, qui ſe ex animo rogantes nunquam deſerit. Reſipiſcite igitur, & cogitate nitendum uobis eſſe, ut pietate & fide nulli genti cedatis. Et priſtinæ uirtutis nominisq; Romani memores, arma audacter, uel me duce ac præeunte, in hoſtem ferte, certiſsimam (ſi modò, ut dixi, feceritis) de barbaro hoſte uictoriam relaturi: & ij quos in pugna cadere continget, præter gloriam, uitam quoque ſempiternam ſtatim conſecuturi.

His dictis omnes qui ad militiam erant apti, arma cępe rũt: eumq; Oſtiam ſequuti ſunt, hoſtem in littus egredien tem prælio excepturi. Vbi cum hoſtem in cõſpectu habue runt, pont. militibus Deum precari iuſsis, huiuſmodi uerbis diuinam opem implorauit: Deus omnipotens, qui Gedeoni cum parua manu de hoſtibus uictoriam dediſti, qui te ſanctè colentes nunquam tuà ope deſtituiſti, preces noſtras propitius ſuſcipe: & filij tui, qui ſanguinem ſuum pro ſalute noſtra profudit, meritis concede, ut hæc piorum manus aduerſus tuæ fidei hoſtes dimicatura, tuæ maieſtatis dextra roboretur. Et tu CHRISTE IESV Seruator noſter, quemadmodum Petrum in fluctibus ambulantem, ne mergeretur, erexiſti: & alterum Apoſtolum tertiò naufragium paſſum, de profundo mari ſeruaſti: ſic nos nunc hac procella eripe, & ualidiores con tra impios redde, ut parto de his triumpho, nomen tuum cunctis ſanctum ſit, & glorioſum. Deinde pugnæ ſignum dedit, nec ullo unquam tempore populus Romanus alacrius pugnam inijt, ut non ad dubium pugnæ euentum, ſed ad certam uictoriam mitti uideretur. Pugnatum

gnatum primò eſt aliquandiu æquo marte, fuitq; cruentum prælium. Poſtremò fuſi fugatiq; Sarraceni, & ad naues cum multa cæde compulſi ſunt. Ingens hoſtium numerus uarijs caſibus perijt, & multi capti: quorum plerique ſunt circa portum ad aliorum terrorem, inuito tamen pont. qui ut miti erat ingenio, à captiuorum cæde abſtinendum cenſebat, laqueo ſuſpenſi: reliqui Romam perducti, publicis operibus ſunt attributi. Aedificauerat enim Leo in Vaticano ciuitatem Leoninam, hodie Borgo appellatam: in eamq; Corſorum, quos Sarraceni inſula eiecerant, coloniam deduxerat, agro eis quem colerent, circa Vaticanum uiritim adſignato: hanc autem aſsiduè magis muniebat, ornabatq;. Poſthæc Sarraceni, qui Cretam obtinebant, in Illyricum & Hiſtriam claſſe delati, Gradum urbem, Venetorum imperio ſubiectam, circumſedêre. Sed hinc ſubitò Veneti ducis acceſſu depulſi, nauibusque repentè eductis in altum abiêre. Fuit hoc anno Salutis DCCCLXV. Et in Oriente Baſilius Macedo, bello contra Cretenſes Sarracenos ſuſcepto uictus eſt: multisque cæſis, parum abfuit quin ipſe caperetur. Quorum pòſt audaciam fregit Chriſtophorus, contra eos in Cretam ab eodem cum exercitu miſſus. & ipſe Imperator cum exercitu in Syriam profectus, caſtellis quibuſdam captis, & magna populatione facta, Tephricam, nobiliſsimam Sarracenorum urbem oppugnauit: ſed cum eam niſi longa obſidione capi non poſſe animaduerteret, caſtris inde motis, Euphratem fluuium nauali ponte traiecit: ac circumiecta loca populatus, multis caſtellis oppugnatis, alijs uerò in deditionem acceptis, ad urbem redijt. Inde rurſus expeditione in Syriam contra Sarracenos ſuſcepta, Germaniciam inuadit: & ſuburbijs incenſis, urbem Adatam obſidet, quam ciuibus negligenter defendentibus, non tamen cæpit. cuius negligentiæ cauſam ab eis ſcitanti Baſilio, reſpondit ſenex quidam: In fatis non eſſe, ut ipſe eam caperet: ſed Conſtantinus quidam, qui ab ipſo genus eſſet ducturus nec tamen eum eſſe Conſtantinum ipſius

filium, quem secum in castris habebat. Quo responso irritatus Basilius, maiore conatu oppugnationem est aggressus. sed quum uideret se nihil efficere, inde discessit: captiuis, ne motum aliquem excitarent, ne'ue custodia opus esset, interfici iussis. Deinde Tharsensibus Sarracenis prouincias Romanas infestantibus, Andream cognomine Scytham contra eos misit, quo audaciam illorum reprimente, Tharsensium rex minaces, & in Deũ contumeliosas literas ad eũ misit: quibus scribebat, si ipse illum inuasisset, nihil ei Marię filium profuturum. quorũ uerborum mox pœnas dedit. Nam cum ipsemet ad exercitũ uenisset, Andreas contra eum copias eduxit: commissaq; pugna Sarraceni in fugam uersi, maxima ex parte cadunt, ipseq; rex iugulatur. Sed cum Andrea ob inuidiam apud Cæsarẽ, quasi Tharsum capere, cum potuerit, noluisset, delato, Stypiota quidam in eius locum exercitui præpositus fuisset: Sarraceni nullas in castris eius excubias esse agnoscentes, noctu ea aggressi, multos cæciderũt, reliquos in fugam cõpulerunt. Ab alia parte Sarracenis Africanis, Ragusium in Illyrici ora obsidentibus, & Ragusinis auxilium ab Imperatore petẽtibus, Basilius centũ bellicas naues eis subsidio misit. quod ubi Sarraceni cognouerunt, soluta obsidione Italiam petũt: captaq; Bari urbe, Calabros, Apulos, Lucanos & Salentinos incẽdio, cęde, rapinis penè ad internecionem affligunt: & iam de Roma ac totius Italiæ imperio inter se diuidendo agitabant, quum Iohannes pontifex publico periculo motus, ab Alberico, cuius opes latè in Hetruria uigebant, auxilium implorat: qui cum ualidissimo exercitu etiam Romæ delectu habito, cum illi iam in Romanum irrupissent agrum, primùm eos non procul ab urbe prælio uicit: inde ad Lirim fluuium circa Minturnas, sic eos fudit, ut de Italia deserenda cœperint cogitare: quamobrem omni maritima ora incensa, in Apuliam concessêre: & arce in Gargano monte facta, ac sub iugo montis oppido ad belli sedem communito, per multos annos Italiam infestârunt. Inde Beneuentum adorti, ui capiunt, diripiunt, & incen-

incendunt. quo exemplo territæ finitimæ urbes, eius gentis præsidia admisere. Verùm subsidiarijs copijs à Romano pontifice missis, barbari præda magis quàm iusto bello rem agentes, sine prælio Rom. finibus cessere. Et alia eiusdem gentis classis ex Africa profecta, Genuam graui obsidione pressam ui cæpit: propugnatores primo ingressu trucidati, puellas, matronas & mares impuberes nauibus impositos, in Africam deportârunt. Sed Dandulus Venetus tradit, omnes uirilis sexus pòst in patriam redijsse: quo aũt modo id factum sit, nemo scribit. Fuit Genua capta anno Salutis Christianæ supra nongentesimum trigesimo quinto. Inde anno sexagesimo nono supra nongentesimum, ab Othone, Germanorũ imperatore, à Gargani arce, prius à Dalmatis deiecti, & à Pannonibus multis cladibus attriti, prorsus Italia pulsi sunt Sarraceni. Græci hîc Italiam Constantinopolitani imperatoris ope, Francis in ipsius Imperatoris gratiam adiuuantibus, Sarracenorum metu liberatam gloriantur. Aiunt enim, Italiæ populos, ubi Ragusium à Græca classe obsidione liberatum audiuerunt, se ei imperio subijcientes, auxilia & ipsos petijsse. Quamobrem Basilium per literas cum Francorum rege, ut eis opem ferret egisse, ab eoq; Sultanum captum, & Capuam perductum fuisse: qui pòst populi Capuani, cum quo contra regem conspirauerat, beneficio, rege inde pulso, liberatus, ipsis Capuanis bellum intulerit, sed Græcis opem ferentibus recesserit: hunc Francum regem, cuius mentionem inijciũt, Carolum Crassum V Germanorum Imperatorẽ esse puto. eius autem rei fides penes Græcos esto. Quod si fuit, nõ tamen tunc prorsus Italia pulsi sunt: sed multo pòst Othone imperante. nã diu Sarraceni arcem in Gargano habuêre. Et in Oriẽte Esinã Calyfa cũ magna classe Euripi urbem aggressus, nihil effecit: quin ipse in oppugnatione lethali uulnere accepto obijt. Et Cretensium Sarracenorum classis, dum Aegei maris oram & insulas populatur, in Romanam incidit: à qua multæ naues igni in cineres redactæ, multę fractæ, & plures demersæ sunt. Quod periculũ qui

ex illis

ex illis euaserunt, cum magis irritati Peloponnesum & uicinas insulas uexarẽt: & Byzantinę classis pręfectus, cum ad portum Cenchrearum applicuisset, ac naues hostiles circa Methonem, Pylum & Patras crebrò stationes habere didicisset, triremibus per Isthmum Corinthiacum celeriter terra traductis, eos repentè aggreditur: ijsq; improuisa impressione perculsis, hostium naues partim cremat, partim cum ipsis uiris demergit, duce quoque illorum Photio interfecto. Verùm ex Africa sexaginta ingentes naues Romanis prouincijs uastandis, Cephalenem & Zacynthum usque processerunt: contra quos Narsam, Byzantinæ classis præfectus, missus est. sed triremibus remigum fuga penè euacuatis, cum hoste congredi non est ausus. Sed cum classiarios aliquot Sarracenorum captiuorum, quos classiariorum more indutos palis affigi iussit, supplicio terruisset: illi noctu hostem aggressi, alijs cæsis, alijs captis profligârunt. Deinde in Siciliam transuecti, urbes quæ Sarracenis parebant, uastârunt. Interea uerò Mesembriaci Sarraceni nauibus aduecti, Phœniciæ & Syriæ oram infestârunt. Deinde Leone, qui Basilio Macedoni successerat, templis condendis occupato, Lemnum insulam multis mortalibus cæsis occupârunt. Inde aliquandiu quieuerunt, ad Romani Pueri imperium usque. is enim Nicephorum Phocam contra Cretenses Sarracenos misit: qui eos septem mensium spacio, illis multis prælijs profligatis, oppida omnia subegit: Candacem metropolim eorum euertit. Leo autem eius frater, in Syriam contra Camadam, Chalepi dominum, Sarracenum missus, barbaro acie superato, magnã eius exercitus partem prælio cęcidit: reliquam cæpit, ipso duce cum admodum paucis ægrè elapso. Quamobrem Leo triumphans, in urbem redijt. Sed Camada uires reparante, Nicephorus ex Creta rediens, Syriam petere iussus est: qui pugna commissa, hostes illustri uictoria superauit. & Berrœa pręter arcem uastata, maximis diuitijs est potitus: & captis penè innumeris, multos Christianos uinctos liberauit. Deinde hoc Nicephoro Phoca imperante, Manuel patricius, Leonis nothus,

nothus, in Siciliam cum ualida claſſe contra Sarracenos miſſus, ob imperitiam cum omni exercitu ab illis cæſus eſt. Eodemq; tempore Ioannes Zimiſca, qui pòſt imperium eſt adeptus, in Ciliciam miſſus, apud Adanam urbem Sarracenos uicit. Deinde ipſemet Nicephorus cum magno exercitu in Ciliciam profectus, Anabarzam, Roſam & Adanam, eius prouinciæ urbes, aliaq; plura caſtella cępit: pòſt in Cappadociam in hyberna regreſſus, ueris initio rediens, fratre Leone cum copiarum parte Tharſum miſſo, ipſe Mopſiheſtiam obſedit: quam cum mediam flumen Sarus diuidat, altera eius parte oppugnata, Sarraceni igni iniecto, in alteram ſe receperunt: qua & ipſa capta, omnes cæſi ſunt. Qua re audita, Tharſenſes imperatori ſe dederũt. Et triduo pòſt claſsis Aegyptia Tharſenſibus auxilio miſſa, ad terram appellendi facultatem non habuit: eademq; in reditu & uentorum procellis, & Romanarum triremium incurſionibus maxima ex parte perijt. Imperator Conſtantinopolim reuerſus, Aeneas Tarſi & Mopſiheſtiæ portas exquiſiti artificij, nouis ornamentis additis, arci ad Orientalem & Occidentalem partem accommodauit. Deinde Syriam inuaſit, & urbibus ad Libanum & iuxta mare ſitis, partim expugnatis, partim uaſtatis, ad Antiochiam, quam flumen Orontes alluit, uenit. Sed Antiochenis acrius reſiſtentibus, accedente etiam commeatus penuria, & ſolo imbribus inundato, caſtellum in Tauro monte, quem hodie uulgò Maurum uocant, ædificauit: Michaele Burre, quem patricium fecit, & Tauri montis ducem nominauit, ad infeſtandos Antiochenos ibi relicto. Petrum uerò quendam ex eunuchis ſuis, fortem, conſtantem, & rei militaris peritum, caſtrorum præſidem deſignauit, ut locum exercitui daret ad hybernandum in Sicilia: ipſo autem Byzantium reuerſo, Burzes crebris excurſionibus Antiochenos Sarracenos infeſtabat, aſsiduè de capienda urbe & gloria ſibi comparanda cogitans: & turris eiuſdem altitudinem clàm menſus, paratis ſcalis illi paribus, nocte hyberna tenebroſiſsima & niuoſa tacitè mœnibus urbis ſuccedit: af-

fixisq; ſcalis cum trecentis,quos clàm adduxerat,aſcendit: cuſtodes turris,& obuios quoſq; cædit: ac ſtatim caſtrorũ magiſtro nunciat quid fiat, illumq; ad opem ferendam accerſit. Interea Antiocheni, ubi turrim occupatã eſſe cognouerunt,eò alacriter ad Romanos repellendos concurrunt. Magiſter aũt caſtrorũ,ut qui in mandatis ab Imperatore ne Antiochiam inuaderet (quòd urbis eius captiuitatem interitũ Imperatoris cõſecuturũ uulgata fama erat) accepiſſet,ancipiti cura diſtractus:tamen ut tot uiri fortes perirent,nullo modo cõmittendum ratus,cum omnibus copijs Antiochiam inuadit:quo facto,ſtatim & manus & animi Sarracenorũ cõciderunt.Burzes uerò cũ ſuis iã deſperata ſalute reuixit: & porta bipenni refracta,liberũ ingreſſum caſtrorũ magiſtro prębuit.& ſic facilè clariſsima urbs in Romanorũ poteſtatẽ uenit.quam paulo pòſt Ioanne Zimiſca imperãte, Sarraceni cõmunib. omnium tum Orientis,tum Occidentis uirib.ſed quia Syrię Calyfę iam tenues erant uires, Cairoani Africæ Calyfę auſpicijs recuperare nixi obſederunt.quib.cum ciues cõſtantius reſiſterent,Imperator hac gentium cõſpiratione cognita,Meſopotamię ducẽ obſeſsis opem ferre iubet:à quo prçlio commiſſo, Sarraceni etſi numero longè Romanis ſuperiores eſſent, profligati ſunt: ſed quia uideo Sarracenorũ imperium ad finẽ iam excidiumq; properare, ſunt nobis prius quàm ulterius progrediamur, reliquię illorũ in Africa atque Hiſpania quàm breuiſsimè fieri poterit,perſequendę: & primùm de Hiſpania dicemus, deinde in Africã tranſibimus. In Hiſpania igitur Ramirus Legionis rex , anno poſt Chriſtum Seruatorẽ natum primo ſupra nongenteſimũ,Sarracenis bellum inferens, Madritum illorũ oppidum euertit,eoſq; prope Oſmam fudit,ac Cæſarauguſtæ regem Benaiam ſibi uectigalem fecit:cumq; iterũ Abdurameni Cordubæ regi fœdere iunctus rebellaret, eum prçlio quo triginta Sarracenorum millia ceciderunt,prope Simancas fudit & cæpit, multaq; alia illis damna intulit.deinde cum Talaueram obſideret, Toletanos Sarracenos obſeſsis opem ferẽtes, ſeptem millibus captis, & duodecim

decim cæſis uicit. Pòſt Abduramen, Cordubæ rex, Sancium Legionis regem, regno à ſuis pulſum, qui ad ipſum, ut morbo quodam ab eius medicis toto terrarum orbe celeberrimis ſanaretur, uenerat, curatum ſuis copijs in regnum reſtituit. Sed eo pòſt defuncto, Sarraceni, Simancas, Duengas, Sepuluedã, Gormas, Legionenſis regni oppida cęperunt, ac Zamorram euerterunt. & paulo pòſt etiã Portugalliam Luſitaniæ caput, atq; Compoſtellam deleuerunt. & Abduramene defuncto, Alliagibus, qui ei ſucceſſit, ſe, ut multitudinẽ alliceret, Almanſorem, hoc eſt Manſoris regis ſui propugnatorem appellans (tunc enim Marręi, quam urbem Occidentalis Sarracenorum imperij ſedẽ fuiſſe oſtẽdimus, Manſor regnabat, cui omnes Hiſpanię Sarracenici generis reguli parebant) maximis copijs collectis, Caſtulonenſium, Legionis & Cantabrorum fines inuaſit: & Legionis urbem penè deleuit, turres & propugnacula, quę omnia marmorea erant (una tãtum, ut memoria priſtini eius urbis ſplendoris extaret, relicta) diruit. Aſturicã, Coiacã, quæ nunc Valentia eſt (non quidem illa ad Mediterraneum mare, ſed in Legionenſi regno & Pyrenęis) ac Sanſagmum, aliaq; oppida multa cępit: & in Caſtulonẽſib. Oſmã, Alcobetlam, Berlangã, Atienzã deleuit: atq; in Gallecis Iacobi fanũ cæpit, & cãpanas Cordubã ferri iuſit, ijſq; pro lampadis in ſua meſchita uſus eſt, bellumque in duodecimũ annum circumtulit. Sed tandem Bermudes Legionis rex, ſuis & Caſtulonẽſium atq; Cãtabrorũ uiribus collectis, in loco qui Calataiacor uocatur, cũ eo cõgreſſus eſt: ibiq; per integrũ diẽ pugnatum eſt, multaq; Sarracenorũ millia cęſa, & Almanſor cũ ſuis fugiens præ mœrore obijt. Hiſpani caſtris direptis, opima præda ſunt potiti. quam cladem reſarcire uolens Abdimelicus eius filius, fractus & ipſe fuit. Sed pòſt Alphonſo Bermudis filio regnãte, Sarraceni rurſus in Caſtullonenſium fines irrumpentes, Auilam deleuerunt, Ormetũ aliaq; aliquot oppida cæperũt. Alphonſus uerò Legionis urbem inſtaurauit. Poſthęc orta ſunt uaria inter ipſos Sarracenici generis regulos, qui Hiſpaniã obtinebant, ciuilia bella: unde Chriſtia

norum uires quotidie magis in ea prouincia inualuerunt, adeò ut Mahometo Enasir, Marroci pontifice, prope Valentiā in Gottalania uicto, & sexaginta Sarracenorū millibus cæsis, anno Salutis supra millesimum centesimo & quinquagesimo, pòst triginta annorum spacio Christiani Valentiam, Deniam, Alicantē, Murciam, Carthaginē nouā, Cordubam, Sibiliam, Iaē & Vbedam recuperârint: & Sarraceni solum Granatę regnū retinuerint, quo tandem à Ferdinando, postremo Tarraconensium rege, Caroli V. Cæsaris auo materno, pulsi sunt. In Africa uerò quidam qui se uatē, & ex Muamedis stirpe oriundum prędicabat, nomine Elmahelis, homo in montibus & natus & altus, anno à Christo nato circiter millesimo, seditione in religione excitata, Cairoani (quam urbem haud procul Carthagine, sed in mediterraneis Africę caput factam fuisse ostendimus) & item Abraemo Marroci regib. pulsis, utranq; Mauritaniam, & Africam totā, Numidiam item & Libyam ad Nigritarū & Aegypti fines usq;, regia pontificiaq; sede Marroci collocata, subegit: & Marroci rex, Habdulmumenem, qui illum cum Elmahelis copiarum parte persequebatur, fugiens, Oranum urbem ad mediterraneum mare in Mauritania Cæsariensi sitam, peruenit: unde cum à ciuibus receptus non fuisset, miser rex omni spe amissa, solus cum uxore, quæ eidem equo insidebat, altissimum montem, qui mari imminebat, ascendit: atq; ibi equo calcaribus impulso, se de rupe cum uxore & equo præcipitem dedit: & sic tres illi mortui, totiq; confracti in littore sunt inuēti: & Habdulmumenes Marrocum reuersus, Elmahelim mortuum inuenit, ac ipse in eius locum rex & pontifex creatus est: cuius posteri, hoc est Iosippus filius, Mansor nepos, & Machometus Enasir, cuius suprà mentionem fecimus, pronepos regnum illud obtinuerunt. Sed dum Mahometo defuncto, decem eius liberi inter se pro regno dimicant, Marina gens Fessæ regnum occupauit, & Habduluadea familia Telensini regnum inuasit: ac Tunetano magistratu moto, regem ibi creauit. & alij Africæ reguli omnes ab Marroci regum imperio defece-

defecerunt: & Sarracenorum potentia in Africa non secus atque alibi imminuta est, atque imperij illorum nomen extinctum.

C. AVGVSTINI CVRIONIS SARRACENICAE HISTORIAE LIBER TERTIVS.

In quo Sarracenici imperij euersio, & Turcici origo atq; incrementa ad Ottomanum usq;, unde Iouius & cæteri tum Latini tum Græci Turcicarum rerum scriptores historias suas auspicantur: & item Tartarorum, Mamalucorum, Assassinorum, Sophianorumq; origines explicantur, trecentorum annorum ante Ottomanidas, Turcicas historias continens.

OVVS mihi nunc rerum nascitur ordo, & res maximè memoria dignę enarrandæ occurrunt. In ea enim tempora nos traxit Sarracenicarũ rerum explicatio, quibus uetere & uero Sarracenico imperio corruente, quasi legitima Muamedis stirpe exclusa, nothi ac spurij filij hæreditatem occupârunt: & non ut illi, religionis specie, sed ui & armis, nouum duriusq; ac firmius imperium cõstituerunt: quod tantum à priore illo distat, quantum ferri duricies à plumbi mollicie differt. Nam etsi ingens fuerit, & grauissima illius moles, adeò ut falsæ religionis feruore diffusa, totum penè terrarum orbem inundârit, obrueritq;: sępius tamen uel ualidis militum armorumq; aggeribus obiectis, non modò inhibita est eius uis, uerùm etiam arctioribus quàm antea finibus inclusa, uel intestinarum seditionum flamma cõcitata, in uarias partes dilapsa disiunctaq; est, quæ pòst longo terrarum spacio ab illius Arabicæ Babylonicæq; officinæ, unde eruperant, igne disiunctæ, ita gelu concretæ sunt, ut amplius mouere se non possent: sicq; à tota mole distractæ, leuioresq; redditæ, aut amotę sepultæq; sunt, aut nouo igne accendente tandem propria flamma conflagrârunt. quod & ipsi officinæ eadem ratione accidit, donec noui ualidioresq; fabri uenientes, durius metallum sub incudem posuerũt, quo plumbi molliciẽ munirent, eiusq; officinæ dignitatẽ tuerentur. Nã quũ, ut ex ijs quæ duob. primis libris narrauimus patet, cũ Sarracenis per quadringentos

fermè annos uaria ſemp̄ fortuna maiores noſtri bella geſſerint, adeò ut, quamuis ingentes fuerint ſtatim ab initio illorũ uires, & Chriſtiana Reſp. tunc ſemper & ſeditionib. inteſtinis agitaretur, & barbarorũ crebras incurſiones pateretur, & Byzantinę arci eneruati mollesq́; imperatores præeſſent: ſępe tamē ingentibus illos cladibus afflixerint: & modò Syriam, modò Armeniam, modò Perſidis partem, aliasq́; prouincias recuperârint: ſemper autem Europam uniuerſam, aliqua Hiſpanię parte excepta, Aſiam minorem, Mediam, Parthorumq́; regna, Bithyniam & Cappadociam, cum multis alijs prouincijs obtinuerint. Turcarum uires iam à ſexcentis ferè annis in nos graſſantes nunquam reprimere, aut imperij illorum incrementa ſiſtere potuerunt, uel eos ſemel captis locis expellere: tantã uim habet militaris diſciplina, tantumq́; diſtat Septentrionalium populorum ferocitas ab Auſtralium mollicie. Qui, unde & qua occaſione eruperint, iã explicabimus. Baſilio Porphyrogenito Byzantij imperante circa annum Salutis noſtrę milleſimum, cum (ut ſuperiore libro narrauimus) plures tyranni Sarracenicum imperium inter ſe diuiſiſſent, & quatuor de ſummo pontificatu ſemper contenderent, bella atrocia inter ſe gerentes: ortum eſt inter Muchumetum Perſidis, Coraſmiorũ, aliorumq́; populorum principem, & Syriæ Calyfam, qui Bagadeti ſedem habebat, graue bellum: in quo cum Muchumetum Babylonius Scleri & Romanorum captiuorum opera ſuperaret, Muchumetus Turcarum auxilia accerſiuit: quorum opera (ut ex ijs quæ ſuprà narrauimus, patet) iam ab aliquot annis Sarraceni in bellis, ut qui religionem ipſorum, ritusq́; ſtatim primis illis eruptionibus, quas in Sarracenorum fines fecerunt, amplexi eſſent, uti conſueuerant. Hi regionem intra Caucaſum montem, nec non & ultrà ad Septentrionem incolebant: ſic etiam à Plinio nuncupati. nam illorum qui eos Tartaros fuiſſe putant, opinionem falſam eſſe, ex ipſa hiſtoria patebit: ijdemq́; & Hunni Tentarites, uel Tuſſagetæ appellati. nec tamen me latet, hæc nomina à Plinio ita diſtingui, ut Tuſſagetes,

Turcas,

Turcas, Moſchos & Vdinos, quos nos Hunnos eſſe arbitramur, tanquam diuerſos populos numeret: eoſdemq; à Græcis Byzantinarum rerum ſcriptoribus commiſceri, adeò ut de ijſdem loquentes, omnibus his nominibus eos abſq; diſcrimine nuncupent. quod locorum fortaſſe propinquitas effecit. Sed tamẽ cum Byzantinis ſcriptoribus, utpote finitimis illorũ, fidem omnino adhibendam cenſeam, nec interea Plinio, grauiſsimo ſcriptori, autoritatẽ derogare uelim, ſic exiſtimo. Scythiæ populos, qui regionem Taurum montem inter & Borealem Oceanum à Tanai flumine ad extrema uſque Orientis littora, qui tractus mediam Aſiæ partem cõplectitur, latiſsimè tenent, olim (ut hodie adhuc ſunt) in multas tribus diſtributos fuiſſe: in quarum numero Hunni ſiue Vdini Moſchi, Turcæ Tuſſagetesq;, qui regiones Mæotidi, & Tauro propinquiores incolebant, fuerint. Sed ut modò hi, modò illi bellicis artibus & potentia præſtiterunt, ac cæteris imperârunt: ſic reliquos omnes populos ab ea gente, quę regnum obtinebat, cognominatos fuiſſe: quo factum eſt, ut ab rerum geſtarum ſcriptoribus omnes hi populi, modò Hunni, modò Moſchi, & modò Turcæ fuerint appellati. Sed Hunnorũ qui loca magis ad Scythicũ Oceanũ, ut Plinius & alij multi ſcriptores teſtantur, incolebãt, res multò ante Turcarũ potentiã floruerũt. Illis aũt ad Europã populandã finib. ſuis digreſsis, Turcę, Tuſſagetesq; & Moſchi fines ſuos promouere cœperũt: & Moſchi quidẽ Moſchici mõtis accolæ, regionib. circa Tanaim occupatis ibi conſedêrunt, unde pòſt regio illa Moſconia dicta eſt. Moſcos autem Turcas eſſe, Cedrenus, Zonaras, & alij Gręci ſcriptores teſtanť, eoſdem paſsim etiã Hunnos appellantes: quapropter minimè abſurdum uideretur, ſi quis diceret hos omnes ab Hunnis oriundos fuiſſe, quorũ generis cõditor Hunnus Tuiſconis filius (Beroſo Chaldæo autore) fuiſſe perhibeť, qui pòſt in colonias diuiſi uaria nomina à ducib. ſuis ſortiti ſunt: ſemper tamẽ, ut à cęteris Scythis diſtinguerenť, gẽtis ſuę cõditoris cognomẽ retinuerint. ex his uerò illos q in regiõe à maiorib. ſuis primò occupata pmãſerũt, patrias-

patriasq; artes, hoc eſt magicas & dæmonum commercia retinuerunt, abſque alio cognomine Hunnos appellatos. nam Hunnos ita magicis artibus deditos fuiſſe accepimus, ut multi eos à Faunis agreſtibus genitos crediderint. Verùm Turcæ atque Tuſſagetes ab illis oriundi, & Caucaſi montis ſeptentrionale latus, ut diximus, incolentes, multum uita, moribus & inſtitutis ab ijs differebant, ita inter ſe ſimiles & fœdere iuncti, ut pro eodem populo haberentur: & fortaſſe etiam ijdem erant, ſed ab uicinis Armenis, à quibus ritus accipiebant, quiq; Sagæ, id eſt ſancti uocabãtur, ſic, quaſi prophani, appellati ſunt. Tentarites enim, ut in Secũdo libro indicauimus, gentiles uel prophanos ſignificat. nam à multis ſcriptoribus hæc nomina ita cõiungũtur, ut alterũ nomẽ, cognomẽ alterũ uideatur. Hos Procopius ait, reliquis Hunnis minimè uicinos fuiſſe, & nihil ad eos pertinuiſſe: ſed Borealiũ Perſidis partium, hoc eſt Armeniæ finitimos. nã Armenia ſemper ferè ſub Perſarũ regibus fuit. Nec, ut cęteri Hunni uel Scythæ, Nomades erant: ſed optimã inter montes & colles incolebant regionem, ſoliq́ue Hunnorum albi erant. nec ut cæteri, fœdi aſpectu, uel ferarum more uictitantes: ſed ſub uno degentes principe, benè inſtitutam rempublicam habebant: & non ſecus ac Græci, Romani, aliæue excultæ gentes inter ſe, & cum uicinis ius faſque colebant, urbem Corga nomine regni ſedem habentes. nobiliores ditioresq; inter eos, perpetuò uiginti, uel plures, pro facultatum ratione amicos apud ſe conuiuas habebant, cum quibus & fortunæ & auctoritas, poteſtaſque communia illis erant: ut idem Procopius narrat, & hodierna illorum inſtitutio teſtatur. Nec deſunt, qui Turcarum originem ad decem illas Iſraelis tribus, quæ in Mediam tranſlatæ fuiſſe, apud Ioſephum leguntur, referant: cuius rei argumento morum ſimilitudinem adducunt. alij uerò ad Gogum & Magogum, quorum in Sacris literis mentio fit: à quib. nos Tartaros, & fortaſſe etiam Gottos ortos arbitramur, & alij ad Troianos. quas opiniones uel refellere, uel confirmare, minimè noſtri inſtituti eſt,

cum

cum non probabilia indicia, ſed ea quæ ueterum tum Græcorum & Thracum, tum ipſorummet Turcarum, & aliarum illis finitimarum gentium certiſsimis hiſtoriarum monumentis memoriæ tradita inueniuntur, perſequamur: quæ ſic ſe habent, ut ſuprà explicauimus. Ab horum igitur principe Muchumetus tum contra Babylonium Calyfam auxilia petijt, ijsq; Tangrolipice Mucaleto duce acceptis, cum Piſaſirio Babyloniæ Calyfa confligit, eumq; nullo negocio Arabibus Turcicarum ſagittarum nimbum non ferentibus ſuperat: & domum uictor reuerſus, ijſdem Turcis uoluit etiã in pugna contra Indos, cum quib. pariter bellum gerebat, uti: & petentib. ut domum ſibi redire liceret, atq; ut prę ſidium ab Araxis fluminis ponte deduceretur, uim etiã minatus eſt. Turcis enim domum redeuntib. Araxes fluuius, qui Perſarum regni finis eſt, traijciendus erat, & unico tãtum ponte tranſiri poterat: pons aũt ille ab utroq; latere, turrib. excitatis, ac prę ſidijs impoſitis munitus erat. Turcæ maiora pericula ueriti, ab eo defecerunt, & in Carbonitidem ſolitudinẽ (neq; enim, quũ non plus quàm tria millia eſſent, cum tam multis prælio congredi audebant) ſe ſubtraxerunt, indeq; crebris excurſionib. Sarracenorũ agros populabantur. quod iniquiſsimè ferẽs Muchumetus, ad triginta hominũ millia contra eos mittit, decem nobiliſsimos notęq; fortitudinis ac prudentiæ tribunos exercitui præficiens. Hi ad bellum profecti, intrare in deſertum, ob aquę alimẽtorumque inopiam, noluerunt: ſed proximè aditum ſolitudinis ſunt metati. Turcarum dux de aduentu Perſarũ certior factus, re cum ſuis communicata, Sarracenos & Perſas repentè adoriri ſtatuit: biduoq; magnis confectis itineribus, tertia nocte eos ſecurè in tentorijs agentes, nihilq; ſuſpicantes inuadit, atq; illicò profligat: ibi curribus, equis, pecuniaq; plurima potitus, non iam ut fugitiuus latrocinia exercere, ſed palàm exinde in aperto caſtra habere: ad quem undique confluebant, qui ob maleficia ſupplicium metuebant, ſerui, atque alij rapto uiuere gaudentes, adeò ut breui tempore eius copiæ ad quinquaginta millia uſq;

creuerint. At Muchumetus ob cladem acceptam iratus, decem illos duces luminibus orbat: & qui euaſerant milites, eos ſe muliebri indutos ueſtitu, deuictis hoſtibus in triumpho ducturum minatur, ipſe ſe ad bellum accingit. qui antea uicti à Turcis fuerant, minis perceptis ad Tangrolipicen tranſeunt: is tanta acceſsione auctus, cum omnibus ſuis copijs in Muchumetum it, ut collatis ſignis iuſto prælio rem decernat. Et Muchumetus armatis Sarracenis, Perſis, Arabibus & Cabiris, circiter quingentorum millium exercitu coacto, ac cētum turrigeris elephantis, hoſti apud locum cui Aſpacham nomen eſt, occurrit. ibi atroci conſerta pugna, multisq; utrinq; cadentibus, ipſe etiam Muchumetus, dum hinc inde incautius obequitat, ſuosq; uerbis ad pugnā accendit, equo collapſo, ceruices frangit, ac moritur: eoq; mortuo exercitus cū Turcis conſpirat, ac omnium uoluntate Tangrolipix Perſarum rex declaratur. qui ſtatim ſuæ genti aditum in Perſidem aperit: quorum mox ingens multitudo ſe eò contulit, oppreſſisq; Perſis ac Sarracenis, Perſidem occupârunt. Tangrolipicen Sultanum, id eſt ſummum Imperatorem, ſiue regum regem appellant: is omnes magiſtratus, omnesq; dignitates à Perſis in ſuos tranſtulit: & inter eos indigenis prorſus conculcatis, uniuerſam diuiſit Perſidem. Aegypti autem princeps Daber, qui fœdus cum Romanis habebat, eo uiolato Hieroſolymitanum templum, in quo Chriſti Seruatoris ſepulchrum eſt, & ſacra loca omnia diruit. nam ſub illius imperio tunc erat Hieroſolyma. Et paulo pòſt claſſem contra Cycladas inſulas miſit: quam Sami dux, duodecim nauibus unà cum uictoribus captis, reliquis diſsipatis, deuicit. Deinde Romano Argyropylo imperante, Arabes, urbes quas Nicephorus & Ioannes Zimiſca in Syria cæperant, præſidijs cæſis occupârunt. & Chalepi princeps perpetuis excurſionibus, populationibusque ipſam Antiochiam, aliasque finitimas Syriæ gentes Romano ſubiectas imperio infeſtabat: à quo & dux Antiochenus, Conſtantino adhuc ſuperſtite turpiter uictus, pleriſque ſuorum amiſsis uix effugerat. cui Ro-

manus

manus successore dato, ipse quoque ad bellum iuit. Cui, cum Chalepitę legati dona ferentes, & ueniam petentes, seq; eius imperio rursum subijcere uolentes, in itinere occurrissent: quamuis multi ex ducibus eum ad pacem hortarentur, tamen se facile Sarracenos debellaturum, & magnam sibi gloriam paraturum sperãs, in Syriam progredi uoluit. cumq; prope Chalepum castra communisset, Arabes, homines audaces atq; expediti, in celeribus equis nudi, insidijs undiq; collocatis, si qui pabulatum aut aquatum exibant, eos impetu facto cædebant, aut capiebant: quo fiebat, ut & milites & equi præ siti deficerẽt. deinde incursionib. illis magis assuefacti, & Romanos ignauię accusantes, subitò ex montibus decurrere, & clamore sublato speciem multitudinis ingerentes, omnem exercitum territum in fugam uerterunt. atque ipse Imperator à prætorianis militibus præ metu desertus, ac timore penè exanimis, nisi quidam eũ in equũ sublatum ad fugam cohortatus esset, captus fuisset. Sarraceni uerò fictã fugam esse suspicati, fugientes non sunt persequuti: sed castra ingressi, paucis illustribus uiris captis, direptoq; Imperatoris tentorio, uariarũ opum & regiæ magnificentiæ pleno, cæterisq; impedimentis in equos impositis, recesserunt, Mesopotamiam incursionibus infestantes. & Aegyptia classis Illyrici oram populabatur: cum qua cõgressa Græca, multas illorum naues incendit: & qui è pugna euaserunt, in mari Siculo tempestate perierunt. Ex Africa quoque circiter mille naues egressæ, multas insulas & loca maritima populabantur. Sed Romanæ triremes partem quandam earum adeptæ, multos sustulerunt, & quingentos captiuos ad Imperatorem miserunt. Et Georgius Maniaces, urbium quæ ad Euphratem fluuium sunt, prætor, Samosatæ degens, Edessa expugnata, epistolam Seruatoris nostri IESV CHRISTI manu scriptam, ibi inuentam, Imperatori misit. quam urbem pòst Michaele Paphlagone imperante Arabes obsederunt: & recuperassent, ni Antiochiæ dux Constantinus, Imperatoris frater, obsessis opem tulisset. Verùm Aegypti principe mortuo, uxor eius, quę

Chriſtiana erat, unà cum filio triginta annorum inducias cum Romanis pepigit, & templum aliaq; ſacra loca Hieroſolymis inſtaurari curauit. Cumq; duo fratres Sarraceni Siliciæ imperantes, inter ſe diſsiderent, eorumq; alter Imperatoris opem implorаſſet, Georgius Maniaces patricius auxilio illi miſſus eſt: qui antequam in Siliciam ueniſſet, illi inter ſe reconciliati, & Maniacem inſulæ aditu prohibere conati, auxilia Carthagine euocârunt. Sed pugna cõmiſſa Romanus exercitus uicit: magnaq; cæde Sarracenorum edita, primò tredecim urbes uaſtauit: deinde paulatim progrediens, totam Siliciam Romano Imperio reſtituit. At in Oriente parum abfuit, quin Edeſſa ab Sarracenis dolo caperetur. Nam duodecim illorum principes, quingentos camelos Edeſſam adduxêre, binas ciſtellas geſtantes, quæ totidem armatos claudebant, ſimulantes ſe Imperatori munera ferre: qui ſi intromiſsi eſſent, in animo habebant, noctu eductis armatis urbem capere. Sed quum quidam Armenus mendicus, Arabicæ linguę peritus, apud Arabes foris diuerſitantes mendicaret, audiuit quendam è ciſta percontantem ubi eſſent? & urbem ingreſſus, inſidias prætori aperuit. Is Arabum principes in urbe conuiuantes reliquit: & cum ſuis egreſſus, apertis ciſtis, armatos omnes interfecit: ac in urbem regreſſus, duces quoque trucidauit, uno tantum dimiſſo, cui ambas manus, naſum & aures abſcidit, ut cladem illam nunciaret. Ab alia parte Cairoani Africæ Calyfa ſuarum copiarum interitu cognito, ipſe cum maiore exercitu in Siciliam proficiſcitur. Maniaces uerò caſtris contra eum poſitis, claſsis præfecto mandat, ut oram maritimam diligenter tueatur, ne Carthaginenſis uictus effugere queat. deinde prælium committit: quo tot Sarraceni periêre, ut numerari nullo modo poſſent. Sed illorum princeps pugna elapſus, conſcenſa celoce domum redijt. Tangrolipix uerò, iam, ut ſuprà oſtendimus, Perſarum rex, regni ſui rebus præclarè conſtitutis, factaq; in Piſſaſsinum Babylonis ducem expeditione, pluribus eum pręlijs uicit, atq; interfecit: & ſic Babylonijs ſubactis,

Cutlu-

Cutlumũ fratris filium cũ exercitu cõtra Carbesum Arabię regem misit: à quo superatus Cutlumus, per legatos à Stephano patricio Mediæ, quę hodie Baas Prachan uocatur, præfecto per fines ipsius itineris faciendi facultatẽ petijt. quod nõ modò nõ impetrauit, uerùm etiã Stephanus armatus illi occurrit: qui multis suorũ amißis, uictus & captus est. Cutlumus aũt ad Tangrolipicen reuersus, Medicum bellum referens, eius religionis fertilitatem celebrat, eam expugnatu facilem esse asserens: sed Tangrolipix illi ob cladem acceptam iratus, ipse contra Arabes proficiscitur. Cutlumus metu cum suis aufugit: & Pasare Chorasmiorum urbe occupata, à Sultano deficit. Verùm Sultanus eo ad tempus omisso, cum omnibus suis copijs contra Arabes proficiscitur: à quibus ipse quoque profligatus, domum rediens, maxima cum parte exercitus eum obsidet: cui Cutlumus loci munitione fretus, diu obstitit. Et tamen interea Tangrolipix Asanem, alterum nepotem, cognomine Surdum cũ XX armatorum millib. in Mediam mittit. is impetu in prouinciam facto, & prælio cum Romanis commisso, cum toto exercitu paucißimis exceptis cadit. Quo Sultanus cognito, ut iacturam illam resarciret, Alimum Abramium cum centum armatorum millib. in eam prouinciam misit. Cuius præfectus auxilijs ab Imperatore petitis, Liparitam partis Iberiæ dynastam expectabat: nec prius sibi cum Turcis dimicandum censebat, quàm Iberũ auxiliares copiæ aduentassent. quamobrem Romanis intra munitiones se continentib. Alimus negata pugnandi copia, Arzeni uicũ nullo muro circundatum, quẽ innumeri ditißimiq; mercatores incolebant, se primo impetu capturũ ratus, inuasit: sed cum incolæ aditus trabibus obstruxissent, tela in hostes ex tectis conijcientes, multos sustulerunt. Alimus eo per sex dies oppugnato, cum Arrenos fortißimè se defendere, nec obsideri facilè posse cerneret, ignem tectis iniecit: quo undiq; sæuiente, & incolis in fugam uersis, Turcæ uico potiti, multũ auri & aliarũ opum quas flamma nõ absumpserat, inuenerunt. Inde cum Liparites Iberiæ copias

iam adduxiſſet, contra Romanum exèrcitum properârunt: prælioq́; ſub ueſperam commiſſo, Turcæ fuſi fugatiq́; ſunt, Romanis eos in multam noctem perſequentib. Qua tamẽ in pugna Liparites, qui alterũ exercitus cornu ducebat, captus fuit, & ad Sultanum perductus. cuius redimendi gratia Imperator magnam pecuniam & munera Sultano miſit, fœdus cum eo petens. Sed Sultanus, omni pecunia & muneribus remiſsis, Liparitem gratis reſtituit: hortatus, ne in poſterum arma contra Turcas ſumeret. quin ipſe etiam legatum ad Imperatorem miſit, ſummæ dignitatis uirum, Seriphem appellatum. quæ dignitas, ea apud illos eſt, ut Calyfa mortuo, Seriphes ſuccedat. Nam Turcæ ſtatim Muamedis ſectam amplexi, Calyſas (etſi regna illis, profanamq́; poteſtatem in ſuo imperio ademiſſent) ut ſacerdotes & pontifices in ſummo honore habuerunt. Is igitur Byzantium ingreſſus, cum ſuperbè ab Imperatore, ut tributum Sultano penderet, petijſſet, re infecta eſt dimiſſus: qua re indignatus Sultanus, ipſe Romanos adortus eſt. cumque Comium Iberiæ urbem, propterea quòd incolæ ſe & res neceſſarias caſtellis (qualia tunc in Iberia multa erant) & locis munitiſsimis maturè incluſerant, nulla re memorabili geſta progreſſus eſſet, Romanas copias Cæſareæ colligi audiens, in Mediam eſt regreſſus: ubi cũ omnia nõ ſecus atq; alibi muris defendi uideret, animũ ad oppugnationẽ conuertit. ac primò omniũ Mãtzichierte urbem in planicie ſitã, ac triplici muro cinctã, multisq́; intus fontib. irriguam, in quã præterea magnã conmeatus copiam oppidani importârant, aggreditur: & uallo prope mœnia poſito, omnis generis machinis per triginta continuos dies oppugnat: tandemq́; re infecta, & multis ex ſuis amiſsis abit, Abramiũ deinceps nepotẽ perſequens, quem Cutlumo conſobrino ſuo coniunctũ, prælio apud Paſarim urbem uictum necauit. Cutlumus uerò, cum ſex millib. & Melecho Abramij filio fugiens, per legatos ab Imperatore Cõſtantino Duca ſe in fidem ſocietatemq́; recipi poſtulauit, reſponſum in Perſarmenia ad Charſe urbem expectans: quem inſequutus Sulta-

Sultanus cum copijs in Iberiam cõtendit, Caithlumus uerò in Felicem Arabiam confugit. Sultanus in Iberia obuia quęq; populatur & uastat: sed Michaelem cum copijs contra se uenire sentiens, & turpe sibi cum Imperatoris ministro cõgredi existimans, in suos fines se recepit: quidam uerò ex eius ducibus, Samuchus nomine, obscuris parentib. ortus, uerùm bello egregius, cum tribus millib. remanens, atq; hinc inde per plana maioris Armeniæ loca uagatus, repentinis ac crebris incursionibus fines Romani Imperij infestabat. Inde Romano Diogene Imperante, Sultanus rursus cum maximis copijs Romani imperij fines est ingressus. Verùm ipso Imperatore cũ exercitu contrà illum expeditionẽ suscipiente, retrocessit: & exercitu in duas partes distributo, alterã in australem Asiam, alteram uerò in Aquilonarẽ misit: qui obuia quęq; populati, & Neocæsarea subita incursione uastata, præda onusti inde recedebant. Sed Imperator hoc audito, expeditioribus militibus assumptis, per loca inuia & montosa, ut hostes anteuerteret, iter faciens, eos repentè adortus, ita terruit, ut statim arrepta fuga, & prædam & impedimenta reliquerint. nec tamen, quia Romani itinere fatigati, longius eos persequi nonpotuerunt, magna illorũ strages est edita: sed multi captiui liberati. Inde Syrię iter ingressus phalange una Melitenam missa, Chalepo magnam & hominum & animantium prædam abduxit, ac Hierapolim Syriæ deditione cœpit. Deinde, quum Turcæ Romanarum copiarum partem superassent, Imperator, qui Hierapoli erat, illo nuncio accepto, ad opem uictis ferendam accurrit. Chalepi uerò præfectus, Romanorum clade audita, cum suis ad Turcas desciuit. cumque hostes Romana castra corona cinxissent, Imperator prælio eis non denunciato eduxit exercitum: & nullo tubarum sonitu alio'ue manifesto signo dato, hostes fudit. Deinde Hierapoli arcem condidit: & alijs multis oppidis captis, Alexandriam Ciliciæ urbem peruenit: exercituque in hyberna, ubi nulla commeatus inopia premeretur, ducto, Byzantium redijt. Sub ueris aũt initium Imperator altera expeditione susce-

pta,quum Cæſaream ueniſſet,& magnam Turcarum copiam eam prouinciam incurſare cognouiſſet,illis aut cæſis,aut captis,ad Eufratem contendit: ibiq; parte una exercitus Philareto duce relicta, ipſe ad Septentrionem declinauit. Turcæ autem Philareti militibus territis,omnibus eorum impedimẽtis potiuntur. & in Cappadociam progreſsi,omnibus uaſtatis Iconium petunt, urbem tunc feliciſsimam, nobiliſsimamq;. quo Imperator Sebaſtiæ cognito, eôdem contendit: uerùm ubi illa urbe euerſa, hoſtes ſuo aduentu cognito diſceſsiſſe audiuit, Cathagurio Antiochiæ duci Romanarum legionum partẽ tradidit, eiq; mandauit, ut ad Mopſiheſtiam ueniret, & Turcas illac tranſituros aggrederetur. qui quũ in Tharſi planiciem ueniſſent,ab Armenis omni ferè pręda ſpoliati ſunt: auditisq; Romanorum ad Mopſiheſtiam inſidijs, noctu diffugerunt. Deinde uere ineunte, Turcæ iterum Romanas prouincias infeſtantes, à Michaele Comneno, Imperatoris legato,uicti ſunt:& paulo pòſt ipſe ab Imperatore cum minoribus copijs,ob inuidiam in Syriam miſſus, à Turcis uictus & captus fuit. Deinde ipſemet Imperator, in Oriẽtales prouincias cum exercitu progreſſus,quũ ad Criapegam caſtra haberet,prælio cum hoſtibus congreſſus,& Scythis quos in caſtris habebat, ad Turcas deficientibus fortiſsimè pugnans,captus fuit: & ad Sultanum, qui Axã uocabatur (iam enim Trangolipix mortuus erat) perductus: quem Axã, ut erat iuſtiſsimus, & ſumma animi moderatione pręditus,ubi Imperatorem eſſe certò cognouit, (neq; enim prius credidit, quàm & legati quos ad eũ miſerat, eum eſſe teſtati ſunt: & Gręci duces,quos in uinculis habebat,coram illo ducti,ad pedes eius proſtrati ceciderunt)prius tamẽ de more,ut uictum ante pedes ſuos proſtratum,erexit: atque ut fratrem amplexus eſt,& mox huiuſmodi uerbis ſolatus· Noli mœrere Imperator: hæc enim eſt rerum humanarum uiciſsitudo, ut belli fortuna modò hos, modò illos deprimat, alios uerò extollat: tu multa bella præclarè geſsiſti, ſemper uirtus & fortitudo tua celebrabitur, modò te in aduerſis non minus fortem

præbeas,

præbeas,quàm in ſecundis prudentem . quamuis à me nõ ut captiuus,ſed ut Imperator tractaberis:ſtatimq́; ei tabernaculum ornatiſsimum attribuit, & miniſtros ac reliqua omnia quæ Imperatorem decent . & menſæ adhibitum iuxta ſe collocat,captiuis quotquot peteret redditis: & ſic per dies aliquot cũ eo uerſatus, & colloquutus, pace perpetua ſancita, promiſſaq́; affinitate inter liberos ipſorum contrahenda,Diogenem cum magno comitatu & honore dimiſit, barbarica etiam ueſte ornatum . Sed pòſt eo Byzantij à ſuis trucidato, Axan Sultanus id audiens, magno dolore affectus, copias ſuas in Romanorum prouincias,non iam prædatum,ſed ad eas ſubigendas miſit. Contra quem Michael Ducas Imperator Iſaacium Comnenũ cum exercitu miſit: qui à Turcis uictus & captus, magna ſe pecunia redemit. Pòſt Cutlumo, quem ſuprà oſtendimus Tangrolipicis nepotem fuiſſe, arma cõtra Axanem nouum Sultanum, ut ipſe imperium occuparet,parante: Babylonius Calyfa,cuius etiã apud Turcas, ut qui à Muamede originem trahere putaretur,ſumma erat autoritas, nihil ſectæ ſuæ pernicioſius eſſe animaduertens, quàm ſi eadem bella ciuilia,quæ Sarracenicũ,ipſorumq́; Calyfarũ imperium euerterant, iam inter nouos Sarracenos, hoc eſt Turcas quoq; orirentur : quamuis loco ſuo excedere, & in publico uerſari non ſoleret,ad eos abit, qui de regno contendebant:eiſq́; perſuadet,ut omiſſo bello Axan, quẽ Caſsiarum quidam uocant,principatum ſuum integrum teneat : cognatoq́; omni ope præſtò ſit,ut Romanis prouincijs ſubactis imperet.qui breui Media & totius Orientis locis ſubactis, inſulas quoque inuaſit, Zacham quendam obſcuro genere natum mittẽs: qui Chio inſula cum paucis nauibus repentè occupata, claſſeq́; ibi comparata, Lesbum,Samum, Rhodum, Cretam & Cyprum cæpit: quæ tamen paulo pòſt rurſus in Imperij Romani poteſtatem redierunt.Damaſcum uerò, & reliqua Syriæ loca ei propinqua, Axan Perſarum Sultanus cuidam nepoti ſuo Ducat appellato tradiderat:ut quemadmodum ille alter cum Romanis bella gerebat,ſic iſte cum Aegyptijs faceret.

ceret. nam Aegyptius Calyfa, Laodicæam Syriæ usque, omnia poſsidebat: & Alapiam ſiue Calepum Samucho illi, cuius ſuprà mentionem fecimus, tradidit: ſed ita, ut hi beneficiarij eſſent ſui: Cutlumus uerò, Sultanus & ipſe. Sed Samuchi filius Sangninus, multis bellis geſtis, Damaſci quoque regnum occupauit. eiq; ſucceſsit filius Norandinus, qui multa cum Ieroſolymitanis regibus bella geſsit. Sed cum Chriſtiani qui Ieroſolymis, & in alijs locis, ſub Turcarum imperio degebant, durius à Turcis tractarentur, quàm antè ab Sarracenis, concilio in Gallia apud Claromontem habito, Vrbanus pont. Chriſtianis Orientis per Petrum quendam Gallum opem implorantibus, omnes gentes ad pium bellum cohortatus, effecit ut expeditio in Syriam ſuſciperetur. Itaque profecti ſunt, anno Salutis noſtræ M X C diuerſis itineribus Gottifredus, Euſtatius, & Balduinus Bolliones, Raimundus & Robertus, Flandriæ comites, Vgo cognomento Magnus, Philippi Gallorum regis frater, Stephanus Valeſius Carnutum comes, Podienſis antiſtes, & Petrus Eremita, huius expeditionis autor, cum circiter quingentis armatorum millibus, qui multis cruentis prælijs cum Turcis & Sarracenis atque Aegyptijs commiſsis, alij Nicæam Bithyniæ urbem, alij Antiochiam ad Orontem fluuium, alij Ieroſolymitanam urbem, alij alias magno labore, multoque ſanguine cæperunt, ibiq; regnum Chriſtianum conſtituerunt: Conſtantinopolitano Imperatore interea fœdus cum altero Turcarum Sultano, qui Byzantio proximis prouincijs imperabat, habente. nam ſuprà oſtendimus, prouincias illas Cutlumo attributas fuiſſe, quibus ipſius hæredes ſunt potiti, cum Tangrolipicis poſteri Perſis & Babylonijs imperarent, & in Aegypto adhuc erant Sarracenorum reliquiæ. Sed Cutlumo atque eius filio, qui Occidentis Sultani erant, Cappadociamq; obtinebant, defunctis, Taniſmanius ſucceſſerat. Ex his Chriſtianis ducibus, ubi in Aſiam traiecerunt, Turcæ Raimundum, Nicenum agrum inexploratò ingreſſum, inſidijs exceptum, multa ſtrage fuderunt:

&in

& in Exorgum oppidum deſertum compulerunt : ubi aliquandiu obſidione fatigatus, ad hoſtes cum paucis tranſijt. reliqui, qui ſe dedere noluerunt, poſt diuturnam obſidionem, partim bello in excurſionib. abſumpti ſunt, partim fame perierunt : & qui uiui in hoſtium poteſtatem uenerant, ad unum omnes cæſi ſunt. Cæteri Nicomedeam primùm petierunt, inde ad Nicæam Bithyniæ urbem bellum tranſtulerunt. quam dum fortiter oppugnant, Taniſmanius ſiue Solymanus cum ſexaginta Turcarum millibus, in eam partem caſtrorum, in qua Podienſis antiſtes ſuos milites habebat, impetum fecit: qui à Gallis facilè repulſi ſunt, tandemque Nicæa capta eſt: deinde cum Solymano quartis ab Nicæa caſtris ferociſsimè pugnatum. collegerat enim ille totius Orientis uires, auxilijs undiq; accerſitis. Inde Iconium, ad Taurum montem ſitum, ipſius Solymani ſedes, hodie Cogni dicta, & Phrygiæ, quæ hodie Caramania uocatur, principum regia, atque Heraclia capta. Pòſt bipartito exercitu Balduinus in Ciliciam flexit, Tharſumque, Edeſſam & Manuſſam cæpit : maiores copiæ Armeniam receptam, Palmuro Armeno tradidêre. Inde Cappadociam, Cæſaream, Sororgia & Suram, in anguſtijs Tauri montis capiunt. Pòſt Taurum tranſgreſsis, obtulerunt ſe in planicie Turcæ: ſed facilè fuſi à Latinis, fugatiq; ſunt. & Antiochiam Phœniciæ clariſsimam munitiſsimamque urbem, quam Orontes fluuius interluit (nam alia eſt in Pamphilia Seleuciæ uicina) rectà perrectum : eaq; deditione potiti ſunt, Turcis prius acie uictis. quo in prælio centum Turcarum millia ceciderunt, & quindecim camelorum millia capta ſunt. Interea Veneti ducentarum nauium claſſe ad Latinos iuuandos miſſa, Smyrnam in Ioniæ ora occupârunt: & Latini Antiochia capta, Rugiam quoq; & Albariam expugnârunt, ibique hyemârunt. Vere autem ineunte inde digreſsi, Tortoſam primò & Tripolim oppugnant. Tripolitanus rex in fidem receptus, Tortoſa à ſuis egregiè defenſa. Quare caſtris inde motis, Zebulo, Zabari, & Brai flumine traiecto, per inſidioſa loca iter

facientes,Berytum maritimam urbem peruenêre, & Beryti Sagittam,unde decimo die Cæsaream uentũ est,pôst Ramam,ac tandem Ierosolymis castra admouerunt:eaq́; cruentissimo marte & summo labore capta fuit,circa annum Salutis nostræ MC, & Gottifredus rex salutatus. At Turcę cum Aegyptijs,ingentibus collectis copijs mox bellum instaurant:quib.obuiam progressus Gottifredus, eos ad Ascalonẽ castra habẽtes,centũ,uel(ut alij uolunt)quinquaginta millib.cæsis,fudit.Sed antequam Ierosolyma caperetur,Veneta classis Lycię,Pamphylię, Ciliciæ,& Syrię oram præteruecta,Ioppẽsem portũ iam à Gallis captum, ut Christianos commeatu adiuuaret,tenuit: indeq́; Ascalonẽ, Porphyriam, urbem Ptolemaidi propinquã, & Tyberiadem, maritimas urbes capiũt.Et Ierosolymis Gottifredo mortuo, Balduinus eius frater rex creatur, cæteris principib. domũ reuersis. hic Ptolemaidem, Venetis, Genuensib. & Boemundo Antiochiæ rege adiuuantibus, & Sydonẽ atq; Berytum Phœniciæ urbes cępit. Deinde Boemũdo mortuo, & Tãcredo eius fratre Antiochię regnante, cũ Turcæ atq; Aegyptij rursus Ierosolymitanos fines ingressi essent, Balduinus Tancredo in auxiliũ accersito, cum eis pugnauit:& uictus, magna suorum cęde Ierosolymam se recepit,Tancredus uerò Antiochiam. & Turcæ montem Sinai occupârunt.Et paulo pôst Balduino defuncto,Balduinus alter cognomẽto Burgensis,rex creatus fuit.Deinde Alexio Byzantij imperante,quia Balduinus secundus auxilia à Latinis petebat, altera expeditio in Syriã facta est: profecti sunt Vuilhelmus Aquitaniæ dux, Vgo Magnus,Philippi Francorum regis frater,Stephanus Carnutum comes, qui ex priore expeditione domum reuersus erat, & Stephanus Burgundiæ comes, atq; Tolosas,& Veneti quoq; classem maximam miserunt. Latini proceres cum suis copijs multis laboribus & cladibus afflicti, ac penè dissipati, tandem Ierosolymam peruenêre . Sed Balduinus improuidè sine illis cum Turcis congressus, exercitu suo fuso,ipse captus,& Carras perductus,tãdemq́; pecunia data liberatus fuit.At Veneta classis,septingentarum

rum Aegyptij Calyfæ nauium classe, quæ Ioppem oppugnabat, fracta, Tyrum cæpit: quam urbem cum oppugnaret, columba uisa est castra superuolare (nam copiarum partem in littus Veneti exposuerāt) Damasceni regis literas ferens, quibus obsessis significabat, se breui cum ingentibus copijs illis auxilio fore. quę à militib. uisa, & omnib. maximum clamorem ac strepitum edentib. cecidit: & duces Veneti lectis literis, ad illarum exemplum alias finxerunt, quæ obsessis omnem auxilij spem adimerent: unde pòst traditio secuta est. His temporib. uiguit inter Sarracenos uel Turcas, genus quoddam hominū, & secta, Assassinorū appellata: qui latronū more quoscunq; uellent interficientes, magnis Christianos in Syria cladib. afficiebant. ex quo pòst factum est, ut apud Italos latrones omnes Assassini uocarētur. Cuius sectæ origo sic tradit̄: Aloadinus quidam secta Sarracenus, regnū in ea Persidis parte quæ Indo flumini proxima est, haud procul ab Arrianę prouinciæ finib. sub Caucaso obtinēs (quæ regio hodie Mulehet uocatur, in qua olim fuerunt Asaceni, quorum mentionē facit Arrianus in Alexandri Magni rerum gestarum historia, eos inter Cophen & Indum fluuios collocans: quem Cophen à Iosepho in Iudaicis antiquitatib. Cuthū appellari puto, & in hanc regionē decem illas Israelis trib. translatas fuisse.) hic Aloadinus, ut suis persuaderet, se uitæ beatę illos participes facere posse, qui mandata sua seruassent: in amœnissima quadam ualle, inter duos altissimos montes, hortos pulcherrimos, omni arborum suaues fructus ferentium, & florum genere adornârat: quos undique splendidissimis ædificijs incluserat, quæ auro alijsque coloribus depicta, & preciosissima supellectile instructa erant, & uarijs in partibus, lactis, mellis, uini, ac odoratarum aquarum fontes riuosque habebant: intus erant lepidissimæ puellæ, cantu, musicis instrumentis, chóreis, omnibusque blanditijs, eos qui ibi essent oblectantes: & insuper ministræ erant, quæ semper intra tecta latentes, omnia tum ad uictum, tum ad uoluptatem necessaria hospitibus parabant: locus autem totus foris &

natura & arte munitiſsimus erat. Hoc igitur uoluptatum omnium horto facto, Aloadinus montanis illis hominibus ſe Muamedis ſocium prædicabat: ſibiq́ue paradiſi ac beatæ uitæ impertiendæ poteſtatem datam. & ex illis melioris ad arma indolis, adoleſcentes duodecimum & decimumquartum ætatis annum trangreſſos deligebat, & in aula ſua educabat: eosq;, quò libentius mandata ſua exequerentur, aliqua potione altiſsimo conſopitos ſomno, in eum locum transferrebat, ubi eo ſomno excitati, omnibus uoluptatibus per duos uel tres dies fruebantur, & pòſt iterum eadem potione ſomno obruti efferebantur. & ſic fiebat, ut illi pòſt nulla pericula, ut eius mandata perficere poſſent, ſubterfugerent: ac quoſcunque ille uellet, uel in remotiſsimis partibus degentes, inſidijs trucidarent. horum autem ad ſexaginta millia habebat. Vnde potentia eius ac ſucceſſorum, qui Sexmontij uocabantur, ita creuit, ut eundem ordinem etiam in Syria inſtituerit, & præfectum Damaſci habuerit: erat enim quaſi quidam equeſtris ordo, cuius ſummus magiſter Sexmontius uocabatur: & præfectos alios uarijs in locis militiæ ſuæ habebat. Arx uerò illa, in qua horti erant, Tigadum appellabatur. Hi milites cædibus & latrocinijs totam Aſiam Chriſtianis infeſtam reddebant. Sed eos pòſt Tartari, arce ſeptem annorum obſidione capta, penitùs deleuerunt. Hæc eſt illorum, quos aliqui Eſſenos, & alij Arſacidas errore uocârunt, hiſtoria: ut nos apud fide dignos autores inuenimus. Taniſmanio defuncto, imperium Turcicum Occidentale diuidi cœptum eſt. nam Muchumetus quidam Taniſmanio ſucceſsit, cui cum Maſuto Iconij præſide inimicitiæ intercedebant. Sed cum Ioannes Comnenus Imperator fœdere cum Maſuto inito, Muchumetum coniunctis uiribus oppugnaret: tandem Maſutus cũ Muchumeto recõciliatus, ab Imperatore defecit. & nihilominus Imperator Caſtamonẽ & Gangrũ, nobiliſsimas Ponti urbes, quas Turcæ occupauerant, expugnauit: quas Muchumetus paulo pòſt recuperauit, & Iberiam quoq; ac nonnulla Meſopotamię loca ſubegit. &

Maſutus Iconio cum alijs Syriç locis eſt potitus. qui etiam in Thraciã impreſsione facta, ab Manuele Comneno fugatus fuit. Cũ uerò Imperator hac uictoria elatus Iconiũ oppugnaret, Turcæ inſidijs collocatis exercitum eius fuderũt, adeò ut ipſe ęgrè effugerit. Pòſt Chriſtianis qui Ieroſolymam obtinebant, laborantibus, facta eſt tertia expeditio, cuius dux fuit Conradus, dux Franconiæ, qui illis cum magno Germanorũ atque Italorum & Gallorum exercitu opem tulit: & cum Turcis, cum quibus & Græci conſpirauerant, ad Mæandrum fluuium cruento prælio congreſsi, ingentem Turcarum ſtragem ediderunt. Maſuto autem mortuo, regnum eius tres filij diſtribuerunt, bella deinde inter ſe gerentes, Iagupaſanes & Iconij Sultanus: tandemq; Iagupaſanes uicit, & Sultanus ad Imperatorem confugit, qui eum Byzantium in triumphum duxit. Neque hic prætereundus eſt Sarracenus Icarus: qui cum in Sultani comitatu eſſet, præſtigiator habitus, circenſibus ludis ſponte Byzantini Hippodromi turri conſcenſa, ſub qua carceres erant, unde equi emittebantur: ſupra uerò quatuor illi equi aurati, qui nunc Venetijs ſupra Marciam ædem ſunt, ſibi inuicem obuerſi, alacritatis ad curſum pleni ſtabant, ſe ſtadium tranſuolaturum iactabat. cumque diu, ampla & promiſſa ueſte candida indutus, quæ uinculis in orbem ſuccincta, ſinuoſa efficiebatur, manus alarum inſtar ad uolatum, ut plus uenti colligeret, librans, tandem ſe uento committens, proſtratus, oſsibus omnibus confractis expirauit. Manuel uerò, ut à Sultano liberalis & potens haberetur, cum ingenti pecunia, & precioſiſsimis rebus donatum dimiſit: ea tamen lege, ut ipſe ei Sebaſtiam cum ſuburbano agro redderet. ſed ille cum pecunia Iconium reuerſus, Sebaſtia uaſtata, & uicinia eius ſubacta, ſummam rerum ad ſe tranſtulit: & Dadunę altero fratre eiecto, Cæſareaq; occupata, Iagupaſanem quoq; euertere nitebatur. Dadunes uerò Amaſiam poſſeſſore uacuã occupauit: ſed paulo pòſt à Clizaſtlane Sultano, qui Cappadociã occupauerat, pulſus eſt. Clizaſtlanes uerò Imperatorem patrem appellans,

interea

interea ſemper fines eius populabatur. Quamobrem non multo pòſt nouo inter eos accenſo odio, quia & uiciſsim Sultanus Imperatorẽ leuitatis in promiſsis non ſeruandis accuſabat: Imperator bellum ſummis uiribus geſturus, & Turcicę gentis euerſionem animo concipiens, ueteranos milites colligit, nouas legiones conſcribit, externa auxilia undique accerſit, cum Balduino Ieroſolymarum rege fœdus init: Scythas Iſtri accolas ſibi adiungit. ingentiq; exercitu comparato, ac omnibus ritè peractis, & diuina ope implorata, copias educit: ac per Phrygiam & Laodiceam, Chonas, Archangeli fanum, Lampim & Celęnas, ubi Mæandri amnis fontes ſunt, in quem Marſyas influit, Choma iter faciens, Myriocephalum, caſtellum uetuſtum & deſertum, peſsimo omine tranſit. cuius nomen res ſubſecuta eſt. nam haud procul inde, multa Gręcorum capitum millia perierunt. Semper tamen cautè inſtructaq; acie incedens, caſtra ubi metabatur communiens, ſed tardius propter iumẽta, quæ machinas trahebãt, incedere cogebatur: & Turcæ ſæpe ſe oſtendentes, leuibus prælijs eos laceſſebant: omniaq; infeſta reddebant, gramen demetentes, & commeatum intercipientes, aquaſq; inficientes. At Sultanus magnis auxilijs ex Perſide & Meſopotamia, alijſq; eiuſdem gentis regibus accerſitis, per legatos ab Imperatore pacem petijt: quam omnes prouectioris ætatis ac Turcicis bellis exercitati duces amplectẽdam ſuadebant, propterea quòd loca munita & opportuna omnia ab hoſtib. eſſent occupata. Verùm ille neglectis ſeniorum conſilijs, & iuniorib. (qui forma tantum, gemmiſq; & auro, non autem triumphis & rerum peritia cõſpicui erant) cupidè auditis, legatos uoti impotes dimiſit. Cumq; Sultanus iterum pacem petijſſet, eiq; Imperator iactabundè dixiſſet, Se Iconij reſponſurum: Sultanus in anguſtijs Tauri montis, quę Cliſura Zybritzæ appellantur, per quas Romano exercitui Myriocephalo caſtra mouenti, iter erat faciendum, ſuas phalanges, ut impetum in eos prætereuntes facerẽt, abdit. Eſt ante Cliſura oblonga conuallis, quam Latino nomine Cluſium optimè nominare poſſumus, uer-

ticibus

ticibus montium aſſurgens, quæ ad Septentrionem paulò decliuior inter colles in patentiores ualles protenditur : ab altera uerò parte abruptis arduiſque rupibus includitur.quam uiã ingreſſurus Manuel,non ſecus ac ſi per patentes campos iter eſſet faciendum, nihil proſpexit eorum quæ periti imperatores prouidere ſolent : utpote impedimenta & currus, quibus machinæ trahuntur: & imbellem multitudinem , ne pugnantibus, ſi id ſors ferat, impedimento ſint, extra aciem remouere, expedita cohorte hoſtes ex anguſtijs depellere, atq; exercitui uiam aperire,& omnia antè per exploratores cognoſcere.quorum ille, etſi antè barbaros iuga occupaſſe audiuiſſet, nihil fecit: ſed acie ſic inſtructa, anguſtias eſt ingreſſus. Primum agmen, in quo erant Angeli Conſtantini duo filij, Ioannes & Andronicus, nec non Macroduca Conſtantinus,atq; Lapardas Andronicus, cum ſuis cohortibus, lunata acie incedebat: dextrũ cornu Balduinus Ieroſolymorum rex,ſiniſtrum Mãrozomes Theodorus ducebat: hos ſequebantur lixæ,calones,currus, & alia impedimẽta.Inde Imperator ipſe cum delecta manu, extremum agmen clauſit Andronicus Contoſtephanus.Sed ubi ad anguſtias uentum eſt,cum acies explicari non poſſet,Angeli,Macroducæ & Lapardę cohortes,quę in ſiniſtro cornu erant,cuneo facto,barbaros è collibus,unde pugnabant,in montes repulerunt,& ſic incolumes tranſiêrunt. Sed reliquæ legiones hos minimè ſtrenuè conſecutæ ſunt: nec, ut debebant, ſagittarijs in laterib. poſitis,Turcarum impetum repreſſerunt, teſtudinem'ue egerunt : quapropter denſiſsima Turcarum agmina, undiq; ab editis locis in humilia, & è tumulis in planiciem magna ui irruebãt: & audacius in Romanos inuecta,aciem perruperunt: ac Balduini cornu in fugã uerſo,multos uulnerârunt,trucidaruntq;.quod uidens Balduinus, ut ſuis laborantibus opem ferret, cum delecta equitum manu in medios hoſtes inuehitur:à quibus circumuentus & ipſe occiditur,& eius milites omnes fortiſsimè pugnantes cadunt . quo ſucceſſu elati Turcæ, omnes uias Romanis intercludunt. qui ut in anguſtijs in-

ter se impliciti, & alij alios impedientes, tantum aberat ut hostibus nocere possent, ut suos quoque impedirent, & hostib. mactandos obtruderent: nec ab extremo agmine aut ipso Imperatore iuuari aut recedere, uel in aliquod latus declinare poterant, curribus qui in medio trahebantur, tanquam uallo obiecto impedientibus. Iumenta pariter & homines Turcicis telis sternebantur, cadaueribus plenæ erant ualles, abscisis membris scatebant saltus, sanguinis riui pecudum simul & hominum cruore permixto manabant, adeò ut huius pugnæ atrocitas nullis exprimi literis possit. & præter cætera mala, hostes caput Andronici Bacazæ, qui Imperatoris ex sorore nepos, cum exercitu ex Paphlagonia & Heraclea Pontica collecto, contra Turcas Amasenos missus fuerat, hastæ infixum ostentârunt: quibus spectaculis, & periculi magnitudine perturbatus Manuel, animo æger, & dolorem ac metum silentio dissimulans, inopsque consilij, quò se uerteret nesciebat. Verumtamen Romanæ legiones, quas præcessisse diximus, periculosis illis itineribus superatis, in colle quodam satis opportuno castra muniuerunt. Turcæ uerò omni contentione Imperatoris agmen debellare nitebantur, quòd maxima & potentissima exercitus parte profligata, se facilè cæteros superaturos, eoq; uicto (ut in serpentibus capite contrito, unà etiam reliquas corporis partes, quæ abscissæ, singulæ per se mouebantur, moriuntur: & arce expugnata, urbs hostibus resistere non potest) reliquos paruo labore posse deleri putabant. At Imperator sæpius Turcas ex angustijs illis depellere, ac suis uiam aperire conatus, Turcarum qui è superiore loco pugnabant, ui subinde crescente, sibi cum alijs, siue maneret, siue progrederetur, æquè pereundum existimans, suos monet, ut spe omni in Deo primùm, deinde in armis, ac dextra posita, ferro sibi salutem, aut honesta morte perpetuum decus quærant. se enim nullam aliam euadendi uiam uidere: nec Deum, si modò sanctè eius auxilium implorarent, uiribusq; quas ille suppeditaret, fortiter uterentur, eos qui pro sacrosan-

ctæ re-

ctæ religionis propagatione, ipſiusq; nominis gloria, contra impios, omnis religionis, pietatis, honeſtatiſq; euerſores pugnarent, deſerturum prorſus eſſe. quod ſi tamen eos mori contingeret, pro breui & fragili uita, ut qui iuſtiſsimam cauſam haberent, duplicem conſecuturos: nempe ſempiternam illam & beatã in cœleſti regno, quæ cùm omnibus uerè Chriſtum colentibus, tum maximè ijs qui pro eius gloria ſanguinem uitamq; profunderent, promiſſa & parata à Chriſto Seruatore noſtro eſt: & præterea alteram, in perpetua hominũ in hac uita degentium memoria poſitam, qui ſemper fortitudinem, conſtantiamq; ipſorum celebraturi eſſent. eos uerò qui arma abiecißent, ut Imperatoris ſui deſertores ac proditores, & Chriſti beneficiorũ immemores, ingratoſq;, omnium ore & ſermonibus condemnandos, ac ſempiternas Deo pœnas daturos. Itaq; ſuo exemplo uiam ſibi quiſq; ferro aperiret. Deinde cum paucis quos ſecum habebat, rectà in hoſtes fertur: atque ita pòſt multa uulnera illata & accepta, Turcica phalange perrupta, ſic toto corpore uulneratus, ut ſcuto circiter triginta ſagittæ inhærerent, & caſsidem decuſſam attollere non poſset, elapſus eſt. Cum interea cæteræ legiones paſsim cæderentur, ſeq; inuicem conculcarent: & qui fortè has fauces ſuperârant, nihilo minus in altera ualle ab hoſtibus trucidabantur. is enim tranſitus in ſeptem profundas ualles, inter ſe uicinas, findebatur: & initio paulo latior, rurſus in anguſtias complicabatur, quas omnes Turcæ præſidijs inſederant. Præterea tantus repentè exortus eſt uentorum, arenas, quibus loca illa plena ſunt, impellentium nimbus, ut ambo exercitus in denſiſsimis tenebris uelut noctu ſummo impetu congreſsi pugnarent, & nullo diſcrimine obuios quoſq;, ſiue amici eſſent, ſiue inimici, trucidarent. eodemque loco Turcæ, Romani, iumenta & homines promiſcuè caderent: & uallis illa nihil aliud uideretur, quàm commune ampliſsimumque horum omnium ſepulchrum. Sed tamen plures ex Romano exercitu, quàm ex Turcico, cadebant: & præſertim ex genere clariori-

bus,& Imperatoris cognatis: & multi etiam uiui inter cadauerum aceruos ita ſepulti iacebant, ut inde ſe explicarenon poſſent: nec qui eis opem ferret, ſingulis pro ſalute ſua laborantibus, erat, adeò ut inter longos cruciatus tandem animam agere & ipſi cogerentur. Imperator uerò ſine armigero, ſine ſatellite, & ſine cuſtode, ſolus ſub pyri ſilueſtris umbra uires exhauſtas recipiebat: cum quidam gregarius eques, fortè & ipſe pugna elapſus, eius miſertus, ei pro uirili miniſtrare ſtudens, galeam, aliaq; arma hinc inde cadentia repoſuit. Quod dum facit, Turca quidam accurrit: & nemine eum defendente, Imperatorem freno arrepto capere uoluit. quem ille haſtæ parte, quam reliquam habebat, in caput impacta humi proſtrauit: cumq; alij Turcæ accurriſſent, eum uiuum capere uolẽtes, ipſe arrepta eius equitis, de quo diximus, haſta: & uno ex hoſtibus transfixo, cum etiam eques ille ſtricto gladio alteri caput amputaſſet, illos repulit: donec alijs decem Romanis militib. accurrentibus, ſe legionibus quę præceſſerant, coniungere cupiens, inde abijt. ſed iter eius tum cadauerum acerui, tum Turcæ ubique occurrentes, ualde impediebãt. Deinde faucib. illis ac pręterfluente amne alicubi ſuper cadauera ſuorũ equitãdo ægrè ſuperatis, aliam Romanorũ manum, quæ eo uiſo accurrit, cogit: ibiq; aliud pręlium cœptum eſt, in quo Ioannem Cantacuzenum, neptis ſuę uirum, ſolum cum multis fortiſsimè pugnantem cadere & ſpoliari uidit: & Turcę, qui illum occiderunt, Imperatorem præterire uidentes, eum conglobati, ut opimam prædam, petunt. erant autem ij inter Turcas uiri principes, & armis inſignes, equis Arabicis ſplendidiſsimè ornatis inſidentes. quẽ impetum Imperator animis ſuorũ excitatis facilè repulit: & nũc Turcas, qui undiq; ut eum caperẽt accurrebant, armis repellens, nunc celeritate præcurrens, tandem in ſuorum caſtra, ab illis expectatus, & multis periculis laboribusq; exantlatis, à ſuis quoq; iniurijs & conuicijs affectus peruenit. ubi noctem illam metu pallentes inſomnem egerunt: & manè Turcę caſtra ipſa oppugnatum ibant. Sed Sultanus Manuelis calamita-

lamitaté miſeratus, miſsis ad eum munerib. pacem ei dedit,ea lege,ut Doryl̨eum & Subl̨eum oppida,qųe à Turcis euerſa inſtaurauerat,rurſus euerterentur:qųe pacta Imperator non ſeruauit.nam Sublæum quidem euertit, Dorylæum uerò nõ. quamobrem Sultanus Atapacum ducem cum delectorũ militum manu ire ad mare uſq;,omnes urbes ac prouincias uaſtare,neminiq; parcere: & ſibi aquam marinã,remum,& arenã referre iubet. qui mandata exequẽs, Phrygiam & M̨eandrias urbes populatus eſt. quem Imperator in Mæandri fluminis tranſitu inſidijs exceptũ, ipſo duce cũ multis alijs cæſo,oppreſsit. Deinde Manuele mortuo,Sultanus,qui Iconij ſedem habebat,multas Phrygiæ urbes cæpit. Huic Sultano defuncto ſucceſsit filius, Chaichoſroes nomine:quo imperante,Fridericus Barbaruſſa Orientem petijt,& Turcas ad Iconiũ pr̨elio uicit: filiũ Copatinũ, qui patrẽ regno expulerat,& Iconiũ cæpit. Deinde Germanus quidam heros ingenti corpore,quũ iter ſuũ ſequerẽtur,poſt exercitũ equum feſſum trahens, à quinquaginta Turcis circũuentus, nõ magis ſe cõmouit, aut gradum accelerauit,quàm ſi nemo perſequeretur:ſed gladio unũ ex illis tam facilè in duas partes ſecauit,à capite ſimul cum equi ſella uſq; ad tergum,ut reliqui territi abſtinuerint.Friderico aũt in flumine ſubmerſo, Germani domum redierũt.Quo tempore grauis ſeditio inter Turcas eſt orta.Clizaſtlanus enim,potentiſsimus Iconij Sultanus moriens,quatuor filios reliquit, Maſutum,Coppatinum, Rucratinum,& Chaichoſroem. Maſuto Amaſiam, Anciram, Dorilæum,& alias Ponticas urbes aſsignauit. Melitenem, Cæſaream, & coloniam quæ nunc Taxara dicitur, Coppatino. Amiſam, Doceam, & alias maritimas urbes, Rucratino. Chaichoſroes Iconium tenebat,ipſius Sultani ſedem,& cũ ea Lycaoniam atq; Pamphyliam, & quæ ad Cottyaniũ uſq; pertinent.Coppatino mortuo,de eius principatu Rucratinus & Maſutus certãt. ſed Rucratinus ingenio & rei bellic̨e peritia uincit,et Maſuto principatus partẽ adimit: atq; hac uictoria elatus, Chaichoſroi, qui ex altera matre Chriſtiana natus erat,Iconij potiundi

 cupidus,

cupidus, ni ſibi regno cedat, bellum indicit. Chaichoſroes igitur ad Imperatorem Alexium Angelum patris exemplo confugit: ſed ſecus ac pater, nullis auxilijs impetratis, domum redijt. uixdum autem Iconium peruenit, cum à Rucratino pulſus, ad Lebunē in Armeniam fugit: ubi humaniter quidem acceptus fuit, ſed nulla ope impetrata Byzantiū redijt, ibiq; obſcurus uixit. Hoc Alexio Angelo imperante, Veneti Byzantium cæperunt. & Angelo pulſo, Græci in Aſia Theodorū Laſcarim, eius generum, Imperatorem creârunt: qui non ſolum Bithyniç & maritimæ oræ imperauit, uerùm etiā in mediterranea longiſſimè progreſſus, à Caria, & qua Meridies eſt, Mçandro fluuio, Septentrionē uerſus ad Galaticū pontū & ipſam Cappadociā pertinebat, imperij ſedem Niceç collocat. Quod ægrè ferens Alexius, per mare Aegæum Aſiam ingreſſus, clàm Iathatinē, Rucratini filium Sultanū ſupplex miſerabili habitu adit, ut imperiū ſibi reſtituat orans: & ueterē amicitiam illi in memoriam reuocans, prçtereaq; aceruos pecuniarum pollicens: quibus rebus permotus Iathatines, ſtatim Theodoro bellum exitiumq; per legatos minatur, ni ſocero cedat. & copijs collectis, Antiochiam ad Mæandrum ſitam obſidet. Theodorus uerò & ipſe exercitu, numero quidem Turcico longè inferiori, ſed uirtute pari, uel etiam ſuperiore collecto, ei obuiam it: & ſuperatis tertio die montis Olympi anguſtijs, quæ in maximam porrectæ longitudinem Bithyniam ad Septentrionem, Phrygiam uerò ad Auſtrum habent: deinde Cayſtro amne traiecto, undecimo die improuiſus Turcas nihil tale metuentes adoritur: eosque facilè in loco anguſto, ut copias explicare non poſſent, & ubi equis commodè uti non poterant, ipſo Sultano propria manu obtruncato, fudit, & Alexium captum liberaliter apud ſe habuit. Pòſt Angelo Theodoro imperante, anno Salutis circiter M C C X L, Scythæ Aſiatici, qui mediam inter Ryphæos montes & Oceanum Septentrionalem planiciem incolebāt (quos ſuprà Tartaros appellatos diximus) Aſiam inſtar locuſtarum effuſi penè uniuerſam uaſtātes,

Turcis

Turcis bellum intulerunt, de quibus pauca nobis dicenda ſunt. Erat hæc gens populoſiſsima, omnium gentium ad Septentrionem ultima, quam Homerus mortalium iuſtiſsimam uocauit: cæterùm homines inopem regionem incolentes, omnium deliciarum, & agrorum ac uitium culturæ ignari, quibus uictum præbebant ſponte è terra natæ herbę, & ſanguis, & carnes iumentorum, ferarumque & uolucrum uenatus: ueſtem nulla arte confectam, animalium pelles: argentũ uerò, aurum & margaritas, cæteraſq; gemmas nihili faciebant: nullos ſolennes ludos, nulla ambitioſa ſpectacula, nullas diſceptationes habentes: ſed pacatam, & ſeditionum expertem uitam agentes, ideoque ſine lege, ſine eloquentiæ uſu, & argutijs, innata eos iuſticia regente, aurea libertate fruebantur. quæ regio inſtar ampliſsimi fontis innumeras uarijs temporibus gentes effudit: hoc autem tempore hæc gens omnis in ſeptem tribus (quarum hęc erant nomina, Tatar, Tangur, Cunat, Talair, Sonich, Nongli, Tebeta) diuiſa, uicinarum prouinciarum, nempe Georgorum regibus parebat, & anguſtam pro hominum ac iumentorum multitudine regionem habebat: cum ſenex quidam ex tribu Tatar, Cangio appellatus, uir obſcuri quidem generis, ſed prudentia & ſanctitatis opinione inſignis, in ſomnis oraculo admonitus, multiſque miraculis eius orationi fidem facientibus, eos ad libertatem capeſſendam, uberioremque regionem & fines propagandos cohortatus, & Rex atque Imperator ab illis factus, extra inopiſsimæ illius regionis, quæ inſtar peninſulæ Perſidi & Caſpio mari oppoſita, Scythico undique Oceano clauditur, unico tantum Iſthmo, quem altiſſimi & inacceſsi Ryphæi montes quaſi uallo quodam muniunt, Aſiæ coniuncta, maris fluctibus (quemadmodum narrat Haytomus Armenus) ut uia illis inter montes ac mare pateret recedentibus, eduxit. Quamobrem omnes illi Scythæ pôſt à tribu, ex qua Imperator erat, Tartari ſunt appellati, quorum antiquiſsimam originem multi (ut etiam de Turcis diximus) ad decem

Iſraelis tribus referunt: quod unde habeant, non uideo. mihi quidem illud conſtare uidetur, Scythas à Magogo Iapeti filio, cuius in Sacris literis ſæpe mentio fit, originem ducere: & decem illas tribus à Perſarum rege non in Scythiam, ſed in Mediam tranſlatas fuiſſe. Sed ut ut ſe res habeat, Tartari eo quo diximus modo, Cangio (quem Camum, honoris gratia, hoc eſt ſummum Imperatorem uocauêre) duce, ab Hyperboreis effuſi, Ioanne Duca Byzantij imperante, ad Caſpium mare deſcenderunt. interim uerò Cangio Camo defuncto, ſucceſsit Hoccota filius, uir prudens & fortis, duodecim fratrum natu maximus. is Gebeſabada duce ad Occidentis regiones debellandas miſſo, ipſe Caſpijs anguſtijs ſuperatis, Sogdiana, Bactrianis & Oxo, Sogodo flumine, qui plurimis ijsq; magnis fontibus augetur, ſuperatis, ad radices Tauri montis, ubertate illius regionis & præda antè parta fruens, hybernauit. Eſt autem Taurus mons omnium toto terrarum orbe maximus, qui continenti quodam iugo cohærens, & ab Occaſu proximè Aegæum mare incipiens, atque ac orientalem Oceanum deſinens, Aſiam totam in duas partes ſecat: idem & Caucaſus appellatus. uere autem terra graminibus & herbis floreſcente, relictis ad Caucaſi radices hybernis, maximorum gregum uel armentorum inſtar, montium cacumina ſuperant, & ſubiectos populos inuadunt: eosque omnes prędati, in Indiam penetrant, quanta in utramq; ripam maximi fluuiorum Indi patet, imperij finem Oceanum conſtituens: ibiq; regia Cambalu, urbe ampliſsima, & totius Aſiæ ad omnem humanam iucunditatem optatiſsima, condita, ſedem ſuam poſuit. Deinceps per legatos bella gerẽs, quos exercitibus præficiebat, ex fratribus & regia ſtirpe delectos: ex his alij Septentrionem, Occaſum alij, & alij Auſtrum petierunt: & Arachoſijs Caramaniſq;, item alijs gentibus ſubactis, ac Perſide occupata, Turciſq; inde pulſis, ad Chaldęos & Arabes peruenerunt. Deinde ad Babylonios & Aſſyrios tranſgreſsi, occupataq; Meſopotamia, Perſas, Parthos & Medos ſubigunt. Pôſt per Ar-

meniam

meniam maiorem aſcendentes, Septentrionem uerſus ad Colchidem, & finitimam illi Iberiam ſumma celeritate excurrunt, adeò ut res illorum & maximæ & clariſsimæ fuerint. Habebat autem in animo ſummus ille Tartarorum princeps, imperij ſui limites undique littoribus maris terminare: ſed amœniſsimæ regionis Indiæ delicijs eneruatus, prouincijs, urbibus, ædibus, prædijs feraciſsimis delicatiſsimisq; inter ſuos diſtributis conquieuerunt: & Aſſyriorum, Perſarum, Chaldæorumq; ritus acceperunt. Vbi igitur primùm Tartari iſti Caſpios montes tranſgreſsi, Alexandriam urbem ad clauſtra ipſa ſitam, quæ nunc Portæ ferreæ nuncupatur, repentina ui cœperunt: Turcarum princeps Sultanus, hac nouorum ferociſsimorumq; populorum irruptione uehementer territus, timens ne Tartarico bello diſtractus, hoſtilem Romanorum exercitum à tergo haberet, legatos omni rei gerendæ autoritate præditos, ad Imperatorem firmandæ pacis cauſa mittit: quod & Imperatori, utpote cui Europæis bellis occupato, Turcæ contra Tartarorum impetum pro uallo in Aſia eſſent futuri, gratum fuit. Fœdus igitur cum Turcis cupidè amplexus eſt, Græco Imperio utiliſsimum. Nam cum diuturnorum bellorum ærumnis afflicti homines, iam neque agros colerent, nec armenta curarent, ſumma annonæ pecunia ubique laborabatur, & æraria quoque diuturnis ſumptibus erant exhauſta. quamobrem ijs nunc liberatus, ad pacis artes animum cõuertit: ac ut ſuo exemplo reliquos excitaret, ipſe tantum incultæ terræ, ut bonum patremfamiliâs & populi principem decet, ſua cura colendum ſuſcepit, arationi & plantandis uineis idoneæ, quantum ſatis fore putabat ad ſuam menſam, & eos ſuſtentandos, quos pro liberalitate ac perpetua benignitate fouendos ſuſceperat: pauperes uidelicet, & uarijs afflictos morbis: quibus domicilia aſsignauit, & curatores præfecit, qui & agros colere, & uineas plantare ſcirent, & quotannis uberem frugum prouentum repoſuit: atque etiam armenta equorum & boum, ouium item & porcorum greges, ac ua-

ria genera cicurum auium parauit, unde multiplicem quotannis prouentum percipiebat. & idem cæteris cognatis suis ac proceribus atq; nobilibus faciendi autor fuit, ut cum quisque haberet unde uiueret, nemo plebeios & inopes per uim opprimeret, aut grauia tributa imperaret: sicq; Romana Respublica omni maleficio & crimine uacaret, adeò ut paucorum annorum spacio omnium & horrea & cellæ referta frugibus & uino conspicerentur: & uiæ ac plateæ, stabula & ouilia, pecorum multitudinem, gallinarumq; & cæterarum auium greges uix domus & horti caperent. Huic felicitati accessit, ut Turcæ fame & maxima annonæ penuria affligerentur: unde factum est, ut omnes illorum auri, argenti, cæterarumque deliciarum & preciosarum rerum opes, hoc diuino Imperatoris consilio in Romanorum manus peruenerint. Videre enim erat, ab illis maximi precij merces exiguo frumento commutari: & quælibet auis, bos, hœdus, magno precio ueniebant: tum uiæ omnes eius gentis hominum, mulierum, uirorum & puerorum, adeuntium & abeuntium à Romanis prouincijs plenæ erant: adeò ut, cum oua imperatricis gallinarum quotidie uenderentur (neque enim omnia in familiæ usum consumi poterant) eaque Turcæ magno precio emerent, pecunia ex illis collecta, exiguo tempore ipsi Imperatrici corona gemmis & magaritis preciosissimis distincta facta sit : quam ideo Imperator Ouatam nominauit. & sic breui Imperator, & se, & subditos omnes fortunis beatos reddidit. Interea Tartaris, Baydo duce, in Turcarum fines progredientibus, Iconij Sultanus quàm maximo potuit, ex omnibus gentibus exercitu collecto, (habuit enim & Græcorum & Latinorum, hoc est, Italorum, Germanorum & Gallorum duas cohortes, ex quibus Græcæ cohorti præfuit Ioannes Lyuitnada Cyprius, uel, ut alij uolunt, Palæologus, qui ab imperatore defecerat : Latinæ autem Bonifacius Molineus, patricius Venetus) suis quemque uestibus & armis ornatum, & sic Tartaris prope urbem Arscor in Armenia maiori,

maiori, loco quodam Coſdrach appellato, occurrit. Tartari uerò peregrino exercitu conſpecto, maiora illi auxilia miſſa fuiſſe opinantes, uehementer territi fuerunt: & niſi quidam Sultani cognatus, in ipſius pugnæ initio cum magna manu, ueteris ſimultatis memor, ad hoſtes defeciſſet, terga daturi erant. quæ res Turcarum fortunas euertit, & Tartaris regnum illorum penè totum adiecit. Tartari enim prælio uictores, Euphrate fluuio ſuperato, Syriam uſq; ad Palæſtinam & Arabiam ſubigunt. Deinde reliquijs Syrorum, Arabum, Phœnicum annuis tributis imperatis, multis manubijs onuſti Orientem repetunt. Sed anno ſequenti rurſus intra Euphratem irrumpentes, Septẽtrionem uerſus in Cappadociam & ad Thermodontem fluuium peruenerunt: & Iconio Turcarum regia capta, Azatines Sultanus cum fratre Meleco exul ad Imperatorem Michaelem Palæologum confugit, quem ipſe paulo antè liberaliter & munificè apud ſe profugum habuerat: eumq; ueteri amicitia in memoriam reuocata, rogat ut uel opem ferat contra Tartaros, uel partem aliquam agri, ac ueluti coloniam ſibi aſsignet, in qua cum ſuis tutius conſidere queat. adducebat enim ſecum uxores & liberos, famuloſque multos cum magnis diuitijs. Imperator autem, tot undique bellis urgentibus, copias ſuas minuere nolebat: terræ autem partem tanto uiro, qui multis prouincijs imperaſſet, & regio faſtu ab ineunte ætate educatus eſſet, aſsignare periculoſum exiſtimabat. ſubiectos enim ſatrapas, ducem ſuum quæſituros, & uarijs in locis diſperſos, ut planetæ noctu aberrantes, ad eum qui facem præfert, & uiam monſtrat, concurrunt: ſic illos ad regem ſuum accurſuros, ac tandem Romanos inſigni clade affecturos. Quamobrem eum ſpe fouens, ancipitem detinebat: ubi cum Chriſtianis parentibus Azatines natus eſſet, & ſacro fonte ab ineunte ætate lauatus, ſacras conciones aſsiduè cum Imperatore adibat: & tamdiu apud Imperatorem manſit, donec Scythis Europæis adiuuantibus, ex oppido Aeno cum filio ſuo Meleco profugit, Iſtrumque traiecit, & paulo pòſt

obijt. Melecus uerò per pontum in Asiam ad Tartaros transijt: ab eisque Turcicæ gentis regnum, ut paternam hæreditatem, impetrauit. Sed satrapes quidam nomine Amurius, illi infestis armis occurrit, adeò ut fractus Heracleam Ponti urbem confugerit: sed paulo pòst ad suos reuersus, patrium regnum recuperauit, & breui per insidias fuit interfectus. Sicq; euersum est Turcicum imperium, atque ex optima disciplina, splendidaq; fortuna, ad maximam perturbationem prolapsum: quoniam non modò proceres & nobiliores regnum in plurimas partes diuiserunt, uerùm etiam multi obscuri & ignobiles homines infima plebe ascita, latrocinari cœperunt, præter arcum & pharetram nihil secum gestantes: qui angustijs montium insessis, finitimos agros & Romani imperij urbes crebris incursionibus uexabant. Nam paulo antè acciderat, ut præsidia quæ arces tuebantur, cum annua stipendia illis ab Imperatore non numerarentur, inde migrarent. quæ res initiò, ut parui momenti, neglecta, maximas tandem clades Romano Imperio attulit. Turcæ enim, cum à Tartaris pellebantur, Græcos pellebant: & quàm infirmi erant contra illos, tam fortes contra hos existebant, adeò ut tandem etiam ad aperta bella deuenerint. Multis enim Turcarum copijs in Paphlagonia collectis, Imperator magno & firmo exercitu celerem illorum, quantum fieri posset, incursionem inhibendam censuit, ne impunè longius euagarentur. Itaque collectis copijs, exercitum contra eos misit: qui Turcas prælio uictos, dum fuse nimis ultra fluuium persequuntur, in insidias præcedenti nocte à Turcis paratas incidentes: hinc recenti milite & instructo exercitu, illinc flumine interclusi, penè omnes cæsi sunt. Vnde pòst Turcæ Romanas prouincias populabundi, ad Sangarium amnem usque percurrerunt: & à mari Pontico atq; Galatia, ad Lycium & Carium mare, & Eurymedontem fluuium omnia suę ditionis fecerunt. Hoc etiam tempore in Aegypto Mamaluci, id est serui regnum occupârunt, imperijq; fines in Africam & Libyam

Gades usque promouerunt : nec non Phœniciam & Syriam, omnemq; oram maritimam domuerunt.

Quod quomodo factum sit, explicemus. Calyfæ, & omnes Sarraceni, eius regionis delicijs eneruati, eò ignauiæ uenerant, ut ditißimum regnum poßidentes, facilè à quouis debellari possent : & Calyfæ ipsi toti luxui ac uoluptatibus dediti, nulla negocia curarent, sed omnia per regni Admirantem administrarent. Cum igitur Balduinus Ierosolymorum rex, Aegypti regnum sibi uectigale fecisset, idque uectigal Almericus eius frater & successor sibi pendi postularet, idque Aegyptij ei denegarent: ipse cum exercitu Aegyptum petijt, & Darganum regni Admirantem, in solitudine cum copijs occurrentem prælio uicit, & in urbem Bilbis fuga se recipere coegit: ac Nilo, qui tunc annuum suum incrementum habebat, aggeribus ab Aegyptijs, ut eius uictoriæ cursum sisterent, ruptis, restagnante, spolijs hostium onustus, ne cum toto exercitu aquis submergeretur, in regni sui fines redijt. Qua occasione arrepta, Sanar, quem Darganus paulo antè eadem Admirantis dignitate ui deiecerat, quique ad Arabes tribules suos confugerat, ad Norandinum Sanguini filium, Damascenorum regem potentißimum, se contulit: & auxilium ab eo contra Darganum iam fractum, & populo inuisum petijt: idq; multis muneribus promißis à Norandino, se, si sui milites semel Aegyptum essent ingreßi, facilè eo regno potiturum, sperante impetrauit. dedit illi Norandinus magnus auxiliares copias, quibus Syracenum militiæ suæ principem præfecit, uirum industrium, fortem, & supra fortunarum suarum uires liberalem, gloriæ cupidum, & rei militaris peritißimum, quem munificētia militibus charum efficiebat: sed obscuro genere natum, quib. auxilijs fretus Sanar Aegyptum inuasit. Dargan uerò territus, ab Ierosolymarum rege opem, fœdus perpetuum cum eo paciscens, petijt: sed priusquam legati eius cum responso redijssent, à quodam ex suis sagitta interfectus fuit, cum iam Sanarem & Turcas uno prælio uicisset. quamobrem

Sanar quaſi uictor uoti compos factus eſt, eiusq; conſanguineos ac familiares omnes interemit: Calyfa interea, quaſi altiſsimo ſomno conſopitus eſſet, in uoluptatibus luxuq; immerſo. nihil enim ſua intereſſe arbitrabatur, quis regni negocia curaret, modò is ſe dominum nuncupatum agnoſceret. At Syraconus Bilbis ciuitatem, olim Peluſium, occupauit, ſibiq; retinuit. qua re motus Sanar, fœdus à Dargano cum Almerico pactum inſtaurauit: ſicque Almericus cum exercitu in Aegyptum profectus, & coniunctis cum Sanare uiribus, Bilbis urbem obſidione cinxit, Syraconumq; ad deditionem compulit: qui inde digreſſus Babyloniæ Calyfam adijt (Norandinus enim, alijs bellis cum Chriſtianis in Syria gerendi occupatus, Aegypti rebus uacare tunc non poterat) & Aegypti opibus, ubertate, populique mollicie expoſitis, eum ad id bellum capeſſendum, iam antè æmuli ſui odio id cupientem, impulit: ingentibusque Arabum, Perſarum ac Turcarum, qui Babylonium pontificem uenerabantur, copijs collectis, & multorum dierum commeatu, propter ſolitudinem quæ inter Syriam atque Aegyptum eſt, ſumpto, rurſus in Aegyptum contendit. Quod audiens Almericus, & ipſe exercitum quàm poteſt maximum colligit. pugnatum eſt in ſolitudine, ancipiti utrinque fortuna, & cruento prælio. Syraconus ex fuga ſe cum exercitus reliquijs Alexandriam recepit, quam Almericus diu obſeſſam deditione cæpit: & Syraconus ſe cum ſuis Damaſcum cõtulit, Almericus uerò in regnum ſuum redit. Sed paulo pòſt Sanarem cum Norandino fœdus contra ſe moliri aut ſuſpicatus, aut ob eius regni occupandi deſiderium fingens, Aegyptum inuadit, & Bilbis urbem ui capit: in omne genus hominum, omnemque ætatem ac ſexum ferro & flamma ſæuiens. quamobrem Sanar à Norandino auxilium petit: & ſimul ingenti pecunia promiſſa, tamdiu Almericæ uictoriæ curſum remoratur, donec auxiliares copiæ ueniant. de quarum aduentu certior factus Almericus, Aegyptij finibus excedit. Itaque Syraconus, qui Noran-

dini co-

dini copias ducebat, Aegyptum externis auxilijs ſpoliatam inueniens, Cairum regni ſedem petit, Sanacem ad colloquium egreſſum obtruncat: urbeq́; ſtatim potitus, Calyfæ honorem exhibet: ab eoq́; Admirans regni appellatur. eaq́; dignitate annum potitus obijt: Saladinum, ſuum ex fratre nepotem, acris ingenij, fortemq́;, & liberaliſsimum uirum, ſucceſſorem relinquens. qui ſtatim Calyfam cum tota eius progenie trucidauit, ut ſolus utranque poteſtatem obtineret: & ſic opulentiſsimum illud regnum Turcis ceſsit anno MCL. Deinde Saladinus, ut erat prudens, Aegypti molliciem uidens (quæ homines ita eneruaret, ut ſemper eius reges, ſi qua maior uis ingrueret, externis auxilijs opus haberent) aliquod militię genus inſtituere ſtatuit, quod eius regni propugnaculum eſſet: & populos qui magis ad Septentriones uergunt, Auſtralibus ad belli uſum aptiores fortioresq́; eſſe uidens, cum populis quibuſdam, qui circa Mæotim & Pontum ſedes habent, Circaſsis (à Plinio autem & ueteribus Zigis appellatis) fœdus inijt, commerciumq́; inſtituit: ut pueros & adoleſcentes ab illis certo precio haberet, qui in Aegyptum perducti, atque ab ineunte ætate in militari diſciplina inſtituti, armorumq́; uſum edocti, ſoli arma tractarent, honoresq́; ac dignitates bellicæ penes illos eſſent. Sunt enim Zigæ natura ferociſsimi, laboribusque perpetuis & malis perferendis, iam ab incunabulis aſſueti: eam Ponti ac Mæotidis oram, quæ circa Phaſin fluuium, Colchidis terminum, atque Tanais oſtium eſt, incolentes, qui tractus patet circiter D. M. P. qui non in urbibus, ſed hinc inde ſparſi & uicatim habitant: religione Chriſtiani, uerùm nonnullos à noſtris diſsimiles ritus habentes. infantes ſtatim ubi nati ſunt, uel media hyeme, ad flumen deferunt, ibique lauant: omnes ferè formoſi ſunt. regio paluſtris eſt, arundinibusq́; plena, ex quibus & tuguria faciunt. cum Tartaris, & alijs finitimis gentib. perpetua bella gerunt. nobiles nunquam niſi armati & lorica induti conſpiciuntur: ſemperq́; equis inſident, quos ad curſum habent aptiſsimos: ſed plebeios

nullum

nullum habere patiuntur. eos enim agros colere cogunt. Regem nullum, dominum'ue habent, aut leges ſcriptas: nec literas ullas norunt, uerùm lites omnes aut armis aut amicorũ interceſſu dirimunt: in peregrinos hoſpitales ſunt, raptoq́;, aut ex uenatione uictitant. Ad hos igitur Saladinus quotannis negociatores ſuos mittebat, qui iuuenes ab illis bello captos, aut etiam pauperum inter illos filios emptos, in Aegyptum perducerent. ex ijsq́; ualidam militiam inſtruxit: qui pòſt Mamaluchi, id eſt ſerui, ſunt appellati. quorum opera Damaſcum, Norandino defuncto, uniuerſamq́; Syriam, & Chriſtianis pulſis Iudæam quoque, nec non & maximam Africę partem occupauit: ita ut pòſt tres eſſent maximi inter Turcas principes, quorum unus Perſidi, alter Cappadociæ cum uicinis prouincijs, tertius Aegypto & Syriæ imperaret. Regnauit autem in Aegypto, huius Saladini genus, per cẽtum & quinquaginta annos: ſoliq́; Aegypti reges, eius poſteri, aduerſus Tartaros, huius militiæ & fœderis, quod cum Zigis habebant, beneficio inuicti permanſere. nam quotieſcunq; Tartari eis bellum inferebant, Zigæ uiciſsim Tartarorũ fines ab altera parte populabantur: & Mamaluci Tartaros fortitudine, atque rei militaris peritia longè ſuperabant. Saladini autem genere extincto, cum nullus ſupereſſet legitimus regni hæres, omnisq́; poteſtas penes Mamalucos eſſet: qui Zigarum morem ſeruantes, quaſi ipſi ſoli nobiles eſſent, & Aegyptij omnes plebeij, neminem in tota Aegypto, præter ſe, equum aut arma habere paterentur: ipſi ex ſuo numero quendam, cui Peperis nomen erat, regem creârunt: eum morem in poſterum ſeruantes, ut non filius patri ſuccederet, aliqua'ue regiæ ſtirpis ratio haberetur: ſed regis filij non ſecus atq; cæteri ſerui, qui quotannis aduehebantur, in armis inſtituerentur: nec quiſquam paternam hæreditatem, aut aliquid ſupra id quod ipſemet meruiſſet, commodi honoris'ue haberet, uerùm ſingulis omnia ex propria uirtute eſſent petenda. Fuit Aegypti regnũ à Saladini ſtirpe ad Mamalucos tranſlatum, anno à Chriſto nato circiter MCCC. hiq́; ad an-

num M D X V I I regnarunt: tunc uerò à Selimo Turcarum Imperatore deleti ſunt. Regno igitur Aegypti in hunc modum à Saladino occupato, eiusq; Calyfa extincto, unicus inter Sarracenos Calyfa manſit, qui Bagadeti ſedem habebat, & quaſi Deus quidam à Sarracenis & Turcis colebatur. Sed eum Haloonus Tartarorum Imperatoris legatus, anno MCCLVIII in poteſtatem ſuam redactum, Muſtaceno Munibila, qui tunc eam dignitatem obtinebat, inter ingentes quas habuerat diuitias, fame necato, ſuſtulit. Deincepsque Sarraceni ducentorum ferè annorum ſpacio ſummo pontifice caruerunt, donec in Perſide iterum Muamedis genus, circa annum Salutis noſtræ M CCCC L X X X regnare cœpit: quod quomodo factum ſit, eſt nobis indicandum. Erat quidam regulus inter Perſas, Ardenelim oppidum obtinens, Sophi appellatus, qui ſe ex Alis, Muamedis generi, ſtirpe, per Muſam Cazinum eius nepotem, cuius in primo Libro mentionem fecimus, oriundum gloriabatur. hic Babylonio Calyfa extincto: & aduerſa factione, quam Turcæ tuebantur, à Tartaris depreſſa, cœpit liberius ſuam de religione ſententiam profiteri. & quia Hocemus Alis filius, à quo ipſe ſe genus ducere iactabat, duodecim filios habuerat: uolens aliquod ſectæ ſuæ, quo à cæteris dignoſcerentur, ſignum imponere, inſtituit, ut qui ſuam ſectam amplecti uellent, tyaram ſub uelo, quo caput Turcæ omnes inuoluunt, tulibante appellato, purpuream geſtarent, quæ in medio extra tulibantem duodecim faſtigia emitteret. Eoq; mortuo, ſucceſsit filius Guines appellatus: qui tantam ſibi in toto Oriente doctrinæ ſanctitatisq; exiſtimationem conciliauit, ut Tamerlanes ille clariſsimus Parthorum Imperator, qui Baiazetem Turcarum regem cæpit, per Perſidem iter faciens, eum quaſi ſanctum aliquem uirum inuiſere uoluerit: ab eoque Guines triginta captiuorum, quos ſecum abducebat, millia dono impetrârit, quos ipſe pòſt in ſecta ſua inſtituit: eorumq; opera Secaidar eius filius in bellis uſus eſt. is enim Guine mortuo, Georgis Scythiæ populis, ſuis finitimis,

ſed Chriſtianis, horum uiribus fretus, bellum intulit, multiſque illos cladibus afflixit. Regnabat in Perſide Turca quidam, Mirza Geunſa appellatus: iſque cum Hacembeco (quem alij Aſſambeium uocant) Armeniæ maioris, quæ ab illis Diarbec uocatur, rege, itidem Turca, bellum gerebat: quo in bello Acembecus, Mirza in prælio occiſo uicit: & Perſide potitus, quia obſcuro genere ortus erat, nec propinquos habebat, ut regni ſtatum affinitatibus muniret, filiam ſuam ex Trapezuntij Imperatoris filia, quæ Chriſtiana erat, natam, Secaidaro nuptui dedit. Hacembeco autem mortuo, ſucceſsit illi Iacobus Becus, quæ uox dominum ſignificat: is Secaidari ſororij ſui potentiam, quam tum ex noua ſecta, tum Georgicis bellis adeptus erat, metuens, eum inſidijs in eo ipſo bello quod cum Georgis gerebat, auxilijs clàm eius hoſtibus datis interfici curauit: & duos eius filios Iſmaelem & Solymanum, cuidam familiari ſuo ad Manſorem Depornam Siraciæ urbis, quæ longiſsimè diſtabat, præfectum perducendos dedit: eique mandauit, ut eos in arce munitiſsima Zalgah appellata, quæ in ardua rupe eſt, ſub cuſtodia tamdiu haberet, donec ipſe aliud mandaſſet. Sed Manſor eorum, ob Alis, à quo originem antiquiſsimam ducebant, honorem, miſertus, liberaliter apud ſe habuit, & cum ſuis liberis in literis inſtitui curauit: cumque poſt aliquot annos in grauiſsimum morbum incidiſſet, quo ſibi uitæ finem imminere uidebat, metuens ne Cacemus filius adoleſcens ſe mortuo hos iuuenes Roceno, qui Iacobo patri mortuo ſucceſſerat, traderet: eos pecunia, equis & comitibus itineris datis, ad matrem & propinquos ipſorum miſit: ubi de ſtatu ſuo, quem hactenus ignorauerant, edocti, & propinquis atque clientibus paternis undique ad eos accurrentibus: Iſmael maior natu, qui ingenio maiori erat præditus, fato eum ſuo & animo inuitantibus, ſe patris necem ulciſci uelle dixit: & poſt aliquot incurſiones in Georgiorum fines factas, exercitu eius quotidie creſcente, ſe Alis doctrinæ uiriumque defenſorem nuncupans, Roceno Perſarum regi bel-

lum

lum intulit. & quoniam is duodecim fratres habebat, cum quibus de regni ſucceſsione armis contendebat: ipſe illum cum reliquis omnibus Marabeco excepto interemit. Marabecus autem ad Turcarum principem Solimum confugit, eiusq; opem implorauit: unde pòſt multa inter Ottomanidas & Sophianos bella ſunt orta. ſed priuſquam ille Turcarum auxilia impetraſſet, Iſmael non ſolum Perſide tota eſt potitus, uerùm etiam multas de Tartaris præclaras uictorias retulit: & ſic rurſus in Perſide Sarraceni Turcis pulſis regnare cœperunt, anno poſt Chriſtum Seruatorem natum circiter M D. & hodie regnant. Turcæ autem coniunctis uiribus, cum omnes in Aſia Romanorum prouincias ad mare uſq; occupaſſent, eas inter ſe ſorte diſtribuerunt: qua in diſtributione Phrygiæ mediterranea, Philadelphiam uſq;, & prope Antiochiam ad Mæandrum fluuium ſitam, Carmano Aliſurio obuenerunt, unde regio pòſt Carmania dicta eſt. Quicquid inde eſt Smyrnam uſque, & ad interiorem Ioniæ oram, Sarcano cuidam obuenit. Magneſiam, Prienem & Epheſum, Saſan occupauit. A' Lydia & Aetolia ad Myſiam, ad Helleſpontum ſitam, uſque Calames, atque eius filius Ceraſus obtinebant. A' flumine Sangario ad Paphlagoniam uſque, Armurij filij inter ſe partiti ſunt. Quæ citra Olympum ſunt, & Bithyniam omnem, obtinuit Atman, ſiue Ottomanus (à quo hęc familia, quę hodie regnat, originem habet) Anno Salutis noſtræ ſupra milleſimum trecenteſimo, Alberto primo Auſtriaco Cæſare, Germaniæ imperante. Et ab hoc Ottomano, Laonicus Chalcocondyla Athenienſis, Paulus Iouius, & cæteri Gręci pariter ac Latini Turcicarum rerum Scriptores, hiſtorias ſuas auſpicantur: quocirca nos, ne Iliada poſt Homerum canere uideamur, hic finem faciemus.

SARRACENICAE HISTORIAE C. AVGVSTINI CVRIONIS FINIS.

DE SARRACENORVM ET TVRCORVM ORIGINE ET REBVS GESTIS, CHRONICUM VUOLFGANGI DRECHSLERI.

567. ASCITVR Machometus patre Abdara, matre Emma, ex gente Ismaelitarum, temporibus Mauricij Imperatoris, & Gregorij pontificis Romani.

623. Machometus suo pernicioso dogmate, instinctu et insidijs Ioannis Antiocheni, & Sergij Italici monachi, ALcoranum scripsit: & seducens Arabas, aliosque Asiaticos populos, eos Sarracenos nuncupauit.

637. Moritur Machometus, ipse ætatis agens annum quadragesimum. Sepultus in Mecha Persidis urbe.

638. Hierosolyma post biennalem obsidionem à Sarracenis deuastata.

639. Tota Syria à Sarracenis clade affecta est.

640. Sarraceni ab Imperatore Romano defecerunt.

641. Antiochia à Sarracenis euersa, Damascus capta, Phœnicia oppugnata, subacta Aegyptus.

648. Maximam partem Africæ Sarraceni suo imperio subiugârunt.

655. Rhodus nobilissima insula à Sarracenis oppugnata est: quam capientes, plurimum ex ea auri auexerunt: & colossum Solis nobilem, altum 110. ped. ex cuius ære Iudæis uendito, noningentos camelos onerasse dicuntur.

656. Aegeum mare piratica infestârunt, & Cycladibus insulis multa intulerunt damna.

663. Sarraceni Olympiũ Italiæ exarchũ in Sicilia cum toto exercitu fuderũt.

668. Constantinus IIII, cum Muchamedo rege Sarracenorum hac conditione inijt pacem, ut Sarraceni magnam uim auri Romanis exoluerent, cum insigni equo, & cum nobili puero.

672. Irrupêre Sarraceni in Siciliam, & Syracusis captis, omnique terra deuastata, Alexandriam rediêre.

675. Obsessa est Constantinopolis à Sarracenis: qua frustra sæpius oppugnata, cum nauibus conscensis domum redire statuissent, maior eorum pars naufragijs perijt.

676. Romani Sarracenos uicerunt, occisis triginta eorum millibus.

679. Pax secundò inter Romanos ac Sarracenos ad triginta annos hac lege facta est, ut Sarraceni Romanis tria millia librarum auri, & quinquaginta captiuos nobiles cum totidem equis annuatim soluerent.

686. Sarraceni rege Ammiratho Africam & Libyam inuaserunt, multis spolijs ditati.

687. Mortuo Constantino, Iustinianus eiusmodi conditionibus cum Sarracenis pacem inijt, ut Africa & Libya imperio restituta, per decem annos singulis diebus mille aureos, & equum cum nobili puero loco tributi penderent.

688. Hoc fœdere rupto Iustinianus pugnam cum Sarracenis iniens, plurimum damni ab ijs retulit.

692. Fusis per Sarracenos Romanis, nomen Sarracenum creuit, dignitas Romanorum ualde imminuta est.

698. Abimelech Sarracenorum rex Africam inuadens, non diu uictoria gauisus est.

700. Romani Syriam deprædantes, ducẽta millia Sarracenorum fuderunt.

706. Contentione de imperio inter Iustinianum & Leontium orta, Sarraceni Africam rursus occupauerunt.

Sarraceni ex Libya nauigantes, primum intulerunt pedem Hispaniæ, 710.
uastantes Tarraconensem, Bethicam & Lusitaniam.

Cum trecentis nauibus Sarraceni Asiatici Constantinopolim appulêre, 718.
& eam mari terraq; acriter oppugnârunt. Eodem anno in Bulgaris duo &
uiginti millia Sarracenorum cæsa.

Zulemon Sarracenorum rex, in castris ante Constantinopolim mori- 719.
tur, sublato in eius locum Amiratho.

In obsidione Constantinopolitanæ urbis multi ex Sarracenis, fame, pe- 720.
ste, & frigore interiêrunt. Superstites cum domum reuerti statuissent, exorta tempestate maris, & igne de cœlo cadente, partim igni, partim aquis consumpti sunt: adeò ut ex classe trium millium nauium, quinq; tantum naues euaserint. Durauit hæc obsidio totum biennium. Eodem anno Sarraceni resarturi perpessa mala, cum ingenti exercitu in Hispaniam irruunt, omnem terram excepta Gallicia depopulantes.

Abidimarus Sarracenorum Africanorum dux, Burdegalam Galliæ ur- 721.
bem ui captam diripuit: & in Pictauos mouens, à Carolo Martello repressus est. Abidimaro autem principe occiso, Sarraceni aliquantulum ab armis quieuêre.

Sarraceni deductis secum uxorib. liberis, ac omni familia, Galliam incur 730.
runt, quasi perpetuò ibi habitaturi. Cũ ijs pugnã inijt Carolus magnus, Gallis in auxilium uocatis, & trecentis octuaginta millibus Sarracenorũ interfectis: ipse tamen mille & quingentorũ militum ex suis iacturam fecit.

Carolus Francorum rex Auinionem, claram Galliæ urbem, à Sarrace- 735.
nis dolo captam, sua uirtute liberauit.

Carolus multas alias ciuitates, expulsis Sarracenis, paci ac libertati resti 737.
tuit, Amorreo altero eorum duce occiso, Athino altero fugato.

Idem adiutus Luitprandi Lombardiæ regis auxilijs, ex tota Gallia Sar- 738
racenos eiecit, atque expulit.

Constantinus Copronymus, imperator Constantinopolitanus, classem 744.
ad uersus Sarracenos Aegyptios duxit.

Sarraceni in Oriente suo imperio semper aliquid, quod Romanorum 759.
erat, subiecerunt, Romanis intestinis odijs dissidentibus, & in solos Gallarum reges intentis.

Carolus Magnus contra Sarracenos pugnauit feliciter in Hispania. Ro 778.
landus Sarracenum Christianos sæpe prouocantem, duello uicit: eo'que strato, suis faciliorem uictoriam præbuit.

Leo quartus Imꝑator in Sarracenos Syriã inhabitantes incursionẽ fecit. 780

Aaron Sarracenorum princeps cum trecentis millibus expeditis equi- 803.
tibus, Nicephorum regem Constantinopolitanum oppugnauit, eumq; tributarium reddidit, impositis legibus iniquissimis.

Sardinia & Corsica insulæ à Sarracenis deprædatæ. 807

Sarraceni Cretam insulam suæ ditioni subijciunt, Græcis duplici præ- 826.
lio superatis.

Sarraceni Asiatici in Palæstinam, Africani in Siciliam irrumpunt. 828.

Bonifacius Corsicæ comes Christianorum auxilio destitutus, exceptis 830.
Hetruscorum populis, traiecit in Africam, & inter Carthaginem & Vticam quatuor prælijs uictor extitit: & terrore nominis sui, ex Sicilia Sarracenos domum ire ad propria defendenda compulit.

Multis terris Sarraceni maxima intulêre damna, & metu ciuitates plu- 836.
rimæ hinc inde ad eos defecerunt.

Saba rex Maurorum, Sarracenorum dux, Siciliam & sinum Crotonien 843.
sem uastat, Tarentum capit: cui Theophilus Imperator, & Venetorum classes frustra restiterunt.

845. Sarraceni inuadentes Hetruriam & Latium, Romam deprædati sunt: sed antequam domum redirent, plurimi naufragijs deperiêre.

846. Illyrio & Dalmatia uexata, Adriaticum mare transeuntes, Anconam Piceni urbem direptam incenderunt.

847. Leo quartus pontifex, reliquias Sarracenorum ex portu Ostiensi eiecit, & Transtyberinam regionem contra eos muniuit.

867. Sarraceni prædæ causa iterum irrupêre in Italiam, & Beneuentanum agrum in Samnitibus igne ferroq; uastârunt: sed à Ludouico & Lothario regibus in fugam sunt conuersi.

870. Cum Persis Sarraceni iterârunt bella. Persæ Turcico milite usi (montem Caucasum tum Turcæ habitabant, & uocabantur Tartari) illorum auxilijs uicerunt. Ab eo usque tempore Turcæ nunquam postea reliquerunt Asiam, & in Sarracenicum tam regnum quàm nomen transiuerunt.

878. Ex Sicilia Sarraceni, quam septimum & quadragesimum annum tenebant, penitùs expelluntur.

881. Carolus Crassus irrumpentes Sarracenos Italia arcuit.

891. Nicetes dux Constantinopolitani Imperatoris, egregiam uictoriam de Sarracenis reportauit.

910. Sarraceni Apuliam & Calabriam inuadunt.

913. Ad Lyrim Campaniæ fluuium, Sarraceni Romanorum ciuitates uastantes, uincuntur.

934. Sarraceni Fraxineto irrumpentes, ad Aquas usque peruenerunt, ubi Sagitus dux eorum cum toto exercitu deletus est.

935. Genuam Liguriæ urbem Sarraceni depopulati sunt: collectaq; ingenti præda, in Africam redierunt.

941. Hugo Italiæ rex Fraxineto capto, Sarracenam classem exussit.

944. Radamirus rex Gallicię, maximũ exercitũ Sarracenorũ fudit in Hispania.

951. Sarraceni Calabriam, Apuliam, Lucaniam cædibus & incendijs replentes, uirtute Alberici Hetrusci marchionis repressi sunt, & in agro Minturnensi in Campania ad Lyrim fluuium superati, cum accessionem ad urbem Romam instituissent.

952. Sarraceni ex Gargano monte, in quem se contulerant, incursiones frequentes in finitimos faciunt. Beneuentum captum incendunt.

969. Otho primus, Germanorum Imperator, Sarracenos Italia expulit, & Garganum montem recepit.

970. Sarraceni Consentiam recuperârunt, ex qua paulo antè ab Vngaris eiecti erant.

977. Creta insula Sarracenis erepta.

982. Otho secundus, cum Sarracenis, quibus cum socia arma ex fœdere Græci coniunxerat, in Calabria, magna sua clade conflixit, Idibus Iulij. fortissimis autem suorum interfectis, ipse fuga uix saluus euasit.

1000. Alphonsus Hispaniæ rex, Sarracenorum præsidium quoddam, nomine Viseum, obsidens, sagitta percussus, uitam cum morte commutauit.

1007. Sarraceni duplici exercitu Italiam ingressi, Capuam cæperunt, Barum obsidione presserunt.

1109. Sarraceni Asiatici Hierosolymam occupârunt.

1013. Henricus secundus Germanorum Imperator, Sarracenos Capua expulit, & duces quosdam eorum partibus fauentes graui bello persecutus est.

1028. Calyphas Aegypti pręses, Sarracenico exercitu et Turcico (qui tum Persidem occupauerant) adiutus, templum Domini Hierosolymis diripuit, & spoliauit.

1048. Calypha mortuo, Imp̃ator Constantinopolitanus cũ Dobire filio, & successore eius fœdus inijt, & eius permissu Dominicũ templũ instauratũ est.

Rober-

Robertus Nortmannus Capuam à Sarracenis obsessam liberat, & Græ 1056.
cos cum eis confœderatos Calabria eijcit, sacerdotibus tantum relictis.

Antiochiam & Cæsaream uexantes Sarraceni, repressi sunt. 1060.

Ad Cinitum oppidum, ultra Bosphorum Thracium, multi Christiani 1095.
à Sarracenis occisi sunt.

Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Dania, Lotaringia, Alemania, Burgun- 1096.
dia, Lombardia, Italia multi exercitus contra Sarracenos in unum conflu-
xêre, animo exturbandi illos ex Hierosolymis & tota terra sancta.

Prædicti exercitus apud Niceam urbem duabus stragibus Sarracenos 0097.
fuderunt. Receptæ quoque sunt Heraclea & Tarsus.

Christiani ex Antiochia expulêre Sarracenos, quam obsederunt mensi 1098.
bus undecim. Hostium centena millia occisa, quod prælium commis-
sum est quarto Cal. Iulij.

In agro Hierosolymitano bellum à Christianis contra Sarracenos com- 1099.
missum est: & Dei beneuolentia Sarraceni uicti, Hierosolyma à Christia-
nis recuperata, Idibus Iulij mensis.

Gotfridus Bolionius Remensis, Lotharingiæ dux, qui primus muros
ascenderat, rex Hierosolymorum à Christianis uictoribus creatur.

Eodem anno Sarraceni, duce Calypha Babylonio, cum centenis milli-
bus equitum, & quadringentis millibus peditum, contra Christianos pa-
rauerunt exercitum. Christiani autem quinque millibus equitum & quin-
decim millibus uirorum occisis, Hierosolyma conseruant.

Gotfridus Ascalonem cæpit, magnoque auri pondere ibi potitus est. Eo- 1100.
dem anno Gotfridus moritur: cui successit Balduinus frater.

Balduinus magna strage uincitur, & uix fuga incolumis euadit. Ro- 1102.
mæ mœnia, in quam reliquiæ exercitus eius confugerant, ab hostibus
diruuntur.

Boemundus Apuliæ rex cum cæteris in expeditionem Hierosolymi- 1103.
tanam profectus, à Sarracenis capitur, & postea à Tancredo nepote suo
liberatur.

Christiani Accaron ciuitatem Palæstinæ, quam alij Ptolemaida appel- 1104.
lant, post uigesimum diem obsessionis capiunt.

Magna pars Sarracenorum à Christi fidelibus deleta est. 1105.

Eodem anno Alexius Imperator Constatinopolitanus, conditiones pa-
cis à Balduino oblatas, accipere cogitur.

Balduinus Berythum & Sidonem, urbes maritimas, subigit. Apud Car 1106.
rhas seditio inter Christianos principes orta, maximo illis damno fuit. irru-
entibus enim in illos ex improuiso hostibus, quidam capti, quidam duces
fugati sunt, exercitu miserè destituto. Hanc notam paulo pòst recenti de
Sarracenis uictoria emendauit Balduinus.

Sarraceni in regnum Hierosolymitanum ex Perside incurrentes, regis 1113.
copias fortè oblatas fugant & cædunt.

Tancredus, qui patruum suum à Sarracenis liberauerat, ad montem re- 1115.
galem ab hostibus uincitur, & occiditur.

Pisani inter Hetruscos nobiles populi, Sarracenos ex Balearibus insu- 1117.
lis armis eiecerunt.

Balduino secundo Hierosolymorum rege mortuo, alter eiusdem no- 1118.
minis succedit, qui regem Persarum deuicit, atque occidit. Damasci re-
gem fugauit. Sed Parthorum rege sibi resistente, & illos ulcisci uolente, Bal
duinus capitur, & uinctus ultra Euphratem custodiæ demandatur.

Balduinus post octauum & decimum mensem insidijs è carcere libera- 1119.
tus, ad suos reuertitur.

Venetorum classis in Syria Sarracenis molesta fuit, Dominico Michae- 1122.
le duce,

le duce. Fuerunt Venetis propter multa merita & uirtutem concessa magna priuilegia.

1125. Pugnatum contra Christianos est quadringentis millibus militum, quibus occurrerunt tribus millibus uirorum Christiani: & Dei benignitate, septem millibus hostium gladio cæsis, & quinque millibus aquis suffocatis, Christiani uictoriam consecuti sunt.

1127. In Syria Christiani duabus stragibus fudere Sarracenos, ubi in prima pugna duo millia Sarracenorum, & quingenti desiderati sunt. In altera, quamuis uterque exercitus afflictus est, Christiani tamen uictores extitere.

1129. Rex Ascalonitarum à Balduino repressus, rex Damasci tribus prælijs uictus.

1130. Balduino tertio rege Hierosolymitano, è uiuis sublato, Fulco quartus rex constituitur.

1131. Tripolitanus comes proditus occiditur. Fulco rex ab hostibus fugatur, & iniquas conditiones, ut ex obsidione liberaretur, accepit.

1133. Christiani Aegyptijs felici Marte restiterunt.

1139. Ascalon à Christianis recuperatur.

1142. Fulco quartus rex in Hierosolymis, insequens leporem, & ex equo decidens, efflauit animam: cui successit Balduinus filius, qui quintus rex fuit.

1143. Vrbs Edessa, & tota ferè Mesopotamia à Sarracenis et Alapho duce Turcarum, qui iam in Oriente magni nominis erant, deuicta est, multa & miserabili Christianorum strage edita, matronis in æde D. Ioannis Baptistæ supra altare stupratis.

1144. Balduinus III, quintus rex Hierosolymorum, Gaza & Ascalone Sarracenos eiecit: & apud Hierichuntā Noradinum, Damascenæ militiæ principem, quinque millibus hostium interfectis, uicit & fugauit.

1145. Emanuel Constantinopolitanus Imperator, exercitus Christianorum contra Sarracenos euntes, multis insidijs fatigauit, ne quid utile Christianæ Reipublicæ efficerent.

1146. Rogerius Siciliæ & Nortmannorum rex, Sarracenos Africanos, rege ipsorum capto, ad triginta annos sibi tributarios reddidit.

1146. Eo anno Conradus secundus Imperator ingentes copias pugnatorum contra Sarracenos parat: sed pugnat infeliciter.

Ludouicus rex Galliæ contra infideles maximam uim militum cogit.

1147. Ex Flandria, Anglia, Lotharingia instructis ducentis nauibus bellum contra Sarracenos institutum est.

* Hoc anno Cōradus Imperator transmisso feliciter Bosphoro, prope hostes accessit: uerùm deficiente cōmeatu, & (ut nonnulli aiunt) frumento gypso corrupto, coactus est cōtinere cursum, & copias reducere. Quo cognito, Sarraceni à tergo insequentes, aliquot hominum millia trucidauerunt.

Eodem anno confluit ad Imperatorem rex Franciæ, adiuuandi illum studio: sed exercitu fame confecto, nihil præclari actum est.

Eodem tempore Veneti instructa classe profecti sunt in Asiam, opem laturi Imperatori, qui Sarracenis bellum faciebat.

1148. Hispani expulsis Sarracenis, Almariam & Tortosam turrigeras urbes recuperârunt.

Eodem anno Damascus à Syris, Gallis, Alemanis, Hierosolymitanis oppugnata est, ac extremi muri diruti: cumque iam spes esset potiundæ urbis, & expugnandi Sarracenos, exorta dissensione inter principes, quisque conuocato suo exercitu, ab oppugnatione destiterunt.

1149. Rex Antiochiæ Raimundus cum toto exercitu deletus à Sarracenis est: omnique terra eius deuastata, sola Antiochia à rege Hierosolymorum ægrè seruata est.

Rex

Rex Hierosolymorum Balduinus, Aegyptios ac Babylonios fudit. 1151.
Sarraceni ex Almaria armis profligarunt Hispanos. 1158.
Balduinus multas ciuitates eiectis Sarracenis in pacem & libertatem restituit. 1159.
Moritur Balduinus Hierosolymitanus rex, subrogatusq; est frater eius 1164.
Almericus, sextus rex.
Almericus in Aegypto clara potitur uictoria. 1170.
Idem rex Damiatam obsedit: sed malis conditionibus init pacem. 1171.
Sarraceni Africani plurimas fecerunt excursiones in Hispaniam. 1172.
Almericus Hierusalem rex febri extinctus: Balduinus filius eius in re- 1175.
gem ungitur, septimus rex.
Balduinus Saladini Aegyptiorum regis copijs bis uictis & deletis, mul 1177.
tum auri Hierosolymis intulit.
Filia regis Sarracenorum, quæ Pagano principi nupserat, à rege Sici- 1180.
liæ in mari, cum sponso domum deduceretur, capitur.
Eo anno Christianæ religionis professores, qui Hierosolyma inhabitabant, uincuntur.
Maximis impensis ac sumptibus Carthago à rege Sarracenorum Mau- 1181.
samuntho instaurata est.
Balduinus septimus rex in Hierosolymis, quem lepra infecerat, absq; 1184.
hærede uita excedit. Nepos eius ex sorore Balduinus nomine, rex quidem declaratur, sed fatorum inuidia ex illo honorum gradu eripitur: cui successir octauus rex Guido Lusignanus.
Inter Guidonem Hierosolymitanum regem, & Raimundum Tripolitanum comitem orta dissensio, causa extitit, ut Christiani in extremum discrimen inciderent.
Congressi Christiani cum exercitu Saladini regis, uiginti millibus ac 1186.
quingentis suorum interfectis, miserè occumbunt. Guido rex capitur,
Tripolitanus comes subitanea morte extinguitur.
Octoginta & octo annis, cum Hierusalem à Christianis habitata esset, 1187.
hoc anno regi Sarracenorum, expulsis Christianis, deditione tradita est, die secundo Octobris.
Eo anno uniuersam Iudææ regionem hostis Sarracenus Christianis eripuit: Tyro, Tripoli, & Antiochia, uix conseruatis.
Fridericus Romanorũ Imperator cum Friderico filio, Philippus Galliç, 1188.
Richardus Angliç reges, cum plurimis alijs principibus in comitijs decernunt, relictis in Iudæa Christianis subueniendum esse. Instruitur bellum. Fridericus Imperator deductis in Syriam copijs, Armeniaq; minore recepta, çstatis tempore lauandi causa Selephium amnem ingressus perijt.
Eodem anno Danica & Flandrica classis Africana littora infestauit, Sylua urbe capta, & incensa.
Guido collectis copijs Aconem grauiter obsidet, sed Saladini astutia 1189.
semper uincitur. magna clades Christianis illata morbo, fame, armis. Sibylla Guidonis uxor cum quatuor filijs, in castris moritur dysenteria.
Franciæ & Galliæ rex coniunctis suis nauibus cum Guidonis exercitu, 1190.
Aconem oppugnant.
Acon post biennalem obsidionem conditionibus sese dedidit. 1191.
Inter Philippum & Richardum reges simultate orta, copiæ disiungun- 1192.
tur, & rex Galliæ domum redijt. Angliæ autem rex diutius aliquantulum experiebatur belli fortunam, sed frustra.
Eodem anno Venetæ quoque & Pisanæ classis disiunctio, Christianæ Reipublicæ perniciosa fuit: quia & ipsæ discessum parantes, odiorum causas domum secum attulerunt.

1193. Sultanus Saladinus imperator Sarracenæ gentis, rebus gestis, moderatione & fortitudine insignis, efflauit animam, filijs eius regnum inter se dispertientibus.

1195. Sarraceni Africani in Hispaniam irruentes, binis, ut nunc sunt, regnis potiuntur, Castellæ & Granatæ.

1198. Henricus Imperator Moguntino archiepiscopo, & Othone Saxoniæ electore belli præfectis, ac plerisque alijs magni nominis uiris, nouas instruxit copias contra Sarracenos: & receptis ad certum numerum ciuitatibus, constituunt Christiani regem, Hamericum nominatum. Fuit in eadem expeditione Hermannus Landgrauius Turingiæ.

1199. Henrico Imperatore mortuo, duces modò dicti uictoriam desperantes, in Germaniam reuertuntur.

1200. Sarraceni post captā crudeliter Ioppen, sæuierūt in omnes Christianos.

1202. Africani Sarraceni utramque Hispaniam igne & cæde uastârunt, excursionibus in Galliam quoque factis.

1216. Friderico secundo Imperatore noua expeditio in Syriam decreta, multis principibus conspirantibus, contra Sarracenos.

Eodem anno in suburbio Aconis ciuitatis, exercitus Christianorum confluunt, & ciuitatem Damiatam, Aegypti urbem, ab impijs munitam obsident.

1217. Quatuor Hispaniæ reges, collecto in unum exercitu, Sarracenos represserunt, ex Betica tamen eijcere non ualuêrunt.

1221. Damiata Sultano reddita, Christiani Aconem & Tyrum redierunt.

1228. Fridericus Imperator in Syriam profectus, inducias cum Sarracenis pepigit: & Hierosolyma cum suis copijs, regio diademate honorandus, ingressus est.

1237. Christianorum exercitus, cui Theobaldus Nauarræ rex præfuit, inter Gazam & Ptolemaida occubuit.

1244. Sarraceni à Ferdinando rege forti & celebri ex Hispanijs expulsi.

1247. Sarraceni Asiatici Christianos in Syria uexârunt, & sepulchrum Christi ignominiose defœdârunt.

1248. Ludouicus rex Galliæ, exercitum traiecit in Syriam, animo expugnandi Sarracenos, & cupiditate liberandi Christianos.

1249. Congressus Ludouicus Galliæ rex cum Sarracenis, Damiatam ciuitatem populosam ac turrigeram cæpit.

1250. Cum inter procellas pugnæ ad Faramiam à Sarracenis comprehenderetur Ludouicus rex cum Carolo & Alphonso fratribus, reddidit Damiatam: quo facto suæ suorumque saluti consuluit, & ex uinculis liberatus est. Captus rex est die quinto Aprilis.

1252. Sarraceni Baleares amiserūt insulas, quas occupauit dux Tarraconensiū.

1261. Hispaniæ reges inter se discordes, alius Gallos socios ad se allexit, alter Sarracenum militem aduersus fratrem conduxit, suo suorumque maximo incommodo.

1262. Factiones Veneta & Genuensis, Christianos Ptolemaidem & Tyrum incolentes, intestinis odijs exercuerunt.

1265. Expulêre ex Syria Sarraceni Christianos.

1268. Antiochia à Bodegaro Sultano uastata.

1270. Iterum rex Galliæ Ludouicus cum filijs tribus ingentes copias, contra Sarracenos, in Africam duxit: ubi cum contra illos feliciter pugnatum esset, Carthaginem obsedit. sed pestis exercitum inficiens, regem, simulque filium eius Ioannem uita priuauit: & sic soluta est obsidio.

1281. Armenij & Scythæ ad Gamalam Iudeæ urbem cum ipsa penè urbe à Sarracenis delentur,

Sultanus

Sultanus Aegypti rex Tripolim incendit, Christianos in seruitutem 1289.
abigit.

Tyrus, Sidon, Tripolis, Berytus, ab eodem incensæ & complanatæ. 1290.
Ptolemais fuga dispersis Christianis, sine ui capta atque diruta: fundamenris quoque effossis, Christiani qui urbem reliquerant, in Cretam fugientes, perierunt naufragio.

TVRCARVM REGNVM.

OTHOMANVS rapinis & prædationibus ditatus, intra de- 1301.
cennale spacium bonam Bithyniæ partem, & adiacentia Ponto Euxino loca, suo imperio adiecit, & primi regis Turcarum nomen meruit.

Rhodus insula Sarracenis erepta. 1307.

Alphonsus rex Castellæ cum Sarracenis signa feliciter contulit, duabus 1310.
potentissimis urbibus captis.

Othomanus Turcarum rex moritur: cui successit Orchanes filius, Tur 1328.
carum rex secundus.

Græcis de regno inter se disceptantibus, Prusiam amplissimam urbem 1350.
Orchanes ui ademit.

Orchanes contra Tartaros (ita Scythæ appellantur) infauste pugnans, 1350.
cum multis suorum interficitur. Regni habenas accepit Amurathes Turcarum rex III.

Amurathes auaricia & perfidia Genuensium Hellesponti angustias ad 1363.
Abydum superat, Philippopoli & Hadrianopoli urbibus in potestatem redactis.

Seruia Bulgariaq; Christianis adempta, Lazaro Seruiæ Despota capto. 1372.
in campis Cassouijs.

Superiorem Mysiam ingressus Amurathes, à fideli seruo Lazari, qui 1373.
mortem Domini ulcisci cupijt, pugione in inguine percussus, interijt. Amurathi interfecti regnum consecutus est filius eius Baiazethes, fratre interfecto, Turcarum rex IIII.

Marcus Cratenicus Bulgarorum rex, cum uniuersa sua nobilitate à Ba- 1374.
iazethe in prælio deletur.

Bosna, Croacia, Illyria, Albania, Vualachia, uastatæ, multis millibus 1376.
Christianorum partim occisis, partim in seruitutem abstractis.

Constantinopolis ab immanissimo Turcarum rege totos octo annos 1389.
uexatur, & obsidetur.

Franci & Angli socijs Genuensibus Sarracenos Africanos compulerũt, 1390.
ut captiuos Christianos redderent, & decem millia aureorum penderent.

Valachi auxilijs Turcicis utentes contra Vngaros, profligati sunt. 1392.

Prælio inter Christianos & Turcas ad Nicopolim commisso, die pro- 1396.
festo diui Michaelis uictoria penes Baiazethem fuit: qui in armis plus quàm trecenta hominum millia habuit, in quibus sexaginta millia equitum fuerunt. Christianorum exercitus, qui ex Gallis & Vngaris constabat, non excessit numerum octoginta millium, inter quos circiter uiginti millia equitum fuere. Gallorum duces maxima ex parte capti. Sigismundus Vngariæ rex fuga sibi uix consuluit. Ex Christianis uiginti millia, ex Turcis sexaginta sunt occisa. Hæc quoque clades Christiani exercitus discordia contigit, modò Gallis, modò Vngaris primas præliandi partes deposcentibus. Post prælium ad Constantinopolitanam obsidionem recursum fuit.

Tamburlanus Scytharum rex, obscuro loco natus, tantopere creuit, 1397.

ut mille ducentos equites in aula ſua aleret. Hic cum infinita armatorum multitudine in Aſiam deſcendens, prope Stellam montem in Gallıciæ Bithyniæꝗ confinio, ad ducenta Turcarum millia cæcidit. Regem Baiazethem cæpit, & caueæ incluſit, aureis cathenis ligauit. Conſcenſurus equum, eo pro ſcabello utebatur, & in ludibrium per totam Aſiam ſecum circumducebat. Perſas fugauit, Medos uicit, Armenios ſtrauit, totam Aegyptum deuaſtauit. Damaſcum euertit: Marchantum urbem condidit, quam omnis generis captiuis impleuit, & urbium captiuarum ſpolijs ornauit. In eius exercitu penè ſupra fidem duodecies centena millia hominum militaſſe traduntur. Triplici tentorio uſus eſt, cum in conſpectum hoſtium ueniret: albo, quo ſpem gratiæ ſeſe dedentibus ſignificabat: tum rubro, quo ſanguinem & flammam: poſtremò atro, quo extremam rerum omnium euerſionem.

Eodem anno Vualachia, Tranſyluania, Moldauia, & omnis Tranſdanubiana regio, duce Stephano Vaiuoda tumultuatur contra Sigiſmundum: unde intellectum eſt, prioris cladis auctorem Vaiuodam fuiſſe, qui Turcas allexerit.

1398. Cyriſcelebes, quem Calepinum alij appellant, poſt deletum à Scytharum rege exercitum, & captum patrem, fuga liberatus, ad regnum aſpirauit: quod etiam obtinuit, V. Turcarum rex.

1399. Turcæ rege ſuo capto, & cæſo exercitu, ſub Cyriſcelebe nihil memoria dignum egerunt.

1404. Cyriſcelebes Turcarum rex moritur, relictis filijs Orcanne & Mahometho.

Orcannes Thraciæ regulis fauentibus, admodum adoleſcens imperio deſtinatur, ſed in pugna ad Gazarum, non longè ab Hebro fluuio, Moſis patrui ſui ſcelere opprimitur.

1405. Mahometes VI. Turcarum rex, ſublato fratre, regno ſolus potitur.

1408. Mahometes Seruiam, Vualachiam, & non exiguam Sclauoniæ partem ſubegit.

1411. Sigiſmundus Vngarorum rex in Salumbezinis campis, qui Philadelphiæ olim appellati ſunt, contra Turcas pugnans, uiribus inferior, uictus atque fugatus eſt.

1412. Vualachis grauia tributa Mahometes impoſuit. Ex Bithynia in Thraciam, ſedem regiam tranſtulit: & Pruſiæ urbi prætulit Adrianopolim. Primus Danubium traiecit, Macedoniam perdomuit, ad Ionium uſque pelagus peruenit.

1419. Amurrathes VII. Turcarum rex, Muſtapha Baiazethis filio hoſtiliter deuicto, regnum paternum arripuit.

1420. Turca in Georgium Deſpotam Seruię, quam nonnulli Raſciam uocant, expeditionem facit. Nouementum, & Scopiam, quadriennium obſidet, Synderouiam infeſtat, Deſpotæ filios duos captos, oculis & pudendis priuat. Filiam eius in uxorem ducit, propter pulchritudinem.

1438. Theſſalonica inſignis urbs Venetæ ditionis, in Turcarum poteſtatem uenit: qui nullum genus iniuriæ aut contumeliæ in Chriſtianos omiſerunt.

Amurrathes Belgradum obſidens, circa decem millibus hominum in foſsis amiſsis, cum dedecore ſeptem menſium obſidionem ſoluit.

1439. Ioannes Huniades Turcis ſe oppoſuit, inter Sauum & Drauum regiones Vngariæ uaſtantes, eosꝗ in fugam uertit.

1440. Ladislaus Poloniæ & Vngariæ rex, eodem Huniade duce in Hæmi campis illuſtri uictoria potitus, Turcam ad conditiones pacis compulit.

1444. Pax cum Turca inita, Eugenij Pontificis hortatu uiolatur: quæ res nomini Chriſtiano pernicioſa extitit. Primùm enim ſeptuaginta triremes Chriſtiano-

ſtianorum ad Helleſponti anguſtias ſuperatę: deinde cõmiſſo ad Varnam
prœlio, die profeſto diui Martini, ultra triginta millia ceciderunt: plurimi in
paludibus ſubmerſi ſunt. Interierunt etiam Iulianus Cæſarinus cardinalis,
qui ad fœderis uiolationem impulerat: & rex ipſe Ludouicus, qui bellum
cupidè nimis ſuſceperat. Huniades uix fuga euaſit. Turca per Boſphorum
Thracium traijcere claſſem non potuiſſet, niſi Genuenſes in ſingula Tur-
carum capita aureo nummo accepto id permiſiſſent.

Iſthmum Corinthiacum Amurrhates occupat, & Græcorum præſidia 1445.
cum fratre Conſtantinopolitani Imperatoris fundit, & populationibus to-
tam deuaſtat Peloponneſum.

Rex Poloniæ cum Turcis in Vngariam irruentes, conſeruit manus, & 1446.
uictor euaſit. Turcæ ultionis cupidi magna ui coacta, reparant uires, ac bel
lum inſtaurant: in quo utraque pars tulit cladem circiter octingentorum
millium. grauior tamẽ Turcarum iactura fuit, quàm Chriſtianorum: quam-
uis occubuerat princeps belli, cuius caput ad Turcarum regem allatum eſt.
Occubuit & Turcarum regis filius in eadem pugna.

Vngari duce Huniade, deuaſtaturi Turcicas prouincias numero circiter 1448.
ſexingentorum millium, regiones eorum ingrediuntur: pugnanteſq; cum
Turcis, prima quidem pugna retulêre uictoriam. altero uero prælio cecidê
re penè omnes, exceptis circiter mille, qui fuga ſibi conſulebant.

Turca Croiam urbem, in campis Aemathiæ ſitam, Scanderbeccho reſi 1449.
ſtente fruſtra multis menſibus oppugnat: ſuorum'que multis deletis, inſe
cta re diſcedit.

Amurrhates Turcarum Imperator de uita diſcedit, relicto ſucceſſore, fi- 1450.
lio Machomete VIII, Turcarum rege: qui fratrem ſuum, ne pater ſolus ſe-
peliretur, ſtatim interfecit, & eodem ſepulchro condi iuſsit.

Machometi initium belli fuit contra Scanderbecchum. Turca Croiam 1451.
octuaginta millibus hominum obſidens, cum dedecore diſceſsir: & reli-
cto in Croiæ obſidione duce Ballabano, ab urbe fugit.

Athenæ, omnium artium & diſciplinarum inuentrices, ab immaniſsi- 1452.
mo tyranno ſolo æquatæ ſunt, etiam fundamentis quibuſdam in locis effoſ
ſis, & Munychia atque Piræeo dirutis.

Machometes Conſtantinopolim die nono & uiceſimo Maij expugna- 1453.
uit, quam nono die Aprilis cœperat obſidere, omnibus Chriſtianis gla-
dio diſſectis, & Conſtantino interfecto: cuius caput ludibrij cauſa pilo af-
fixum in caſtris circumferri iuſsit, uniuerſa eius ſtirpe deleta, & nobilibus
omnibus inter conuiuia per ludibrium trucidatis.

Machometes Belgradum, quam Albam græcam uocant, cum cen- 1456.
tum quinquaginta millibus hominum expugnatum adijt. Conuocatis
autem Chriſtianis, & Ioanne Capiſtrano adhortante, Huniades dux ul-
tra quadraginta millia hoſtium occidit, alijs in fugam turpiſsimam uer-
ſis, & ipſo Machomete ſagitta percuſſo. Hoc prælium commiſſum eſt in
die Magdalenæ.

Cum Aſsimbæo Perſarum rege, quem Vſuncaſſanum, quaſi heroa ma- 1457.
gnum appellant, prælio primùm congreſſus ad Euphratem, decem mil-
lia militum amiſit. ſecundo prælio Machometes ſuperior fuit.

Capta eſt Corinthus à Machomete. 1458.

Rex Turcarum Imperium Trapezunti, ſuæ poteſtati, decollato Daui- 1460.
de eius rege, ſubdidir.

Mitylene inſula expugnata. 1462.

Veneti inſtructam claſſem, liberaturi Corinthum, in Græciam miſe- 1463.
runt: ſed re infecta ſunt reuerſi.

Eodem anno rex Vngariæ, Geiſam Boſniæ urbem recepit, quam Turca

secundò obsidens, audito Christianorum aduentu, quatuor bombardis ingentibus in Drinam fluuium demersis, in fuga spe posita reliquit.

1464. Principem Mysiæ simulata pace ad se Machometes euocans, captum excoriauit. Fratrem eius & sororem in triumpho duxit.

1465. Turca in Epiro munitionem ualidam, urbis instar, mira celeritate triginta dierum spacio extruit, ex qua finitimas regiones excursionibus uexare, territasq; & exhaustas facilius posset armis uincere.

1466. Rex Epiri Georgius Castriottus, cognomento Scanderbecchus, ingenti clade Turcas strauit, atque repulit.

1468. Machometes Syros & Aegyptios cum eorum exercitibus fudit, Narrantana & Scandalora urbibus ui captis & incensis, & omni populo miserabiliter interfecto, & nobilibus de locis editis & turribus præcipitatis.

Eodem anno cum Cilimo Indorum rege amicitiam iniit, cui nobilem puellam ex suo gynæceo cum regali munificentia & donis Imperatorijs in uxorem misit.

1469. Grauiter oppugnatus est Machometes à copijs Vsuncassani regis.

Eodem anno Nicolaus Canalis, clasis Venetæ præfectus, magnum damnum nauali bello intulit Machometi, occisis duobus millibus Turcarum.

Eodem tempore multi Christianorum hinc inde à Turcis capti & abducti sunt.

1470. Missis quadringentis nauibus ac centum uiginti millibus hominum in Euboeam insulam, Omario duce, in oppugnando quadraginta penè hominum millia Machometes amisit: sed eam post trigesimum diem cæpit, Italis militibus palis affixis, & omni genere crudelitatis & libidinis in incolas flagitiosissimè edito.

Eodem anno Turcicus exercitus in Vngaria usq; ad Zagabriam prædando grassatus, circiter decem hominum millia captiua abduxit.

Eodem anno Turcæ in Dalmatiam, Forumiulium, Stiriam excursiones fecerunt, multa ex hominibus & pecoribus præda abacta.

1471. Rex Portugalliæ, freto Gaditano traiecto, multas ciuitates in Mauritaniæ finibus à Turcis liberas fecit, suoq; imperio adiecit.

1472. Vsuncassanus rex secundis prælijs factis, plures ciuitates Othomannis ademit. quod factum æternum nomen in Orientis partibus illi peperit.

Nicolaus Thronus eodem anno classem Venetam cum regis Parthorum exercitu contra Turcam coniunxit.

1473. Vsuncassanus leui prælio circiter tria millia ex Machometis exercitu (fudit.

Eodem anno Turcæ cum ingenti multitudine traijcientes in Vngariam, finitimas ciuitates ad fluenta positas depopulati sunt.

1474. Commisso cum Persarum rege ad Eufratem fluuium prælio, Turca uictor extitit, sex hostium millia & octingentos cæpit. Ex quibus domum rediens, in singulis locis ubi statiua habuit, quingentos per diem gladio secari iubet, & insepultos dispergit, totamq; Armeniorum regionem impleuit horrendo funerum spectaculo.

1475. Ad Istri fluminis partem, quam Muldauiam, Vualachiamq; appellant, Turcæ cæsi sunt à Stephano Muldauiæ Palatino. Quatuor duces Turcici capti, & XXXVI signa militaria.

1476. Matthias Vngarorum rex, ad Sauum fluuium, castellum Turcarum magna cum laude sua expugnauit.

Eodem anno Capha in ponti Euxini ora, Genuensium colonia, Turcæ prodita est.

1477. Clausit supremum diem Vsuncassanus, qui Persis, Parthis, Medis, ac toti penè Orienti præfuit. Cui successit filius maior natu: hic, capite plectens fratres suos, solus regno potiebatur.

Eodem

Eodem anno Nicosiam Turcæ classe piratica infestârunt, non sine magno urbis eius incommodo.

In Mysia ingens multitudo Turcarum superata est. 1478.

Veneti cum Machomete fœdus iciunt, Chalcide armis, Scodra deditione extorta. Polliciti eidem sunt quotannis octo aureorum millia, ut Pontica nauigatio pateret mercatoribus.

Magnam classem Machometes in Apuliam misit: sed & ipse in Vnga- 1479.
riam cum exercitu profectus est, & ex utrisque locis plurimos greges captiuorum Christianorum abegit. Inde Leucadiam, Neritum, Cephaleniam & Zacynthum insulas armis domuit.

Machometes cum exercitu est in Aegyptum profectus ad occupandam 1480.
Alexandriam: domi uerò ad Rhodianam expeditionem res necessariæ comparatæ.

Machometes duce Mesicho Rhodum obsedit, & eã quatuor clasśib. gra- 1481.
uissimè oppugnauit: sed trucidatis suorum nouē millibus & quindecim millib uulneratis, ab oppugnatione, quę undenonaginta dies durauit, turpiter desistere coactus est, Petro Dabusonio pro Christianis propugnante.

Eodem anno cum classe ingenti irruens Turca in Apuliam, Hydruntum ciuitatem maritimam, amplam & populosam duce Acomato expugnauit, & incolas omnes gladio occidit.

Eo anno sex millia Turcarum ad ciuitatem Mantineam in regno Lacedæmoniorum occubuêre.

Eodē anno Machometes Turcarũ Imperator primus est appellatus, qui duo Christianis imperia, Cõstantinopolitanũ & Trapezuntinũ subuertit, regna duodecim ademit, ducētas urbes Christianã pietatem secutas cæpit: magno & suorũ & hostium lætitia, propter crudelitatem inauditam, & omnibus hominibus grauem, animam impiam & blasphemam euocauit.

Baiazethes VIII, Turcarum Imperator, domestica dissensione sedata, & 1482.
fratre suo ex tota Asia eiecto, regnum stabiliuit.

Eodem anno Ferdinandus Neapolitanus rex, misso filio Alphonso cum exercitu, Hydruntum ciuitatem à Machomete expugnatam, Turcis eripuit.

Eodem anno Ioannes Castriottus, Scanderbegi filius, ditionem per Machometem patri suo ui ereptam, coactis agminibus recuperabat.

Eodem anno Stephanus Vaiuoda, & Matthias rex, superiorem Mysiam, quam nunc Bosnam nominant, Turcæ ademerunt.

Baiazethes contra Sultanum Aegyptium sæpius suo incommodo pu- 1483.
gnans, fœdus cum eo iniit.

Vualachiam Turcæ infesto exercitu petierunt &, deuicerunt. 1484.

Zizinus Baiazethis frater, apud Rhodios exul, Romam ad Innocen- 1488.
tium VIII Pont. mittitur: tandem cum pontificis filio Alexandro ueneno tollitur.

Alphonsus, Lusitaniæ rex, cum decem millibus equitum, & quinquagin 1490.
ta peditum, Sarracenis Granatæ regnum eripuit, eorumq; reliquias ultra mare compulit.

Ceraunorum montium incolas, tractumq; illum Epiroticum, libera- 1492.
rum semper gentium, seruituti suę Baiazethes subiicit.

Eodem anno Matthias Vngarorum rex, Sabatrum, quod Turcæ muniêrant, firmissimum præsidium expugnans, fines suos tutiores reddidit, & regnum suum magno metu liberauit.

Misso in Vngariam exercitu, cui præerat Cadumus Bassa, septem mil- 1493.
lia Vngarorum deleta, & in testimonium stragis Christianis illatę, multa capita ac nasi illis abscisi, Constantinopolim missi sunt.

1494. Irruerunt Turcæ in Croaciam, quos Maximilianus in fugam uertit.

1498. Bellum Venetis Turca intulit, & Dalmatiam igne ferroq; desolauit, ingenti præda abducta. In Foroiulio item capita hominibus plus quater mille, quos abducere propter inundationem cuiusdam riui non poterat, amputari iussit. Venetiæ in periculo & metu constitutæ fuerunt.

1499. Modonam & Coronam, Peloponnesiacas urbes, Turcę debellauerunt.

1500. Metho urbs Venetis erepta, die diui Laurentij. Episcopum eius loci decollari iussit Baiazethes, in suo conspectu. oppidanos ad unum omnes necauit, ædificia maxima ex parte incendit. Amiserunt eodem casu Naupactum & Dyrrhachium.

1501. Quidam ex Christianis regibus, Venetis amici, unà cum ipsorum classe, cui Benedictus Pisaurus præerat. Aeginam & Zacynthum depopulati: & adorti Leucadem & Cephaleniam, insulam etiam Neritum, quæ hodie diuæ Mauræ appellatur, cæperunt. Naupliam obsidione liberârunt.

1502. Turca sibi timens, propter rumorem de Elia propheta Persico acceptum, supra ducentas domos Constantinopoli imperauit unà cũ habitatoribus cremari. Fuit autem tantæ æstimationis ille propheta, ut supra centum quinquaginta hominum millia eius sectam & castra, quæ ornatissima fuerunt, sequerentur, & inter se omnia haberent communia.

Eodem anno cum Venetiarum duce, & rege Vngarorum pacem & fœdus Turca iniit.

1504. Rex Hispaniæ in Mauritania Cæsariensi, contra Sarracenos Magnum portum obtinuit.

1505. Rex Persiæ conferens uictrices manus in Asia cum Turcicis copijs, eas deleuit.

1509. Granum Africæ ciuitas, plena populo & rebus, ab Hispanis occupata est.

1510. Bugia in Africa Hispanorum armis capitur.

1511. Zelymus minimus natu, ex Baiazethis filijs, patri ætate confecto insidias, fratribus interitum struit. Fratres tandem cum ipsorum filijs strangulari iubet, patrem toxico per Iudæum tollit.

1512. Zelymus factione militari, & studijs popularibus Imperator salutatur, & eligitur, I X. Turcarum.

1513. Acomathes, Zelymi frater, Persicis auxilijs adiutus, bellum mouet: sed fortuna illi inuidente capitur, & strangulatur.

1514. Pacem cum Venetis atque Vngaris Zelymus renouans, contra Ismaelem Persarum regem proficiscitur, eumq; ad Chalderanum oppidum uincit & fugat. Taurum regiam ciuitatem, olim Artaxata nominatam, sine sanguine & sudore capit.

1515. Nouum bellum contra Aladulum Cappadociæ regem suscipit, ducemque eius in fuga captum decollauit, caputq; in uictoriæ signum Venetias misit.

1516. Zelymus Camporem Aegypti Sultanum, cum omni suo exercitu deuicit, Sultano etiam in fuga pereunte. Belli autem fortuna prospera usus, Alkairum, Alexandriam, ciuitates turrigeras ac populosas, totam'que Aegyptum suo imperio subdidit. Damascum, Syriæ amplam ac celebrem ciuitatem, debellauit.

1517. Pons à Zelymo naualis supra Nilum constratus, ut Tomombeium Aegypti nouum Sultanum insequeretur: quem per proditionem captum, & omnibus tormentis ac contumelijs uexatum, suspendi iussit.

1518. Marranos, Sarracenę gentis reliquias, Carolus Hispaniarum rex è regno suo expellit, & barbarorum circiter quadraginta millia occidit.

Zelimus extinguitur ultricib. furijs, eo in loco, quo patrem fuerat hostili 1520.
ter persecutus. Huic successit Solimannus, XII. Turcarum Imperator.

Solimannus Belgradum urbem munitissimam expugnauit, multasq; ar 1521.
ces & castella in Vngaria diruit.

Rhodum insulam quadringentis nauib. adijt, & cum maxima hominum 1522.
multitudine obsedit, sub Iunij mensis finem. Rhodij milites conserentes
cum eo fortiter manus, post uarias & insignitas strages, uiribus exhausti, ci
uitatem tradidere, quam Turca ipsis Christi Natalibus ingressus est.

Ludouicus Vngariæ rex, contra Turcam Vngariam inuadentem pu- 1526.
gnaturus, suis ipse copijs præfuit. In acie uictus, & sibi fuga consulere cupi-
ens, in palude interijt. Multi insignes uiri eo prælio desiderati. ex quibus
Stephanus Slico maximum suis dolorem reliquit. Buda regia urbs direpta,
& nobilis bibliotheca Matthiæ regis incensa.

Rhodij milites Melitem insulam Sarracenis eripiunt. 1529.

Eodem anno Solimannus redit in Vngariam, Budam munitissimam ar-
cē secundùm obsidet: quam cū frustra laboraret euertere, ijs qui eā tenebāt,
certis conditionib. propositis, persuasit, ut eam traderent. Inde ad Viennam
Austriæ perrexit, quam secundo & uicesimo die Sept. obsidet, tormentis op
pugnat, murosq; rumpit. sed cum multos suorum amitteret, desperatione
adductus, fugæ sese tradidit. Ipse obsidionis tempore ex finitimis locis innu
meras prędas egit. & hominum multa millia abduxit. uirgines & matronas
nudas proiecit, pueros palis affixit. In exercitu centum quadraginta millia
uirorum habuit: ex quibus circiter octuaginta millia tum in oppugnatio-
ne Viennæ, tum in fuga frigore & inedia perierunt.

Gunsium Vngaricum oppidulum, defendente forti & claro uiro Nico- 1532.
lao Iurizio, cum ducentis armatorum millibus Solimannus terdecies op-
pugnauit: nō captum tamen ui, sed deditione traditum. Audito aūt Caroli
Cæsaris aduentu, qui octuaginta peditum millia habuit, & triginta ferè ga-
leatorum equitum ex Germanis, Italis, Hispanis collectorum, exceptis Vn
garicis equitibus: Turca non expectandum sibi ratus, per Noricorum mon
tana fugit, multa præda onustus domum rediens.

Solimannus Africanum simul & Vngaricum bellum molitus est. Corra 1534.
dinum enim Barbarossam classis suæ præfectum in Africam, contra Tuna-
tenum regem misit: quem etiam regno priuauit. Ludouicum uerò Gri-
tum, Andreæ Venetiarum ducis filium, in Vngariam, ut Vaiuodam eij ce-
ret. Occupata autem Medeuischa ciuitate, quam Gritus tenebat, Meila-
nus Vaiuoda ipsum cum exercitu obtruncauit, eiusq; filios ante oculos pa
tris in frusta conscidit.

Carolus V. in Africam traijciens, Tunetanum regem restituit, & ad ui- 1535.
ginti captiuorum millia è seruitute liberauit.

Eodem anno Taurus Persiæ ciuitas à Turca ui capitur: in qua cum se-
curius agerent milites, improuiso Tahamæ Persarum regis aduentu uigin
ti Turcarum millia opprimuntur. Spolijs amplis, & Imperatorijs concubi-
nis Persæ cum magno hostium dedecore potiti sunt.

Solimannus ex Ponto & Propontide centum quinquaginta triremes, 1537.
biremes octoginta, ducenta simul, & septuaginta uarij generis nauigia col-
legit: quibus Corcyram, Venetæ ditionis insulam, aggressus, decem
dies obsidet: incensisq; suburbanis, & agris deuastatis, multisq; incola-
rū aut occisis, aut captis, discedit. Zacynthum & Cythera populatur. Aegi
nam expugnat & complanat, Parum capit, Naxum tributariam facit. In A-
puliam, maiorem & meliorem classis partem, in quam decem millia lecto-
rum peditum & duo millia equitum robustissimorum imposuerat, mittit;
& totā Tyrrheni maris orā ibi deprędatur. Classes Imperatoris, Pontificis,
Veneto-

Venetorum coniunctæ, ducum ambitione & discordia dissipatæ sunt.

1538. In Stiriam incursiones fecerunt Martilosi nominati, genus hominum agreste, & latrocinijs deditum: sed incolarum uirtute repulsum est.

Eodem anno Calciani ducis perfidia à Christianis infeliciter contra Turcas in Sauia pugnatum est.

1539. Veneti cum Turca pacem renouârunt, traditis illi trecentis millibus coronatorum, & Neapoli ac Maluasia oppidis, in finibus Macedoniæ.

1540. Castellum nouum Dalmatiæ oppidum, quod Hispani & Germani milites tenebant, conniuentibus Venetis, à Turcis direptum est, incolis & millitibus de more gladio occisis.

1541. Turca relictus tutor Iohannis Vaiuodæ, infantis filij in Vngariam à monacho Vaiuodæ gentili uocatur. Qui Buda capta infantem unà cum matre sequi castra iubet. ipse arcem ingreditur: & Pestum, eregione positam ciuitatem, omni apparatu bellico tum instructam, sui iuris facit: Stridonium capit, Quinqueecclesias solo æquat.

1542. Eodem anno Carolus Imperator contra Barbarossam, ad capiendum Argieræ portum, in Mauritaniam Cæsariensem seriu navigans, & (ut aiunt) Pontificis colloquio Lucæ detentus, naufragium fecit. Ipse in Baleares insulas uento reiectus est, multis nauibus ex pulcherrima illa classe ui & iniuria tempestatum amissis. Germanus miles, Italo fugiente, fortiter contra Mauritanos pro Cæsare pugnauit.

1542. Expeditio in Vngariam facta, ad recuperandam Budam, duce Ioachimo Brandeburgensi electore. Plures milites morbo, quàm armis perierunt. Oppugnationem tentauerunt quidem, sed non urserunt. Mauricij Saxoniæ ducis uirtus tum maximè eluxit.

1543. Pacis conditiones cum Turca initæ ad certum tempus: quæ utrique parti armis fessæ, gratæ fuerunt.

1546. Poloniæ rex Sigismundus, castellum quoddam Turcæ, prope regni sui fines ædificatum, duce Breteuitio diruit & euertit.

1547. Mustapha Solimanni filius, reliquis liberis à parte sublatis, solus imperio destinatus, cupidus paterni imperij sollicitauit populos Aegyptios, & commouit Persarum arma in patrem.

1548. Solimannus contra Tolcham regem Persarum maximo exercitu profectus, signis infelicibus pugnauit, suis amissis in Persia: & Tartaris socia arma iungere uolentibus, cæsis in minore Armenia.

Eodem anno Curculaius, Turcicus pirata, uiginti biremibus & triremibus contra induciarum pacta, Siciliæ & Campaniæ littora infestauit: improuisosq; accolas adoriens, ingenti præda ditatus est.

Eodem anno Sarraceni Mauritani tumultuantes, ducum Cæsarianorum Sestiani & Albani uirtute repressi sunt, Portugallia & Hispania ab incursione liberatis.

1549. Turca, ut uindicaret recentem ignominiam, nouos exercitus conscripsit contra Persas: & primùm milites suos stipendiorum amplificatione inuitauit, deinde sociorum animos per legatos confirmauit. Sed copias apparatissimas foris fame & peste amisit: & eodem morbo Constantinopoli grassante, quam centum triremium præsidio absens munierat, ad septuaginta hominum millia sublata sunt.

1550. Ineunte hoc anno Solimanni mors falsis rumoribus nunciata est, qui triginta annos populum Dei afflixit.

Hic annus autem, cum Iubilæus habeatur, & apud Hebræos olim annus mitigationis & leuationis fuerit, te oramus Deus æterne, mitiga propter filium tuum mala tot annos Ecclesiæ tuæ illata: conserua pro immensa misericordia tua doctrinã Euangelij, ut sublatis Machomethanorũ blasphe-

blaſphemijs, glorioſum fiat nomen tuum in gentibus: excita ad neceſſarium bellum principum Chriſtianorum animos, ut liberato grege tuo ab impijſsimo tyrannidis iugo, tuam bonitatem & potentiam agnoſcat atque prædicet orbis uniuerſus.

APPENDIX.

Eodem anno Carolus Quintus Cæſar, Africam urbem Draguto rege pulſo cæpit.

Turcæ cum arcem Melitæ fruſtra tentaſſent, Tripolim Numidiæ portum occuparunt. 1551.

Solimanus Muſtapham filium interemit, & induciæ fuerunt inter ipſum atque Ferdinandum regem Romanorum. 1553.

Turcicus exercitus in Stiriam uenit: Coppam, Capeniſuarum, & Babozam expugnauit. Sigetium uerò nulla ui capere potuit. deinde diſcedens, Babozam, Sanmartinum, Geroſgalum, Seliam, Sanlaurentium & Caliangem incendit. 1556.

Philippus Hiſpaniæ rex claſſem miſit, ad Tripolim, aut Gerbem inſulam occupandam: quæ cum ad Gerbem delata eſſet, cum Turcis congreſſa, magnam cladem accepit. qua ad decemocto noſtrorum millia periere: uiginti ſeptem triremes, biremis una, & quatuordecim naues onerariæ in hoſtium poteſtatem uenêre. 1560.

Eodemq; anno Turcæ in Vngaria caſtrum munitiſsimum, Filech nomine, occuparunt: quo eius anni initio capto, induciæ poſtea inter Cæſarem Ferdinandum & Solimanum fuêre, quamdiu uixit Ferdinandus.

Cæſar Maximilianus per Lazarum Svuendium legatum, Tochay locum munitiſsimum, quem Ioannes Vayuoda obtinebat, Turcis eum defendentibus, expugnauit. 1564.

Solimanus ingentem claſſem ad Melitam inſulam oppugnandam miſit: quæ, Helmi arce munitiſsima expugnata atq; euerſa, poſt diuturnam ualidiſsimamq; oppugnationem, Hieroſolymitanis equitibus incredibili uirtute locum tuentibus, tandem re infecta & magna clade accepta receſsit. 1565.

Solimanus cum ingenti exercitu in Vngariam uenit, Sigetium & Iulam expugnauit: ibiq; obijt, filium Selimum regnorum hæredem relinquens, cuius Deus habenas moderetur, ne uiribus ſuis ad Chriſtianæ Reipublicæ, quæ ciuilibus diſcordijs ſe ipſam lacerat, perniciem utatur. 1566.

VVOLFG. DRECHSLERI DE REBVS Turcicis libri, & Appendicis FINES.

ERRATA, OPERARVM INCVRIA commiſſa, ſic emendabis.

Fol. 5. Verſ. 9 quales in Republica 8.18 quantā ab Sarracenis 10.3 Petreia regio à Nabeothe 13.5 tres tantum uates fuiſſe, ſe, Moſem & Chriſtum 19.20 ac in domo Aiſſa coniugis Medina 30 Iſidorum 23. 6 Muamedicæ legis 24.15 cladibus 33.29 Ciaſam 47.6 Guienna 50. 10. 16 & 19 Cinca amni 32 Planselum 51.7 Perapertuſa 21 Collagatium 32 alpeſtris, pro aſper 52.7 Sobarbria regione 53.7 in alpeſtria loca, pro in ardua 57.1 Abraemum Alcamacem. 58.23 impetuq́, in urbem 62.31 Sed uarij in diuerſis Hiſpania partibus 63.28 & ab altera parte Euelitum 66.2 Monspeſulum 71.26 Euelidus 73.16 cui prouinciæ pro Maruano 74.19 Corduba 78.3 poſt aliquot 29 Aſturia regē 81.2 in eoq́, 83.3 Ac ne Chriſtiani fraudem ſtruentis 92.8 Santiliana 93.33 Amorium 95.22 Meliſenam 98.37 & tunc 104.4 Pylon 105. 18 aneas 27 Michaele Burze 32.in. Cilicia 107.12 Marroci 110.36 Teutazites 111.28 Moſconia 112.12 Teutazites 116.36 in Piſaſirium 119.1 Cutlumus 121.26 Caſſianum 123.6 Nicomediam 129.18 Mauvrozomes 130.12 Bataza 25.reliqua 135.18 Mongli 136.14 Sogdoq́ 142.13 gerendis 143.2 Sanarem.

Reliqua diligens Lector facile animaduertet, ac emendabit.

RERVM ET VERBORVM IN SARRACENICA CAELII AVGVSTINI CVRIONIS Hiſtoria precipuè memorabilium INDEX.

B

C

Camba-

Cyprij

Olymnus

T

Tarſus

Tybe-

FINIS.

BASILEAE, EX OFFICINA IOANNIS OPORINI, Anno Salutis humanæ per Christum partæ M.D.LXVII. Mense Augusto.